

ב"ה
אין ליכט
פון תורה
ספר
חק לישראל
עו
בלשון הקודש
ואידיש

765

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

כפר חק לישראל

פרשת צו

מן

חמשה חומשי תורה

עם מ"ב פירושים, מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים.

- (א) חספס על המשלוחים עם המדות והחספס סגולות עם המעשים.
- (ב) הרעו על התורה.
- (ג) מ' רש"י בשלמות ועם מ' רש"י יטן.
- (ד) מ' שפתי חכמים הנוגע ללמדני תורה.
- (ה) מ' דרשנים ויל נדר רש"י ויל.
- (ו) מ' בעל המורים כרכבו בעל ארבעת מורים.
- (ז) מ' דעת וקנים בעלי התוספות ויל.
- (ח) תולדות ארזין מראה מקום כל פסוק בש"ס.
- (ט) מציו המצות למה"ס חאנו ויל נרמסו בפנים תחומים ע"ס המפוקס.
- (י) מעמי הקרבנות כדרך חרש וגבלא נאמרו מגדולי המפרשים ויל.
- (יא) דיני הקרבנות כקצורו.
- (יב) הדוממות עם לקוים ושל"ס.
- (יג) עניני המדרה מרזים על מקומו אשר גם הוא נאקם מגדולי המפרשים כסוב מעם ורמק.
- (יד) ענין המדרה על ק"ס לפני כל מדרה.
- (טו) מה" ע"טו על הוורה הוא כמעט העתקה תרשה כסוב מעם וכן בההמרה.
- (טז) לקוים מקריים ע"ס מהמ"ס הנקובים בשמותם לסמה (יותר סתמיים כסמ"ס).
- (יז) משלי חכמים נעימים המושכסם לכ הקורא לסמוי ולרואה ה' על התורה והמפרשת.
- (יח) ספר פדרי"א עם ספר הישר יחדו נקטק על ע"ס (יערעו ואל ויטקו וואס עם אזו גניקן פון וועלם בעישאמוג כיו היינם).
- (יט) מצות הש"ס על תרי"ג מצות (אויף ע"ס) יעירי מעבס ואל ויטקו די סמות וואס נאמט האט בינאקט.
- (כ) המשל מנלות עם מירש"י (בספך כל כרך התחומים נרמס המגלה חשיבה לכך התוא) וילה זה
- (א) על ספר שיר השירים נקוב בשם שירי שלמה.
- (ב) על ספר רות נקוב בשם יחוס דוד.
- (ג) על ספר איכה נקוב בשם קינות ירמיה.
- (ד) על ספר קהלת נקוב בשם הכלי העולם.
- (ה) על ספר אסתר נקוב בשם מור וחרים.
- (ו) לקוים יקרים על ח"מ מגדולים אבש ש"ס.
- (ז) משלים ערבים בעינים על כל הח"י.
- (ח) תרגום שני על מגלת אסתר.
- (ט) פתשגן הכתב על תרגום שני בחקק גמלא.
- (י) העתק ע"ס סתינתו שני בחוספת וחקונים.
- (יא) נרמס בסוף כל כרך סדר התגלה וכו'.
- (יב) גם חוספנו קצורו הירונים הנצרכים להשלח.
- (יג) נביאים עם פרש"י ומצות רור.
- (יד) כתרונים עם פרש"י ומצות דור.
- (טו) המשניות עם כתרונא ועיקר תור"ס כתרנס מכבר עם תוספת וחקונים.
- (טז) גמרא עם פרש"י והעתקה ע"ס ועם איות רבורי חוספת.
- (יז) הדולכה פסקה עם העתקה ע"ס.
- (יח) המומר עם התעקת ע"ס.
- (יט) למורה"ס ללמוד בכל יום דתרי"ג מצות כאשר חקנו וקיסונים.
- (כ) ארחות חיים מהרא"ש ויל.
- (כא) הארחות חיים וכל געקק גם ללישן ע"ס.
- (כב) אגרת הרמב"ן ויל לבנו ויל נקתק גם וטהו לק"ס

- (א) חספס על המשלוחים עם המדות והחספס סגולות עם המעשים.
- (ב) הרעו על התורה.
- (ג) מ' רש"י בשלמות ועם מ' רש"י יטן.
- (ד) מ' שפתי חכמים הנוגע ללמדני תורה.
- (ה) מ' דרשנים ויל נדר רש"י ויל.
- (ו) מ' בעל המורים כרכבו בעל ארבעת מורים.
- (ז) מ' דעת וקנים בעלי התוספות ויל.
- (ח) תולדות ארזין מראה מקום כל פסוק בש"ס.
- (ט) מציו המצות למה"ס חאנו ויל נרמסו בפנים תחומים ע"ס המפוקס.
- (י) מעמי הקרבנות כדרך חרש וגבלא נאמרו מגדולי המפרשים ויל.
- (יא) דיני הקרבנות כקצורו.
- (יב) הדוממות עם לקוים ושל"ס.
- (יג) עניני המדרה מרזים על מקומו אשר גם הוא נאקם מגדולי המפרשים כסוב מעם ורמק.
- (יד) ענין המדרה על ק"ס לפני כל מדרה.
- (טו) מה" ע"טו על הוורה הוא כמעט העתקה תרשה כסוב מעם וכן בההמרה.
- (טז) לקוים מקריים ע"ס מהמ"ס הנקובים בשמותם לסמה (יותר סתמיים כסמ"ס).
- (יז) משלי חכמים נעימים המושכסם לכ הקורא לסמוי ולרואה ה' על התורה והמפרשת.
- (יח) ספר פדרי"א עם ספר הישר יחדו נקטק על ע"ס (יערעו ואל ויטקו וואס עם אזו גניקן פון וועלם בעישאמוג כיו היינם).
- (יט) מצות הש"ס על תרי"ג מצות (אויף ע"ס) יעירי מעבס ואל ויטקו די סמות וואס נאמט האט בינאקט.
- (כ) המשל מנלות עם מירש"י (בספך כל כרך התחומים נרמס המגלה חשיבה לכך התוא) וילה זה

מיט אלע מפרשים אויף עברו טיימש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, איבערזעצט אויף א לייכטע אידישע שפראך, מיט שיינע ליכטיגע אותיות, און קלארען דרוק.

הוצאת אמונה — 3888812

כב והמדרגה העליונה בזה, שיפלאם האדם על עונותיו
מלפני השם יתברך. וענין ההקלמה, ההרגשה בבושה
והשתנות זיו פניו, כענין שנאמר (תהלים טו ח) כפסתי כלמה
פני. ובכל מקום תראה הקלמה נזכרת אחר הבושה, כי
היא יתרה מן הבושה, (ירמיה יד ג) בשו והקלמו, (ירמיה לא
יח) בשתי וגם-נקלמתי. ובראות החוטא כי השם יתברך
מעביר על עונו ומאריך לו ואיננו נפרע ממנו ולא כחטאיו
עשה לו, ולא כעונותיו גמל עזיו, יוסיף בושה בקבבו, כי
הוא החוטא למך בשר נדם ובוגד בו והוא מכפר לו,
יבוש ממנו. וכן כתוב (יחזקאל טו טג) למען תזכרי ובשת
ולא יהיה-לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי-לך
לכל-אשר עשית. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יב
ב) העושה דבר ומתבייש ממנו, מוחלים לו על כל עונותיו.
וכן מצינו בשאול שאמר (שמואל א כח טו) ולא ענני עוד
גם ביד הנבאים גם בחלמות, ולא הזכיר אורים ותמים,
כי נתבייש להזכירם, מפני שהרג אנשי נוב עיר הפהגים.
ואמר לו שמואל (שם שם יט) ומחר אתה ובניך עמי. עמי,
במחיצתי. וישיג אדם מדרגת הבושה בהתבודד לחשוב
בגדלת השם, וכמה רבה רצת הממרה את פיו, ובזכרו
תמיד כי השם רואה מעשיו ובוחר כליותיו וצופה מחשבותיו.
כג העקר השביעי, הכניעה בכל לב, והשפלות, כי המכיר
את בוראו ידע כמה העובר על דבריו שח ושפל ונגרע
מערכו, כענין שנאמר (תהלים טו ד) גבוה בעיניו נמאס, ונאמר
(איוב טו טז) אף כי נתעב ונאלח איש-שתה כמים עולה,
(ירמיה ו ל) בסוף נמאס קראו להם. על כן יכנע ויהי שפל
בעיניו. ודוד עזי השלום בהתודותו על חטאו בבוא אליו
נתן הנביא, אמר בסוף דבריו (תהלים נא יט) זכחי אלהים
רוח נשברה לב-נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. רוח נשברה,

רוח נמוכה. למדנו מזה כי ההכנעה, מעקרי התשובה, כי המזמור הזה יסוד מוסד לעקרי התשובה, ובהכנעה תרצה האדם אל השם, שנאמר (ישעיה סו ב) ואל־זה אביט אֶל־עני ונכה־רוח, ונאמר בענין התשובה (שם נו יד—טו) ואמר סלו־סלו פנו־דרך הרימו מכשול מדרך עמי, כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת־דבא ושפל־רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים. למדנו כי ההכנעה מעקרי התשובה. וכן שאר כל הפרשה מדברת על בעלי התשובה (שם שם טז—יח) כי לא לעולם אריב וגוי בעון בצעו קצפתי וגוי דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו. פרוש, דרכיו ראיתי בהכנעה כמו שאמר ואת־דבא ושפל־רוח, ובמרידות הלב כמו שאמר כי־רוח מלפני יצטוף. וארפאהו, כי אסלח לעונו, כמו (הושע יד ה) ארפא משובתם, (ישעיה ו י) ושב ורפא לו. ואנחהו, אעזרהו על עזיבת החטא ואגבירהו על יצרו.

בר ודע כי מעלות ההכנעה רבות, פאשר יתבאר בשערי הענוה בעזרת השם. והמדרגה העליונה בהכנעה המחייבת מדרך התשובה, שיגדיל ויאדיר עבודת השם, ולא יחזיק טובה לעצמו, כי יקטן הכל בעיניו כנגד מה שהוא חביב בעבודת השם, על כן יכנע ויעבוד בהצנע, ולא יחמוד כבוד על מעשיו הנכבדים, ולא יבקש תפארת על פעליו המפארים, ויסתירם מדעתם* כפי היכלת.

דיני וסדר הקרבנות לפרשת צו

(ט) צו את אהרן ותי' זאת תורת העולה ותי'. דער קודש הנחוקא פרענט פאר וואס שטייט אין פסוק זאת תורת העולה עם קען דאך שטיין אין פסוק זאת העולה נאר דער פסוק מיינט מען זאל לערנען דיא הורה פון קרבנות, זעהט וויא ליב עם איז בייא גאט דאס הורה לערנען, דריבער בארף דער מענטש אנועק געבין זיין נאנצע געלט

צו לערנען הורה פאר ויך אונ פאר נינע קינדער, וויא עם שטייט אין פסוק גאט האט גיזאנט צו משה דוא זאלקט געביטען צו אהרן מיט זיינע קינדער צו זאגען, וואס מיינט מען צו זאגען, זייא זאלען זאגען צו די יודין זייא זאלען לערנען דיא הורה פון דעם קרבן עולה, ווארום אפילו מען איז מקריב אעולה פון דעםטוועניג בארף מען

לעֲרַנְעַן דִּי הַתּוֹרָה פֿון דָּעם קָרְבֵּן עוֹלָה, מָעַן זָאל
 זִכָּרָה זײַן אײַן דָּעם קָרְבֵּן עוֹלָה אונ אײַן הַתּוֹרָה לְעֲרַנְעַן
 דִּי דִּינִים פֿון דִּי עוֹלָה, אונ אַזױ האַט רַבִּי שְׁמוּאֵל
 בַּר אֲבָהוּ גִּזְוָנְט גָּאט האַט גִּזְוָנְט צווא דִּיא יִרְדִּין
 אָפִילוּ דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִועַם הַרֹב נִועֲרִין אונ
 קָרְבָּנוֹת נִועַם מָעַן גַּיט מִקְרִיב זײַן, פֿון דָּעס טִעַם נִועֲגִין
 זָאָלט אִיהֶר גַּיט פֿאַר גַּעֲסִין דָּעם סָפֵר פֿון דִּיא
 קָרְבָּנוֹת, נָאָר אִיהֶר זָאָלט זײַן גַּעֲהִים צו לְעֲרַנְעַן
 דִּיא הַתּוֹרָה פֿון קָרְבָּנוֹת, אונ דִּיא מִשְׁנֵינֹת מִיט
 גִּבְרָא פֿון קָרְבָּנוֹת, אונ אויב אִיהֶר נִועַם אַזױ
 לְעֲרַנְעַן נִועֵר אײַךְ אויף אײַךְ רַבְעֵנְעֵנען, גְּלִיָּהּ ווּיא
 אִיהֶר וואַלט דִּי קָרְבָּנוֹת מִקְרִיב גִּנוּעֵן, אונ אויב
 דִּיא ווּילִקֵּט ווּיִסְקֵן אַז עַם אִיז אַזױ, נִועֵן גָּאט האַט
 גְּעוּנִוּעֵן צום גְּבִיא יְחֻקָּאל דִּיא צוֹרֵה פֿון בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, ווּיא אַזױ דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאל גַּעמאַכט
 נִועֲרִין, האַט גָּאט גַּעזָאָנט צום גְּבִיא יְחֻקָּאל זָאָג
 צו דִּיא יִרְדִּין דָּעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וועלֵען ווּיא ויך
 שְׁעָמֵן מִיט זײַנֶערע זײַנֶד, יְחֻקָּאל האַט גִּזְוָנְט
 פֿאַר גָּאט רַבּוּט שָׁל עוֹלָם מִיר נִעֲנֵען אײַן גְּלוּת אײַן
 דִּיא לֵאמֹר פֿון אונֶערע פֿינֶגט אונ רוא זָאָנט צו
 מִיר אײַךְ זָאל זָאָנען דִּיא יִרְדִּין דִּיא צוֹרֵה פֿון בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, ווּיא אַזױ דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִועַם
 גַּעמאַכט נִועֲרֵען, קַעֲנֵען דָּען דִּיא יִרְדִּין אײַצט
 מַאָכען אַבִּית הַמִּקְדָּשׁ, אײַךְ וועל נואַרְמִין בִּזױ ווּיא
 נִועלען אַרױם גִּזִּין פֿון גְּלוּת, גָּאָכְדַעס וועל אײַךְ
 זײַא זָאָנען ווּיא דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאל גַּעמאַכט
 נִועֲכֵען, האַט גָּאט גִּזְוָנְט צו יְחֻקָּאל ווּיל מִינֶע
 קִינֶער נִעֲנֵען אײַן גְּלוּת דִּרְבִּיעֶר זָאל זײַן בְּסֵל דָּאָס
 גָּאָהֲרִיג פֿון בֵּית הַמִּקְדָּשׁ? האַט גָּאט גִּזְוָנְט צו
 יְחֻקָּאל וואָס דִּיא יִרְדִּין וועלען לִיעֲנֵען אײַן דִּיא
 הַתּוֹרָה ווּיא אַזױ דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאל זײַן גַּעבָּאָהֵט
 אײַן גְּלִיָּהּ ווּיא זײַא וואַלְטֵען דָּעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 גַּעבָּאָהֵט, וואַהֵל דָּעם מַעֲנִשׁ וואָס לַעֲרֹנֵט
 הַתּוֹרָה, אונ וואַהֵל דָּעם מַעֲנִשׁ וואָס גַּיט זײַן גַּעלֵט
 מָעַן זָאל לְעֲרַנְעַן הַתּוֹרָה מִיט זײַ ווּוּהן, נִועֲנֵען דָּעם
 גַּעלֵט וואָס עַר גַּיט מָעַן זָאל קַעֲרַנְען הַתּוֹרָה מִיט
 זײַן ווּוּהן, אָדַער מִיט אִיהֶם אַלִּיין, נִועַם עַר זִכָּרָה
 זײַן צו עוֹלָם הַבָּא, רַבִּי אֲסִיָּא האַט גִּזְוָנְט פֿאַר
 נואַס הִיעֲבֵען אָן דִּיא קִלְיָנֵע קִינֶער צו לְעֲרַנְעַן
 חוֹקֵשׁ פֿון סָפֵר בִּקְרָא, ווּיל אײַן דָּעם סָפֵר בִּקְרָא

זַעֲנֵען גַּעשְׁרִיבֵען דִּי דִּינֵיה פֿון קָרְבָּנוֹת, אונ ווּיל
 דִּי קִלְיָנֵע קִינֶער נִעֲנֵען בִּזױ אײַצט רִיין פֿון זײַנֶד,
 אונ זײ ווּיִסִין נָאָךְ גָּאָר גַּיט וואָס זײַנֶדיגען אִיז,
 דִּרְבִּיעֶר האַט גָּאט גִּזְוָנְט דִּיא קִלְיָנֵע קִינֶער
 זָאלִין לְעֲרַנְעַן דִּיא דִּינֵים פֿון קָרְבָּנוֹת, זָאלִין
 קִיפֵען דִּיא קִלְיָנֵע קִינֶער וואָס זַעֲנֵען רִיין פֿון
 עֲבִירוֹת אונ זָאָלען לְעֲרַנְעַן דִּיא דִּינֵים פֿון קָרְבָּנוֹת
 וואָס קָרְבָּנוֹת מַאָכֵען אויף רִיין דָּעם קַעֲנִשׁ פֿון
 זײַנֶע זײַנֶד, אונ דָּאָס נִועַם זײַן בִּיָּא מִיר גְּלִיָּהּ ווּיא
 זײַא וואַלְטֵען מִקְרִיב גִּנוּעֵן פֿאַר מִיר קָרְבָּנוֹת, אונ
 הִיעֲנֵט אַז דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז חֲרֹב גִּנוּואַרְען
 נִועֵן גַּיט דִּיא קִלְיָנֵע קִינֶער וואָס לְעֲרַנְעַן דִּיא
 דִּינֵים פֿון קָרְבָּנוֹת, וואַלט דִּי וועלֵט גַּיט גַּעשְׁמאַנְען,
 דִּרְבִּיעֶר האַט גָּאט גִּזְוָנְט צו דִּיא יִרְדִּין מִינֶע
 קִינֶער אָפִילוּ דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז חֲרֹב גִּנוּואַרְעֶר
 אונ דִּיא קָרְבָּנוֹת זַעֲנֵען בְּמִיר גִּנוּואַרְען, אונ דָּער
 קָרְבֵּן עוֹלָה אִיז גִּבְרָא אויב אִיהֶר נִועַם לְעֲרַנְעַן
 דִּיא פֿרִשָּׁה פֿון עוֹלָה אִיז בִּיָּא מִיר גְּלִיָּהּ ווּיא
 אִיהֶר וואַלט מִקְרִיב גִּנוּעֵן אַעוֹלָה, דִּרְבִּיעֶר שְׁטִיט
 אײַן פֿסוק וַאֲת הַתּוֹרָה הִשְׁמִיעַ דָּאָס אִיז דִּיא לְעֲרַנְעַן
 פֿון דִּיא עוֹלָה, נִועֵר עַם לַעֲרֹנֵט דִּיא דִּינֵים פֿון
 דִּיא עוֹלָה נִועַם זִכָּרָה זײַן צו עוֹלָם הַבָּא, הַקַּבֵּיָה
 האַט גִּזְוָנְט מַאָכֵער נִועַם אַמַּעֲנִשׁ זָאָנען ווּיל
 גָּאט האַט גִּבְאָשֵׁען אויף קָרְבָּנוֹת וועל אײַךְ גִּזְלָגֵן
 גַּעלֵט אונ וועל קִיפֵען בְּהִמּוֹת אונ וועל מִקְרִיב
 זײַן קָרְבָּנוֹת, דִּרְבִּיעֶר האַט גָּאט גִּזְוָנְט אִיז שִׁנְיָה
 גַּל בְּשֵׁלָה אײַךְ גָּאט הַבֵּא פֿינֶגט מָעַן זָאל גִּזְלָגֵן גַּעלֵט
 אונ מִקְרִיב זײַן עוֹלוֹת, דִּיא יִרְדִּין הַאָבֵען זײַא גָּאט
 פֿאַר גָּאט נִועֵן דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז גִּנוּעֵן אִיז מָעַן
 האַט גַּעזײַנֶדיגט האַט מָעַן מִקְרִיב גִּנוּעֵן אַרְבֹּן
 אײַצט אַז דָּער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז גִּבְרָא וואָס נִועַם
 מָעַן מַאָהֵן אַז מָעַן נִועַם זײַנֶדיגען, האַט גָּאט
 גִּזְוָנְט צו דִּיא יִרְדִּין אויב אִיהֶר ווּילֵט אײַךְ זָאל
 אײַךְ מוֹחֵל זײַן אַיעֲנַע זײַנֶד זָאָלט אִיהֶר לְעֲרַנְעַן
 אונ הִישְׁען דִּיא הַתּוֹרָה, נִועַם בִּיָּא מִיר זײַן קִלְיָהּ
 ווּיא אִיהֶר וואַלט מִקְרִיב גִּנוּעֵן פֿאַר מִיר אַלֶּע
 קָרְבָּנוֹת, דִּרְבִּיעֶר האַט דָּוִד הַמֶּלֶךְ גִּזְוָנְט ווּיא לִיב
 הַבֵּא אײַךְ דִּיא הַתּוֹרָה, ווּיל דִּיא הַתּוֹרָה לְעֲרַנְעַן אִיז
 מִכְבָּר אַלֶּע עֲבִירוֹת:

אונקלוס צו יום א תורה

לחשדק מת"ח ד"א יהוה נש י יהיה יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהוה חיה יחידו דמילי וי"ד אל שם ב"ן שבעשה בניקוד חלם:

ו א וטליל יי עם משה ו א וידבר יהוה אל משה לאמר:

(א) וידבר אונ גאט האט גרעם צו משה לאמר ער זאל

הַלִּילָה עַד-הַבֶּקֶר וְאִשׁ הַמִּזְבֵּחַ

דְּמִתּוֹקְדָא עַל מִדְבָּחָא
כָּל לִילָיָא עַד צִפְרָא
וְאִשְׁתָּא דְּמִדְבָּחָא תְּהִי

ת"א כל הלילה ימלא כה זכמים סו: כל הלילה עד הבקר. ענינים כל מה חגיגה י זכמים סו פו:

בעל המצרים

קרקלים טל וסמורה נקראט טל טל' כלה כה דכרי כלט. מיעינו הקריבו את זבחו: כל הלילה. תמור הקמיתה: ואש מעמי הקרבנות

לוקהיב תמיד של שחר נעמו וזמנו רק יאחרו, וכו' יסיה זמן קל לשחר קרבנות להקריבם ויבואו לרד' פסול ויהי מסרון כוס להכעלים שילטרכו להביא קרבנות אמרי להקריבין למחר, ט"כ

פירוש לתורת אלהים

כיו און דר פריה ואלש און דם פיעער פון דעם מזבח

זאל

ליקוטים על התורה

מייטש'די לערינס. דער הירוג און סיר ווייסן דער פּענשט וואס האט ליב תקדוש ברך הוא מיס אַפּט און מיס ויין באַנצער האַרק און ויין האַרק גליקס נאר צו פארוה דעם ווילען פון גאט. וויא דוד הקלך האט גיאָנט צו גאט מיין נשמה איז דאָרשמיב צו דיר. מיין נשמה ווערם פארלענד גלוקסענדיג צו דיר. און ער וואלט גערין פארוה אַנעלעך זאכן וואס גאט זאל האבין פערענעניגן פון זיי. דער מענשט איז מקיים דיא באַנצע תורה און אלע מצות יעדער רגע. ווארום ער וואלט וועלן יעדער רגע מקיים גייען אלע מצות ער וואלט וועלן אלע סגא זאל ויין פסח. ער זאל מקיים זיין די מצות פון פסח. סוכות. און עס איז און צו אַרבעט צו ווארטיין אַהרן פון אַיין פסח כיו צום אַנדערן פסח. אָדער פון אַיין סוכות כיו צום אַנדערן סוכות. אזוי ווי איינער האט גיאָנט צו זיין חבר ער וועט אים געבין פון היינט אין אַהרן אַרום צעהן שווערען רובל און ער וועט אים גלוקליך מאַכן. ווי שווער איז דאס דעם מענשט צו ווארטיין אַהרן אַהרן. אַפילו ער ווייס גענויס אז דער אַהרן וועט זיך געדינען וועט. ער זיין גלייך געקומען עס איז און אַבער יעדער סגא אַהרן. אזויא איז ביא דעם מענשטן וואס זינער באַנצער גלוקסומג און דער וועלט איז גאר גאר תורה און מצות. ווייל ער ווייס אז די וועלט איז גאר גוט. דיא סעג און דיא אַהרין גייען אַרבעט ווי אַשום וואס שרייבט און דעם וואסער. יעדער סגא ווערם ער געבנערט צום פויש. און עס איז יפּט און און דער וועלט אַנעווייפער נאך ווי דער פויש איז. און וואס ער האט געאַרבעט און דער וועלט. געקום ער נאך גוט מיס זיך און קבר. ווי דער כּוֹדֶשׁ זאָגט אין קוללת אַפּוקס איז אַפּוקס געקומען צו אַשינעם וויינגארטן און ער האט גייען אין וויינגארטן זענען דא נאך פיל אַנצערע פרוקסין שיינע און גופע צו עסן. ער וויל אַרײַן שפּרינגען אין וויינגארטן. ער קען גוט. די וואנט איז באַנץ היך. ער איז גיאָנגען אַרום וויינגארטן אַנאַנצין סגא כיו ער האט געפונען אַנאַך אין די זאנט. ער וויל אַרײַן גיין דורך די לאך ער קען גוט. די לאך איז אייניג. איז געבליבען ביי דעם פּוקס ער וועט פאפּטן אזוי לאנג ביי ער וועט מאַנען ווערין וועט. ער קענען גיין דורך די לאך אין ווארטיין. ער האט געפאסט דרייט סעג און איז פאנענד גינארטן. איז אַרײַן דורך דיא לאך אין גאַרטן. ער האט גענומען שפּאַרק עסן דיא פּרוקסין פון גאַרטן כיו ער איז פּעט גינארטן נאך פיל פּעסער ווי ער איז פּריער גינען. דער ווייל וואס דער פּוקס דער הערם וויא מענשטן גייען אין גאַרטן האט ער גינארט אַנאַפּוישן און און נאך אַפּוקס אַהרן געקומען צו דיא זעלבנדיג לאך. ער וויל ברך גיין דורך גוט. האט ער אייניג געמוט פאפּטן זעקס סעג ביי ער האט געקענט דורך גיין. האט דער פּוקס גיאָנט צום גאַרטן. ווי שיינן כּוֹס ווי גוט כּוֹס וויא שווער איז אַבער אַרײַן צו קאָען אין דיר. גאַט

זאָגט עס זענען דא צוויי ערלייא געבוירט און צוויי ערלייא קרבנות. איין געבוירט וואס דער מענשט שוהט מיס די הענט, און דעם בריינגט מען אַקרבן חסות, און נאך איין געבוירט וואס דער מענשט שוהט פּראַקטיענדיג, און דעם בריינגט מען אַקרבן עולה, איז דאך אַקשאַיא דיא גמרא זאָגט אז אַשליעקע שפּיטן: רעקיום גוט גאט פאר אַעבירה, צו וואס אַרף מען בריינגען אַקרבן און אַשליעקע פּהשבה, נאך אז איינער איז אַקריסער צייך און ער וויל גוט האבן און און זיך אַפילו אַעבירה פון אַמחשבה. בריינגט ער אַקרבן עולה, וויא אייב האט געבריינגט קרבנות עולה פאר זיינע קינדער, ער האט גיאָנט פאפּטן האבן וויא גילעטערטם גאט אין ווארצין, און ווייל דעם קרבן עולה וואס ווערם געבריינגט און אַשליעקע פּראַקטיענדיג, דאס בריינגט נאך אַקריסער צייך, דריבער זיין קרבן אַרף פּקריב זיין דער כּוֹס גרול, דאריבער זאָגט גאט צו משה דוא וואלטס זאָגן צו אַררן ער אַלײַן זאל פּקריב זיין דעם קרבן עולה וואס קומט און אַשליעקע פּראַקטיענדיג, נאך אייב עס וועט פּרעסן אַררן וועט זיט, קענען פּקריב זיין דעם קרבן עולה, זאָגן דיא קינדער פּקריב זיין דעם קרבן עולה, אַבער אין דיא סדרה וקרא שפּעטעם פון אַנעלעך געבוירט וואס דער מענשט שוהט מיס די הענט, און דיא געבוירט בריינגען אלע זענשטן קרבנות, דריבער דיא קרבנות קענען פּקריב זיין אַפילו דיא מינערע פון אַררן אויך. נאך זאָגט דער פּרש לשון חסיד דיא גמרא זאָגט אז ער העלפּ בחרות הקרבנות האַילו הקריב הקרבנות, דער מענשט וואס לערונט דיא דינים פון דיא קרבנות און גלייך וויא ער וואלט פּקריב גינען דיא קרבנות, דריבער זאָגט דער פּוקס זאת תורת העולה, וואס דער מענשט לערונט דיא דינים פון דעם קרבן עולה, היא העולה דאס איז דיא לערונג פון דיא עולה און דאס איז דיא עולה, האט גאט גיאָנט צו משה דוא וואלטס געבויטען צו אַהרן און צו זיינע קינדער זיי אַלײַן זאָגן צו די ירין אַפילו אַקרבן עולה וואס זיא איז דאס געקעט פון אלע קרבנות. ווייל זי קומט נאך און און אַשליעקע פּראַקטיענדיג און זיא ווערם זיא גאנצן אַרברענגט נאך פון גאָסט ווענין. פון דעם פּענעניגן אז פון דעם לערונט תורה איז גלייך ווי מען וואלט פּקריב גינען און אַפילו אַקרבן עולה. און נאך געקעט ווי דער קרבן עולה, ווי דער פּוקס זאָגט דיא העולה. היא תורה איז נאך העכער פון דיא עולה. ווארום אַפילו וואָדער אַנצערע קרבנות און פון נאך פּקריב ביי סגא אַבער ביי נאכט פאר מען גוט פּקריב זיין קרבנות און תורה לערונט מען ביי סגא און ביי נאכט. דער פּרש גאָר מיס חיים פּרעטם דיא גמרא זאָגט כל העלפּ בחרות עולה האַילו הקריב עולה. דער וואס לערונט די דינים פון אַפילו איז גלייך וויא ער וואלט פּקריב גינען אַפילו. און וואס שפּייט כל העלפּ און שפּייט גוט כל העלפּ. עלפּ איז דער סייטש ער באַשעפּטיגט זיך. און לופד איז דער

תוקד בו: ג וְלִבְשׁ תְּבִיאֵן מִיָּד בְּרַחֲמֵי יְקִיָּא בִּיהּ: ג וְלִבְשׁ בְּהֵנָּא לְבוּשֵׁין דְּבוּן

ת"א מזו דד. פסחים פס יומא כג:

רשבים

המוכח תוקד בו. בלילה כמו ביום: (ג) מזו. כמו למוטם בלא לחם כן מ"ח למוטם בלא תורה: (ג) מזו דד. כ' רש"י

שפתי חכמים

וה"ח ל"ל הלי עיוסא דהיא סמולה למטא רובא ונדעא שטא טול יכוד וטלא ככר מיטמן ס"ל מן הקהל דמן סכמתא גוי' כפרסא ויקהל וכיון דמיטמן סמסא דלא קדשו ל"ל לממוטי' סמל' ולס טול

מורס המולה גוי'. איסא כמס' כרכוס (דף כו) פסולת כנגד סממייס תקנוס, כמו שצמניני סנוף דכך כלי לרס למטא כבקר

מעמי הקרבנות

סמורס סממריס, ובסמורס אז עמתינ עד סמורס סמכרי', ובסמורס סמכריס עמתינ עד סמורס סמילה, ובסמורס סמילה עמתינ כל

מפורש לותרת אלהים

זאל דרנן ברעגן? (א) וְלִבְשׁ אונ דר פהן זאל אַנקלדידען פד זיין העקד בר פון לייגן ויבסני בר אונ סמכנמס ליקומים על התורה

שוערער איז אָבער אונען צו גיין פון דיר. ביי דעם סעקנש און אויך איהא, וויא שוער קופט אן דעם סעקנש אריין צו קופען אין די וועלט. וויפיל פאפס דער סעקנש און ווי פיל ליידיגע ער בוי, ער זאל און האבן אביסלע פרנסה אביסלע עשירות און אביסלע קונדער. ער אליין זאל אויך אביסלע קמס ווערן. אין מיטען הערס דער ווי קער רופט אים ער זאל אונ אָבערע ווערן, ער זאל אונען גיין פון דער וועלט. אריס גיין פון גארקאט און אפגייערס איידער ער גייט אריס פון דער וועלט, האבן די ווערעס ווייניג צו עסן פון אים. אַנדערע שפארדין פלוזאנאג. ווען גיין זענען נאך פסם האבן זיי צו ליידין פון די ווערעס, אבער ביס וואס דער נוארעס בייספ דעם פת אין קבר. אין איהא וויא קען וואלט אים גיטשאבן מיט שפליקעס ווען ער לעבט. דריבער איז דאס בעקסס פאר דעם סעקנש ער זאל אונען לאזן דיא אביעריגע זאכן פון די וועלט. און זאל נאר לערנען תורה און סאנה מצות מיט אנדערע לנסמנג צו הקדוש ברוך הוא דריבער אז דיא קמרא וואלט זאגן כל תמיד תורת העולך פאילו הקריב עולה. דער וואס לערנט די דינים פון די עולך זאכער די דינים פון אַנדערע קרבנות איז גלייך ווי ער וואלט מקריב גיווען אעולה. אָדער איין אַנדער קרבן. וואלטין מיר מינען אז ביס לערנען אליין איז גינג אז שוין גלייך ווי ער וואלט מקריב גיווען די קרבנות. איין אָסט ביי קרבנות דארף קען דאך תשובה און וירוי און תשובה. און דער קרבן זאל זיין ריח נידחה צו גאט, גאט זאל האבן סערעניגען פון דעם קרבן. און ביי דעם לערנען קען פארהאל זיין דאס אלץ זאל פועלין. און לערנט סאכן אָבער ער האט גיט אין ווען פון נידחה נאפערעניגען צו גאט, ווי אזוי קען זיין אזוי אלערנען גלייך ווי קען וואלט מקריב גיווען קרבן. דריבער זאכט די עולם כל תמיד תשובה. דער וואס פשעמנטס זיך מיר דעם לערנען פון די קרבנות. ער לערנט דיא אלע זאכן וואס גייערן צו די קרבנות. ווי אזוי זאל זיין דער וירוי און ער איז זיך סתודה, ער לערנט ווי אזוי ער זאל זיין דיא תשובה. ער שוהם תשובה. ער לערנט די דינים וויא אזוי קען דארף מקריב זיין דעם קרבן. און ער סראכט בייא זיך, ער אליין האט פארשפס זיין דער קרבן. אלץ וואס דעם קען ווערס גיטאיה האט אים גיידארפס גיטאיה ווערן. אז קען לערנט אזוי דיא תשובה פון קרבנות איז סאכן גלייך ווי קען וואלט זיך אלץ מקריב גיווען פאר אַקרָבן. נאר אריסר יי תורה וואס דער סעקנש לערנט דארף נאך דער סעקנש האבן נאפעס מצות. דער פראמקעס פון אלע נאפעס מצות איז דער סעקנש זאל זיין ביי זיך וינעריג. וויא די קמרא זאכט

טו מזו בד, דער פאר מיט חיים זאכט מזו, זיין סאס. דאס סיינס קען דער סעקנש זאל גיט זיין ביי זיך גרעסער ווי זיין סאס איז. דיא סאס פון דעם סעקנש איז. ער איז גיבארין פון אפערשטאנקענס פראשין זיע. און עס וועט ווערן פון אים ווי דוד הולך האט גיזאכט בפקי יציי, והלף לערב ימולל ויבש. אזוי ווי דער גרויס איז אַנהייב ווערן פראצעס ער אריס ויער שייין. מיט שייגע פארבין און אזוי פריש לעבעדיג וואס עס דריבט זיך עס וועט אלע פארהאל אזוי זיין. אז עס קומט אָבער דער סוף ווערע און דער אַנהייב וויקערט ווערס פון די אלע גייערן נאר גיט עס ווערס פארשטיקעס און עס פאלט אראפ אויף דער ערד און עס ווערס צו סערעסן. דער סעקנש איז אויך אזוי. אין זיינע זיינע ווערן ווען ער וואקסט און בליהט ויער שייין זיינען ער עס וועט אַנהייב זיין. דריבער איז ער גרויס ביי זיך מיט זיינע שיינקייט אָדער מיט זיין שפארקייט. ער פארשעמט אז ער וועט אָפאל קעסן צו דיא זאכטע. דיא שיינקייט וועט אונען אים. און אפילו אין זיינע זיינע אריין איז ער אויך גיט ווערס מיט זיין שיינקייט און זיין שפארקייט. דאס איז נאר אָפטיק פון גאט. און אז ער וויל נעמס ער צו די סתרה. נאך סיינס קען מזו בד. די סאס פון דעם סעקנש דארף זיין ער זאל זיין אליין. ער זאל גיט ווערן מיט מענטשן און אריסר ליידיגע רייד. ווארום ליידיגע רייד אליין צו ריידן איז אויך אַבעריה. ווי די גמרא זאכט ודברת כס, ולא דברתם בפלים

וּמְכַנְסֵי בֶדֶד יִלְבַּשׁ עַל-בְּשָׂרוֹ וְהָרִים
 אֶת-הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת-
 הָעֵלָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֵצֶל
 הַמִּזְבֵּחַ: ־ וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדָיו וְלָבַשׁ
 בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת-הַדֶּשֶׁן

וּמְכַנְסֵי דְבִיזֵי יִלְבַּשׁ עַל
 בְּסָרְיָהּ וּפִרְשֵׁי יַת קַמָּא
 דִּי תִיכּוּל אֲשֵׁתָא יַת
 עֲלֵתָא עַל מִדְבָּחָא
 וְיִשְׂרִינֵיהּ בְּסַמְרִי מִדְבָּחָא:
 וְיִשְׁלַח יַת לְבִישׁוּיָהּ
 וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁין אֲחֵרִין
 וְיַפֵּק יַת קַמָּא לְמִבְרָא

ה"א ומכנסי בד יולבש על
 ג: והרים יומא כד זכריס סז: ופשוט
 ח: שבת קיד יומא כג: והוציא את

זכמים מן חולין ק"ו תפודה לך כרימותי . מעילה יא יב: ופסע
 חת . שבת קיד יומא כג: והוציא את המזבח מרוב דשן מעילה יב:

רש"כ

בגדיו: ומדוע קרועים לשון בגדים: והרים את הרשן
 מצותה בכל יום לתמיד של שחר אבל והוציא את הרשן
 המזבח מרוב דשן מעלו: ושפתי חכמים

בכל המזבח: וכן המפיל כפי המלך כזוכים סיו ומגברים במלחמה:
 ופשוט: בגים' וכלנו נקמונו: אחרים ופלוס: אחרים כההנים בעלי
 רש"י הוא לזמן מרובה למנות את המזבח

כגמ' ערק יומא דסין דלי'ערי' קרא לנחמת קדשים אמר' דקדש
 לכו מפיקלא חס עלו ידו . טכ"ל: ו דק"ל למס' כתיב ולבש הכהן
 מדו בד שחרי אטו כתיב לעיל גמי בגדיו של הכהן . ומתוך כיו
 הכמות והזכר בגדיו כהונה שהוא סמנון לבשרו ועל כשבו דכתי'
 בקרא קאי אחריוכו דלי על מכנסים לבד ס"ל לכחוד ולבש הכהן
 מדו בד ומכנס' בד על כשבו ילבש ל"ל אלל דקחי גמי אמרו סכס
 הכמות: א ס"י גל' פרוכס ולל קלרס גמיוו דס"ל כיון שהוא סל
 גטו ויס על בגדים אחרים למעלה ממנו חס כיהה כמות גמיוו
 לית לן כה'קמ"ג: דלכ"ל למס' לא קראו ככתיב כמות כמו כאל
 מקומות: דח'מסוס דכתי' והרים חל' הדשן שהוא ל' מרות' שפתי'ס
 מן הדשן ולס' כיה' מוחה כלל אין ח' ספספס: ח' מסוס שהוא
 סכרל חת שסוכב דאלמנל האש כנרף עמד לך כיון נטיליס דשן
 ספתי'ס: ח' מסוס דכתיב אלל המזבח סכרס' כיה' אלל סכסוס
 מללן סהיה' כמותו'ס על ככש מוחה מסוס דכתיב אלל המזבח קדמס'
 כערס'ס ויקרל'ס חס' סעשעם אלל סעשעם וכו' כסריל' קדמס' ח"כ
 סעע מיה' סמקוס' סעשע' סיה' כמזרחס דסיינו דקדמס: כ' ס'ק'ן חס'
 דעשטו'ס של קרל סעשע' סעדן סיה' אללס כהל' ל'ן ס'י' וספתי'ס
 דשן כל'ו' האש' סכ' אל סהולס' וס'י' עוד מלוחס דשן יריס' סלל'
 דבשן וסיה' סכסוס דלמילל' חל סהולס' ויריס' ס'י' וכריס' חל סהולס' ויריס'
 סעשע' כגמיו' כמו דלמסו'ס כלומ' חס' סיה' כמיו' סמיו' חולין ילבש'
 כגמיו' כמיו' סמיו'ס סעדן סיה' אללס כהל' ל'ן וסלל' חולין ילבש'
 וסל' לעיל כתיב והרים וסכל' כתיב וסולול' ועוד סכל' כתיב אל

היא הכתובה ומה ת"ל מדו שמה' וזכמתו: על בשרו.
 שלא היה דבר חוץ כתיים [ת"כ ערכין ג]: והרים את
 הרשן: היה חותה מלל המהתה חן המאכלות הפנימיות
 חן וחקין כמותו' חן ככש (תמיד כד): הדשן אשר
 תאכל האש את העולה. ועשתהה דשן מלוחת דשן יריס' כ
 תרומ' ועמ' אלל המזבח: (על המזבח . מלא אביר' שעדין
 לא נחאלכו מחירן על המזבח לאחר שחפה נחלי' חילן וחילן
 ועל מן הפנימיות שחמר חל העולה על המזבח . כר"י):
 (ד) ופשט את בגדיו . (יומא כג) חן או חוכה אלל ד"ח
 קל ילכך גולחלת דשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד
 של בגדים ששכל כהן קדשה לרבו חל ימוזב כהן כוס לרבו לכך
 ילבש בגדים אחרים פחותין מהן: והוציא את הרשן .
 (תמיד כח) הלאור כחפוח חן שהוא רכה וחין מקוס למסרכה
 מולחי מסס וחין זה חוכה ככל יוס אלל התרומה חוכב ככל
 מחמר כל סדן ופסח' סיו סהולס' והל'ס ס'י' דלכ"כ סתח' כדשן
 דשן וסיה' סכסוס האש: א לס' סיה' כתיב ופסע' חל בגדיו ולבש'
 ילבש' מוחה כגדי מוח' חל לוס'ק'ר אלל סתח'ס ולבש' כגמיו'ס אחר'
 גס' סתח' כגדי חולין ח"כ מ"ש' כיון דלמסו'ס חל'מסו'ס חס' ס'י'
 ח"כ למס' וססס' אלל' ע"כ ד"ח יכו' וחין חן אלל ד"ח: ח' דק"ל

פירוש לתורה אלהיה

פון לייגן ילבש זאל ער אנקליידן אויף זיין לייב זיין
 און ער זאל אפשיידען דאס אש פון דר עולה אשר
 תאכל האש ויום דס פייער וועט פריברען אויף דעם

ליקוטים

וען דוא האקס זייס ואלסטו ביידין אין די תורה גיט ליידיגע
 ביידי . און פון ליידיגע ביידי קומט מען צו אעטלעך ביידי וואס
 זענען לשון קדש רכיליה . און נאך ביידי נוס ס'קן פאר גיט ביידי:
 זעקט'ס די ילבש על בגדו . הייזן פון לייגןאנד זאל ער אן
 קליידן אויף זיין לייב . דאס קומט דערמאנען דעם
 קעניש אויף די סקד'ליס וויאס ער וועט זיין נאך זיין
 פנים ווי די סקד'ליס זאגן אז פאר דעם פת אין גוט ער זאל
 זענען פארבאטן אין לייגןאנדע קליידער . עס זאל גיט זיין
 אין פארדין פון איין אנדער יאך און פער וועט ער גיט האבן
 פון זיין אנדערס וואס ער האט קליידער וויאס זיין וועלט .
 נאך דיא תורה און מצות און מעש'ים פארט . דריבער וואס
 וועט האבן דער מענש'ל פון די תורה וואס ער וועט לערנען
 פון וועגן קבוד אדער גל'ס . פאקער וועט מען אים פליצלינג
 צום שפארבין אויבער ער וועט נאך זענען דאס געזל אנדער

מצות השם

והרים את הרשן וגו' נדאס איז אמצעות ששחר זאל אלע
 מאג אין דער סריה נעקען איינער פאן און פון דעם

אונקלוס

למשׁריתא לאתר דבי:
 ה ואשתא על מדבחה
 תהי יקרא ביה לא תמפי
 ויבער עלה כהנא אעין
 בצפר בצפר ויסדר עלה
 עלתא ויסיק עלה תרבי
 נכסת קודשיא: ו אשתא
 ת"א והלש על. יומל סה: ועבר
 עליה. זכרית כע יומל כל:
 וערך טליס. פסחים נח יומל לר ד"ק
 קרא מנחות מע תמיד כח: והקטיל
 עליה. פסחים יט. יומל ל:
 גש תמיד. יומל סס ו עד:

אל-מחויץ למחנה אל-מקום
 טהור: והאש על-המזבח
 תוקד-בו לא תכבה ובער עליה
 הבתן עצים בבקר בבקר וערב
 עליה העלה והקטיר עליה
 חלבי השלמים: ו אש תמיד

בעל הטורים

צו. כסוף כנו סולם גמלארס לעלות כענין שנאמר ויעל מלאך
 ע"ה. וזכרית כע יומל כל:
 עובד עובד הכחוש וע"כ סיה נחושט מ"ט וזולתו כעין נחושט קלל.
 אבל עובד הפסיוני כנגד שכניה דכתיב ידיו גלילי: וכן לקל דב
 חס נכנס בפסיוס לא תחלל אוחה תחטאת שמינ אכילה למעלה:
 כמלך

רש"י

יוס: (ה) והאש על המזבח תוקד בו. ריבה כאן יקידות
 הרבה על מוקדה ואש המזבח תוקד בו והאש על המזבח תוקד
 בו אש תמיד תוקד על המזבח כולן נדרשו כגמל' יומל (ד' כה)
 שחלקן רבותינו במנין המערכות נ שהיה שם: וימך עליה
 העולה. עולת תמיד היא תקדים (פסחים נח) (בר"מ וימין
 שלא יהא דבר קודם על המערכה לתמיד של שחר תל' ועול'
 עולה ראשונה): חלבי השלמים. אש וביאו שם ש שלמים
 ורבותינו (ס) למדו מכאן על עליה על עולת הבוקר השלם כל
 הקרבנות כולם מכאן שלא יהא דבר מאוחר לתמיד של בין
 הערבים: (י) אש תמיד. (יומל מד) אש שנאמר בה
 תמיד היא שמדליקין בה את המרות שנאמר בה (ממות כז)
 להעלות נר תמיד פ חף היא ומל המזבח החיוין תוקד:

נעסכת יומל וגם אש תמיד הוכח גליל. ו"ל דכתי פירוש גליל
 עזה אש שנאמר בה תמיד אבל השאר למע לי. ועל זס פירש

מעמי הקרבנות

של יוס. וכן הוא בקרבן תמיד כל הלילה נשכת עובדת הקרבנות
 והמזבח מעכל הקרבנות של כל היום וממנו כעצ כל הלילה. וכן
 אעב הכתוב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד
 הבקר: זאת תורת העולה היא העולה. ספר כלי יקר כעב
 שהפסוק בל' לרצו שכל העוסק בזרות הקרבנות כאלו הקריב
 הקרבנות. זאת תורת העולה. הטהרה של העולה היא העולה.
 נחשב כאלו הקריב העולה (וכן הוא בכל הקרבנות והמנחות):
 זה

ליקויים על התורה

מייננס פקע אז ער זאל אפאמאן פון זיך דיא שלעקטע
 פראכטונגן. ויבאש קבדים אהרנים און זאל נעמען איין וייניג
 פראכטונגן הייליגע זאכן:
 נו אש תמיד תוקד על המזבח וכו'. אשפעת דיער פיער זאל
 ברענען אויף דעם מזבח, עס זאל ניש פארלאשן ווערין
 דער פיער דאס מייננס פון די תורה. ווי עס שפייט און פסוק
 בלא בה דברי פאש. מיינע רייד זענען ווי פיער. דאס מייננס
 פון דער מענטש זאל אייביג לערנען תורה. עס וועט ניש
 פארלאשן ווערין דאס מייננס פון אשפירא פארעלשט ניש די
 תורה. דער מענטש וואס לערניגס תורה אפילו ער וינדיגט פון

השם

(ה) [קלב] (משה ס) להלויק על של המזבח תמיד שנה' והלש
 על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער וגו':
 אויף דעם מזבח מו' שפענדיג ברענען א פיער:

זומיין שבעל מוס כשר להוליא הדשן: (ה) והלש. ג'. והלש על
 סמוכה. והלש ירדט מן השמים. והלש תחללו. רצו למד' שמתו
 נדב ואביחואל על הסורו הלכס לפני רבן ואמרו אפי"פ שהלש
 יורדת מן השמים מזהו הכוונ' מן הסדיות. וזכו והלש ירדט מן
 השמים אפי"כ והלש כו' תוקד בו שרין להכריז מן הסדיות. על
 כן מהלש יאלו שסורו בלש והלש תחללו: והלש על המזבח תוקד
 שפתי חכמים

עמון למתכה והסס כתיב אלל המזבח וע"ו פירש הליבור בפתוח
 חס טוח הפסס שנין וכו' והוליא וגו': ג המנין גדול
 שבעליו ככל יוס' ה' מערכות אחת המערכה גדול' סה' מקבל
 כל העולות ואח"כ סיו מסדר עוד על אוחה מערכה גדולה שני
 גזירי עליס והיא מערכה של קיום האש מפני שאלל סיהם
 מערכה גדולה מתנבחה זאת המערכה של שני גזירי עליס שהיו
 מופיעים עליה סיהם עקיימת אוחה ומברכת ואח"כ סיהם מסדר עוד
 עליה מערכה אחת כד' להקטיר עליה הריגרים שלא תכעלו.
 וקודם שיערכה על שני גזירי עליס סיהם מסדר מערכה שניה של
 קפויים גדל המערכה הגדולה בקרן מערכה דרומית ומערן של
 לקרון ד' אטות לר' אפון וקורין אוחה של טקוה מפני שנעמה
 מוחין גהלים להכנים לזכות הפסיוני שחית' וערבות להפסיר
 עליהם טקוה: ס דק"ל בשלמה עולה ס' בכל יום עולת האמיד
 שכל זס שמה לוי לך כ"ז אש יביאו שם שלמים וקטירו אוחה אחר
 הפסיוני של שחר: ע דקוהס לרבותינו א"כ גלילי. שמיים עיבתי
 ליה מלי שלמים ע"ה א"כ. ג"ס והוליא מעשמו וכו' אוחו מענין
 ששלמה: ס כרי גליל הוא ס' ריבה כאן יקידות וריבה שכולן נדרשו
 ריבה כאן יקידות סרבה ול"ל בשלמה אש תמיד לרין לוי למדעס

מעמי הקרבנות

פוליה מד מכתו, ולפי הגמרא ממסודה לסעודה הוא ששה שעות,
 ומסעודה ערביה עד הבקר הוא כעבר י"ב שעות, כן הוא ענין
 השכמה תחפלותיו, שפלת שחריה ומנה בבקר כוסיקין הוא גא'
 שהסמה תחפלותיו, ששה שעות שפית (וכפי מורה שעות שללס הוא ששה
 שעות והלילה ששה שעות) (למורה שעות שללו הוא הליל
 ח) אח"כ עוד כשהש שעות ומחלל' (למורה שעות ששלו וכן הליל
 אשנים) זמן מנהה, שבקיעת הקמח ולאח הכובינים זמן ערביה,
 וזמן אז עד הבקר ס' ס' שעות, כמו שהקוף שבע כל הלילה
 מה"כ שפודות של יוס, כך הכהנים שבע כל הלילה מה"כ שפלות

פירוש לתורת אלהים

אנבערע קליידר וועלונעלערע וועזיא און זאל אויס
 ציהען דאס אש אויסקער דער מהנה צו אריין ארמ:
 נח והיא און דס פיערע זאל ברענען אויף דעם מזבח
 לא הבהת עס זאל ניש פראשן ווערן ובער און דר ביהן
 זאל אנצוינדען אויף דעם פיערע האלץ בבקר אלע
 פרייהקארנען ויעבד און ער זאל אנבריקמן אויף דעם
 פיערע די עולה הקטירי און דערנאך זאל ער דרויף
 מקטיר ויין הגבי השלמים דס בעקעמע מעמקייים פון די

מזות

הארבעעניקן קרבן תמיד וואס ליגט דיא אש וייניג אויף דעם
 מזבח, און זאל דיא אש אויסשפיען נעבען מזבח:
 שש תמיד תוקד על המזבח וכו' וזאס איז אפיצית עשהו אז

תִּדְרֶא תְּהִי יִקְרֵא עַל מַדְבָּחָא לֹא תִמְעִי : תוֹקֵד עַל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה : ס

שְׁפַחְתִּי חַכְמֵיב

לא תכבה. המזכה אש על המזבח עובר צ כשי לאון : כש"י כונן נדעסו כו' : צ דכסעו מצי סעמסו לא טכסס : פירוש לתורת אלהים דעם סוכה פייטער אויף דעם סוכה לא תכבה עם זאל נים פרלאשען ווערין : שְׁלֵמִים: (ו) אש תמיה עם זאל דאס קמיר גרעגן פייטער אויף

ליקוטים על התורה

דעקסווענין דער נכחט פון זיין תורה לערנען ווערעם נים פארלאשן. רבי תמיה זאגט אש קמיר תוקד על המזבח לא תקבה. אשקענדיגער פייטער וועם גרענען אויף דעם סוכה עם וועם נים פארלאשן ווערין. פייטער מען דעם פייטער פון זינען. ווי עם שפיטם אין פסוק הנה האש. דאס איז דער פייטער. וקעצים. אוד דיה האלץ. אלו עצים דאן ערקם. דאס מיינט מען דיה האלץ פון אהרם אבינו. זאגט ער דאס מיינט מען דיה האלץ פון דער פייטער צו די עקחה נרבות וזארום גיפראוין דיה האלץ פייטער צו די עקחה נרבות וזארום עם שפיטם אין פסוק וביער עליה חבון עצים כבקר. דער פון זאל אנצינדען פייטער אין דיה האלץ אויף דעם סוכה זאלע אין דער פיריה. אזוי זאגט אהרם אויף מים גענוטען

מדות השם

(1) [קנה] (לאו עג) שלא לכוזם אש על מזבח על טל סכסס : פאר לעשין דאס פייטער פון סוכה. אוד אויב איינער האט לא תקבה וגו' דאס איז אמנות לא תעשהו מען פאר נים

תרגום

נביאים ירמיה ז

חשפך מג' ד"א צבאות נפש צ צב צבא צבאו צבאות רוח יהוה נשמת הרבה ארני נשמת רוחו יהוה היה יחידה נצח יהוה היה יחידה דודר אל שם ב"ן שבעשים :

א כִּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹלֹתֵיכֶם סָפוּ עַל-זִבְחֹתֵיכֶם וְאִכְלוּ בֶשֶׂר : **ב** כִּי לֹא-דַבַּרְתִּי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צִוִּיתִים בְּיוֹם הוֹצִיאֵת קְרִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל-דַּבְּרֵי עֹלָה וְזִבְחָה : **ג** כִּי אִם-אֵת-הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אֹתָם לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי לְעָם וְהִלַּכְתֶּם בְּכָל-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֹתְכֶם לִמְעַן יִיטֵב לְכֶם : **ד** וְלֹא שִׁמְעוּ וְלֹא-הִשְׁמָעוּ אֶת-אֲזִנֵּיכֶם בְּמַעֲצוֹת בְּשִׂרְרוֹת לְכֶם תִּרְעוּ וְיִהְיוּ רֵאשֹׁן וְלֹא רַפָּנִים : **ה** לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר יֵצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאַשְׁלַח אֵלֵיכֶם אֶת-כָּל-עַבְדֵי לְהַזְכִּיר בְּיַד מַלְאָכָי בְּפִינְךָ וְלֹא שָׁוִיאוּ דַחְלָתִי לְקַבֵּל מַעֲבִירָיו : **ו** לְמִן יוֹקֵא דִבְרֻקוּ אֲבָהְתְּכוֹן מֵאֶרֶצָא דְּמִצְרַיִם עַד יוֹמָא דְּרִין וְשִׁלַּחְתִּי לִוְתְּכוֹן ית קל עֲבָרֵי

י קדנן אמרי זיי צבאות אלהא ישראל עלותכונו אויפו על נכסת קודשכון ואכולו כקרא : ב ארי לא סללית עם אבדתכו ולא פקדתינו ביוקדאמקית יהודון מארעא וסערים על עקמן עלון ונכסת קודשין : ג אלהין ית פתגמא דרין פקדתי יהודון למיטד קבילו למיטרי ואהנו לבנו לאלהא ונאחון יהודון קדמי להם יתהבון בכל אורחא דאמקיר ונבון גדילי דייטב לבנו : ד ונלא קבילו ונלא ארכינו ית אודיעהון ונאנו בעצמיהון בקהדורא מפיהון : ה למן יוקא דברקו

רש"י

(6) טוונותיכם ספו וגו' . טוונות פתחם מצידים ספטם כולס כליל הסופיו חוטם על זכתי טעמיס ואכלו הכשר ל"ל סואיל ואין סטונות לרלון לפני לבס חספודו הכשר : (7) כי לא דכתי וגו' . מיום סטולאמיס מנצנים לא נדכתי ממסס אז על דכתי פולס וזכח וחס וס מיקר סטולס נעצור הכחת סקרצנות כי כום סכל

טמי סף בזולה שמוע בקולו ס' סיס ס"כ מסלאוי לטעואת עמיס דיום סטולאמיס עמלריס : (1) כי אש וגו' שמוע בקולי . רק סדכ סוס לויסיס אז שמוע בקולי וגו' כע"ס ופתח אש שמוע פשעו בקולי וגו' . (2) כו סטיקר וסכסת סקרצנות סיה סכח סכל סמנתי סולין סח סכס בזולה שמוע בקול ס' . וסיתי לבס ללויס . ר"ל אזי צטנוי אשטיק לבס סוכס בזולת סמנתי : ואסס וגו' . ונלא חטיפס סאונס חכרת : למנן ייטב לבס . ר"ל לא יצויל ית סוטל סוה מוק חס למנן ייטב לבס : (7) ונלא שמוע . אפי וילתי מלריס לא שמוע וכו' : צטונות . סכסת סס סיהרס לבס לבס סכר ר"ל ס' סס סמנדו וסכסו : וסוי לא סכוז . סכלו סלמרי ונלא למיס ר"ל ככל יוס סו סומחין וסולין כעזוכס וכו' ונלא סיו מופיסיס וסולויס : (8) למן סיוס וגו' . עזו ופד סיוס סמיס סומסיס

צו יום א נביאים

תרגום

הנביאים יום השכם ושלח : וְלֹא שָׁמְעוּ אֶלֶי וְלֹא
הָמוּ אֶת־אֹזְנָם וַיִּקְשׁוּ אֶת־עַרְפָּם הֲרָעוּ מֵאֲבוֹתָם :
בְּיָמָיו יוֹם מִקְרָיִם וּמִשְׁלַח :
וְלֹא קָבִילוּ לְמִימְרֵי וְלֹא
אָרְכִינוּ יַת אֹדְנֵיהֶן וְקִשְׁאוּ
יַת קַדְלֵהֶן אֲבָיִשׁוּ מֵאֲבֹתֵיהֶן :

מצורת דוד

סומכים וסולכין : יום השכם ושלח . ככל יום אבי משכס ומשלח :
(ו) ולא שמעו אלי . אלשי דודר כזה : ויקשו את ערפם . הוא ענין
מלאים כלה נתקסס ערפם עד ש"ל להם להחזיר הפנים מעל המקום ולאח צמל עין מרס להחזיר עיניו כולם להחזיר פניו
מול חזירו לשמוע דבריו : הרעו . שבו רעות עוד יותר מאלהם :
דעם פירוש עברי מייסד געפניג מען ביא דער הפסודה פון דער וואך :

כתובים מ"ל ככ

להשיך מיסוד ומלכות ד"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין יוד רח יאהודנהי נשמה דיסר א אר
ארנ ארני נפש ארני רח אלה דלת נון יוד נשמה דמלכות יו הו הו זה חיה יחידה דיסוד יהיה חיה יחידה דמלכות אל
שם ב"ן שבכשה :

א הָרָדָה לְמִקְנָא וְאִפִּיק
לְחַנְרָא וַיִּכְמַל דִּיקָא וַיַּעֲרָא :
ב רָחַם אֱלֹהָא דְבִי רַבָּא
וּבְחַסְדָּא דְשִׁפְטוּתֵיהּ יַחֲסֵב
לְמִלְכָא : ג עֵינֵי דְהָאֱלֹהָא
נִמְרִין וְדִיעָתָא וּכְמִלְמִל
מַלְיָהוֹן דְרָבוּזֵי דְעֵלְמָא אִמְר
א גַּרְשׁ לִין וַיֵּצֵא מְדוּן וַיִּשְׁבַּת דִּין וְקִלוּן : ב אֲהָב מְהוֹרָלֵב
חַן שְׁפָתָיו רַעְהוּ מִלְךְ : ג עֵינֵי יְהוָה נִצְרוּ דַעַת וַיִּסְלַף דְבָרֵי
בְּגָדֵי אִמְר עֲצֵל אִרִי בַחוּץ בְּתוֹךְ רַחְבוֹת אֲרֻצָּה : ה שוֹחָה
עֲמוּקָה פִי וְרוֹת זְעוּם יְהוָה יִפְּלֶשֶׁם : ו אֲזַלַּת קִשׁוּרָה
בְּלִבְגַּעַר שֶׁבֶט מוֹסֵר יִרְחִיקָהּ מִמֶּנּוּ :
י"ח י"ח ו"א י"ח י"ח ו"א

ה גומץא עמקמא פוקה דנגבירמא וסון דסרמינו
הקם אלהא גבל מקן : ו שמייתא קמירא גלביה דמליא שבמא דמדרומא נרחקיה מניה :

(א) גרש לין . גרש ממך את כלן ואל המריבה כי דרך סלן
למחרת ריב : וישפוט . או יבטל דין וקולן כי כשיהיה ריב
יגשו למשפט ויבינו לבנות ואלו וכשאין ממחרת שפוט סבל :
(ב) אוהב . מי שמוכח אוס סכר לב מבלי זיג סון ויחשב אה מי
שזי חן באמרי שפוטו מל כי נדעת דבר זיכס המלך סוב יפסו
כי כן דרך המלך לזהוב אנשים כלהל : (ג) עיני ה' . המקום
ישניה כשמירה אלשי הדעת וישות הקול דגני : זעור סוגר אשר
יבקר ללכוד אלשי הדעת לא יוכל לסב : (ד) צער עלל . כעבוד
סלה הלאר כקון ויסוף נפשי ונפון כרחובות הריב וזלח מן
כס קסס לו נלעס כן סוב הלכד כמחיו יי וזית סוס כמיוס
כמיוס סוב נכשל סה כי לא יאיר סיונו דמהלל כמחיו לכוין
כללו כעבוד כללו . אלל כעם כמייסר רימיק ממנו את האלות :

(א) גרש לין ויצא מדון וישבת דין וקלוין : ב אהב מהורלב
חן שפתיו רעהו מלך : ג עיני יהוה נצרו דעת ויסלף דברי
בגדי אמר עצל ארי בחוץ בתוך רחבות ארצה : ה שוחה
עמוקה פי ורות זעום יהוה יפלשם : ו אזלת קשורה
בלבגער שבט מוסר ירחיקה ממנו :
פון די גולגים וואס זענען דאָרם , דרום ווי נאל איך
ארויס גיין פון סיין הויז צו לערנען , אָבער פאַקט
איז דאָס ליגען , אונ ער זאָגט עס נאר ווייל ער איז
פויל צו גיין אין בית המדרש : (ח) שוּחָה עֲמוּקָה פִּי
רוּחַ אֲזוּי ווי איינער פאלט אריין אין א טיפע גרוב
אזי איהם שווער ארויף צו גיין פון איר אזי איז אז
דער מענטש חכמה ויך מיט מסייתים פון דר עבודה
יהוה נוערם ער איבך גרעט פון זיי אונ עס איז אים
שנוער ויך אפשיידען פון זייא ועם ייפל שם און
דער מענטש ווס דרצערניגט נאט אז ער נאל איהם
פייגט האבן פאלט ער אריין אין דעם גרוב און
נוערם גישמרוכלט אין איהר , גלוקר דער נוערם
גים אפ גיטאהן פון דיא מסייתים אונ מדהם גים
קיין השוקה : (ו) אֲזַלַּת קִשׁוּרָה בְּלִבְגַּעַר נַעַר כִּסְ גַּאֲרַשְׁקִימ
איז אנגקניפט אין דעם הארץ פון דעם קינד שבים
מוסר ירחיקה ממנו אָבער די רוח וואס מען שמראפט
איהם מיט איהר דעווייטערט דאס גארעשקייט
פון איהם :

[6] הפתים. כדי לטו"ר ששני' וזוהו זנות לכך חסס' בזה קמא ומי עלה אינן כלאים זה בזה [ב] כלאים. כתי' שר' לא שרע כלאים הייתי חומר לפי' שני מיני תפיס' או שפזרים וכן לנגי' נטעה אפינו שור שמוך נג' נג' וכן לנגי' בנגידים ב' מיני' נג' או' בנגיד' ועד ופתים יתדו מה זה לא עמין או ואל' זה עמין זה אף כלאים שפזרים לך ככ"מ ע"כ עמין זה ואל' זה עמין ע"כ. ר"י: (6) ואל"כ לא היה פזר' אל' בלתי מוקף ככ"מ ככ"מ פ"ו ה' [א] והשמיני'. מפני ששפזר' מה שכל ומהכל' מה שני מיני' ירו' לומר ששפזר' מה שכל ומשפזר' מל' ותינו' כשע' (שמיני') ומה שכל כתיב' קמא: (7) והס' דומים קלה ללתי' והשמיני' כתיב' ליקום עמין ואל' מתיב' עמין: (8) פירוש' דר"ב' כן דלעת' מר' וזוהו מין' שיהיה כן וסומני' ככ"מ על עמין' והוא פ"ל כמול' ותי' כמול' ע"כ פ"ר ש"ס

החטין והזונין. קורין לו בערבי וזו"ל: אינן כלאים זה בזה. לפי שכשהשמיני דור המכול את דרכים הימה הלרין גם היא מוג' את פירותיה והיו זורפים העינים ומוליאה וזנין הלךך לא היו כלאים עכ' התקיים חל' פס שאר מיני תבואה היו כלאים וזו"ל דלא חוי למאכל לאדם מ"מ כיון שמוליכס' אותו ממקום להקום למאכל ויניס' היו כלאים (ח): השעורים ושבלות שועל. כל השנוין כשמהו זוג זוג אינם כלאים זה בזה א' מוזה זה וז' והא' לחמירין כמחמת כוזה. והא' חמירין כמחמת הכוסמין מין חטין וספינן מין שעורים הגי' מיני לענין חלה שמתקפין זה עם זה כשעור חלה חל' לענין כלאים היו כלאים זה בזה:

[א] החטים והזונין אינן [ב] כלאים זה בזה, השעורים ושבלות שועל, הכוסמין והשיפון, הפול והספיר, הפורקין והטופח, ופול הלבן [ג] והשעורין אינם כלאים זה בזה: (ב) הקישות והמלפפון. אינם כלאים זה בזה. ר' יהודה אומר כלאים. חזרת וחזרת גלים. עולשין ועולשי שדה. ברישין וברישי שדה. כוסבר וכוסבר שדה. הרדף והחרדל מצרי. ורלעת המצרי והרמוצה. ופול המצרי והחרוב אינם כלאים זה בזה. (ג) הלפת והנפוץ. הכרוב והתרבותור, התרדום והלענינים אינם כלאים זה בזה. הלוקין רבי עקיבא השלום והשומנית. הבלצל והבצלול. והתרומם והפולסום אינם

ושבלות שועל. שעורים מדברי ובלע"ו אוי"ח: כוסמין. כלסון לע"ו אוספילס' אל'. שיפון. כלע"ו סיגל' אל' ומאסו לכוסמין וספינן דמי להדרי חיים כלאים זה בזה: וספיר. י"ח לירקל' אל' בלע"ו. ורמב"ם פירש שקורין לו בערבי מח"ס: הפורקין. רמב"ם פ"ו שהוא זרע דק שקורין לו בערבי גילבא"ן: וטופח. היא קטנית שגרגריו עגולים לבנים וקורין לו קורעמח"ן: ואלו שמעתי שסופר הוא שקורין לו גילבא"ן: והשעוריים. קורין לו בערבי לזכא"ה: אינם כלאים זה בזה. אס' זרע כל' א' עם כן זוני"ב: הקישות. קישולין שקורין בערבי פסקו"ם ובלע"ו קיקומברו"ם: אינם והמלפפון. וקראים בערבי פי"ח ובע"ו ל' יטריגוי"י: ר' יהוד' אומר כלאים. ואין הלכה כרבי יהודה: חזרת וחזרת גלים. החסא הגדל בנגיט' וחסא הגדלה כהרים: עורשים. של נגיס' ועולשי שדה. וקראו בערבי כדכ"ט: ברישין. שלנה: וכרישי שדה. והס' הנקראים בערבי סימול"ה ובלע"ו סימול"ה: (ג) כוסבר. כך שמו בערבי קליינר"ל בלע"ו תרגום ירושלמי כורע גד כבר זרע פזר' ר' רמזה (ג) ופול המצרי. פסחול' בלע"ו: והחרוב. כרמץ לומר כחפר חס' שיש בו רשפי' אס' לפיכך קורין לו רמזה (ג) ופול המצרי. פסחול' בלע"ו: והחרוב. מין קטנית וקורין לו חרוב לפי שתרמיליו שורע' כחזון' כן דקים ועוקמין כחזוני' והוא מין פול המצרי: (ג) והנפוץ. הוא מין זקון ועליו דומים לעלי הלפת הלכך לא היו כלאים: והתרבותור. מין כרוב שקלתי' שלו דקים: תרדון. בערבי סוקל"ח ובלע"ו בלע"ו: לענין. בערבי קט"ף ובלע"ו אירמולא"ה: השומנית. סוס מדברי והוא קטן מן הסוס הגדל בנגיט': בצלצול. כלל מדברי קטן מאשר כללים לפיכך נקרא כללול: פולסום. מין תרומם הוא

שמיים שרף לא תורע פלאים דוא זאלקט נים פאר זיינען אין דיין פעלד צוויי מינים איין מין נעבין דעם אנדערין נאר יעדער מין מוז זיין באזונדער, זאגט ריא משנה ווייץ אונ זונין נדאס איז אמין ווייץ וואס מענטשען קענען נדאס נים ציטן' וענען נים פלאים איינע מיט דיא אנדערע, אינ מען דעם פאר זיינען דיא ביינע מינים איינעם בייא זענען אנדערען השעורים ושבלות שיעל נעקשמיין אונ האר. השפסיים והשפן פוסמין אונ גארין, פור אונ ספיר, פורקין אונ מופה, פול הלכן צין השעוריים דיא אלע מינים וואס וענען דיא איים גירעכענט פארווייס וענען נים פלאים: ב תקישות את התלפסין וענען נים פלאים איינע מיט דיא אנדערע, רבי יהודה זאגט זייא וענען דיא פלאים תחת תחת גלים תריין וואס וואקסט אין אנארטען אונ תריין וואס וואקסט אויף דיא פערד שילשן ועולשי שדה עולשין וואס וואקסט אין אנארטען אונ עולשין וואס וואקסט אין פערד ברישין וברישי שדה פרישין וואס וואקסט אין אנארטען אונ פרישין וואס

וואקסט אין אנארטען אונ פוסבר שיה פוסבר וואס וואקסט אין אנארטען אונ פוסבר וואס וואקסט אין אלע מדינות אונ וענעפט וואס וואקסט אין מצרים ולעת המצרי דער דלעת וואס וואקסט אין מצרים אונ הלפת הישיבה אדלעת וואס ער איז ביימער אונ מען מוז איהם נים מאכען דרך הייסע אש ופול המצרי ותחוב פול וואס וואקסט אין מצרים אונ חרוב וואס איז אין ארבעס וואס מען דופט דאם חרוב: דיא אלע פאר, וענען נים פלאים איינע מיט דיא אנדערי: ג הלפת אונ תפנין. חרוב אונ התחבוב, תהרים אונ הלענינים דיא אלע פארען וענען נים פלאים איינע מיט דיא אנדערע הישיב האם רבי עקיבא זענאגט חשם אונ השקנית שוב איז קנאפעל וואס וואקסט אין אנארטען אונ יעדער קנאפעל איז פון שמיקלאך אונ השקנית איז אויולדער קנאפעל וואס וואקסט אין פערד אונ ער איז אין גאנצען איין שמיק תבצל אונ תבצליל תחבוב אונ תפסלות דיא פארען וענען אויך נים פלאים איינע מיט די אנדערע. ווארם בצל אונ

מ"ס: חלמית. בערבו כוזב"ל וכלע"ז מלוח"ו:
 (מ) המוכן לפת וצננות. כדי שיהיו נשמרים תחת
 הקרקע שלל כדרך שחלה גלי דעתיה שאינו רוצה
 בהשרשתו כגון שמתן אגודה של לפת ואגודה של לנטות
 יחד: אם היו מקצת
 עליו מגולין. משום שבת
 נקטיה לחם היו כל העלין
 מכוסין א"ל לטוב אם לא
 שזיו עפר כידים: לא
 משום כלאים ולא משום
 שביעית. לא משום זורע
 כלאים ולא משום זורע
 בשביעית א"ל אפי' הוסף

נהגה הלכו. [ד] נשמרתו. שהלמית עטיב הורע
 וזוה"כ עד שיהא הכרע נשדע בל"ג [ב] הכנס. שהוא כ"ך ונדל"י
 יבדו שרבי הלפת ולנוטות זו אפילו הכי מותר. כ"ע:
 (ו) דרגיות הוא שמתוספים מהמה הלחומים כ"י אפילו
 כשמומחים דהלון. מ"ס: [ו] ס"ו כלאים. לחיוב מלקות
 אבל לטוב יסורו אפי' בלא
 זריע' כהנה יש יסורו (מדרבנן
 כ"ג) וסורו קיימן כדנזכר
 לטבן: [ז] רבי יסורו אומב
 כ"י. והס"ג פליגי כפי כהנה
 לעיין כלאי נגדים דלר"י
 פקיעות טוב תכור ולרבנן אפילו
 עני תפיעות. מ"ס:
 כלאים [ו]. רבי יהודה אומר אינו כלאים [ז] עד שיהיו שתי חמיה ושעורה
 או חמה ושתי שעורים או חמה ושעורה וכוסמת:

מחטים משום שרי דלאו דרך זריעה הוא ולא היו מנשתי ונכנסו לשביעית והולאו ספיחים כדרך שמוסיפין
 הכלל' בתלום (ו) אין בהם משום ספיחי שביעית. ולא משום מעשרות. אינו חייב לעשר כשיתלוש אותה ממקום
 שהסמיים דכתיב וכל מעשר הארץ מורע הארץ והיא לאו זריעה היא: ונימלים היא: דכתלושים דמי ואוחז
 בעלים התגולו ומוליון וס"ג דמזיו עפר ממקומו טלמול מן הגד לנורד דכר היתר ואינו נוגע כדכר האסור מותר:
 עד שהיה שני חמיה ושעורה. עממח לר"י משום דכתיב שך לא תורע כלאים וסכר דקרקע בלא זרע לא
 חיקרי ערה לא ומשמע לא תורע כלאים כהדי שך שנורעה ככר וכן לא תורע כרמך כלאים לא תורע כלאים דהיינו
 שני מיני זרעים כהדי כרמך ולא מימידי ככלאי הכרס עד שזרע חטה ושעורה ומרנן במפלות יד ואין הלכה כר"י
 דקרקע חף ע"פ שאינה זרועה קרויה חטה אבל אינו כרס בלא חרץ. הלכך הוורע חטה ושעורה כלאה חייב משום
 כלאי זרעים ואינו חייב משום כלאי הכרס עד שזרע חטה ושעורה ומרנן במפלות יד:

לחובו מפני שהוא אילן בירק מען קאר גיט אריין ועצין
 אצונייג פון אנויינשקאק אין איין אבטיח פרי דער
 אבטיח נאר געבען זיינע זאפט אין דעם נויינשקאק
 נוארום ער פלאנצט נאך אבטיח אין ירק אין נהנין
 דער דלעת לתוך החלמית שהתא משמרתו מפני שהיא ירק בירק
 מען קאר גיט געבען קערנער פון ארלעת אין
 ארלמית, פרי דער חמית נאר היסקען די קערנער
 זייא זאקען גיט געטרקניגט ווערען פון זייא וועלען
 זיך איין נוארזאקען אין דער ערד, נוייל דאס איז
 אנויי מיניג ירק: מן חספון לפת וצננות תחת הגפן ווען
 איינער געהאלט אבינמול לפת און אבינמול
 צננות (אין דער ערד) אונקער אנויינשקאק זייא
 זאלען גיט קאלען ווערען (אפילו זייא וועלען זיך
 איין נוארזאקען דעם נויינשקאק נוייל זיין
 ער האט איין ווייך, פון דעקסטוועגען מען מען נוייל
 אס היו מקצת עליו מגולין אינו חושש לא משום כלאים ולא
 משום שביעית ולא משום מעשרות אויב דיא גלעקער
 פון דיא לפת וצננות געגען גיווען אפיקעל פון
 אויבען (אויף דער ערד) אויפגעדעקט הייבט עס
 גיט ער האט פאר זייט כלאים, און עס הייבט

גמרא ברכות דף כג ע"א

הלכה ס' כלה כלי החיטין דחסד דמלקות דכריאה אלק לחד

ת"ר הנצרך לנקבו אליהפלל ואם ההפלל תפלתו תועבה אמר רב זביר ואיתימא רב יהודה לא

טבו רבין דיא רבין האבין גילעריגט מנצד לנקבו אל
 תפלל דער מענטש נואם בארף ארויס צו גיין אין
 בית הקמא זאל ער נישט דאווענען ואם תפלל און
 אויב ער האט יא געבאוויגט תפלתו תועבה איז זיין
 תפלה פרמיאוקט ביי נאם וואס רב זביר ותימא רב
 יהודה נאך האט רב זביר גינאגמא און אנדערע זאגן

ועד כמה. יכול להעמיד עלמו מנקבו שיהא מותר להחיל
 בחפלה: איבא דמתני. להאי כמ"ל בחתיחת גוסה
 ולא משמע' דרב זבד ורב יוסד וכי איירי אינהו כשיעורא
 הוא דליירי: שמור עצמך שלא תחטא. ותלמדך נלך
 ללכת אל בית האלהים להכיח חטאת: הוי קרוב לשמוע.
 תשובה בהכרח קרבנך מתת לוחן ככסילים בלא תשובה:
 שמור נקבך. מנין רגלך כמו לנקב את רגליו שמור
 נקבך שלא יפוח:

שנו אלא שאין יכול לשהות בעצמו אבל אם יכול
 לשהות בעצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב
 ששת עד פרסה איבא דמתני ולא אמתניהא בר"א
 כשאין יכול לעמוד על עצמו אבל אם יכול לעמוד
 על עצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב זבד
 עד פרסה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונה
 הנצרך לנקבו ה"ל לא תפול משום שמא ה"ל
 לקראת אלהיך ישראל ואמר ר' שמואל בר נחמני
 א"ל יונתן מאי דכתיב שמור רגלך כאשר תלך

אל בית האלהים שמור עצמך שלא תחטא ואם
 רבא הוי קרוב לשמוע דברי חכמים שאם חוטאים
 אל תהי ככסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואינם
 עושין תשובה כי אינם יודעים לעשות רע אי הכי
 צדיקים אינהו אלא אל תהי ככסילים שחוטאים
 ומביאים אים על הרעה הם מביאים אמר הקב"ה כין מוב לרע
 אין מביאים והם מביאים קרבן לפני
 רב אשי ואל תימא רב חנינא בר פפא אמר שמור
 נקבך בשעה שאינה עומד בחפלה לפני:

ובינהו דאם ג' דער דין איז
 נאר ג' דערניט ג' ווארין אלץ ש' יכל לש'ח בעצמו אז
 ער קען זיך גיט אין האלמין, דא זאגן מיר אז ער
 קאר גיט באוועגן, אונ אויב, ער האט געדאווינט
 איז זיין תפלה פאר מיאוסות א"ל אם יוכל לש'ח בעצמו
 אבער אז ער קען זיך ויה איין האלמין תפלתו תפלה
 איז זיין תפלה אנושע תפלה ועד כמה ביז ווי לאנג
 זאל ער זיך קענען אין האלמין אמר רב ששת עד פרסה
 האט רב ששת ג' זאגט אויב ער קען זיך איין האלמין
 ביז צו גיין אמיל רגע, איז זיין תפלה אנושע
 תפלה איבא דמתני לה אמתיא אדער ער קען דאס
 אויף דער בריתא, אין דער בריתא שטייט דער
 וואס דארף ארויס גיין זאל גיט דאווענען אונ אויב
 ער האט געדאווינט איז זיין תפלה פאר מיאוסות
 כסח דברים אחרים ווען זענען די כיד ג' זאגט ג' ווארין
 כשאין יכול לעמוד על עצמו אז ער קען זיך גיט אין
 האלמין א"ל אם יוכל לעמוד על עצמו אבער אז ער קען
 זיך איין האלמין תפלתו תפלה איז זיין תפלה אנושע
 תפלה ועד כמה ביז ווי לאנג זאל ער זיך קענען איין
 האלמין אמר רב זבד עד פרסה האט רב זבד ג' זאגט
 אויב, ער קען זיך איין האלמין ביז צו גיין אמיל
 וועג, איז זיין תפלה אנושע תפלה אמר רבי שמואל
 בר נחמני אפי' רבי יונתן רבי שמואל בר נחמני האט
 ג' זאגט פון רבי יונתן וועגן תפלתו הנצרך לנקבו דער
 סענקש וואס דארף גיין אין בית הכסא תרי"ה לא
 תיחל זאל ער גיט דאווענען משום ש'נאמר וייל עס
 שטייט אין פסוק הוה לקראת אלהיך. ש'אל ער דער יוד
 זאל זיך פארברייטען מיט ריינקייט ווען ער גייט
 זענען גאט מתפלל זיין וואס רבי שמואל בר נחמני אמר
 רבי יונתן נאך דעם זאגט רבי שמואל בר נחמני פון
 רבי יונתן וועגן מאי דכתיב שמור רגלך כאשר תלך אל
 בית האלהים וואס מיינט דער פסוק הויט ריינע פים
 ווען דו וועסט גיין צו די הויז פון גאט שמור עצמך
 שלא תחטא דוא זאלסט דיה הישען דוא זאלסט גיט
 דייין גוף ריין:

ובינהו דאם ג' דער דין איז
 נאר ג' דערניט ג' ווארין אלץ ש' יכל לש'ח בעצמו אז
 ער קען זיך גיט אין האלמין, דא זאגן מיר אז ער
 קאר גיט באוועגן, אונ אויב, ער האט געדאווינט
 איז זיין תפלה פאר מיאוסות א"ל אם יוכל לש'ח בעצמו
 אבער אז ער קען זיך ויה איין האלמין תפלתו תפלה
 איז זיין תפלה אנושע תפלה ועד כמה ביז ווי לאנג
 זאל ער זיך קענען אין האלמין אמר רב ששת עד פרסה
 האט רב ששת ג' זאגט אויב ער קען זיך איין האלמין
 ביז צו גיין אמיל רגע, איז זיין תפלה אנושע
 תפלה איבא דמתני לה אמתיא אדער ער קען דאס
 אויף דער בריתא, אין דער בריתא שטייט דער
 וואס דארף ארויס גיין זאל גיט דאווענען אונ אויב
 ער האט געדאווינט איז זיין תפלה פאר מיאוסות
 כסח דברים אחרים ווען זענען די כיד ג' זאגט ג' ווארין
 כשאין יכול לעמוד על עצמו אז ער קען זיך גיט אין
 האלמין א"ל אם יוכל לעמוד על עצמו אבער אז ער קען
 זיך איין האלמין תפלתו תפלה איז זיין תפלה אנושע
 תפלה ועד כמה ביז ווי לאנג זאל ער זיך קענען איין
 האלמין אמר רב זבד עד פרסה האט רב זבד ג' זאגט
 אויב, ער קען זיך איין האלמין ביז צו גיין אמיל
 וועג, איז זיין תפלה אנושע תפלה אמר רבי שמואל
 בר נחמני אפי' רבי יונתן רבי שמואל בר נחמני האט
 ג' זאגט פון רבי יונתן וועגן תפלתו הנצרך לנקבו דער
 סענקש וואס דארף גיין אין בית הכסא תרי"ה לא
 תיחל זאל ער גיט דאווענען משום ש'נאמר וייל עס
 שטייט אין פסוק הוה לקראת אלהיך. ש'אל ער דער יוד
 זאל זיך פארברייטען מיט ריינקייט ווען ער גייט
 זענען גאט מתפלל זיין וואס רבי שמואל בר נחמני אמר
 רבי יונתן נאך דעם זאגט רבי שמואל בר נחמני פון
 רבי יונתן וועגן מאי דכתיב שמור רגלך כאשר תלך אל
 בית האלהים וואס מיינט דער פסוק הויט ריינע פים
 ווען דו וועסט גיין צו די הויז פון גאט שמור עצמך
 שלא תחטא דוא זאלסט דיה הישען דוא זאלסט גיט
 דייין גוף ריין:

זוהר צו דף ל ע"ב ס"ס דל"טס יוד הא ווא הא

הו קרין חסרין. רבי חייה פתח לדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. לדיק ה' בכל דרכיו. הא חתיק כמה אית לן
לכני נשא להסתכלה ביקרא דמאריהון ולא יסעו מארבייהו לכר. דהא בכל יומא ויומא דיינא חלי בעלמא בנין דעלמא
על דינא חתרי וקיימא ועל דא כרי בעי נש לאסתמר מחוביו דלא ידע וזמא דדינא שריא פלגי. יתיב בבית' דינא
שריא פלגי נשק חבית' לכר דינא שריא פלגי ולא ידע אי יתוב לביניה אי לאו. כפיק לזרמא על אחת כמה וכמה דהא
כדי דינא נפקא קמיה הה"ד דק לפטוי יהלך בנין כך בעי לאקדמא ולמכני רחמי קמי מלכא בנין דישתובי מן דינא
בשפתא דשריא בעלמא דהא כל יומא ויומא שריא דינא בעלמא הה"ד ואל וועס בכל יום. השתא אית למימר. הא חתיק
ואתערז חכרייא אל בכל אחר חסד הוא כד"א האל הגדול דה נהירו דחכמה עלאה. ואת אמרת ואל וועס כל יום
שביק קרא כל אלני שמחן ואחד בהאי. אי הכי לא קיימין פלגי. ועוד דכתיב אל גבור אי נוקים ליה דינא או נוקים
ליה רחמי. אלא הכי שמענא חייביא מהפכי רחמי לדינא לך כל כרתין עלאין דמלכא קדישא דלא כלילן חדל
נחברתה ועל דא חייביא מהפכי רחמי לדינא אחר ליה רבי יהודה ספיר כההוא דכתיב אל גבור אלא אל וועס בכל יום
מהו דהא בכל יומא ויומא קיימא בדיוא בן דבני עלמא זכאין בין דלא זכאין בין דלא זכאין בין דלא זכאין בין דלא
שמעון אחר לון ודאי אל וועס בכל יום ובה אוקמוה חכרייא לזמנין הוא דינא לזמנין הוא רחמי או זכאין בני עלמא
הא אל קיימא והוא חסד ואל לא זכאין הא אל קיימא ואקרי גבור וע"ד קיימא בכל יומא. אבל מנה שפיר הוא. אל בכל
אחר הירו (רב) דחכמתא עלאה הוא וקיימא וקיימא' בכל יומא דכתיב חסד אל כל יום. ואלמלא דהאי אל אחרת בעלמא
לא יכל עלמא למיקא אפילו שפתא חדא חקמי דינין תקיפין דמתערין בעלמא בכל יומא אלא חלה תולדות השמים
והארץ דכבראם אל חקרי דכבראם אלא דכבראם באתערות' דאכבראם קיימין וכד אחרת אכבראם בעלמא כל חינון דינין
דמשתכחי בכל יומא ויומא דחי לכו לכו ולא קיימין קמיה הה"ד ואל וועס בכל יום. נועס או ועס לא כתיב אלא וועס
בכל יומא ויומא דדינא אשתכח דחי לון לכר וקיימא הוא ומכס עלמא הה"ד יומא יומא ה' סדו ואלמלא האי לא יכל
עלמא למיקא אפילו רעסא חדא. וע"ד כלא קיימי בגיניא דאכברא:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מסור

תר"מ הלכות מעצה הקרבנות פ"א

(א) כל קרבנות הצבור זכרים וכן חטאות של צבור
מן העז או מן הבקר ואין בהן מן הכבשים וכל
עולות הצבור מן הכבשים ומן הבקר ואין להן עולות
פזו וזכו וכל תמימת יהוד נקבת והאכל לכהנים ואינה
באה מן הבקר חוץ משלש חטאות חטאת נשיא שהיא
עו ונאכלת וחטאת בהן משה שהיא פז ונשרפת והוא
פר תבא על כל חטאות והשלישי פר שסביא בהן גדול

מסור שיערי קדושה ח"ב שער 1
חילול ס' קטס מכל פתיכות כע"כ ר"ל פטני' ד' חילוקי כפר'.
מכר של חילול ה' אין הפאסוס ויום כסור ויסורין פכרין
אלא יום שמיטת שנהג' אם יוסר סונו הוא לכס עד המותין.
נדס וזאת סיוח' כמנעם כרת אמרו כספר סוכר תלמא לינון דדמיון.
שכינתא שנתא בני נשא לזמנין ולא שמתעט ואלין אפיון.
עס עניו דליה מלכא דעלמא לחק' כר שמעטסו נדס. שנס
יוס כי סיא שקולה ככל שנתא וכל סרשטיס יס לסס מנתי' בשנס

(א) כל קרבנות הצבור זכרים אלא קרבנות וואס דער
צבור גריינגען דארפין זיין זקרים וכן חטאות של
צבור און די חטאות וואס אצבור גריינגען דארפין
אויף זיין זקרים מן חנו או מן תבקר פון ציגען ארבער
פון רינגער וזין בהם מן הכבשים פון שעסקין ניס וכל
עולות הצבור אונ אלא עולות נוס דער צבור גריינגען
מן הכבשים ומן תבקר דארף זיין שעסקין ארבער פון
רינגער וזין לחו עולת מן חנו אעולה אין ניקא פון
ציגען כל חטאת יחיד נקבת די חטאות נוס אציינציגער
קענקיש גריינגען דארף זיין פון אבנהקה וואס אין
אבנהקה והאכל לכהנים אונ זיא ווערמ גיגעסקין צו די
כהנים ויאתי בגא' מן תבקר אונ דער חטאת אין ניס
פון רינגער חוץ משלש חטאות ארבער דרייערלייא
חטאות חטאת נשיא חטאת וואס אבנהקה גריינגען
שהיא מן דער חטאת אין אציינציגאלת אונ אין ווערמ
גיגעסקין צו דיא כהנים וחטאת בהן משה אונ אבנהקה
וואס דער פון קשור גריינגען שהיא מן דער חטאת
אין א אקס ונשרפת אונ דער חטאת ווערמ פאר
גרענט ויהא פר תבא על כל חטאות ראם אין א פר וואס
דער פון משה גריינגען איהם אויף אלא מכות
וואס ער האמ ועבר גיגען השלישי דער דרייער
חטאות אין פר שסביא בהן גדול ביום השמיטה דער אקס
וואס דער פון גדול גריינגען איהם יום פכר

חילא השם קשה מכל העבירות חילול השם איז עררער
פון אלא עבירות כמו שאמר רבותי זכרונם לברכה
ווי די נקבין האבין גאנצם געזען ארבעת חלקי פתח בייא
די פיר ערליי עבירות וואס גאם אין אויף זיי מוחל
מיט תשובה עבר על חילול ה' או ער האמ ניקאון אין
עבירה פון חילול השם אין השלש עבירות חסרין ויסורין
מכפרין גלא מן חטאת תשובה אונ יום פפור אונ יסורין
קענין ניס מכפר זיין גאר דער סגא פון זיין
שטארקין אין ככפר שאמר ווי עס שטייט אין פסוק
אם יכפר חטון הנה לך עד חטאתן אויב דיא עבירה וועמ
קען אייך ככפר זיין ביו איהר וועמ שטארפן גיה
או איינער האמ פועל גיגען אגדה ילית חיתת בעניש
כרת אויסקער וואס קען ווערמ גשטראפט מיט כרת.
אמר כפר חטאת האמ קען גאנצם אין וזנה ואלמלא אינון
דדיון לכפרתא מעלמא דריי זענען אין א נוס ין שמוסקין
אונקע די שבייה פון דער וועלמ ויני נשא זיחין ולא
אישמע קליחין אונ מענקשויין שרייען אונ קען הערמ
גימ ויער שטימקע ואלו אינון דאס זענען די דרייא
(וויא שטייט אין וזנה) אוינקע פון די דרייא אין גדה בנין
דליח מסאכא דעלמא מקיף בו מסאכבו דיהד ווייל אויף דר
וועלמ אין ניקא אזוי אשטארקע מיאנסקייט. וויא
די מאנסקייט פון אגדה שבת דעה כי חיי שקלה בכל
אשמוא נייס קען אזי זיא אין גוואנין גענין אלא

ואש של גיהנם ככה זו וסמלל שנת אשם לא תכנה אפי' כשכס .
 ואמרו כו"ל אלמלי שמרו יסכל שמי שנחות כהלכתו עיד היו
 בגלותו . וכו' כל ששומר שנת אפי' מוכד ע"ג י' נאכוס מוחלן לו
 שנה' אשרי אנטו יפסס זמח וגו' שומר שנת וגו' וכסיו אש מפני
 ששנת וגו' אז חספני על ס' :

ביוה"כ והוא חמאת ונשרף (ב) כל חמאות של צבור
 גאכלות חוץ משעיר של יוה"כ שחברו משתלה וכן
 שעירי ע"ז ופר העלם ופר הבא על כל המצות ופר
 העלם נקראים פרים הנשרפים ושעירי ע"ז נקראים
 שעירי הגדולין הא למדת שחמש חמאות הם הנשרפים
 שהם יליחוד ושלוש לצבור :

מצות וכל הישעים יש להם מנוחה בשבת אלע רשעים
 רדוהו אין גיהנם אום שבת ואש של גיהנם ככה זו אז
 עם דארף אנקומען שבת פר לעשט מען רעם פייער
 פון גיהנם החמל שבת אנקער די מענטשין נוס האבין
 אויף די ועלמ מחלל גוען שבת אשם לא תכנה אפילו
 בשבת דער פייער נואם ברענמ וי אין גיהנם ועם
 גיט פרלאשען נוערין אפילו אום שבת ויאמרו רבותי
 זכרונם לברכה די רבנן האבין גאנצט אלמלי שמרו ישראל
 שמי שבתות כהלכתו נוען די יודין ואלמין געהיט צוויי
 שבתים ווי דר דין אין וואלמן זיי באלד אוסגלייזט
 גאנצן ויאמרו רבותי זכרונם לברכה אום די רבנן האבין
 גאנצט כל השומר שבת כהלכתו דער נואם גיט שבת
 וויא דער דין איז , אפילו עובד עבודה זרה פאנוש ער
 דיגמ עבודה זרה ווי אנאש מהליו לו פון דעסמווענין
 איז מען איהם מחלל ד' עבירה , ווי עם שמיית אין
 פסוק אשוי אנאש יעשה זאת וואהל רעם מענטש נואם
 נועם דאס מאהן , שומר שבת מחללו אז ער היט שבת
 ער זאל אים גיט מחלל זיין אם תשיב משבת הנדף אויב
 נוענין שבת נועסמו צוריק קערין דייעע פים זאלקט
 גיט גיין ערגיץ או תפשיג על יי נועסמ דוא פראנעניגען
 האבין נעלקין גאט נועם דיר נעבין :

הוא חמאת ונשרף דער פר איז אנקרבן חמאת אום ער
 נוערט פארברענט : (ב) כל חמאות של צבור גאכלות אלע
 חמאות נואם אצבור בריינגען נוערין גינעסין זיין
 משעיר של יום הכפירים אויסקער דער שעיר פון יום
 קפור שחברו משתלה נואם זיין חקר האט מען אנועק
 געשיקט לענאול , דער שעיר נוערט גיט גינעסין
 זיין שעיר עבודה זרה דיא שעירים נואם מען בריינגט
 נוייל מען המ געדיגט עבודה זרה ופר העלם אום אפר
 נואם מען בריינגט אויף אדין נואם איז פארנעסין
 גנוארין פון אלע יודין ופר תבא על כל המצות ופר העלם
 דער פר נואם קומט אז מען האט עובר גוען אויף
 אלע מצות אום דער פר נואם קומט אויף א דין נוס
 איז פארנעסין גינוארין פון אלע יודין נקראים פרים
 הנשרפים זיי נוערין גרופין פרים הנשרפים , די פרים
 נואם נוערין פארברענט ושעיר עבודה זרה די שעירים
 נואם מען בריינגט נוייל מען המ געדיגט עבודה זרה
 נקראים שעירים הנשרפים זיין נוערין גירופען שעירים
 הנשרפים , שעירים נואם נוערין פארברענט הא לפי
 פון באנען לערנין מיר שחמש חמאות הם הנשרפות אז
 פינף ערלייא חמאות נוערין פארברענט שהם יליחוד
 צוויי חמאות פון א איינציגען נוענטש ושלוש לצבור
 אום דריי חמאות פון אצבור :

אונקלוס

צו יום ב תורה

לחם שיש מצות ד' ירהו רוח יוד הא ואו הא נשמה ירהו חיה יחידה ד' דמלי ויר' אל שם בן
 שבעשית בניקוד חולם :

וְזֹאת תֹּרַת הַמִּנְחָה הַקֶּלֶב אַתָּה
 בְּנֵי־אַתָּן לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי־פְנֵי
 הַמִּזְבֵּחַ : וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ

שיי אסכן . קידושין לו זכמים קוט : לפי ס' זכמים יא כז פג . מנחות יע : זכרים . יומא כד מזו זכמים כג מנחות יא יט כד כז קב
 רש"י

(1) וזאת תורת המנחה . תורה אחת לכולן ק להעניק
 שמו ולכונה האחריו בענין סיכול אין לי טעויות שמו ולכונה
 חלל מנחת ישראל שהיא נקמלת מנחת כהנים שהיא כליל מנין
 ח"ל תורה : הקרב אותה . היא כהנה ר בקרן ש דרומית
 מערבי : לפני ה' . הוא מערב שהיא לנד חלל מועד : אל פני
 (ח) והרים ממנו . מהמזוכר שהיא עשרון גלם [בבת
 (יומא)

המזוכה . הוא הדרוס שהוא פניו של מנחה שהכש נחון לאותו הרוח
 אחת בשעת קמיו' כר"י : [בקמצו . שלא יעשה ת מדה לקימן
 פירוש לתורה אלהים
 (ט) וזאת אום דאם איז חיות דם לערנונג ווי אויף מען זאל בקריב זיין א קרבן מנחה : תכב די קינד דין פון

מסולתא דמנחתא וממשהותיכל לבונהא די על מנחתא ויסיק למד בקמא לאתקבלא ברעוא אדפרתה קדם יי ודאשתאר מנה ייכלון אהרן ובנהי פמיר התאכל באתר קדיש בדרת משכן ומנא ייכלנה : לא התאפי חמיש חולקהון יתבית יתה מקורבני קדיש קודשין היא פתמאתא וכאשמתא :

מסולתא דמנחתא וממשהותיכל לבונהא די על מנחתא ויסיק למד בקמא לאתקבלא ברעוא אדפרתה קדם יי ודאשתאר מנה ייכלון אהרן ובנהי פמיר התאכל באתר קדיש בדרת משכן ומנא ייכלנה : לא התאפי חמיש חולקהון יתבית יתה מקורבני קדיש קודשין היא פתמאתא וכאשמתא :

ת"א ואת כל לבונה . כוסה יד מנחות יא כו : וסותרת ממנה . מנחות כ טז : מלות תכל . כוסה יד מנחות ט : לא תאפה . שבת ק"א יבמות ט . כוסה יד שבתות טו . מנחות כו כ : יבמות טז ט : כמקום קדוש . זכמים יב מנחות כט : קדש קדשים . זכמים יב מנחות כט :

רשב"ם
בעל המורים
(ט) בחצר אהל מועד . בעזרה ולא בירושלים :
(פ) תכל . עני' זו הכוונה : (י) תאפה מנן חלקים . ס"ח מנח שלח תאפה חלה מלה : רש"י

שפתי חכמים

וימדו בו וסוכתו מדכתיב בקמלו ולא כתיב מלא קמלו : א דלס ל"כ ומשמנה ל"ל סה כזר כתיב בס' ויקרא סבל סבל ויחיה מעורבת עם השמן וכיון שקומץ מסלול דלי גס השמן בכלל ויחיה וד"ו משמנה וד"ו סלול כללו אמר וזכרתי מקום הוא קומץ ומשמנה טיש בו רוב השמן : ב כדכתיב וסרס ממנו בקמלו וד"ו כתיב ואת כל הלבונה משמע שזון הלבונה בכלל סקמלו וד"ו כמקום קדוש וד"ו . ו"ל לרבות לשכות סביונות כחול ופתמות תכל סהל מועד שכן כשכין לרבות ממנו' (ע' זכמים ט) : ד וכ"ש מה שטובה לרש"י דכתי' ביום כהדי' בס' ויקרא וסוכתו מדסמין כל תאפה מנן חלקים : ה מנחתך תעטת ט"א כסוויקס מהס' שישמטנו נסח חסלת חלל כחשם לא נאמר אשם ט"א חלה חכר סקסרת לימורים וסוף מלנו שלח סקסירו לימוריו כשר : פ"י

(ימתח מו) : מסלת המנחה ומשמנה . מכלן שקומץ ומקום א שנתרבה ממנה (כוסה יד) : המנחה . (ח"ב) שלח חסא מתערכת כחמרים : ואת כל הלבונה אשר על דמנח' והקמיר . (ת"ב) שמלקט את לבונהא לאחר קמיל' ומקמירו ב' ונפי שלח פירש קן חלה באחת מן המנחות צוירקא הוטרך לנמות פרעה זו לכלול כל המנחות כמשפון : (פ) במבוק קדוש . וליזבו כחצר נ' חלה מועד : (י) לא תאפה חמין חלקים . (מנחות נה) חף השירים ד סמורים כחמין : כחמאת וכאשם . (שס ב) מנחת מוסף הרי היא כחמאת לא לטיכך קמנא שלח לשמה פסולה מנחת כדש הרי היא כחשם לפיכך קמנא שלח לשמה כשרה :

פירוש לתורת אלהים

אהרן ואלין זיא גגעהדען פר גאמא אל צו דעם מזבחים :

מצות השם

(ט) [קלד] (ששם סה) לכולל כסמים שירי מנחות שנה' וסותרת ממנה ייכלו חסכן וכינוי :
(י) [קלס] (לוא מד) שלח לנשות סיורי מנחות מנן שנאמר לא תאפה מנן חלקים כחתי חוסם עמלני :

נביאים ירמיהו ז

לחשטיך מנח' מנח' ד"א צבאות נפש צ צב צבאות רוח יהוה נשמה דנחא אדני נשמת דדוד יתנה חית יחידה דנחא יתנה חיה יחידה דהדר אל שם ב"ן שבעשתי :

א חמליל עמחון ית פתגמא קאלין ולא יקבדון מינה ותתנבי לדון ולא יתיבנה : ב ותיטר לדון ביועמא די לא שמעו למיפרא רביי אלהיהון ודברת אליהם את כל הדברים האלה ולא ישמעו אליה וקראת אליהם ולא ישנבה : ב ואמרת אליהם זה הגוי אשר לא שמעו בקול יתה אלהיו ולא לקחו מוסר אברה האמונה

מצורת דוד

(ט) ודכתי . חמר ס' לרעיוסו כלשכ מדכר אליהם את כל הדברים סלסל ידעתי חמר לא ישמעו אליך ויכרתו נסח ואם תהרה אליהם ידעתי חמר לא יענו לך : (כ) ואמרת אליהם . חז תאמר

אליהם זה הגוי וכו' כ"ל חין חלה מכני ישראל חמר שמטו דכר ס' כסויי חלל כאלו סס נוי חמר חמר לא שמטו בקול ס' וכללו לא למדו מעולסו מוסר : אכדס חלמוכס . חלמוכס סהל

ונברתה מפייהם : ג נגי נודך והשליכי ושאי על-
 שפים קינה כי מאם יהוה וימש את-דור עברתו :
 י פירעשו בני-יהודה תרע בעיני נאם-יהוה שמו
 שקוציהם בבית אשר-נקרא שמי-עלי לממאן :
 עברו בני יהודה דביש קדמי אמר יי שויאו שקוציהו בבינתא דאנתקרי

מצורת דוד

אברה מלכות וגם נכרמה מסיס ולא ויכרו כס : (א) גזי נודך .
 לכן חלוש סכר לחשך והשקר חלוש וסוף דרך זכור וסליטוס : שפי .
 פרימי קול קינס על מקומות הכוזבות לסיס נשעט למחוק :
 יוספ . שז אל סורק ששפך עליו מכרוס : (ד) שמו שקוליס . ע"ז הממועכ שמו ככים המקדש לסמא לוסו :
 דעם פירוש עברי פיישש בעפיגם מען ביאי דעי הפפרות פון דער וואג .

כתובים משלי כב

לחפשיץ מיסוד ומלכות ד"א שני דלת יוד נמש שני שני דלת יוד רוח יאדונודי נשמת דיסוד אר
 ארנ ארני נמש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמת דמלכות יו דו וז חיה יחידה דיסוד יהוה חיה יחידה
 דמלכות אל שם ב"ן שבעשית :

* עשק דל לתרבות לו נותן לעשיר אף למחסור : ב חמ
 אונה ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתו : ג ברינעים
 בריהשקמם בבמנה יכנו יהוה על-שפתיה : ד לתות ביתה
 מקמחה הודעתיה תיום אף אמת :

מצורת דוד

ונתקנו איה נרא על שמוס : ד דגנוי באלתא סברה וואדעמה יוקנא תרא אף אנה :

(6) פוסק דל . דיכ כסוס על כי אין טעמי מניח לנול סימנ
 כי חסר יוד : לטעות לו . כמותו שבוס טעמי סונו : כותן
 לעשיר . וכן כמותו עתו לעשיר . אך למחסור . כשתי אלה לא
 יכל יתרון כי הם חסרון בעשיר כי הול יאכד פור פם עלו וכמה
 פון לעשיר בעלמו כמותו פשוט טעמוס לא יעלה לו חסרון כי
 לא טעם מלות ה' כמותו סונו : (3) ולכן . ר"ל לא טעמם האון
 עלדי כי גם לכך טעם לדעת חסורם ולכדיסם ולכרס : (א) כי
 נמיס . נעיס פסיס יחידו דלשכ טעמםם בלבך כמותו כסות וכלשכ
 טעם לכך לס כי טעמע מעלי כסות בל לא יוכל להולא דכ
 סאלס סודעתין פסם לסיס מעכסן כס' וסנס עכל מסקן לסעמיק
 וחיך גדול כסמלנד לסמסיס מ"פ סף סמסם כס' כי יש פקוס גס נן :

פירוש ע"מ

דו זאלקם זיי גימ פארנעקין . אונ דאם נועם זיין
 יכנו יתרו על שפתיה נוען אלע רייד פון די תורה וועלן
 זיין אנגעברייט אויף ריינע לעפזין כהיני נוען דו
 נועקט זיין ארויס ריינען מיט ביין מיל כעסק
 קאל וועלן זיי זיין גהיט אין ביין הארץ : (ח) לסיס
 ביי פספסה הודעתיה חיוס אף אמת עם זאל זיין אין נאם
 ביין פרויבערונג בין איה דיר סודיע בלוקר דוא
 זאלקם דיה פרויבערין אין נאם אונ זאלקם לערנ
 תורה אונ זאלקם גימ זאניו זיין זאל איה לערנען
 תורה אונ זאל קיין מלאכה טארן וואו טעל איה
 געקען מיין פרויבס דאם זאלקם דוא גימ זאני
 גאר פרויבער דיה אין נאם אס . ער נועם דיר זא
 שיקען זיין פרויבס :

אם עשק דל לתרבות לו דער וואם רויבם זיין ארעמאן
 אום צו מערין זיה געלם . איו זיין סוף נותן לעשיר
 אז ער מוז אף געבין דאם געלם צו די וואם זענין
 רייבער פאר ארויס אונ ער קומט אף למסור נאר
 צו סינערונג בלוקר ער נועם אפילו זיין אייגענעם
 איה פארליבען : (ג) דם אנה ושמע דבר חכמים זאלקם
 גיינען ריינע איינער צו הערין זיין הערין זיין רייד פון דא
 חכמים בלוקר לערין תורה ביי א רבי ולבך תשית
 לדעתו אונ זיין הארץ זאלקם דו קאוזן צו מיין וועלן
 דאם הייסט אויב זיין רבי איו גימ פרום זאלקם דו
 זיה גימ אפ לערנען פון זיינע מעשים : (ו) כי גימ פי
 השפים בבינה רען עם נועם דיר זיין זיס די רייד פון
 דא תורה נוען דוא נועם זיי היקען אין ביין בודה

[6] מביי פי סכ"ד וינתן הכסן שהוא לשון מביי סביב (ה) כלו כדון הכרעויה שהזכיר ע"פ א"ד שנתח אבל לא יסיי דיו ככסי גמור למיב הוזהר מזה ל' לחובו וכי"ש כמשיב דלקמן ודסי' סוכטר בקורס לל' כיו ככסי' ונמוכה: (3) ולא יפיל בה סוכטר דקורס: ול"י דקורס עשוס פמילה ל"ל נלפט כדל"י הכרעויה: כר"ע: [3] עשוא ככס: ודסי' סיפה גבוה יוסב מכל אפס: כר"ע: (ג) ונעיל פי' דרבנן גזר כו' סוכול ופון סוכס מפורס כחוסה אף על פי שמקורו: מביי וכו' וכו' ד"מ גרעניס עלי כדפושטס ומיפה תיקרי ד"ס כמ"ס סכ"ע ר"ס

מבוי. שאינו רחב אך עשרה אמה. ח"פ שהוא פתוח משני ראשיו לר"ד או גמי רחב ט"ו אמה וחינו פתולס חלל ראשו אחד פתוח לר"ד ורחשו אחד פתוס ומן הכוורס רשע לנלטולי ביה בלל שום תיקון (ה) ורבנן הוא דגזרו עליה דלמלא חמי לטלטולי כרשות הרבים גמור ושרייה כחקנתא דלמי או קורה דתהוי ליה היכרא ולס הינח את הקורה למעלה מכ' אמה ימעס כלומר יפול את הקורה עד שתייה למטה מעשרים דלמעלה מעשרים לא טלטה בו עינא ולס יס בקורה זו אמלתרא פי' יזוירס ופרחים אפי' למעל' מכ' אמה ח"ל למעס עפי' אותס היזוירס גלשה בה עינא: ר"י אומר אינו צריך. קדמעה דקורה לחו משום היכרא חלל משום מיהלא דלמרי' פי תוקרי וירד וסתיס וכיון שכן הוא מה לי כחוד כ' מה לי למעלה מכ' והין הלכה כר"י: והרחב מעשר אמות ימעמ. דמטי מעשר אמות לא מקרי פתח חלל מרכיב (ב) חלל פתח כענין הלכך ימעס רחב כניסוחו ויעמידו על עשר או על פתוח: ואם יש לו צורת הפתח. ככ"מ שאלמו הכמים לורת הפתח הוא אפי' קנה מכלן וקנה מכלן גבוהים עשרה טפחים ואם יחור וקנה על גביהן אפי' שמינו נענע כהן ולס"ס שגובה מהן יותר מג' טפחים וכל האמות השנויות במשנה זו ובכל שיעובין וסוכה וכלאום כל סמה בת' ו' טפחים וכל טפח ארבע אלכעות בגודל חלל שפעמים צריך למדוד בטפס ענב כל' סלל יהי וסוכה וכלאום כל סמה בת' ו' לזו חלל יהיו מנומלמות ומנוגות זו בזו ופעמים צריך ליתן ריוח בין גודל לגודל למעלה מכ' אמה ימעס וסוכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה מודדים בטפס ענב ובזמן שהמדדה בטפס שוקק היא מעשרים אמה ימעס וסוכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה מודדים בטפס שוקק היא ללמחר כגון מבוי לחן גבה פתוח מעשרים טפחים סוכה לחן גבהה פתוח מעשרים טפחים מודדין בטפס שוקק וכן לעולם: (ב) הכשר מבוי. הכנה והזמנתו של מבוי לטלטל בתוכו על ידי שמוסי מכוות: בית שמאי אומרים לחי וקורה.

על אמלתי דנדרוס דמלכות דיערס אליהם

מבוי [א] שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה ימעמ רבי יהודה אומר אינו צריך. והרחב מעשר אמות ימעמ ואם יש לו צורת הפתח אע"פ שהוא רחב [ב] מעשר אמות אין צריך למעמ: (ב) הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה. וב"ה אומרים לחי או

דיער סאקען אז נאר אין די גאס פאן קען סראקען אָקער אויז אַנאָס וואָס איז פֿרייט זעכצעהן איילין אונ האַפּען פון בייַדע זייטען פֿאַר קען גיט סראקען אין איהר, אונ אז עס איז העקער וויא זענאקציג איילין זעהט קען גיט דעם צייטען גיטענדיג סיידין קען הייקט אויף די קאפּ אין דער הייה אונ אויז אין דאך גיט דער שטייגער צו גיין, אין דאך גיטא דער צייקען, רבי יהודה זאגט אונג איז רבי דערטיל ליגט העקער וויא זענאקציג איילין דארף קען זיא גיט גיטעריי מאקען ווארום רבי יהודה האלט אז די פֿרעמיר ליגט גיט פון זענען אצייקען נאר דורך די פֿרעמיל זענעט דאס וויא אמיר איז גלייך וויא דיא זייט וואלט אויף גינוען פארסאכט ודערב מעשר אמת ימעס אונ אויב דער צריין זאגט אין גאס איז ברייטער וויא זעהן איילין, זאל ער שפּעלער מאקען עס זאל נאר זיין זעהן איילין זאגט וואס יש לו צורת הפתח אונ אויב דער צריין זאגט אין גאס איז פֿסאכט וויא אמיר וויא זאמלערן דאס גייסט בייא דער וואנט שטייט אשפּעקיר אונ בייא דער דער וואנט שטייט אשפּעקיר ריא שפּעקלאך זענען הייה זעהן ספּרחים אונ אויף בייַדע שפּעקלאך ליגט אויף אשפּעקיר אף על פי שיהא רחב מעשר אמת אפילו דער צריינגאנג אונ גאס איז ברייטער וויא זעהן איילין איז אויף גוט זיין צריין למעס אונ קען דארף גיט שפּעקער מאכין: ב הכשר מבוי וויא אמת אונג אשפּעקיר (אנעסיל) זאל קשך זיין אין איהם צו סראקען, בית שמאי זאגן זלי' וקורה קען זאל שפּעלען בייא דער זייט

פי' ב א' ריא הורה האם גזאנמט אל יצא איש מקטבו אפּענעמט פֿאַר גיט גיין אין גאס מיט אבלי גאמט געמען מן, ווייקען מיר פון דעם פֿסוק אפּענעמט פֿאַר גיט סראקען זאאך אין גאס אום שבת, אַנאָס הייקט אז עס איז אָפּן פון צווייא זייטען אונ, עס איז פֿרייט זעכצעהן איילין, אָקער אז עס איז אָפּען פון צווייא זייטען אונ, עס איז גיט פֿרייט זעכצעהן איילין, אָדער עס איז פֿרייט זעכצעהן איילין אונ, עס איז נאר אָפּען פון איין זייט אונ דריי זייטען זענען פֿאַרמאכט דאס הייקט אַמבוי די הורה האם גיט געאַפּרעט צו סראקען אין אויז אַנאָס, נאר די רבן האַקען זיא געאַפּרעט, דריקער איז דער דין ביי אויז אַנאָס וואס איז גיט פֿרייט זעכצעהן איילין אונ איז פֿאַרמאכט פון דרייא זייטען דארף קען מאַקען אצייקען בייא די אָפּענע זייט מיט אַבְרַעמיל קען זאל דערקענען אז נאר אין די גאס קען קען סראקען אָקער אין אַנאָס וואס איז פֿרייט זעכצעהן איילין אונ אָפּען פון צווייא זייטען פֿאַר קען גיט סראקען, זאגט רי משה כמי שריית גבה למעלה מעשרים אמת אַנאָס וואס איז גיט פֿרייט זעכצעהן איילין אונ איז נאר האַקען פון איין זייט אונ קען האם גילייגט אַבְרַעמיל פון איין וואנט אויף די אַנְדֶרע וואנט עס זאל זיין אצייקען אונ די פֿרעמיל איז העקער וויא זענאקציג איילין פון ריא, ערד ימעס זאל ער זיינען ריא פֿרעמיל גיטערקער וויא זענאקציג איילין, ווארום די פֿרעמיל ליגט קען דאך נאר פֿאַר אצייקען קען זאל איהר זעהן זעמט קען זיך

שיהו נרד וסניחא לכו מן התור' ד' מחלות שלימות בעינן וחתמי הלכה למשה מסיני (ג) ואוקומתא לרביעיה אלא וקורה: וב"ה אומרין או לחי או קורה. דמן התורה ג' מחלות בעינן וחו לוי וחתמי הלכה למשה מסיני להוסיף הרביעית או כלמי משהו או בקורה להיכר מחילה. ומכיו דלירי ביה הכא הוא מוכי פתום משגש רוחותיו וכוון רביעית פתוחה לרשות הרבים וארכו יותר על רחבו דלי ארכו כרחבו הוי כחצר שגפרה הפתוחה לר"ל ורדף פס ארבעה ומשהו או שני פסין על כל שכן וכן

אור קורה. רבי אליעזר אומר לחיין. משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבי שהיא פחות מד' אמות שהיא יתרה או בלחי או בקורה. על מה נחלקו על רחב מד' ועד עשר. שביט שמאי אומרין לחי וקורה. וב"ה אומרין או לחי או קורה. אמר ר"ע על זה ועל זה נחלקו: (ג) הקורה שאמרן רחבה כדי לקבל אריה. ואריה חצי לבנה של שלשה מפרחים. דיה לקורה שתהא רחבה מפה כדי לקבל אריה לארכו [ג]: (ד) רחבה כדי לקבל אריה ובריאיה כדי לקבל אריה. רבי יהודה אומר רחבה אף על פי שאינה בריאה: (ה) היתה של קש או של קנים. רואין

הוי קורה גמורה וכוונתה פטור דקו"ל קורה משום היכרה ולמי משום מחילה: רבי אליעזר אומר לחיין. ככ"ס ס"ל וכוני למי מכאן ומכאן וכן הלכה כר"א: אמר תלמיד אחד. הוא ר"מ: שהוא פחות מד' אמות. ורוב פתחו: אמר רבי עקיבא על זה ועל זה נחלקו. ות"ל נמי ה"ק דלא מפליג בין רחב לקצר ומפרש כש"ס דלוחב צינייהו מבי שיש ברוחב פתחו פחות מד' עפסיס לדמ מינייהו סבר א"ל לא לתי ולא קורה והידך סבר צריך לתי לו קורה ולא הוכר מתוך דברהס וזו מנייהו סבר צריך וזו מנייהו סבר א"ל: (ג) רחבה כדי לקבל אריה. שתהא רחבה לנטות עליה כיון לקציעות: ואריה חצי לבנה של שלשה מפרחים. נמאל אריס קספ ומתלה רוב: דיה לקורה ברחב מפה. ה"ק כיון שהקורה רחבה עפס אותו חלי עפס הנתר שהאריס רחב עפס ומתלה יכול למרח כמיס אנכע מכהן ואנכע מכהן ועי"כ תהיה רחבה לקבל אריס והכי מפרש לה כש"ס: (ד) בריאה לקבל אריה. מוקף לטתול כונב האריס עלא תשבר וכן הלכה: (ה) היתה של קש ושל

פון גאם אלהי ואברקעמיל אונ פון אוינ וואגט ביי צו די אנדערע וואגט פון הייבען זאל קען אויך לייגען אברקעמיל נאָם הייבט אקורה און בירת הלל זאגען מי או קורה עם אויניגט אלהי אליין קען זאך שפעלין אברקעמיל ביי דער זייט וואגט ווי קען גייט אריין אין מבוי, אדער אקורה אריין קען זאך לייגען הייבען אברקעמיל פון אויין וואגט ביי צו די אנדערע וואגט, רבי אלעזר זאגט זייט קען בארץ צוויי קחי אייגעס פון דיא זייט גאם אונ אייגעס פון דיא זייט גאם מיש רבי ישמעאל אסר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא פון רבי ישמעאלים וועגען קאם גיזאגט אפלקמיד פאר רבי עקיבא לא נחלק בית שמאי בבית הלל בית שמאי אמות בית הלל קריגין ניס על מבי שהיא פחות מאברע אמות אויף אברקעמיל נאָם אויך גרייט ווייניגער וויא פיר איילין שהיא גייט אז דיא געמיט ווערט מוקף צו סקראגען אין איר או גלתי או בקנה אנדער מיט אלהי אליין אנדער מיט אקורה אליין על פי נחלק אויף נאָם קריגען זייא על רחב מאברע אמות ועד ישר אויף אוקבי נאָם ער אויך גרייט פון פיר איילין ביי צעהן איילין שביט שפיי אומרין בית שמאי זאגען זיי וקרה קען בארץ אלהי מיט אקורה, אונ בית הלל זאגען או לחי או קורה עם אויניגט אלהי אריין אדער אקורה אליין אסר רבי עקיבא קאם רבי עקיבא גיזאגט על זה ועל זה נחלק בית שמאי מיט בית הלל קריגען אויף ביינע, אויף אוקבי נאָם אויף שפעלער וויא פיר איילין אונ אויף אוקבי נאָם אויך גרייט פון פיר איילין ביי צעהן איילין בייא

חיסות: [ג] לארכו. כגמי
כגמי לכחתי וכוני מסמכך דכיון
שפליט חלי לבנה וסלכנ

מחלפת נ"ט נכלל הארית שהיא הממלא לא שיהיה מן האורך
ר"ט פון הריבוב בלבד. ומתו"ם: (ד) ומעט בנמלה דכל לכוסיף
שלישם שהיא ממין שמינה כריאה לקבל בנין גזם אפי"ם
כשר. ועקומה מערש בנ"ט שקמיעותה פון געמי ואלט
יגמל עקב"ן בין ז"ל לז"ס אפי"ם דרו"ן דכלו כולם פון
מכובי טומאה וכולו עמתי"ן כ"ו

קנים בו. ר' יהודה קאמר לה (ד) ולית הלכתא כוותיה:
עקומה. שאין ארזי יכול
ארזי נח נה: אם יש בהיקפה כלומר וחזוי היא
מדת העגולה להכשיר כל

רואין אותה כאלו היא של מכתת. עקומה
רואין אותה כאלו היא פשוטה. עגולה רואין אותה
כאלו היא מרובעת. כל שיש בהיקפו (ו) מפתחים
יש בו רחב מפתח: (ז) לחיין שאמרו. גובהן עשרה
מפתחים. ורחבן ועובין כל שהוא. רבי יוסי ואמר
רחבן (ז) מפתחים: (ז) בכל עושין לחיין. אפי"ן בדבר
שיש בו רוח חיים [ד] ור' יוסי ואמר. ובממא משום
גזל. ור' מאיר ממהר. וכוחבין עליו גימי נשים.
ור' יוסי הגלילי פוסל: (ח) שירא [ג] שחנתה
בבקע' והקיפיה [ג] בכללי בהמה. מטלמלין בתוכה.

להקיפה סביב כידוע שיש
בה רוחב עמוס אל תחלק
שכן מצינו בים שטפה בלמה
עשר בלמה משתרו אל שפתו
עגול סביב וקו שלשים בלמה
יטוב ורזו סביב לחלמל לכל
אמה רוחב צעגול וירחל
ג' אמות היקף: (ו) לחיים
שאמרו. לחיים שמלקן בה
ר' אליעזר וחכמים דלרבי

בטומכו לגמרי לכולל בני ג"ס כדכחו. ור"י: [ד] כוח
היים. ולא חיישין שמה פגום דעמיס לא שיהיה ומהל מכח
או סרבה תחת' ל"ם דלוי' בעתות' המלכס מגילי. פון
סוי"ם: (ז) ותקו: (ח) קסל דלפגון כנו כרישם ויגמ'
והי"ף ירוש' ירוש' כרישם ל"ם אוסר: (ט) כדמסר
בנ"ט פ"ב דעתי: [ה] שירל. תרגום ארחת שמתמלמלס שירת
ערכלי. כ"ט: [ג] וקיקוס. מנ"ש בכלי כסמס כגון מרדעס
ואוכסין של כסמס וכו' ממיס סכר' עמגס פירן כגון סמלל

אליעזר תרמי צעין ולרנן מלך אזו שערון: גבהן
עשרה מפתחים. כשעור גובה המכוי דלמין גובה
פחות מ' מפתחים. (ה) ואפי"ן היה המכוי גובה הכרע דין
בכלי גבוה ו' מפתחים: ורבי יוסי ואמר רחבן ג'. דעתי
דבר תשוב במחילה (ו) ולמין הלכה כר' יוסי: (ז) רבי יוסי
אומר. דמישי' שמה תמות (ו) ולא הוי גבוה עשרה ולא
יהיב אלדעמיה וסמך עלה: ובממא משום גזל. אם עשין

גזל לקבר ממנו למולס אם נגע בו אדם וכלים כאלה החת אפי'
לרבות גזלל ודופק: גזלל. הוא כיוסו הקצר: ורבי מאיר ממהר.
ברוח חיים זרינה מחילה (ח) ואינה הלכה: רבי יוסי הגלילי פוסל.
דכתיב וכתב לה ספר מה ספר אין בו רוח חיים
צדקו חיים זרינה מחילה (ח) ואינה הלכה: רבי יוסי הגלילי פוסל.
דכתיב וכתב לה ספר מה ספר אין בו רוח חיים
דלחת' והלכה כח"פ. ואם כתב לה נט בקרן של פרה ונתן לה את הפרה
דלחת' ונתן לה את הפרה חלף את הקרן כיון שרץ קלינה לא מגרש בה (ט):
ולא

ויבז אלדעמיה וסמך עלה: ובממא משום גזל. אם עשין
גזל לקבר ממנו למולס אם נגע בו אדם וכלים כאלה החת אפי'
לרבות גזלל ודופק: גזלל. הוא כיוסו הקצר: ורבי מאיר ממהר.
ברוח חיים זרינה מחילה (ח) ואינה הלכה: רבי יוסי הגלילי פוסל.
דכתיב וכתב לה ספר מה ספר אין בו רוח חיים
צדקו חיים זרינה מחילה (ח) ואינה הלכה: רבי יוסי הגלילי פוסל.
דכתיב וכתב לה ספר מה ספר אין בו רוח חיים
דלחת' והלכה כח"פ. ואם כתב לה נט בקרן של פרה ונתן לה את הפרה
דלחת' ונתן לה את הפרה חלף את הקרן כיון שרץ קלינה לא מגרש בה (ט):
ולא

גריים אפסח קען זאך קענען אויף איהם ליגען
איהאלבען ציגיל אפילו ער איז גיט שטארק אז
דער האלבער ציגיל זאל קענען בלייגען ליגען
אויף איהם פון רעקסנועגין איז דער קורח אנוקער
קורח: ד' היתה של קש ושל גנים אויב דער קורח
איז פון שמהוי אדער פון שטעקלאך וועט אויף
איהם גיט. קענען ליגען דער האלבער ציגיל וויאן
איהם באילי ויא של מפת' ווערן מיר איהר גליה וויא
ויא וואלס גינען פון צייון, אויב עס איז גריים
אמפא איז דאס אנוקער קורח עקפה אויב דער
קורח איז קרום וועט אויף איהם גיט קענען ליגען
דער האלבער ציגיל וויאן אותה כאלו היא שפשה ווערן
מיר וויא ויא וואלס גינען גליה געלח וויאן אותה
כאלו היא מרובעת אויב דער קורח איז קיילאכדיג
וואס דער האלבער ציגיל וועט גיט קענען ליגען
אויף איהם, ווערן קען דעם קורח וויא ער וואלס
גינען פיר קאמביג כל שיש בהיקפו שלשים מפתחים ווען
זאנען פון עס איז גליה וויא ער וואלס גינען
פירקאמביג, אויב דיא גרעב ארום פון דעם
קייליבדיגען קורח איז דרייא מפתחים ודעינו קען
זאל סעקמין מיט אפארום ארום דעם קורח פאר
נעקמט דער פארום דרייא מפתחים יש בו רחב פפה
וועט קען קענען אויס שניידן פון אים פירקאמביג
אפסח די גריים, איז אנוקער קורח: ו' לחיין שאמרו
דעם לחי וואס קען האם גינאמט פרייא אקבי

גריים אפסח קען זאך קענען אויף איהם ליגען
איהאלבען ציגיל אפילו ער איז גיט שטארק אז
דער האלבער ציגיל זאל קענען בלייגען ליגען
אויף איהם פון רעקסנועגין איז דער קורח אנוקער
קורח: ד' היתה של קש ושל גנים אויב דער קורח
איז פון שמהוי אדער פון שטעקלאך וועט אויף
איהם גיט. קענען ליגען דער האלבער ציגיל וויאן
איהם באילי ויא של מפת' ווערן מיר איהר גליה וויא
ויא וואלס גינען פון צייון, אויב עס איז גריים
אמפא איז דאס אנוקער קורח עקפה אויב דער
קורח איז קרום וועט אויף איהם גיט קענען ליגען
דער האלבער ציגיל וויאן אותה כאלו היא שפשה ווערן
מיר וויא ויא וואלס גינען גליה געלח וויאן אותה
כאלו היא מרובעת אויב דער קורח איז קיילאכדיג
וואס דער האלבער ציגיל וועט גיט קענען ליגען
אויף איהם, ווערן קען דעם קורח וויא ער וואלס
גינען פיר קאמביג כל שיש בהיקפו שלשים מפתחים ווען
זאנען פון עס איז גליה וויא ער וואלס גינען
פירקאמביג, אויב דיא גרעב ארום פון דעם
קייליבדיגען קורח איז דרייא מפתחים ודעינו קען
זאל סעקמין מיט אפארום ארום דעם קורח פאר
נעקמט דער פארום דרייא מפתחים יש בו רחב פפה
וועט קען קענען אויס שניידן פון אים פירקאמביג
אפסח די גריים, איז אנוקער קורח: ו' לחיין שאמרו
דעם לחי וואס קען האם גינאמט פרייא אקבי

(ח) ולא יהיו פרוצות יתרות על הגזירות. ואפי' הן פרוצות קטנות פחותו' מעשר אס הפרון מרובה על העומד אליה מחי' וזף כנגד העומד אסור: כל פרוצה שהיא כעשר אכזות סודרת, וכלכד שיהא העומד רב עליה א"כ פרוץ כעומד היו מחילה וזף כנגד הפרון מ' חו: (י) יתר מבוא אסור. אפי' פרצה א' יותר מעשר אסורת כל הדיקף ואפילו בעומד מרובה דלג ענדי אינטי פריג יותר מ' והוי פרצה ודוקא דלגן לה לזרת הפתח אבל אית לה לזרת הפתח אפילו יותר

מעשר קוי פתח: (ט) מקיפין ג' חבלים, אפ"ר שנתה כדקפא קאי: זה לדעת סב"ד כזוהי יתדות סביב מן החבל התחתון לקרקע פחות משלשה והרי כלו כולו עומד דכל פחות משלשה כלבוד דמי וממנו לאמנטי פחות משלשה הרי עומד טסה

ובלבר שיהא גדר גבוה עשרה טפחים [ו] ולא ידו. פרוצות יהירות על הבנין. כל פרוצה שהיא כעשר אכזות סודרות סמני שהיא פתח. ויתר מבוא אסור: (ט) מקיפין שלשה חבלים זה למעלה טזה. וזה למעלה טזה. ובלבר שלא יתא בין חבל לחברו שלשה טפחים, שיעור חבלים ועוביין יתר על מפה כדי שיהא הכל עשרה טפחים: (י) מקיפים בקנים ובלבר שיהא בין קנה לחברו שלשה טפחים.

בשיירא דברו דברו ר' יהודה והכמים אומרים לא דברו טפחים פחות טני מהקוין וכני האוירין ומחלטי לעלין פחות משלשה הרי תשעה טפחים עומד כשלשה האוירין פחות משלשה טפחיון: שיעור עובי החבלים ויתר על מפה. שלשה טפחיון כדי שיהא בין הכל עשרה טפחים: (י) מקיפים בקנים. טעוים ועומדים וזה הוא מחילת שתי אכל על חבלים כיו מחילה על ערב: בשיירא דברו. הקילו אלגן שאין לריכ"י אלא או שתי כנון קניס או ערב כנון חכל"י אכל ליחיד לא חלל על שיהי' כהן שתי וערב

וארום ג' ראשונים דעם קאמרי' מיט ריא בליים פון דיא קהמות פסלילי' בחוקה קעג קען טראגען אין דעם קאהל אום שבת, נוארום דער פארהם מאכט דעם קאהל פאר ארשות נחיד דער קאהל גיהער גאר צו דיא קענטשין וואס רוהען דארטען דעם שבת ובלבר שיהא גדר גבוה עשרה טפחים גאר דער פארהם זאל ויין הויך צעהן טפחים ולא יהי פרוצה יתרות על הבנין אונ אויב ויין האגען גיט געהאט אזוי פיל בליים אין גאגען ארום צו פארהען האגען ויין אפגערוקט אין בליים איינס פון דאס אגערעט ועגען געבליבען שטיקער פלאץ גיט פאר פארהאט אונ דאס געהאט אים ווייא, עם וואלט גינוען אין מיטען אויפגעבראקען דארטען ויין געהן צו די ערשער וואס ועגען גיט ארום גיצאהקט וואגען גיט גיין קעהר ווייא די ערשער וואס ועגען ארום גיצאהקט גל פריצה שהיא כעשר אכזות סודרת געדער ארם וואס איז גיט ארום גיצאהקט אונ ער איז גאר האפען צעהן איילין די ברייט קעג קען טראגען אין דעם קאהל אום שבת (גאר די ארום גיצאמקע זאל גיין קעהר ווייא די אפגעט צרער גלייך מיט דיא אפגעטען סמני שהיא פתח צעהן איילין איז גלייך ווייא דאס וואלט גינוען אפ"ר גר מבוא אפ"ר אויב, עם איז האפען אין ארם קעהר ווייא צעהן איילין, אפילו די ארום גיצאמקע איז גאר אז דער ארם וואס איז האפען איז גיטאכט ווייא אפ"ר קעג קען אונגוייניג טראגען אפילו די אפגעטען ועגען ברייטער ווייא למעלה מה טעמלשין שלשה חבלים זה למעלה מה טעמלשין ארום וואס ועגען אין ועגן ערב שבת אונ ויילען ארום צאמקען איין ארם ויין נאגען קענין אין איהם טראגען אום שבת, אונ האגען גיט מיט וואס ארום צו צאמקען, זאלען וייא ערב שבת אריין שלאגען פלעקער אין דיא, ערד אונ נאלען ארום

טפחים פחות טני מהקוין ומחלטי לעלין פחות משלשה הרי תשעה טפחים עומד כשלשה האוירין פחות משלשה טפחיון: שיעור עובי החבלים ויתר על מפה. שלשה טפחיון כדי שיהא בין הכל עשרה טפחים: (י) מקיפים בקנים. טעוים ועומדים וזה הוא מחילת שתי אכל על חבלים כיו מחילה על ערב: בשיירא דברו. הקילו אלגן שאין לריכ"י אלא או שתי כנון קניס או ערב כנון חכל"י אכל ליחיד לא חלל על שיהי' כהן שתי וערב

ושלשה בני אלם הרי הן כשירא: כל מחיצה שאינה של שתי וערב וכו'. ר"י ברמי יהודה פליג עליה לזנבה וקמחר אפי' לשירא בני שתי וערב: אחד מושני דברים. או שתי או ערב ואיכא בין דנק קמחי לרנב בתרמי דרנב קמחי לא ערו ליחד חלל דמוזי דשירא בדרך הוולו וזינו וכל לפשות מחילה ראויה ולא ביטוב ורנב בתרמי אמרי אחד משני דברים בין לימוד בין לרנב בין בדרך בין ביטוב והלכתא כוותיהו חלל שאלס א' או ב' ששנתו במדבר און יכולי' לשנות מחילה גדולה יותר

[ת] ונדמא. דמן כפ"ג דנמאי שאלכין חס סתניס דשמי' ופירש חס כ"ג דחס לנו חייבין. וסקסס כ"ג סמכא דמן גבס ועלערב ש"ג דשנתו ולנו חייבין ופ"ה סתניס דנמאי. ג"ל דלדנדין קמחי דסמוריס דנמאי כאלו לנו וחס לנו ושנתו חייבין דנמאי חלל ולקבמתס וכלנד שלא ישארן מקוס פניו בתוך המחילה יותר מבינת סתמיס: פטרו במחנה. ליואלי תלחמתה ופ"ה במלחמת הרשות: מביאין עצים. והון חוסמיס משוס גזל ופ"ה כרתו ארוס כליסיס ועשלוס חבילות: ופטוריס מרביצית ידים. לפני הסעודה חלל מיהו לאחרי הסעודה חייבין הוולו ותקנו ממת הסכנה של מלח סדומית התממל את העינים וחמירא סכנתא מאיסורא: ומדמאי. שאון לריבין להכריס תרומת מעשר של דמאי כגון חס לקחו תבוא' מעס הארץ: ומלערב. ערובי הכרות כגון מהלל לזבל במחנה ומוקף מחילות חלל ערובי תבוא' לריבין לערב (א):

ערב אינה סחיצה יעקער פארצאהמונג וואס איז נימ גימאכט פון שטעקלאך און דיא שטעקלאך דורך גיפלאכטן מיט שטריק אדער מיט איין אנדער זאך, נאר נימ וועגן פון שטריק אליין אדער פון שטעקלאך אליין, איז דאס נימ אנוקער פאר צאהמונג, נימ פאר דיא וואס גייען אין וועג און נימ פאר דיא וואס זענען אין דער היים דברי רבי יוסי ב"ר יהודה אזוי זאגט רבי יוסי בן רבי יהודה ורבנן אמריס און דיא חקמים זאגן און דברי אלא ביה וואס עם שמיים אין דער משנה שירא ואמרוהו מיינט מען נימ נאר דיא מענטשין וואס גייען אין וועג, נאר אלע מענטשין מענען מאכען אזוי אפארצאהמונג, נאר די משנה זאגט שירא ווייל דער שטייגער איז מענטשין וואס זענען אין וועג און האבן נימ פון וואס צו מאכען אפארצאהמונג מאכען זיין אפארצאהמונג אדער פון שטריק אליין אדער פון שטעקלאך אליין, און דער וואס איז אין דער היים מאכט אנוקען פאר צאהמונג, און פון דעסמנוענין אז דער וואס איז גיווען אין דער היים האט אויך גימאכט אפאר צאהמונג פון שטריק אליין אדער פון שטעקלאך אליין, איז אויך אנוקער פארצאהמונג און ער מען מראגען אום שבת כל מחיצה שאינה של שתי וערב

עירובין דף יז ע"א

גמרא
ה"ר מחנה היוצאת למלחמת הרשות מותרין בגזל
האם גינאולט, זאגט די גמרא די מחנה וואס גייען
ארויס צו א מלחמה וואס איז א רשות מותרין בגזל
עצים בשבת אז זיי נאפין מרקעקע האלץ מענין זיי
אזעק געמען פון וועקען זיי קענען געמען, נאפע
האלץ מענין זיי נעוויס אזעק געמען, רבי יהודה
בן מיקא זאגט אף חזינו בגל מקום זיין מענין ורקען
אנדערין:

רשי

למלחמת הרשות. סתם מלחמת הרשות ממלחמת יהושע
ואילן שהיא היתה מלחמת מלחמה: עצים יבשים.
עצים יבשים ר' יהודה בן הימא אומר אף חוננים בכל מקום ובמקום שנחרגו שם נקברים.
הנה בבגד דיא דנבן האבין גילערוגס מיה תוצאת
למלחמת הרשות ווען די יודין זענדין אריינגינגאגען
מיט יהושע אין ארץ ישראל און האבין מלחמה
גהאלטן מיט די זיגען פעלקער, דיא מלחמה איז
גיווען א סעודה, און ווייטער אלע מלחמות ווס די
יודין האבין גיהאט ווען זיין האבין שוין גוואהנט
אין ארץ ישראל, איז נאר גיווען ארשות, וויא מען

מכ"ט לחיס : עשרה תנאים . כנ"ק פ' מרובה : שיהו מרעין בחרשין . שיהא כל אדם מוליך בהמתו לרעות
 יעיר של חכירו ולא יקפיד בעל היער משום דלחלו לקנינה קאי : הכא בתלושין . אע"פ שחלטוס הבעלים לרכן
 להיסק ויש כזה משום גזל
 חלל אחרי מותר להאמי
 מהנה : מת מצוה קונה
 מקומו . אחד מי' תנאים
 שהתנה יבועה הוא : דאית
 ליה קוברין . שיש לו
 יורשין : בסרמיא . דרך
 כנוסה : מפנהו . ולי ס"ד
 קנה מקומו היכי מני
 למסקילה

מותרים בגזל עצים יבשים האי תקנתא דיהושע
 הוא דאמר מר עשרה תנאים התנה יהושע שיהו
 מרעין בחרשין ומלקטין עצים משדותיהו . התם
 בהוימו והיגו הכא בשאר עצים א"נ התם במחוברין
 הכא בתלושין אי נמי התם בלחין הכא ביבשין . ר'
 יהודה בן תימא אומר אף חונים בכל מקום ובמקום
 שנהרגים שם נקברים פשימא מת מצוה הוא ומת
 מצו' קנה מקומו לא צריכא אע"ג דאית ליה
 קוברין דתניא איהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונים
 אותו אין זה מת מצוה . ומת מצוה קנה מקומו והתניא המוצא מת מוטל
 בסרמיא מפנהו לימין סרמיא . שדה בור ושדה ניר מטהו לרעה בור . שדה ניר

אויף וועלדין ארץ זיי ווילן יבסקן שנהרגו שם נקברים
 אויף דעם ארץ וואס זייא ווערין עעהרנט דארט
 ווערין זיי באנגראבן . פּרעענט דיא גמרא סתרים בגזל
 עצים בשבת וס' זיי מעגיין אנועק געמען סרוקעגע
 האלץ האי פנקא דיהושע היא דיא פקנה האט נאך
 געמאכט יהושע אפילו אן אמלקקה פו וס שטייט
 נא אז דיא רבן האבין דאס גימאכט נאר אין
 אמלקקה דארט פו נוארום דער פנא האט גינאנט
 עשה תנאים התנה יהושע אויף צעהן ואבין הם יהושע
 געמאכט אפנאי מיט דיא יודין וואס זעגען אריין
 גענאנגען אין ארץ ישראל שיהו מרעין בתלושין ויאי
 זאלן מעגיין פוטערין זיקרע בהמות אין וועלכע
 וועלדער זיי ווילען . אפילו אין פּרעקער אויך .
 יעדער בעל הבית וואס האט גיהאט אנואלד האט
 ער געמיט לאזן פוטערין זיין חברים בהמות אין
 זיין וואלד וילקטין עצים משדותיהו יעדער המיגענט
 אריין גיין אין אפּרעקער פעלד אונ דארט קלויבין
 האלץ פאר זיך . איי נאך דאס אפּקנה פון יהושע
 אפילו ניט אין אמלקקה מעג מען אויך געמען
 האלץ איינער ביי דעם אנדערין . ענפערט דיא
 נקרא דתם היתוי התיי פון פקנה פון יהושע איז נאר
 גינען אויף דערנידער . איינער זאל מעגיין געמען
 דערדער פון זיין חברים פעלד אפילו ניט אין
 אמלקקה אפּער האלץ טאר ער ניט געמען פון זיין
 חבר ניט אין אמלקקה הקא גשאר עצים דיא
 רבן האבין גימאכט אפּקנה אז אין אמלקקה זאל
 מען מעגיין געמן איינער פון אנדערין אפילו האלץ
 אי נמי אדער אזוי אין גינען תם בחיברים די פקנה
 פון יהושע איז גינען אז איינער מעג געמען אפילו
 גיט אין א מלקקה האלץ אפּער נאר ער זאל אליין
 אויסהאקן פון וואלד . אפּער דיא האלץ וואס דער
 בעל הבית האט אפּנהאקט . טאר מען ניט געמען
 פון אים הקא בחישים אפּער נא אין אמלקקה האבין
 די רבן גימאכט אפּקנה אפילו די האלץ וואס דר
 בעל הבית הם אפּנהאקט מעג מען אויך פון אים
 אנועק געמען אי נמי אדער אזוי אין גינען תם בלחין

דיא פקנה פון יהושע איז גינען אז איינער מעג
 געמיין האלץ פון זיין חבר אפילו ניט אין אמלקקה .
 אפּער נאר פייקטע האלץ . אפּער די האלץ ווס דר
 בעל הבית האט זיי גיטריקנט טאר מען ניט געמן
 פון אים הקא ביבשים אפּער נא אין אמלקקה האבין
 די רבן גמאכט אפּקנה אפילו די האלץ וואס דער
 בעל הבית האט זיי גיטריקנט מעג מען אויך פון
 איהם אנועק געמען . די נקרא האט גינאנט פריער
 רבי יהודה בן פיימא זאגט אף חונים בכל מקום דיא
 מענמשין פון די מלקקה מעגיין רהצן ואי זיי ווילן
 יבסקן שנהרגו שם נקברים אונ אויף דעם ארץ וואס
 זיי ווערין גברת דארט ווערין זיי בגראבן פשימא
 געוויס איז אזוי פת מצוה היא דער ווס ווערען גברת
 אין אמלקקה איז ער נאך אמת מצוה יפת מצוה קני
 מקומו אונ אמת מצוה איז קנה דעם ארץ ווא ער
 ליגט דארט מוז מען איהם בגראבין . ענפערט די
 נקרא לא צריכא אף על גב דאית ליה קוברין רבי יהודה
 זאגט זיין דין אפילו דער וואס איז גברת גינוארין
 אין די מלקקה האט ווערעס זאל איהם בגראבין .
 איז ער ניט אמת מצוה . פון דעס וועגיין ווייל עס
 איז אמלקקה . בגראבט מען איהם אויף דעם ארץ
 וואס ער איז גברת דארט גינוארין דתני נוארום מיר
 האבין גילערונט איהי פת מצוה וועלדער הייקט אמת
 מצוה פל שאין לי קוברין דער וואס האט גיט ווער עס
 זאל אים בגראבן קריא ואתריס ענין אורי אז ער וואלט
 רופין וואלמין גינען מענמשין וואס זאלן איהם
 ענפערין איה פת מצוה איז ער גיט אמת מצוה .
 פּרענט די נקרא יפת מצוה קנה מקומו אמת מצוה איז
 דען קנה דעם ארץ וואס ער ליגט . מען זאל איהם
 בגראבין נאר אויף דעם ארץ ווס ער ליגט וחתום
 מיר האבין נאך גילערונט חסוצא פת מופל בסמיא
 אז איינער נפינט אמת ליגט אויף מיטען וועג ווא
 מענמשין גינען פפנה לימין סרמיא או לשמאל סרמיא זאל
 ער איהם לייגן אין די רעכטע זייט פון וועג אדער
 אין די לינקע זייט פון וועג איהם בר השדה ניר אויב
 אין איין זייט וועג איז אליידנע פעלד וואס מען

ומתקליה מהתם : בבת מוטל על המצר . שמוטב כדוכה הדך ממזל למזל מתוך שניתן רשות לפנותו מפני כהנים ועושי עהרות שלא יחילו עליו מפנהו לכל רוח שירצה : שמלח סדומית יש בו ואמרו רבנן אחר כל אכילתך אכול מלח ומסוס מלח סעבל זו חלצבשו חיטקו מים אחרונים : כי קורטא בכורא . כדור מלח יש מעט מאותו מלח סדומית כתיב קורט קטן : כיויל מלחא מאי . מדד מלח לאחרים לריך ליטול רדיו או לא : לא מבטעיא . כל שכן דלריך :

ושדה זרע מפנהו לשרה ניר . היו שתייה נירוח ושתייה זרועות ושתייה בורות כפנהו לאיהו רוח שירצה . אמר רב ביבי הכא בבת מוטל על המצר עקמין מתוך שניתנה רשות לפנותו מן המצר מפנהו לכל רוח שירצה . ופסוורים מרחיצת ידיים . אמר אבוי ל"ש אל מים ראשונים אבל מים אחרונים חובה . אמר רב חייא בר אישי מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים . אמר אבוי ומשתכחא כקורטא בכורא . א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי כיויל מלחא מאי אמר ליה הא לא מבטעיא :

וענין אין די מלחקה בארפין נימ וואשין די הענט אפר אבוי האמ גואנט לא שני אלא מים ראשונים די ערשטע וואסער פאר דעם עסין בארפין זיי ויה נימ וואשין אגל מים אחרונים חובה אפר נאך דעם עסין (מים אחרונים) מוזין זיי וואשין אפר רבי חייא בר אישי רבי חייא אפר אשי האמ גואנט סגני פה אפרו מים אחרונים חובה פאר וואס האמ מען גואנט אז מים אחרונים מוז מען ויה וואשין מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים ווייל עם איז נא ואלץ פון סדום וואס עם איז אריין קעמישט אין די פראקטע ואלץ אונ אז ער רירט אן די ואלץ צו ואלצין דאס עסין . קען אפמאה ויין ער ואל אגרידען אשטיקול ואלץ פון סדום , אונ דיא ואלץ וועט ויה אנקלעבין אן פינגער , אונ ער וועט מיט דעם פינגער אנגרידען דיא אויג וועט דיא אויג בלינד ווערן , דריבער בארף מען וואשין די הענט נאך דעם עסין אפר אבוי אבוי האמ גואנט ומשפחה קקורטא ככורא אין אפר פראקטע ואלץ נפנימ מען אביסיל ואלץ פון סדום , אפר ליה רב אחא בריה דרבא אשי רב אחא דער זוהן פון רבא האמ גואנט צו רב אשי כיויל מלחא מאי אז ער האמ גיקאמטין ואלץ ווי איז דער דין , בארף ער וואשין דיא הענט אפר אשי רב אשי ליה האמ רב אשי גואנט צו רב אפר לא מיקיאי דאס בארף מען גאר נימ פרעעגין , געוויס בארף ער וואשין דיא הענט :

האמ אין איהר דעם גאהר נימ געווענט , אונ אין אנדערין וויס וועג איז א גיאקערטע פעלד מפנהו לשרה בור ואל ער לייגין דעם מת אויף דיא ליידיגע פעלד שרה ניר ושרה ניר אויב אין איין וויס וועג איז א גיאקערטע פעלד , אונ אין אנדערין וויס וועג איז א גיאקערטע פעלד מפנהו לשרה ניר ואל ער לייגין דעם מת אויף די גיאקערטע פעלד . חי שמעון נירוח שתייה זרועות שתייה בורות אויב די פעלדער פון דיא ביידיע וויסין ועגען גיווען גליה , ביידיע ועגען גיווען געאקערט . אדער ביידיע ועגען גיווען געוועקטע . אדער ביידיע ועגען גיווען ליידיגע מפנהו לשרה ניר שרצה ואל ער לייגין דעם מת אויף וועלכע וויס ער וויל , ועדן מיר דאך אז מען מוז נימ בגראבין דעם מת מקנה אויף דעם ארס וואס מען ליגט אפר רב ביבי האמ רב ביבי גואנט קאמ בבת מוטל על המצר שמיין דא שמועקט אז ר' מת ליגט אויף די ברייט פון וועג , אז מען וועט איהם בגראבין אזוי ווי ער ליגט , וועלן פנהים קיין מאהל נימ קעגן גיין אויף דעם וועג , אונ ווער עם וועט גיין אויף דעם וועג וועט ווערן סמא סתך ששתיה לשות לפנותו מן המצר ווייל מען קען איהם אויפהייבן פון דעם ארס אונ איהם לייגין אויף די לייגן פון וועג , ווייל ער האלט שוין דעם מת אין די הענט אונ לייגט איהם שוין נימ אויף ויין ארס מפנהו לכל רוח שרצה מען ער אים שוין לייגין אויף וועלכע וויס ער וויל , דער תנא האמ גואנט ופסוורים מרחיצת ידיים די מענטשין וואס

זוהר (צו דף לא ע"ב) ת"ת דאצילות יוד הא וואו הא

(פתח ר"י וזמר) כתיב ולציון ואמר איש ואיש יולד בה, חד לדינא וחד לרחמא . כד מזדווגי כהדא בוגווג חד כדון ציון לקרי וציון בירושלים אשתמודע ואשתכח וולא בדה תליא . פתח ר"י ואמר כתיב והתקדשתם והייתם קדושים . מן דמקדש גרמיה מלרע . מקדשין ליה מעליא . מן דמסאביב גרמיה מלרע . מסאבין ליה מלעילא . מקדשין ליה מן דמקדש קדושה שריא עליה אכל מסאביב : ליה מן אחר וזי תימח מעליא וכי מסאבוחא שריא לעילא אמר רבי חייא הייב דחנין בעובד' דלתתא אחר עובדא לעילא וזתי שריא עליה ואשתקדס ביה . וזי איהו אשתתא דלתתא אחר עובדא לעילא וזתי שריא עליה ואשתקדס ביה דהא בעובד' תליא מלחא . דהא ליה לך טב וזיש קדושה ומסאבוח' דלית ליה עקרא וכרשא לעילא . ובשיבדא דלתתא אחר עובדא דלעילא מה דתלי בעובדא בעובדא אחר עובדא לעילא ואשתעביד עובדא . והא דתלי בעלמין בעלמין . כד אהגור במלה אחר עובדא לעילא . וזי תימח מלה מה אחר אלף הכי כתיב ודבר דבר . והא דבר אחר מלה אחר לעילא דלקרי דבר . דבר ה' אשר סי' . דבר ה' הי' יקר . בדבר ה' שמים נעשו . דהא תימח ההוא מלה סלקא ובעל רביעין עד דלסקא (ט"א דלתישב) בדוכתיה ואחר מה דלחער אר' כב עב אר' ביש נימ ט"ד כתיב ובשמרת מבקש דבר רע . ארבעה מינין בלולב ואימן עשבר ואי' וזי' רשטיב מינין בלולב ואימן סתפסין לתת' אחרנין ובעובד'

להסור את שריו שבע' אחיניו לעילא לזוטב עלמא כזמא סטרוי כ"י אף על גב דלזיה בכלל מתברב' מכלהו סית (ס"א) ולתברכא מאינון סית) ומחל דעמיקא דמבוט' דנגיד ולא פסיק לעלמין מימיו ממננדא עלייהו וינקא לבת דהא בגין דלזיה בת לה לעלמא עלאה ותתאה לתברכא מנייהו בתערותא דא דהא בשעתא דכ"י דתברכא מנייהו בלהו עלמין ותברכא לעילא דא כוכביא דא המוכח דא דאתמר. ועוד דכחל לכתחא לעלמא ובגין כך בעייה כללה לתסתפקא ביה ושתתחבין כללהו ממבוט' דימא (דמי') (ס"א דנהל') עמיקא דכחל לכתחא לעלמא ובגין כך בעייה כללה לחין ולא יבסין לתאשב' ברכאן לעלמא בגין דלזיה לחין כללהו לחין דתירא וטרפין דילהון משתכחין תדירא וזמן הדוותא דילהון בחאי זמנא. ותנין בספרא דרב דמנא סבא דהא הווא חילא דלתפקד' על אלנין לחין כל חד ויד מלאין לא כעל ברכאן דתדורא לעילא אלף בומנא דא דהוותא דלהון כללהו לעילא ומדוותא דלחין לתתא כללהו בזמנא דא דתערותא דלהון באינון מלאכין קדישין תליין. וכד ישראל נטלו לון כלל אתער בזמנא דא ועלמא מתברכא וככ"י מתברכא לתראק ברכאן לעלמא:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

הרמב"ם מעשה הקרבנות פ"ג

(א) כל הקרבנות האלו נקראים זבחים, וכל העולות והחטאות והאשמות ושני בבשי שלמים של עצרת נקראים ק"ק, אבל שלמים של יחיד והבכור והמעשר והפסח נקראים קדשים קלים; (ב) האברים ששורפין אותן על גבי המזבח מן החטאות הנאכלות וכן האשמות וכן השלמים הם הנקראים אימורין, ואלו הן האימורין של שור או של עז החלב אשר על הקרב ובכללו חלב שעל גבי הקיבה וב' הבליעות וחלב שעליהן עם החלב אשר על הכסלים ויותרת הכבד ונוטל מן הכבד מעט עם היוותרת, ואם היה הקרבן ממיין הכבשים מוסף על

משערי קדושה ח"ב שער ז

חלב ודב ידוע שכן עמייבו כרימות. וכן משקלין את הכסף. משפטם בשמות הקדש ארו"ל והשפתם כהנא חלק ונתקד מן המולד וישתמד סוף לו כיון או תות סוף לו כיון או יעני סוף לו כיון. וכן ה"ח ויטמוכו הס כמלל אלו שחין לנס חלק לעוה"ב לחין לנס חמית הממים. קרי לבטלה קשע מן שפיות דמים של אהלים. ועוד שדמם ודם ודמיותיהן שחין לנס קן נשקר דמן ופ"ס סוסכ"ס יוקי כללהו מייבא אים לבו פסובה"ל כל מלא וכל עבירות קטן פטור חין מזה שפיה עב אולון קטנים עבין א' שנים סיו ועמו בידו מעט אלו חלב שעדיין לא נטפו עליהן וכן דור המבול כתבי כ"י השמים כל דבר פח דכח על סכין וכל הכרית יימחו ממלס ועד בהמא ועוף השמים וכל הרמש אפיה

חלב ודם ידוע שהם מחיבי כרימות דאם וויים מען או מען עקמת חלב אָרער בלומ קוקמת קרת יחו משקצין את הנפש אוב זיי פארמאויסן דיא נשקבה או מען עקמת זיי המשפתש בשמות הקדש דער וואס ניצט מיט דיא הייליגע שמות אמור ברוחני זכוונם לבהת האבין די בקנן גינאמט דאָשמש בהנא חלק דער וואס ניצט מיט די קרוין ומיט די הייליגע שמות) וועט גער אונזק גיין פון די וועלט פאר די צייט וישפתי היא ויבני ער אָרער ויניע קריגער וועלן זיך שמוין או נטות היא או בני ער אָרער זיינע קריגער וועלן שמוארכין פאר די צייט או יבני היא או בני ער אָרער ויניע קריגער וועלן אָרעם ווערין המבזה תלמיד חכם או ער פארשעמט אתלמיד חכם או הפסיד אָרער ער איז אַ מסר (ער נעמם ביינינגען רעת אויף ידיו דורך פאלשקייט) חס ככלל אלו שאין להם חלק לעולם הבא וזייא זענין פון די מענטשין וואס האבין קיין חלק עולם הבא וזין להם תחת תפתים אוב וניא וועלן ניט אויף שמוין צו תורת התמים קרי לבטלה קשע מן שפיות דמים של אהרים כ"י דעם נאנצין פאמר ווי שוער דער ען איז אוב וניא אויף תשובה פאון העלפם זעט אין אור פלישה וישב וישן וישלח תפילה) וכן דור המבול כתבי כי השחית כל קשר את ידכו על הארץ אוב ביי די מענטשין וזם זענען דערשרוקען גינארוין פון מבול איז אויף גינען די גבירה פון קרי, וייא עם שמייט אין פסוק דערער בשעפעניש האם פרדארכין ויין וועג ובוציא קרי גינען אויף דיא, ערד וכל תבריה נמחו אוב אלע בשעפעניש זענין אפגעקעמט גינארוין אין די וואסר פון מבול מארם ויער תבסה ועוף השמים וכל הרמש

(א) כל הקרבנות האלו נקראים זבחים דיא אלע קרבנות ווערין גרופין זבחים וכל העולות והחטאות האשמות ושני בבשי שלמים של עצרת נקרא קדשי קלים אוב חטאות אוב אשמות אוב דיא צווייא שעפסין שלמים וזם מען איז מקריב דעם יום טוב שבערות דיא אלע קרבנות ווערין גערופין קדשי קלשים אבל שלמים של יחיד הבכור המעשר והפסח נקראים קדשים קלים אָרער די שלמים וואס אָאיינציגער מענטש איז מקריב, אוב אָכור, אוב מעשר פון בהמות, אוב דער קרבן פסח, דאם ווערט גערופען קדשים קלים גרינגע הייליגקייט; (ב) האברים ששורפין אותן על גבי המזבח מן החטאות הנאכלות וכן האשמות וכן השלמים הם הנקראים אימורין דיא גלידער ודי בייגער וואס הם בייבם פון די חטאות וואס ווערין גיגעסין אוב פון די אשמות אוב שלמים וואס ווערין גיגעסין אוב מען פרברענט דיא בייגער אויף דעם מזבח, דאם ווערט גערופין אימורין ואלו הן האימורין של שור או של עז דאם זענען דיא אימורין פון א אָקס אָרער פון א ציג תחב אשר על הקרב די חלב וואס אויף דיא קישקעס ובכלל חלב שני על הקיבה אוב צו דעם גיהער די חלב וואס אויף דעם מאקען ושתי תכלית אוב די צוויי גירען תחב שעליהן אוב דר חלב וואס אויף זיי, אויף די גירען עם תחב אשר על הכסלים מיט דיא חלב וזם אויף די פלאנקען יותרת הכבד כ"י אוב די איבריגע פלייש וזם זעבין די לעגער אוב ער נעמט אשמיקאל פון די לעבער מיט דעם שמיקאל פלייש וזם הוי מתקן פסין הכבשים אוב אויב דער קרבן איז גינען פון שעפסין פסין סוף על חלב נאך ער קאך צועעבין צו די

(*) היינו שאין מסיפין לו מן השמים לבוט ולא מהאבן על תשובה גשור ונתכשר לו.

עלמנו וכן כדכ"י לחין לון דכר הסומד כפי סמטוס וסוף לישראל יטו וד"ט

אלו האליה חמישה עם החוליות מן השדרה עד מקום תכלית שנאמר לעומת העצה יסורנה. וכל האימורין נשמרין על טובת החיצוני: (ג) היתה בהתמה מעוברת אף ע"פ שכלו חרשיו של עובר ואפי' נמצא חי אינו מעלה חלבו עם חלב אמו אלא חלב אמו בלבד והרי העובר כאחד מאיבריה.

ואכין האליה המיטה דעם ויודיך אין גאנצין עם תשליח מן השליח עד מקום תכלית מיט די גלידער פון די שורה ביי דעם ארץ ווא די נירען גענין גענאם לשם תענה יסורנה עד ואל אויסשניידן דעם ויודיך ביי גענין איבער די נירען וכל האימורין נשמרין על טובת תחזורי אלע אימורין נערין פריקרענט אויף דעם אויסווייניקסטין טובת: (ג) היתה התמה מעוברת אויב די בהמה פון קרבן איז געווען מעוברת אף על פי שגדל הדישו של עידי אפילו עם האכין ויה שוין גיר געגריגט די תולשים פון דעם קאלב, עד דארף שוין גיבארין נערין ואפילו נמצא חי אונ אפילו קען האט איהם געטונען לעקעדיג אין דיא בהמה אינו מעלה דהם עם חלב אמו פון דעם שטונען ואל קען גיט מקריב ויין די תולב פון דעם קאלב צו זאמען מיט די טלב פון די מוטער אלא חלב אמו בלבד עד אין נאר פארקריב און דיא קאלב נערט גינעדיקט נוי אגליד פון די מוטער:

צו יום ג תורה

אונקלוס

להשליח מטה דהא יהוה נפש י יה יהו יהוה. רח יוד הא ואו הא. נשמת ידוהו. יח יהוהו ר יסליו ירה אל שם בן שבועיה בניקוד חולם:

א כל דבנתא בבני אהרן ייבלנה קיים עלם לדריכון מקורבניא דיי קי די יקרב בהון יתקדש: יכ וכליל יי עם משה למישר: יג דין קורבניא דאהרן וכוהוי ת"א כל זכר. מוטס כג זכמים כג: יקדש: זכמים טו: זס קרבן. יומס ס מוריות ס מנחות ככ טח:

א כל דבנתא בבני אהרן ייבלנה קיים עלם לדריכון מקורבניא דיי קי די יקרב בהון יתקדש: יכ וכליל יי עם משה למישר: יג דין קורבניא דאהרן וכוהוי ת"א כל זכר. מוטס כג זכמים כג: יקדש: זכמים טו: זס קרבן. יומס ס מוריות ס מנחות ככ טח:

בעל המורים

(יא) זס קרבן אטכן וכיוו. בגי' זסו מתי' זאטכן ומתי' לכיוו: רש"י

(יא) כל זכר. אפי' בעל מוס למה נא' אם לחלוה הרי כבר אמור (ויקר' כח) לחם אלהיו מקדשי הקדשי' וגו' אלא לרבות בעלי מומין ולמחוקות (זכמים קב): כל אשר יגע וגו'. (ח"כ) קדשי' קלי' או חלוין שיגעו בהו ויבלעו ממנה: יקדש. (ח"כ) להיות כמות שלם ספולי יפעלו ח ואם כשרה יאכלו כחומר מ המנחה: (יג) זה קרבן אהרן וכיוו. (מנחות

מעמי הקרבנות כ"י מל מנחה יתן גדול שמקריבם ככל יום בבקר ובערב (ב) יטן פירוש לתורת אלהים

ירמס אן דיא מנחה אונ. ואפיין אייין פון איהר יקדש ואל דיייליג ונערין אויז וויא די מנחה (עיין רש"י): (יב) ויבבר נאמ הים גירעט צו משה: (יג) זה דאם איז דר קרבן פון אהרן מיט ייגען קינדער אהרן וואס וועלן

ועלן

לְיָהוָה בַּיּוֹם הַמָּוֶשֶׁת אֲתוּ עֲשִׂיתָ
הַאֲפָה סֶלֶת מִנְחָה תָמִיד מִחֲצִיתָהּ
בְּבֶקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בְּעֶרֶב י' עַל-
מִחֶבֶת בְּשֶׁמֶן תַּעֲשֶׂה מְרֻבֶּבֶת
תִּבְיָאָה תַּפְּינִי מִנְחַת פְּתִים
תִּקְרִיב רִיחַ נִיחַח לַיהוָה יו' וְנִבְחַן
הַמָּוֶשֶׁת תַּחֲתֵיו מִבְּנֵי יַעֲשֶׂה אֹתָהּ

ד' יִקְרִבּוּ קָדָם יי' בְּיוֹמָא
דְּרַבֵּי יִתְיָהּ חָד מִן עֲקָרָא
פְּתַלַת סָאִין סוּלְתָא
מִנְחָתָא תִּדְרָא פְּלִגְוָתָהּ
בְּצַפְרָא וּפְלִגְוָתָהּ
בְּרַמְשָׁא יי' עַל מְסָרְתָא
בְּמִשַׁח תִּתְעַבֵּד רַבִּיקָא
תִּתְיָיְנָה תּוֹפִינִי
מִנְחַת בְּיָצוּעִין
תִּקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא
בְּרַעְנָא קָדָם יי':
יו' וְנִבְחַן דִּי תִּרְבָּא
תַּחֲתֵיהּ מִבְּנֵיהּ יַעֲבֵד

ת"א מנחה חמיר. שם טל נכ : ממליחס. שם : על מנחת. שם כ : תפסה. שם ג : ספיר. סדירות י' ב' נמנחם כל כריתוס ט :

בעל המזרים

רשב"ם

פסוקים. כגו' עשרון שלם פסוקים עכ"ט עשרון שלם וחמשה עשר
פסוקים ועמ"ל עשרים עמ"ל פסוקים. כגו' עמ"ל פסוקים (יד) פסוקים
(פז'א). כגו' עשרים עשרון שמונים עשרים פסוקים כל נכנס :
לרכבה בשמן : תפני. לשון אפיה. א' חסרי ותרבה

אהרן וכבניו. לפי המשמע בני אהרן הכהנים הגדולים
הקומרים וחחיתו. וחכמים דרשו על כהן הדיוט כשעושה
עבודה ראשונה צריך חינוך במנחה : (יד) מרבבת.
לפי ענינו רבה בשמן לפי שהיה מאפה תנור צריך
יש. לא ילה שם ערבי. ולא

לשפת הכמרים

ענה חף ההדיוטות מקריבין עשירית האיסה י כיום שאן
מתחנכין לעבוד' אבל כהן גדול בכל יום של' מנחה חמיר וגו'
והכהן ב המשיח תחתיו מכניז מקת עול' וגו' : (יד) מרבבת.
(ת"כ) חלוטה ברותחין כל לכה : תפני. אפיה אפיות
הרבה שאמר חליטת' אופה בתנור ל' וחוזר ומנגנה במנחה :
מנחת פתי'. מלמד שטעונה מ פתיחה 'כר'י ולא פתיח'
ממש בלועזין ופרורין לפי שאינה נקמחה אלא כופלה לב' וחוזר
וכופלה ל' שתי וערב ולינו מבדיל וכן מקטיר לאיסה בת"כ
מפרש לה' : (טו) המשיח תחתיו מבניו. המשיח מבניו

בפי' שנגמ' חמיר דבוק עם כהן המשיח לו עם בניו ול"כ נגמח'
לינו חמיר רק כיום חינוך דומה' דכיום המנחה ככהן גדול שטול
מזכו לכה' ונכח כיום המנחה ולא כיום המנחה כללו גם לחנוך
הכהנים הדיוטים דלכ"כ איוס מיכמי ליה שמלוטו סיוס ולי'ן
חמיר יקריב : ל' מדכמיב פסיני שטול חזיבוט חפיו ולא שטענע ספיה
חיה לעדו טעמיטס חפיה ח' ולא עסקוה לכך פרש' שפיה חפיה חמיר
מפתחה וכה' כ מנגנס : מ אפ'ג דמקרא מלה טול זכ טל לאפוקי
ערל' דלמר נקחט כהנים ומנחת כהן פסיה ח'ין כסס פסיהס
מפתחה וכה' כ מנגנס : מ אפ'ג דמקרא מלה טול זכ טל לאפוקי
בלועז טלה יכופל אחד לשנים ושנים לארבעה ח' כיון שאין כסס
קטירה ולא כתוב טלה טלה פסיהס ולא פסוח טולו פסיהס נמו' כעננת
ישראל

מעמי הקרבנות

יום ערב ונקד. וסד' כדי שלא יתפיישו טעניו' והסביוני' כעשירים
סלפס סלת כי ילמכו והכי סכ"ג לינו מקריב קרבן יוסף שטוב
מזם כל יום. והס' כדי לכנסו לפני ה' בעלות ובמזמי לזוט כפני
ואביין סלג לפני מדון כל סלגן. ועוד פסעים סביא סכרנכאל
עד סוף כל טענין :

כי אין זדיק בלחן אשכ יעשה טוב ולא יספח רעיו לגי מעיני כל
ישראל עליו לכפי צעדים פסיעס נקי מעל חטט חס ע"י הקרבן.
והכי כדי לייטיי את החוסלים שיפסחו כעמשפס לעוב אל ה'
ולמקריב קרבנותיהם לפניו כי ילמכו סנס סכ"ג מפרס בעד נפשו
בקר ועל פה נעשה לחמו. והכ' כדי שלא יתפיישו החוסלים
בקרבנותיהם בגרוחוס סהכ"ג מניח בעד נפשו חתי כפרום כל

פירוש לתורת אלהים

קען יי' פִּרְעֹלָן אין אפירערפאן פִּנְחָה די מִנְחָה זָאל
זיין צו פִּרְעֹקִילִם אויף שְׁמִיקָעֵר מִקְרִיב זָאלְקָמו זיא
גְּבֻעָתָעוּן פִּאר אַיִשְׁמֵאקֵעֵן רִיחַ צו זָאלֵם : (סס) וַתִּבָּחַן
הַמָּוֶשֶׁת אֹהֶן דְּעַר פְּהֵן גְּדוֹל יִישָׁת אֹהֶן זָאלֵר מִקְרִיב
זיין די מִנְחָה חֶק עֵלָם דָּאָם אַזי אַיִשְׁבָּאֵם אויף אַיִיבִיג
אַז אַפְּהֵן גְּדוֹל זָאל אַזְעֵ קָמוּג מִקְרִיב זיין אַזוי אַמְנָקָה
צו זָאלֵם גְּלִיל תִּקְפִּיר קָען זָאל זי אַיִן גִּבְרֵאִינְעֵן מִקְטִיר זיין
גִּימ אַזוי ווי אַמְנָרְעֵ מִנְחָה אַזי קָען זָאל מִקְטִיר דָּם
קוּמֵץ

פִּרְעֹלָן מִקְרִיבֵיוֹיין צו זָאלֵם זָאלֵם אַז קָען
זָאלְקָמֵם אַיִם עֲשִׂירֵת אַזְעֵמִיר פִּון אַ אֲרִפָּה סוּלֵת וְעַקְרֵ
קָעוּלֵה פִּנְחָה אַז קָרְבָן מִנְחָה חֶק שְׁמִיקָעֵרִיג מִחֲצִיתָהּ
הַאֲלָב דְּרָפּוּר זָאל עֵר מִקְרִיבֵיוֹיין בְּנִיקְרֵי אַזי דְּרָפּוּרִיהּ
יִבְחָתָהּ אֹהֶן אַזְלָב זָאל עֵר מִקְרִיבֵיוֹיין אַזי אַבִּינָם :
(יד) עַל מִחֶבֶת אויף אַ פִּירְעֹרפִּאן בְּשֶׁמֶן כָּמוֹם אַיִיר תַּעֲשֶׂה
זָאל זי אַמְנָקֵם וְעֵרֵן מְרֻבֶּבֶת גִּבְרֵאִינְעֵן תִּבְיָאָה זָאלְקָמו זי
בְּרִינָנָן תַּפְּינֵי גִבְאָקֵעֵן זָאל דָּעֵם אַז זיא אַיִן גִּבְרֵאִינְעֵן
גִּבְרֵאִינְעֵן זָאל קָען זי פִּאָקֵן אַיִן אַז אַוִּרְן אֹהֶן דְּרָקָה זָאל

השם

מצוח
בארף ברִינָנָן אַלע פִּאָג אַמְנָקָה קָעֵהל אַזְעֵתָפִיל פִּון
אַזְעֵה דָּאָם אַזי גִּבְרֵאִינְעֵן אַזְעֵר. אַזוי אַמְנָקֵם : אַיִן גִּימֵה הַקָּדָשׁ
קָען זָאל דָּאָם מִקְרִיבֵיוֹיין :

מצוח
(יג) [קלו] (עסס ט) לסקריב כהן גדול מנחה בכל יום שלממ
סס קרבן סכנו וכינו אשר יקריבו לה' :
הי קרבן אהרין וגו' נדאם איז אכבדות עשהו דער כהן גדול

יְהוָה קָיָים עֲלֵם קְדָם חֲקֵי-עוֹלָם לַיהוָה כָּלִיל תִּקְמָר :

ת"א חק מולס . מנמות ח יח כז :

רש"י

ג תחמיו: כליל תקמר. און נמלת להיות שררה נחלקין אלא כולהם כליל וכן כל מנחה כהן ע על נדבה כליל תהי' אלא במקום איש: ס לאסוקי שלם חפרס כליל כל מנמות ופירושו כהן מנחתם כהן עשית לכן הוסיף וכן וכו' שגם הוא כליל ומוסיף על נדבה שלולא זכ משעש וכן ענמת כהן שיהא מוכה דומיא דשל כהן השמיים אבל נדבה לא קמ"ל ששמיים כליל: "עוכמת רש"י מוכס"י וכל מנמת כהן וכו' פירושו לתורת אלהים פירושו לתורת אלהים

קִטְמָן צו קאט אונגבאם איגרינע נוערמט געגען צו די פהגים אבגר די מנחה איז מען איז נאנגצין מקמיר :

נביאים ירמיה ז ח

לחשיק מנח דר"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשפה נדנח ארני נשמה דהור יתנה ויהי יחיה נדנח יתנה ויהי יחיה דהור אל שם ב"ן שבעשית:

א וּבְנוּ בְמֹזֹת הַתַּפַּת אֲשֶׁר בָּנִיא בְּיַהֲזֵם לְשַׁרְף אֶת-בְּנֵיהֶם וְאֶת-בְּנֹתֵיהֶם בְּאֵשׁ אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא עֲלֵתָה עָלַי לְבִי : ב לִכֵּן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם יְהוָה וְלֹא יֵאמָר עוֹד הַתַּפַּת וְנִיא בְּיַהֲזֵם כִּי אִם-נִיא הַחֲרָגָה וּקְבְּרוּ בַתַּפַּת מֵאִין מָקוֹם : ג וְהִיתָה גְבֻלַת הָעָם הַזֶּה לְמֵאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבְּהֵמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחֲרִיד : ד וְהִשְׁפִּיתִי מַעְרֵי יְהוּדָה וּמַחֲצוֹת יְרוּשָׁלַם קוֹל שֹׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִתָּה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה כִּי תִחְרַבָּה תְּהִיָּה הָאָרֶץ : ה בַּעַת הַהִיא נֹאֵם יְהוָה וְיֹצִיאוּ אֶת-עַצְמוֹת מַלְכֵי-יְהוּדָה וְאֶת-עַצְמוֹת שָׂרָיו וְאֶת-עַצְמוֹת הַכֹּהֲנִים וְאֶת עַצְמוֹת הַנְּבִיאִים וְאֶת עַצְמוֹת יוֹשְׁבֵי-יְרוּשָׁלַם מִקְבָּרֵיהֶם :

יציאו קרי

יפקון ית גרמי מלכאי דביה יהודה וית גרמי רבריהון וית גרמי פהנאי וית גרמי נבני שקרא וית גרמי יתאי וירושלם מקבריהון:

רש"י

(6) במות התופת. הוא המולך. מושיבין הכן על ע"ג של נמושה ומסירין תחמיו ושורפין בניהם ומכין כתופת שלם ישמע האב קול הכן: ה"ע נממת הכן: לא צויתו וכו'. להקריב בניהם לקרבן: (ב) מאין מקום. ממתת רוח הרגום:

גיא הסכני' כי שגם יפלו סכונים רבים: וקברו. הסרוגים יקברו כחופתם עמד עד שלא יעלה שם מקום לקבור עוד: (ג) ויהי' נבלת הפס. כהנא"י אשר לא יקברו יסיו למאכל לבוף השמיים כו': ואין מחרידו. לא יסיע עי למחרידו ללכת מן סכנושא וסכנושא וכו'. כ"ל לא ישמע עוד שגם: קול ששון וכו'. כי למחכה מסיס. ולא ישלח כס איש: (ד) וישלחו. סאויבים ספלים וישלחו מקריבים לנחותם: סכנוסיס. כהני כהנעל: סכנוסיס. יצויי סעקר: וישעיו יושוליס. מומת ססס: דעם פירושו עברי מיישש געפיגס מען בייא דער הפשוטה פון דער וואך:

כתובים משלי כב

לחשיק מייסוד ומלכות דר"א שין דלת יוד גשפן שין דלת שין דלת יוד רוח יאהודנהוי גשמה דיסור א ארנ ארני גשפן ארני רוח אלף דלת נון יוד גשמה דמלכות יד הו וד דהז ויהי יחיה דיסור יתנה ויהי יחיה דמלכות אל שם ב"ן שבעשית:

א וְהָא הַתְּבִיט אֵינֹן לָךְ עַל א הֲלֹא כַתְּבִיתִי לָךְ שְׁלֵשׁוֹם בְּמַעֲצוֹת וְדַעַת : ב לְהוֹדִיעַךְ (6) הלא כתבתי לך שלישום: (6) הלא כתבתי. כ"ל וכן חמור ט"ן אכמה כס' נפוטם לנביא (א) הלא כתבתי לך שלישום פרוואהר איך גאמ האב דיר מענמט דאך אנגשריפען מיינע רייר כרייר פאכענדיג

הלכך משמת המת וכו' בהן הירשים וברשותן הן: (ג) כל הכרזם בהן וכו'. קדמו יורשים וכו' ואין מולאין מירם דמלטאי דיתמי לא משעבדי לכו"ל ולכתובה קדם אחד מהן כללתי ה' המלוה וכו' הוא דרבי ערפון אית ליה תפיסה

פירות תלושין מן הקרקע כל הקודם [ב] בהן זכה בק"ל. וכתה אשה יותר על כתובתה [ועל חוב יותר על חוב]. והמותר [ר] מרפון אומר ניתנו לכושל שבהן. ר"ע אומר אין מרחמין כדון אלא ניתנו ליורשין שכלם צריכין שבועה ואין היורשי' צריכין שבועה: (ד) המושב את אשתו [ו] חנונית או שמינה אפומרפא ה"ז משביע' [כ] כל זמן שירצ' רבי אליעזר אומר אפי' על פלכה ועל עיסתה: (ה) חבב לא [ג] נדר ושבועה אין לי עליך אינו יכול להשביעה אבל משביע הוא את יורשיה ואת הבאים ברשותה. נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותיך. אינו יכול להשביעה

קרינא ביה כהא לפרט מנכסי יתומים כו'. וכיון דלאן לריבין שבוטע זכו כמה שביד. חוס': [ח] הקודם. ובגמ' ליפגני אמורא אי בני דוקא שפסו מרס"כ שמינו מקום קנייה וליכא למימל דזכי בהן יורשים או אפי' תפסו מסומנא ולא אמרינן דכיון שפוטרה מקום רלוי לקנייה זכו בהן יורכים משפט מיחס: (ט) ר"ל שט"ח או שטר כפוסה דשינין כותבין כן כגדר היטומים: [ט] המומר כו'. מפורס בגמ' דלכ"ע אפי' חלוטו כמי דיתמי וכו' תפס לא עבתי ומפקינן עמיס ולידיו כו': [י] חסבו כו'. סלי דינא לאו דוקא דכתיבי דכל אדם מני שמינה איתו אפוטרוסו ומשביעו כ"ז עירסה. כדקמן שפרכי כל השבעתי כו' והאפוטרוסופסין וקנס אשמו כדבואת כיון שיש לה להשביעם לכפוס כשבעתם כותבתם. ס"ו: [כ] משביע כו'. שלא מירכב שבעו כלום. רש"י: (י"ג) לכו' שהוית איתו שלא נחתם לו כל ולא שירך בזה כדון שמוס

שמת והיה ממלטין וה' עליו כ"ח וככותב אשה כל הקוד' וכו' כיון כ"ח מוקדם כיון כ"ח מותר שאין דוקדמין' במלטלין ואלא קדם אחד מהם ימלקו המלטלים ביניהם כדאמרי' לקמן כפרק מי שחי' נשוי: (ד) חנונית. למכור ולקנות בחמות: אפומרפא. להתעסק בחמותו ולישא וליתן: עטנת שמה ויכול לגלגל עליה שלא עטתה אונסה (י) על שלא ע"י גלגול יכול להשביעה על פלכה ועל עיסתה. ואין כלכה כ"ח: (ה) משביע הוא את יורשיה. ולא גרסה ומתה יורשיה חובשים הימנו כתובתה נכשעים שבעת לכן ולא מצינו בין עטרותי' שטר כתובתה פרוע (יא): ואת הבאים ברשותה. אם מכרה כתובתה לאחרים ונתגרסה ומתה (יב) והלקוחות חובשים כתובתה נכשעים

האונסה: [ג] כחב לא. וס"ה בלמירה כל שבוט פוטרכ דמיכיל בלמירה בעלמא. כ"י: (יא) ובגמ' שבוט שמוט שפכע ומכבד שבוט. ותמיו"ס: (יב) כך פ"ש: (יג) ועטת אס היא כתיס לין יבטעו הלקוחות ששטר זה אינו פקוע והכל נמחר תחמי שבוט פרוע ופריעל מני שכיולא להחוי. כ"ה

גים שְׁנוּעָרְעוּ דְרִבְעָר בְּאֵלֶךְ וַיֵּא דַעַר פֶּאָקַעַר אִיו גַּעַשְׁמָאָרְקַעַן הֶאָבַעַן דִּיא יוֹרְשִׁים וּזְכָה גִינְיָעַן דָּאָם גַּעַלְמָ: ג' תנין פירות מלישין פו פתקען אז ער המ גילאון פירות אפ געריקען פון דיא. ערד כל פתקען ווער עם כתובה פריער גיח האם וזכה גינען אין ויאי וכתה אשה יותר ככתובה אז דיא אשה האם גינאפמ קער ויאי איהר כתובה אזי ובעל האם יותר על תבו אָדַעַר דַעַר בעל חוב האם גינאפמ קער ויאי ויין חוב איז המותר דיא איבעריגע. רבי מרפון זאגט יענט לכושל שבהו מען זאל געבען דעם שְׁנוּאָכְסֶעַן פון ויאי. אויב דיא אשה האם גינאפמ קער ויאי איהר פתובה זאל מען דאם איבעריגע געבען דעם בעל חוב, און אויב קער בעל חוב האם גינאפמ קער ויאי ויין חוב זאל מען דאם איבעריגע געבען צו דיא אשה ויעין ה"ו. רבי עקיבא זאגט אין מרחמין בדין מען האם גיט החמות או משפמ אלא יגהני לידישין גאר מען זאל געבען צו דיא יורשין שפילן צריכין שביעה ויארומ אלע דארקען שְׁנוּעָרְעוּ אידער ויאי געמען ויין מירשין צריכין שביעה אָדַעַר דִּיא יוֹרְשִׁים דֶּאָרְבַּעַן גיט שְׁנוּעָרְעוּ: ד' המשיכי את אשתו חנונית ווען איבער האם גינען זעמ ויין ווייב אין אגינעלעב ונקראם ויא זאל האנגלען אי שמינה אפומרפא אָדַעַר ער האם איהר אוף גענעמען ויא זאל פריער וייע גישעפעדיג הרי זה משביעה כל זמן שיעדיה קען ער איהר געבען אשבועה ווען ער וויל

אויב ויא האם גיט גינאפמ פון איהר. רבי אליעזר זאגט אפילו על פלכה אויף דעם ויאם ויא שפיניט ועל עיסתה און אויף איהר מייג ויאם ויא קעמט קען דער מאן איהר געבען אשבועה אויב ויא האם גיט גינאפמ פון דעם מייג און גיט פון דער שפינען: ד' חבב לה בדר שביעה אין לי עליה אז דער האם האם געשירקען צו ויין ווייב גיח וזאל אויף דיר גיט ארויף ווארקען אנדר און גיט אשבועה דאם הייקט איהר ווער דיה גיט פשווערין מיט אנדר און גיט מיט אשבועה אז דוא האקט גיט געגנבה בייא מיר אין זאל להשביעה קען ער איהר גיט געבען אשבועה אָבַל משביע הוא את ירשיה אָדַעַר אז דער מאן האם ויין ווייב גיטם און ויא איז גישמארקען און דיא יורשים מאנען איהר פתובה אָדַעַר ואת הבאים בְּשִׁבְתָּהּ אָדַעַר ערע מענעמען קומען מיט איהר רשות מאנען דיא פתובה קען ער ויאי איהר אשבועה, און ויאי שְׁנוּעָרְעוּ אז דיא אשה האם ויאי גיט געזאגט פאר איהר שמארקען אז דיא פתובה איז בְּזִאָהָלָם גינארען, אָדַעַר אז ער האם געשירקען בדר שביעה אין לי עליה איהר זאל גיט ארויף ווארקען אנדר און גיט אשבועה, גיט אויף דיר ועל יורשיך און גיט אויף דייער יורשים ועל הבאים ברשותך און גיט אויף דיא מענעמען ויאם וועלען קומען מיט דיין רשות געמען דיא פתובה איז יכול להשביעה קען ער גיט געבען אשבועה ויא

צ"י: [פ] ירשיו כו'. והא דלא תמן אכל ירשיו והכלום בדישמו
 שביעין אהיה כו' דכ"ט הוא ספקים כדכחו וכו' להשיב'
 ירשיו"ט: (י) וימא דכ"ט דלקמן עמ"ס ר"ד דנשיה חייב
 שביעין ומה קודם ששבעה אין לירשיו כלום. והסוד כחכ כגון
 אם כפרתה ומה אכל אם כחללנא ומה קודם ששבעה אין
 ירשיו ירשיו כדכחו: [ד] והשבעה שבעה
 למוסרין: [ג] ע"כ. ס' כד
 כד מה מלילי אלא נגלו
 שביעין אהיה כו' דכ"ט הוא ספקים כדכחו וכו' להשיב'
 ירשיו"ט: (י) וימא דכ"ט דלקמן עמ"ס ר"ד דנשיה חייב
 שביעין ומה קודם ששבעה אין לירשיו כלום. והסוד כחכ כגון
 אם כפרתה ומה אכל אם כחללנא ומה קודם ששבעה אין
 ירשיו ירשיו כדכחו: [ד] והשבעה שבעה
 למוסרין: [ג] ע"כ. ס' כד
 כד מה מלילי אלא נגלו
 שביעין אהיה כו' דכ"ט הוא ספקים כדכחו וכו' להשיב'
 ירשיו"ט: (י) וימא דכ"ט דלקמן עמ"ס ר"ד דנשיה חייב
 שביעין ומה קודם ששבעה אין לירשיו כלום. והסוד כחכ כגון
 אם כפרתה ומה אכל אם כחללנא ומה קודם ששבעה אין
 ירשיו ירשיו כדכחו: [ד] והשבעה שבעה
 למוסרין: [ג] ע"כ. ס' כד
 כד מה מלילי אלא נגלו

אף הן שבעת היורשים: אבל ירשיו משביעין אותה.
 אם נתחלמנה והיא או ירשיה נפרעים מן היורשים לריבין
 שבעה (וב) שהרי לא פטרן אלא ממנו אם נתנה כחופה
 בחייו: לכאין ברשותי. אם חלמור נכמי ואת כאלו הילכה
 מן לקוחות: (ו) הילכה
 מקבר בעלה. זו שפחה
 בעלה מן השבעה: לבית
 אביה. שלא תפסקה שוב
 בנכסים: אין הירשיו
 משביעין אותה. כמה
 שנתמקה בין מיתה לקבורה
 חסם היו יורשים יכולים
 להשביעה על כך מתוך שהיא
 לריבה להניח עדים כמה
 שהיא מוכרת וקונה לנודק
 קבורה המת ירשנה המת
 עסקה שבעת היורשים ולא את הבאים ברשותה.
 אבל ירשיו [מ] משביעין אותה ואת ירשיה ואת
 הבאים ברשותה. נדר ושבועה אין לי ולא לירשיו
 ולא לבאים ברשותי עליך ולא על ירשיו ועל
 הבאים ברשותך אינו יכול להשביעה לא הוא ולא
 יורשיו ולא הבאים ברשותו לא אותה ולא ירשיה
 ולא ואלה ברשותה: (ו) הלכה מקבר בעלה
 לבית אביה או שחורה לבית חמיה ולא נעשית אפטרופא. אין הירשיו
 משביעין אותה. ואם נעשית אפטרופא הירשיו משביעין אותה על
 העתיד לבא. ואין משביעין אותה על מה שעבר [ג] הפוגמת על
 כותובה לא תפרע אלא בשבועה. עד א' מעידה שהיא פרועה לא תפרע
 יתמוול: על העתיד לבא. שלא עכבה בידה כלום מן העסק שנעשית אפטרופא עליו לאחר קבורה בעלה
 דלא מהיה ביה פטור דידי שהרי הנכסים של יתומים הם (יד): על של עובר. על עסק שנכחי בעלה: (ו) לא
 תפרע אלא בשבועה. דהנפרע מחיבו חיבו מתדקק לזוס לב עב למה שפרטו או הוולו ונפרע במקלת
 אספר ששבעה הכל ודמו רבנן שבעה עלה כי היכי דתיקון: עד אחר מעידה שהיא פרועה לא תפרע
 אלא בשבועה. תקנת חכמים היא כדי להשיב דעתו של בעל ושבעות הללו אע"פ שתקנת חכמים הן חזק אלא

ג"מ איהו ולא ירשיה און ג"מ אירע יורשים ולא את
 הבאים ברשותה און ג"מ דיא קענאמשין וואס קומען
 מיט איהר רשות אאָל אָבער אז דער כאן איז
 גישטאן און ג"מ אאליין קומט קאנען די פתובה
 פון זייער יורשים, אָבער ויא איז אויך גישטאן און
 און אירע יורשים קאנען דיא פתובה פון זייער
 יורשים, אָבער קענאמשין קומען מיט איהר רשות
 קאנען בייא זייער יורשים די פתובה אפילו דער
 כאן האט איהר נאמרת פון אשבענה פון דעם
 זענען יורשיו משביעין אותה דיא יורשים זייער געבען
 אשבענה צו איהר אלליין ואת ירשיה אָבער צו אירע
 יורשים ואת תבאים ברשותה אָבער צו דיא קענאמשין
 זאנען קומען מיט איהר רשות, (ווארונג דער כאן
 האט ג"מ נאר נאמרת פון אשבענה פון זיך אלליין
 צו זאל ויזא ג"מ געבען אשבענה אָבער פון זייער
 יורשים אז זייער יורשים אלליין ג"מ געבען אשבענה
 האט ער ויזא ג"מ גישטאן, אָבער אז ער האט
 געשריבען נדר ושבעת אין לי ולא לירשיו ג"מ איהר און
 ג"מ מייער יורשים ולא לבאים ברשותי און ג"מ דיא
 קענאמשין וואס וועלען קומען מיט מיין רשות,
 קיינער זאל ג"מ אירוף ווארפען ג"מ אָבער און ג"מ
 אשבענה זיך ג"מ אירוף דיר זיך זיך און ג"מ אירוף
 זייער יורשים זיך ג"מ אירוף און ג"מ אירוף דיא
 קענאמשין וואס וועלען קומען מיט ביין רשות איז
 יכול להשביעה קען זען איהר ג"מ געבען אשבענה
 לא תיא ג"מ ער ולא ירשיו און ג"מ זייער יורשים
 ילא הבאים ברשותי און ג"מ די קענאמשין וואס קומען
 מיט זיין רשות לא אותה ג"מ צו איהר ולא ירשיה און
 ג"מ צו אירע יורשים ולא תבאים ברשותה און ג"מ צו
 די קענאמשין וואס קומען מיט איר רשות: ו' הלכה

מקבר בעלה לבית אביה די אשה וואס דער כאן האט
 איר גישטאן פון אשבענה, איז גישטאן פון כאנס
 בקר צו איהר פאטער אאליין און אין מאנס שטוב
 איז זיא שוין קער ג"מ גינען או שחורה לבית חסדי
 אָבער זיא איז גישטאן צו איהר שווער
 ולא נעשית אפטרופא נאר ויא איז ג"מ גישטאן
 גישעפט פירען אין חירשין משביעין אותה קענען איר
 דיא יורשים ג"מ געבען אשבענה, ואון הייך דעם
 קשבון וואס זיא ווייזט זיא האט אויס גיגעבען
 אויף פגריכים און אָבערע הוצאות וואס גייער
 צו דער קבורה, דארף זיא איהר ג"מ שווערען אויב
 דער קשבון איז ריכטיג נאר קאנלייבט איהר זיא
 אשבענה וואס נעשית אפטרופא און אויב זיא האט
 ווייטער געפירט דיא גישעפטען פון כאנס חירשין
 משביעין אותה על תעתי לזוא קענען איהר די יורשים
 געבען אשבענה אויף דעם וואס עס וועט זיין אויף
 דעם האגדעל וואס זיא האט געפירט פון נאך
 דעם מאנס קבורה וזין משביעין אותה על שעבר אָבער
 זי קענען איר ג"מ געבען אשבענה אויף דעם ווס
 איז גינען אויף דעם וואס זיא האט גיאהאקעלט
 ווען דער כאן האט געלעבט: ז' הפוגמת בתבונה
 זיא מאכט ווייניגער דיא פתובה, זיא איז מוכרה
 אז אביקטיל געלט האט זיא שוין גענומען אויף דיא
 פתובה לא תפרע זאל זיא ג"מ אפ גיאהאקעלט ווערען
 דיא אָבערע זיא אלא בשבעה נאר זיא כזו שווערען
 אז דיא אָבערע זיא געלט קומט איהר נאך צו דיא
 פתובה ער אחר פסידה שהיא פרועה אָבער זיין עדות
 זאמט קען האט איהר שוין בציאהלם דיא פתובה
 און דיא אשה זאמט קען האט איהר נאך ג"מ
 בציאהלם דיא פתובה לא תפרע אלא בשבעה: זאל קען

כעין של תורה נקוץ' חפץ שכל שטוה' שחלקו כמשה
 כעין של תורה הן: מנכסים משועבדים. משום דלוי
 היו גבוי מן הלזה גופיה וכוה עעין ליה אשתבע לי
 דלח פרעתיך משביעין ליה והמן טענין כשכיל לקוח' דלמח
 או היו גבית מן הלזה (טו)
 הזה טעין לך אשתבע לי
 דלח פרעתי וכוונתיה אשתבעי
 השחח נמי אשתבע: (ח) ר'
 שמעון. קאי לשיל ארבען
 דלמרו המשיב את אשתו
 חנוני' או אפטרופא משביעה
 כל זמן שירלה וחס כחז לה
 נדר ושבעה אין לי ולא
 ליורשי עריך אין יורשין
 משביעין אותה ואחיה הוא
 לאפלוני ואמר דכל זמן שהיא
 חובתה יורשין
 משביעין אותה ואפילו כחז
 לה נדר ושביעה אין לי ולא
 ליורשי (יז) עריך וחס אחיה
 חקצת כתובתה אין יורשין משביעין אותה על אפטרופא שכתי בעלה (יז) ואפילו לא פטרה מן השטחה דלית ליה

רש"י: (טו) ויך דינא איתמר גמ' דקטמות גבי שט"פ
 דעלמא מש"ה חסדנה לכו בלוה ולא דכעול סטופין גבי כנגד
 הכתובה לעז' דמשכנתה בה קייטא. מו"ט: [ס] ויטל
 כפניו. כשהיא אומרת כתובה וג' וכו' בעלה נהפוך לחוק
 דל"ה לטוריו. אבל אם הלך
 בכחיה לגי שטיק' אלונו לא
 נחנה כתובה לגבות מתיים אבל
 יטל לט מניעות. ס"ו: [ס] פס'
 גמ' דר"ש ס"ל כלח שטול
 בן מרים דלמיר בין. דלח נדר
 בין וכן נדר כו' אין משביעין
 אותה אבל מה אעשה שהיא
 אמרו חכמים הבח' ליפס'
 מנכסי יתומי' לא תפרע אלס
 שכסו וסרסי' דלמול' יורשיס'
 משביעין אותה אם מה הוא
 והיא נכרעה מהס': (יז) ואים
 לן למימא דהאי דקט' אין
 ליורשיס' בו' לאו דוקא דהס'
 הוא עמלו בו' וליורי' יטל
 דעלמא חובתה כתובה דהס'
 יורשיס' דוקא. מ"י נמי סיפא

דיא כהונה מיידיען ויא שווערמ אפ צו לייקענען
 דעם עדות מנכסי משועבדים בידי וויא מיינט מען
 ויא קוקמ אפ גיצאהלמ וערען פון פארקויפט
 פעלדער מבר נכסי לאחריס רער מאן האט פארקויפט
 זיינע פעלדער צו אנדערע גענומען ויח' נפרעת מן
 הלקיחה אונ זיקומט געקען כהונה פון די מענישן
 וואס האבען דיא פעלדער גיקופט לא תפרע אלא
 בשביעה זאלען וייא איהר ניט געבען דיא כהונה
 ביז ויא נועם שווערען אז ויא האט גאך ניט
 גענומען דיא כהונה מנכסי יתומים בידי וויא מיינט
 מען ויא קוקמ געקען דיא כהונה פון יתומים פיי
 דער מאן איז גישארקבין אונ הט גילען זיין פאר-
 מענין צו זיינע יתומים ויח' נפרעת מן יתומים אונ
 ויא קוקמ געקען דיא כהונה פון דיא יתומים ויא
 תפרע אלא בשביעה זאל מען איהר ניט פצאהלמ דיא
 כהונה ביז ויא נועם שווערען אז דער מאן האט
 איר גאך ניט גיצאהלמ דיא כהונה שלא בפני בידי
 וויא מיינט מען ויא קוקמ געקען די כהונה ווען
 דער מאן איז ניקא תקף לי למדינה היס דער מאן איז
 גינאנגען אין אונייטע מדינה אויף דעם ים ויח' נפרעת
 שלא בפני אונ ויא זאגמ דער מאן האט איהר
 ניגמ אונ ויא וויל גיצאהלמ ווערען דיא כהונה
 ווען ער איז ניקא איהר נפרעת אלא בשביעה זאל ויא ניט
 גיצאהלמ געקען דיא כהונה אונ גענומען ויא זאל
 שווערען אז ויא האט גאך ניט אפ גענומען די
 כהונה. רבי שמעון זאגמ אפילו דער מאן האט
 איהר געשריבען אז ער פטרת איהר פון אשכונה
 פון זיך אונ זיינע יורשים פון דעם וועגן ג' ויח' נפרעת
 מן יתומים פון דער צייט וואס ויא קאנט דיא
 כהונה פון דיא יורשים היילשן משביעין איהר קענען

איהר ניט בצאהלען די כהונה מיידיען ויא שווערמ
 אפ צו לייקענען דעם עדות מנכסי יתומים אדער דער
 מאן איז גישארקבין אונ ויא קוקמ געקען דיא
 כהונה פון זיינע יתומים מנכסי משועבדים אדער ויא
 קוקמ געקען דיא כהונה פון דיא מענטשען וואס
 האבען גיקופט דעם מאגס פעלדער שלא בפני
 אדער ויא קוקמ מיס מאגס אונ וויל געמען דיא
 כהונה פון מאגס פעלדער אונ דער מאן איז
 אבער ניקא. ער איז אוועק אין אונייט לאנד לא
 תפרע אלא בשביעה זאל ויא ניט גיצאלמ ווערען די
 כהונה גאר מיס אשכונה אז ויא האט גאך ניט
 גענומען דיא כהונה: ח חסונת כהונה בידי ויא
 מיינט מען ויא מאגס ווייניגער דיא כהונה היח'
 כהונה אפ' וז' איר כהונה איז גינען אויף מויענד
 גילדען ואמר לה התקבלת כהונתך אונ דער מאן זאגמ
 צו איהר דיא האקסט שוין אפ גענומען די כהונה
 ויח' אומרת לא התקבלתי אלא מנה אונ ויא זאגמ איה'
 האב ניט מער גענומען גאר הונדערט גילדען לא
 תפרע אלא בשביעה זאל ויא ניט גיצאהלמ ווערען די
 ניין הונדערט גילדען גאר מיס אשכונה ויא זאל
 שווערען אז איהר קוקמ גאך ניין הונדערט גילדען
 צו אדך מדינה שהיא מדינה בידי ויא מיינט מען איין
 עדות זאגמ ויא האט שוין אפ גענומען די כהונה
 היח' כהונה אפ' וז' איר כהונה איז גינען מויענד
 גילדען ויח' נפרעת אז אונ דער מאן זאגמ צו איהר
 התקבלת כהונתך דיא האקסט אפגענומען דיין כהונה
 ויח' אומרת לא התקבלתי אונ ויא זאגמ איה' האב גאך
 עט אפ גענומען ויח' אדך מדינה שהיא פרעה אונ איין
 עדות זאגמ מען האט איהר בצאהלמ דיא כהונה
 לא תפרע אלא בשביעה זאל מען איהר ניט בצאהלען

תוי"ט. טו"ט. (ית) ור"ה פוסק הלכס כמותו: [ט] גט
 זמן יו'. כגמ' מפרס דקדשין לגיעה וכופין לגביה גיעה דין
 דקדשנותו ללו ממש דניסח ספילה הוא אלל' דלל' מפרס
 וסגסג גיט וימא ארמינא וכלנ' כולל וספילה גמ' ואל'
 נקדש ביום כתובתו: (יט) גמ' דקי"ל כותבין סוכי ממש
 דליטא סגמ' סדקדש מוכיח
 שפסרה והמזיקה לו כמותה.
 ס"י: [פ] לכה. סוכי.
 וכל מכתב לג' דכותבין סוכי
 שפסרה כפרו פ"י סוכי.
 אלל' ס"י לג' דין כותבין סוכי
 סוכי דדיין כותבין סוכי
 סוכי סוכי כמותה גט פ"י
 פ"י דסוכי דליטא ככתב לה כמותה
 סוכי כמותה אלל' ג"כ סוכי מוכיח
 סוכי וכוין דלל' סוכי סוכי
 סוכי לוי י"ז סוכי וסוכי סוכי
 היקט כמותו ו' סוכי.
 סוכי: [ז] לל' סוכי.
 ולסוכי חוסקת עגולה סוכי כסאן ספ' עידי נכוסין גמ'
 דכול' לומר לל' נרשמה יכונ' לומר נרשמה וספתי לל' כמותה.
 סוכי: [ח] גמ' נכוסין וי"כ. סוכי: זמן כמותה כמותה
 קדמיה גמ' גט כמותה סוכי קודם לגט ע"י גובה כ'
 כמותה סוכי נרשמה וסוכי וכתב לל' כמותה סוכי כמותה
 כמותה לגט כמותה לל' סוכי כמותה סוכי לל' כמותה
 וסוכי סוכי כ' כמותה סוכי כמותה אלל' פ' כו'. [ז] כמותה
 כמותה כמותה כמותה וסוכי וסוכי ואל' כס' לל' כמותה

דר"ה ומחלתו לחמו לל' כמותה מכתביו כל זמן שיהיה
 וזמן הלכה כר"ט (יה): (ט) הוציאך גם ואין עמה
 כתובה. במקום שאין כותבים כתובה וסומכים על תנאי
 כ"ד (יע): גובה כתובתה. דתנאי כותבה מעשה כ"ד
 הוא וכל מעשה כ"ד כמותה
 נקדש סוכה דמי הויקף
 מנה ומחמיה הוא דנכיה
 חבל חוספת א"ל לה על
 התנאי ע"כ כמותה:
 פרוזבול. הלל חיקון פרוזבול
 כדי שלא תשמש סביעות
 שמיסר שפרחיה לכ"ד שיגבו
 מן הללו חזנו כל קרינא
 שיתענו להשאל לל' קרינא
 ביה לל' גיטו שאינו הוטעו

ואם אינה תובעת כתובתה אין הוירשין משביעין
 אותה: (ט) הוציאה [ע] גם ואין עמה כתובה.
 גובה כתובתה. כתובה ואין עמה גם. היא אומרת
 נאבד גיטי והוא אומר אבד שוברי [פ]. וכן כעל
 חוב הוציאה שומר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו
 [ג] לא יפרעו. רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך.
 אשה גובה כתובתה שלא בגמ'. ובעל חוב גובה
 שלא בפרזבול. שני גיטין [ק] ושתי כתובות.
 גובה כ' כתובות. שתי כתובות [ר] וגם אחד.
 או כתובה [ס] ושני גיטין. או כתובה וגם ומירה.

כלום אלל' כ"ד חובות: הרי אלו לא יפרעו. היטיק
 שאל כבר נכתה כתובתה וזה השמיטתו סביעות: מן
 הסכנה. סגור עכו"ס על המלו' והיו ורואתי' לשמור
 גיטיה ומשקלתו שורפתו וכן פרוזבולין:

יט. שקדמו שחיב לגמ'. פ"י כגמ': [ט] כמותה וכו' נכוסין
 ומזכ' ונכוסה. ומתה ועדי' מיהה יכלה לגבות סוכי כמותה פ'

איהר דיא יורשיה געקען אשבעיה וזא אינה חובת
 בתובה און אז ויא מאגמ גיט דיא בתובה אז
 חיותין משביעין אותה קעקען איהר דיא יורשיה גיט
 געקען אשבעיה אפילו דער מאן האט איהר גיט
 געפירט פון אשבעיה: מ' חתימה: אאשה בריונגמ
 אגמ צו יורשן דא דער מאן האט איהר גיט און
 זיא מאגמ גיט בתובה וזין גכה בתובה אונ' דעם
 שומר בתובה האט זיא גיט ווארום אין דער שקמט
 אזי גיווען דער מנהג מען האט גיט געשריבען
 בתובה צו ווייבער און דער מאן זאגט ער האט
 איהר שוין געזאלט די בתובה אזי דער מאן גיט
 גענוויקטמאך טכה בתובה זיא געקמט אפ איהר
 בתובה אן דעם שומר בתובה בתובה וזין עשה גמ'
 זיא וייושן דעם שומר בתובה און האט גיט דעם
 גמ' היא אפיה' אבד גיט זיא זאגט מיון גמ' פארר
 לארען גיווארען ויהא אומר און ער זאגט אבד שוברי
 איה האב פארלארען דאס קוויטעל וואס רוא
 האקט מיר גיגעקען צו ווייווען אז רוא האקט שוין
 אפ גענוקען בייא מיר רוא בתובה וכן בעל חוב
 שתיצא שפר חוב און אזי איז דער דין אז אמל'ה
 בריונגמ אנועקסעל ויין דעם זאהר וואס איז
 שקמטה אז מען האט בייא איהם געקארנט געלם
 זאין עמו פרוזבול און דער מלו' האט גיט אפרוזבול
 דער דין איז שביעית דערד' זיעמער יאהר וואס
 ער איז שקמטה מאכט פארפאלען אלע חובות.
 אמל'ה סאר גיט מאגען בייא דעם לוח דאס געלם
 וואס ער איז איהם שולדיג סיידען דער מלו' גיט
 אציק די וועקסלען צו בית דין און ער שרייבט
 אז ער גיט ויזא דיא חובות ויזא זאלען אפ געקען
 ווען זיא וויקען. דאס היקסט פרוזבול. זאגט דער

מלו'ה ער האט גיהאט אפרוזבול נאר ער האט
 אים פארלארען. מען ער קאנען דעם חוב. און
 דער לוח זאגט ער האט גיט גיהאט אפרוזבול
 האט שביעית גיטאכט פארפאלען דעם חוב וזי
 אזי לא ישרי זאלען ויזא גיט געזאלט וועקען. צי די
 אשה גיט מען גיט דיא בתובה קאקער האט זיא
 שוין אפ גענוקען דיא בתובה. און דעם מלו'ה
 געזאלט מען גיט דעם חוב קאקער האט ער גיט
 גיהאט אפרוזבול סאר ער גיט מאגען דעם חוב.
 ד'י יעינון בן נבליאל זאגט מן הספנה וזילד פון
 דער ספקה און ווייטער וואס דיא איבנה האקען
 גוזר גיווען מען זאל גיט גמיון און מען זאל גיט
 סאקען אפרוזבול איז אז אאשה איז גמ' גיווארען
 אדער אמל'ה האט גיטאכט אפרוזבול דעם מען
 דעם גמ' אדער דעם פרוזבול פאלר פאר ברענט
 אשה גובה בתובה שלא גמ' געקמט אאשה די בתובה
 אן אגמ ובעל חוב טכה שלא בפרוזבול און אמל'ה געקמט
 אפ זיין חוב אפילו ער ווייווש גיט זיין פרוזבול שני
 גמ' ושני בתבות אאשה וואס האט צוויי גמיון זיא
 זאגט דער מאן האט איר גמ' און צוריק גענוקען
 און נאך אקאל גמ'. און זיא האט צוויי בתבות.
 די ערשטע בתובה און די צווייטע בתובה טכה
 שני בתבות גמ' אדער זיא צווייא קאל בתובה שני
 בתבות גמ' אדער זיא האט צווייא בתבות און
 נאר איין גמ' און ביידע בתבות זענען געשריבען
 פאר דעם גמ' געקמט זיא נאר איין בתובה ווארום
 גמ' קען זיין דיא אשה האט גיטאגמ זיא האט פאר
 לארין די בתובה און דער מאן האט איר ג' געקמט
 און האט איהר געשריבען נאך אבתובה און איצט
 האט זיא צווייא בתבות אז כתיבה ושני גמין אדער

אינה נובה אלא כתובה אחת. שהמגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשון מחזיר. קמן שהשיאו אביו כתובה קיימת שעל מנת כן [ת] קיימה. גר שנתגרש ואשתו עמו כתובה קיימת שעל מנת כן קיימה:

כסות גירושין ואמה כחוסה אלמנות. רש"י: [ת] טל מנסין כו'. ולא לילי מנהל קיימי דל"ה שמטרופו פלן פלוקוס דבטרן מוקדם הוא קסן סיני יגו לטכנד ומסול לפסוף בו פהבוקוס ונגמלא נמי דלל סנו אלל ענה ואלחיס פלל פוספס פין לל. וסמו"ט

אין כתובה און צווייא גמין דער קאן האט איהר גיגט און האט איר צוריק גענומען און האט איר נאך אקאהל גיגט מאנט זיא צווייא קאהל כתובה אין קאהל צו דעם ערשטין גט און אין קאהל צום אנדערען גט, און זיא האט נאר אין כתובה ווען ער האט מיט איהר נאך אקאהל חתונה געהאט האט ער איהר קיין כתובה געגעבן אי חתונה גט וסיקה אדרער אין כתובה און אין גט און עדות אז ער איז גישטארבען דער קאן האט איהר גיגט און האט איהר צוריק גענומען און נאכדעם איז ער גישטארבן, זיא מאנט צוויי קאהל כתובה אין קאהל פון די ערשטע חתונה דאס צווייטע קאהל צו דיא אנדערע חתונה, און דער קאן האט איר צו די צווייטע חתונה קיין כתובה געגעבן אטע נובה אלא חתונה אמת נעקט זיא נאר אין כתובה שהמגרש את אשתו והחזירה דער נואם גט א ווייב און נעקט זיא צוריק על מנת חתונה הראשונה מחזירה נעקט ער זי צוריק אויף דעם הנאי אז זיא זאל נאר האקן

דיא ערשטע כתובה, און ער גיט איהר גיט א גייע כתובה אצווייטע קמן ששהיא אבי א קמן נואם דער קאמער האט איהם חתונה נמאקט און גט גשריבן פון וייעט וועגן אכתובה צו זיין ווייב און דר קמן איז שוין גרויס גינוארין חתונה קיימת בלייבט דיא כתובה ווי זי איז גשריבן גינוארין שעל מנת גנוארין אויף דעם הנאי האלט ער איהר פאר אויב פון די ערשטע קידושין, און בשעת דיא קידושין איז דאך די כתובה גשריבן גינוארען, אזוי ווי די ערשטע קידושין בלייבן אזוי בלייבט דיא ערשטע כתובה נישט גייע וואס עס אצונו"ם מיט זיין ווייב האקען זיך מגייר גייען חתונה קיימת איהר כתובה ווס ער האט איהר גשריבן ווען זייא זענען נאך גייען עוברי פוכבים בלייבט שעל מנת בן קיימה אויף דעם הנאי פון די ערשטע כתובה האלט, ער איהר פאר אויב, ווארום ווען גיט וואלט ער דאך איהר גשריבן א גייע כתובה:

גמרא כתובות דף מו ע"א

סלכה ה' כלה כלי סחיתון דס"ח דעלכות דכיליה השתתפא

אמר אמימר משמיה רב חמא האי מאן דאיכא עליה כתובה אשה ובעל חוב ואית ליה ארעא ואית ליה נזוי לבעל חוב מסלקינן ליה בזוי לאשה מסלקינן לה בארעא האי כדנייה והיא כדנייה ואי לא איבא אלא חז ארעא ולא חזיא אלא לחד לבעל חוב יהבינן ליה ולא יהבינן לאשה מ"מ יותר ממה שהאיש רוצ' לישא אשה רוצה להנשא.

אמר אמימר משמיה רב חמא אמימר האט גיגאנט פון רב חמא' וועגן האי מאן דאיכא עליה כתובה אשה ובעל חוב דיא כתובה ווס הא אויף זיך צו צאהלין זיין ווייב דיא כתובה, און צו אמל'ה זיין חוב אית ליה ארעא ואית ליה וזי און ער האט פעלדער און ער האט געלט לבעל חוב מסלקינן ליה בזוי דעם בעל חוב דארף מען צאהלין מיט געלט לאשה מסלקינן לה בארעא דיא אשה בצאהלט מען מיט פעלד תאי כדנייה והיא כדנייה דעם מלוה גיט מען ווי זיין דין איז מען האט ביי אים גיגאנט געלט דארף מען אים צוריק געבן געלט, און צו די אשה גיט מען וויא איר דין איז זי האט זיך פרויקערט אויף דעם מאנט פעלדער און גיין געלט האט זי איהם גיט געגעבן און אפילו דעם גרן נואם זי האט געגעבן דעם מאן ווס דאס איז איינגישאצט גינוארין אין דר כתובה האט דער מאן פאלד ויכה גייען אין איהר נדן.

רש"י

האי כ"י דיניה. זה הלזה מעות וזו ממכ' על טענדו הקרקע והיא לא תנה כלום ואם נכסיל נכסי לאן כרוז הניזמין ככתוב'. ה"א זכה בהן מיד וזו נרפתם עם הכתובה על שיעבוד הקרקע: ולא חזיא אלא לחד. חזן כה אלל כדי לל' מהן: לבעל חוב יהבינן. שלא תשעול דלת: יותר משהאיש רוצה וכו'. ולא חייסינן לומר משום חילה. ודוקא ששטרות נכתבו ביום אחד אבל אם קדמה זמן הכתובה היא גובה: ודאי

עס איז גינוארין זיינס, און עס איז צוואמען גיי רעכענט גינוארין אינאיינעם מיט דער כתובה, זיא זאל אויפמאקען מיט דער כתובה פון דעם מאנט פארקענין, פון דעם פעלד' וזי לא איבא אלא חז ארעא ולא חזיא אלא לחד און אויב ער האט נאר אין פעלד, און דיא פעלד איז גיט מעהר ווערט נאר איינעם צו בצאהלין לבעל חוב יהבינן לה גיט מען די פעלד צום מלוה לאשה לא תבינן לה צו די אשה גיט מען גיט דיא פעלד פאי ספסא פאר נואם יותר ספסא שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא מער ווי אמאן וויל געקען אויב, וויל א וועגן געקען אמאן, דרייער אפילו ווייבער ווערין זעהן אז די אשה האט גיט אפגענומען די כתובה פון דעסמוענין וועלן זיי געקען מעגער אבער אז די מלוים זעלן זעהן אז אמל'ה האט גיט געקענט אפגעמען זיין חוב, וועלן די מלוים גיט וועלן פרזארגיין זייער געלט און

ודאי דאמריהו וכו'. ל' שאלה הוא אמת הוא ששמעתי
 שאלם אומרים דבר זה של תימה דמטרחין ליה ללוה
 למכרה והלא המלוה עיקר סמך שלו על הקרקע: תולה
 מעותיו בבכרי הוה. מעות ה"ל לפרוש ואמר של בכרי
 הכ: פריעת ב"ח מצוה. מלוה עליו לפרוש חובו ולאמת
 דכרוי דכתיב הן גזק סיאה הן שלך גזק ולא שלך גזק;
 בר"א. ללוה ארבעים: מבין אורו. קודם שעבר על
 העשה ויש בידי לקיים:

 למעבר מצוה מאי אמר ליה תנינא בר"א במצות
 עשה מוכה ואינו עושה לולב ואינו
 נוטל מכין אותו עד שתצא נפשו:

שלא בחנו וייל, ער האם גיטאהן גיט ווי מען דארף
 למיךד עשה בו שלא בחנו דרבינא דרבינא דרבינא מיט איהם
 אויף גיטאהן גיט ווי מען דארף, מען האם איהם
 גענייט ער זאל פרקויפען די פעלד אונ זאל דעם
 מלוה בצאהלין מיט געלט. אפער דער ליה נואם
 האט מיין געלט נאר ער הט אפעלד אונ וויל זיא
 געבן דעם מלוה פאר זיין חוב, מוז דער מלוה
 געקען די פעלד אפער ליה רב בחנא לרב פפא רב פהא
 האט גיטאנט צו רב פפא לדידו דאמרת פריעת בעל חוב
 מצוה נאך דיר נאך ווס דוא זאגסט עס איז אמצוה
 צו באצאהלין אחוב אפער לא גיטא לי למעבר פניה אז
 דער ליה זאגט איה וויל גיט טאהו די מצוה, איה
 וויל גיט בצאהלין דעם חוב פאי ווי איז דער דין
 אפער ליה האט רב פפא גיטאנט צו רב פהא תנינא מיר
 האבין גילערניג דעם דין פשה דברים אמרים גען
 זענען די רייד גיטאנט גיטארין אז מען שלאגט
 נאר פעקציג מלקות בצמות לא תעשה אז ער האט
 גיטאהן אזויא אונאך וואס דיא תורה האט גיטאנט
 מען נאר דאס גיט טאהו אבלי בצמות עשה אפער אז
 ער וויל גיט טאהו אזוי אונאך ווס גאט הט גיטאנט
 מען זאל זיא טאהו נטן שאמרים לו עשה סוכה דהיינו
 מען זאגט צו אים ער זאל מאכין אסוכה ואינו עושה
 אונ ער מאכט גיט, אדער מען זאגט צו אים עשה
 ללב זאלסט געקען סוכות ארולב ואינו עשה אונ ער
 וויל גיט געקען דעם לולב אום סוכות פכין אוח
 שלאגט מען אים פון ער שטאמפט, אדער ער איז
 מקביל דיא מצוה, בייא דעם לוח איז אויך אזויא
 מען שלאגט אים אדער פון ער בצאהלט, אדער
 פון ער שטארקט:

דער דין איז נאר אז דער שומר פון מלוה אונ דיא
 פתובה זענען ביינע געשריבען גיטארין אין איין
 טאג דאקאלס גיט מען אונעק די פעלד צום מלוה
 אונ גיט צו דער אשה אפער אויב די פתובה איז
 גשריבען גיטארין פאר דעם שומר פון מלוה געמט
 דיא אשה דיא פעלד אפער ליה רב פפא לרב חמא רב
 פפא האט זאגט צו רב חמא דיא דאמריהו משמיה
 דרבא דיא דאס אמת און רב הט גיטאנט פון רבא
 ווענין פאי פאר דפסיק בית ווי דער קענעמש וואס מען
 קאנט פיי אים געלט וואת ליה אריא וואת ליה בעל חוב
 אונ ער האט אפעלד אונ האט א פעל חוב וואת
 בעל חוב וקא פכע סיניה אונ דער מלוה איז גיטקען
 צום ליה אונ האט גיטאנט פיי איהם ער זאל איהם
 געבן זיין חוב אפער ליה זיל שקל פאריא אונ דער ליה
 האט גיטאנט צום מלוה געם דיר זיין חוב פון דיא
 פעלד אפער ליה זאגן מיר צום ליה זיל גיין אמת וואתי
 הב ליה גיטא דו פרקויף די פעלד אונ בריינג געלט
 אונ גיב זיי צום מלוה נקען דאס זיין אז אוי זאל
 זיין דער דין, אז דער ליה זאל מונען פרקויפען די
 פעלד אונ בריינגען געלט, עס איז נאך גיטען די
 גאנצע פרייבערייט פון דעם מלוה נאר אויף דיא
 פעלד אפער ליה לא האט רב חמא גיטאנט צו רב פפא
 גיט אויף אזוי א אופן האט רבא גיטאנט אפער ליה
 הט רב פפא גיטאנט צו רב חמא אפער ליה נטא דעברא
 היכי היה זאג מיר ווי אזוי איז גיטען די מעשה וואס
 רבא האט אזוי גיטקען אפער ליה הט רב חמא גיטאנט
 צו רב פפא אוח מעותיו בבכרי היה דר ליה הט גיטאנט
 געלט צו בצאהלען, נאר ער האט דאס געלט גיט
 גיטאנט געבן, האט ער זאגט צו דאס געלט איז
 גיט ונינע נאר זייא גיטערוי צו אפער ליה עשה

וזהר אן דף לא ע"ב ח"ס דמילת יוד הא ואו הא

ביומא שבישאלה דמג הוא סיומא דדינא דעלמא ופתקין נפקין מבי מלכא וגבורין מתערי ומסתיימין כהאי יומא וערבי
 נחל (תליין) כהו וכעיקר לחתמרא גבורין למיח ולסחרא ז' זמנין לרווחא להאי מוצת ממיח דילתק בנין דלחתמליח
 מיח הכי בירא דילתק וכד הוא חתמליח כל עלמא חתברכא כמיח. וככהאי יומא גבורית בעיקר למיח ולסיימא לון לבתח.
 דהא כהאי יומא חתמימי דינא. וב"כ בעיקר לבכשא לון בארעא ולסיימא לון דלח חתכחי דהאי יומא חתערותא
 וסיומא הוא וע"ל חתערותא וסיומא הוא דעכדיין כערכי נחל. אמר ר' חייל ודאי הכי הוא חתכחי. וערבי נחל מסטרא
 דנחל נפקי גבולין. וככהאי יומא חתמרי ומתמרי דינא. כהאי יומא כתיב (בראשית כז) וישכח יתק ויספור את חזרת המים.
 חזרת כתיב חסר. וישכח וישכח אלף וימא קדמאה דירמא שירוחא דדינא הוה ככל עלמא וילתק קיימא לכרסייה
 למיין שלמא כהאי יומא. וישכח יתח לחתערא דינין ולסיימא דינין. ויספור את חזרת המים למיין גבורין לכנסת

ישראל לחטאת למה דהא מיה דבורן נהחין לעלמא. ובגין דאיעון נבורן לא נחחין אלא כתיבא יומא דטיבא לא ניהא רוחיהו דקיימי עמלא אלא בגין דעלמא אלתריך ליה. מלי עמלא. בגין דעלמא כז: f: אלתרי וכלא כתיב הכי. בני כך כלל בעובדא חניא מלחא. וע"ד כהנא בעובדא וחקונא דליה עביר לתחא אלתרי עלאן ותחחין לתקנא לו ומתחיקי על דיו. ח"ר יוסי הא חניק הערבה דדמיא לשטון כבאי יומא מלי היא. ח"ר חייא אש"ג לדרשא הוה לחמי הכי הוא ודלי. דהא כבאי יומא בשטון חילא. כבאי יומא כבאי יומא סוימא הוא וסוימא הוא כבאי יומא וסוימא דיו וחסחסי לישגא כישא מעלמא. כיומא קדמאה דירמא אירומא דדינא הוא וסוימא הוא כבאי יומא וסוימא דיו ביומא דלמח ומסיימי עמין עב"ס ברכאל דלהון ושראן דבינא וישראל כיומא דא מסיימי דיוון דלרון ושראן דברכא דהא יומא אחרא ומיין אלתעמלמא בעלמא לנטלא מני' ברכאל לכל שחא וכהיא חדותא לוחא ומתחיקי במלכא אלן ישראל בחוריהו ומחן דלייב עס מלכא ונטלא ליה בלחדיה כל מה דכבי מליכא ויכדי ליה וע"ד ישראל שראן ומתחיקי מוכ"ג עסיימי. וע"ד כתיב (מלאכי ח) אהבתי אתכם אמר יי' וגו'. ח"ל הא חמינא ליה למשו בשלום כמלכו בברכין עלאי ושליט על עלמא ואת אחרת (סס) ואשיס את הריו שממה. ח"ל בכל אחר הכי הוא. כיון דמלכא קדישא גזר גזירה ושו סהא גזירה כפתחיה קרס אחריה כמיה דלתעביר. וע"ד ואשיס את הריו שממה הא שייטי כפתחא דילי. וכן כל אינו עין דגזר ולייכו ישראל דכתיב (יחזקאל יז) אני יי' דברתי ועשיית:

מוכר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

שערי קדושה ח"ב שער 1

מאכלות אסורות ידוע כי אפי' אם כנסת בן משפחה כע"ס ולא משקלו אם נפשותיהם ולא עוד אלא שפסולת פסן נקלה קדוש כע"ס ולא פסקו אם נפשותיהם וגו' והתקדשות וגו' כי אפי' ס' פסולת וגו' וסייחס קדושים כי קדוש פניו. וידעת כי הקדושה מייחס ליהי רוח פקדש. כסופס אל סוף כשקל או סוף חז"ל כשפס סמך קב"ס לא פסק דודעת כל ספוקל וכו'. ונלמד סמנניו ארן עמקוטה ועמודים יתפלגון וספוס עתקס לפלח ולספוק

קרנן צבור או קרנן יחיד או כבש יולדת. ואילו של

במאכלות אסורות ידוע כי אפי' את תנחש חן משקליו ד"א

אלע געפיינארן וואס נאמ האמ געצאקרה קען זאל גיט עסין, ווייסין מיר אז דער וואס עקם זיי, פאר מ'אוסין זייא אפילו ד"א גשמה זייגע כמו שכתב אזוי ווי דער פסוק נאמן ולא תשקע את נפשותם איר זאלט גיט פארמ'אוסין איינערע גשמות ולא עדי גלא שפירש פון נקרא קדוש נאך קער זאגט אונז ד"א הורה דער קעניגטש וואס איז אפגעשוינדט. פון ד"א עסיקס וואס די הורה האט גיאקרה ווערט ער געד' רופ'ן אזיליער גט פשטוב ווי עם גשמיים אין פסוק ולא תשקע את נפשותיהם איהר זאלט גיט פארמ'אוסין איינערע גשמות מיט ד"א מרפה עסיקס ויתקדשותם וועט איהר זיין גהייליגט בי זאן יי' תעלה אתם פארן סגרים ווארדם איה בין דער נאמ וואס האב איהר אירפגבריינגט פון לאנד כצדדים תייהם קדשים זאלט איהר זיין הייליג בי קדוש אי ווארדם איה בין איהר הייליג וועט בי תהדושת מביא ליהי רוח חקולש דו זאלקט וויסען אז די הייליגקייט וואס דער קעניגטש האט איהר זיך גבריינגט דאס וועט איהם פריינגען צו רוח חקולש. שבויה אם ח"א בשער א ש"א דער וואס שווערט פאלש אדער אומקוסט, ער בארן גיט שווערין אונ שווערם אפרי רבותיו וכוונם לזרעה האבן די רבנן גיזאגט גשעה שפאר תקולש פרז דא לא תשא גזיעו כל תילס ווען נאמ האמ גיזאגט קען זאל גיט שווערין פאלש האט ד"א גאנצע וועלט איינפער גיזאחהו וואס נאך זאגט דר פסוק סמנניו ארן ספוקיה ומסיימי תפלגון ער האט גיזאמט ציפוערין די ערד תחתיהם כפקה גלחא לשמוע כל תילס דר אבגורנדר האט

תרי"ם הל' סעשה הקרבנות פרק ב

(א) היין והסולת שמביאין עם הקרבן הם הנקראין נסכס והסולת לברת נקראת סנתת נסכים. ומנחה נסכים אינה מועדה לא תנופה ולא הגשה ולא לבונה. אבל מועדה סלה וכולה גירפת על מזבח החיצון ויו צד היין על המזבח ואין נותנין אותו על האש אלא סגביה ירו ויוצק על היסוד והוא יורד לשתיין: (ב) אין מעון נסכים הוא עולת הבחמה ושלמים כלבד בין הן כהן ג'ול הויאל וכן עולות סעונים נסכים אבל התוק

(א) היין והסולת שמביאין עם הקרבן הן הנקראים נסכים ד"א

וויין אונ די קעהל ווס קען פריינגט מיט אקרבן דאס ווערט גערופן נסכים והסולת לברת אונ ד"א קעהל אליון נקראת סנתת נסכים ווערט גירופן סנתת נסכים ומנחה נסכים אינה מועדה לא תנופה ולא הגשה ולא לבונה די סנתת נסכים בארן קען גיט אויפהייבין, אונ גיט צו סראגין צום סנתת, אונ גיט געבין אויף איהר בשמים אבל פשוטה מלי אקער קען בארן איהר וארצין מיט זאלן ויטלה גשמה על מזבח החיצון אונ די גאנצע קעהל בארן קען פריינען אויף דעם אייס וויינינגקען סנתת ויתנפה חיי על בני המזבח אונ ד"א וויין זאל גיזאמט קען גיט די וויין אויף דעם פריער אהר על האש די קאר ער הייבט אויף די האנט ויוצק על היסוד אונ ער גיזאמט אויף דעם פריינגענט פון סנתת ודא יורד לשתיין אונ די וויין גייט אראפ ביו אין אב"ג גרנדר פון די ערד: (ב) אין מעון נסכים אלא עולת הבחמה ושלמים גלבר אלע קרבנות דארפין גיט נסכים, נאר אעולה וואס זי איז אבנהא, אונ שלמים, זיי בארן נסכים פון היי קרבן צביר סיי דר קרבן או פון א צביר א קרבן יחיד אדער דער קרבן או פון אריינגעלעגט קענטש א גבש יולת אדער דער שעפס וואס אגע וויינירען פריינגט בארן קען אלץ פריינגען נסכים ווייל של פון גדול אונ דער איל וואס כהן גדול פריינגט הויאל חן עולת ווייל זייא וענן עולות סענים נסכים

פון איהר ארם, אונ אירע זיילין האבין גיזיפערט גיזואלט זיך אויפהייבען אונ פריינגען די וועלט

ולעסוף כל הטעם וכו' ואולי כל הפעילות מרג'ן פתח וחס מטט
 וממסכתו ומכל הטעם בולו ואולי אם הוא בלחש. ואולי ששים
 רכוש מיוחד כיון לינו' כמלך הכר כמלך וכו'. חרבו על הכסוף
 חפילו שהיו מקיימין אותה. ואולי על כל יום יום כיון שיש
 הקב"ה רלו אם ציטוי נשכח וחסיר שנוטמו פ"י חכם ופולחוס
 מג"פ ואם לאו כחוסו ודקן ומלאוסי שמחילס לא כשאל על
 שנוטמו ולא חסירו ולא יזר אלא עלה שכל עיניו:

האשמות והחמאת אין מביאין עמהם נכסים חוץ
האשמות מצורע ואשמו שנתפרשו נסכיהם בתורה:
 (ג) ומנין שאין מביאין נכסים עם החמאת והאשם שבי'
 פלא נר או נרבה דבר הבא בנדר ונדבה יצאו חמאת
 אשם ובכור ומעשר וספה והואיל ואינו באין בנדר
 נרבה אין טעונים נכסים. ומנין להביא שלימי הגזנה
 ועולת ראה לנכסים שנאמר או כמועדיכם:

ואשרי רבוהיני וזרתי לברכה די רבן האבין גיואנט כל
העבירות גפרעין מסט אלע עבירות ווס אמענקסט מוהמ
ווערט נאר ער אליין גישמראפט יוד מסט ומשפחה
ומכל העולם כולו אונ דער וואס שווערט פאלש
שמראפט מען איהם אונ זיין משפחה אונ דיא
נאנצע וועלט ואפילו אם היא באבת אפילו ער שווערט
אמת נאר ער האט גיט גימראפט שווערין ווערט
ער אויף גישמראפט ואשרי רבוהיני וכוונ' לברכה דיא
רבן האבין גיואנט ששים רבוא עירות חיה לינאי הפלך
בתי הפלך דער מלך גנאי האט גיהאמ ועקם קאהל
הונדערט מויענד שמערט אויף דעם ארט וואס
מען האט דאס גיוופין דר הפלך וראם קעניגליכע
בארן וכוונ' נרבו על השבויה אונ אלע שמערט וענען
חרוב גיווארין ווענין שבועות אפילו שהיו מקיימין אותם
אפילו זיין פלענין דיא שבועות מקיים זיין. פון
דעסטווענין וענען זיין גישמראפט גיווארין ואשרי
רבוהיני וכוונ' לברכה די רבן האבין גיואנט אויף רבי
יהושע בן לוי וואס ער איז אררין גישפרינגען לער
קעדיג אין גן עדן אונ ער האט גישווארן ער
וועט גיט ארויס גיין פון גן עדן שאמר תהיה בידך היא
ראו אם בימי נשבע תחיר שמעתי על ידי דכס האם נאם
גיואנט צו די מלאכים ועדה אויב רבי יהושע האט
אמאהל גישווארן אונ ארובם האט איהם סהיר
גיווען דיא לשבועה תציאנו מן ענה זאל מען איהם
ארויס נעמען פון גן עדן ואם לא אונ אויב ער האט
זיך קיין קאהל סהיר גיווען אשבועה תציאנו זאל
מען איהם לאוין זיין און גן עדן בדי ומציאו שמיטם
לא נשאל על שבועה ולא תציאנו האם מען נזוכם אונ
מען האט גיפונען אז ער האט קיין קאהל גיפונען
אויף אשבועה מען זאל יוד איהם סהיר זיין. אונ
מען האט איהם קיין קאהל סהיר גיווען אשבועה ולא ער אלא שלא נשבע מימי מען האט נאך גיפונען
אז ער האט קיין קאהל גישווארן:

מכיס דארף מען צו זיין פריינגען נקבים אבל העף
האשמות והחמאת אין מביאין עמהם נכסים אקער אז ער
פריינגען א קרבן א עוף אדער אאשם אדר אחקאת,
דארף מען גיט פריינגען צו זיי נקבים חוץ מחמאת
מצורע ואשמו שנתפרשו נכסיהם בתורה נאר אחקאת אונ
אאשם וואס אמצורע פריינגען. דארף דער מצורע
פריינגען נקבים אויף, ווארומ אזוי שטייט אין דער
תורה אז אמצורע דארף פריינגען נקבים צו זיין
חמאת אונ אאשם: (א) ומנין שאין מביאין נכסים עם החמאת
והאשם פון וואנען ווייזין מיר אז צו אחקאת אונ א
אשם דארף מען גיט פריינגען נקבים שגמפר לפלא
נדר או נדבה ווארומ עם שטייט אין פסוק אז מען וועט
ארויס ריידן אנדר אדער אנדבה זאל מען פריינגען
נקבים דבר תבא בנדר ונדבה דער קרבן וואס מען
קועט פאר אנדר אדער פאר אנדבה. דארף מען
צו איהם פריינגען נקבים. דהיינו א עולה יצאו
חמאת ואשם ובכור ומעשר וספה והואיל ואינו באין בנדר ונדבה
אין מעשה נכסים אקב אחקאת אונ אאשם אונ אכבור
אונ מעשר פון קהמות אונ אקרבן פסח, ווייל דיא
קרבנות קועט גיט א נדר אונ גיט אנדבה דארף
מען גיט פריינגען צו זיי נקבים ומנין להביא שלימי הגזנה
ועולת ראה לנכסים פון וואנען ווייזין מיר אז די שלמים
וואס מען דארף פריינגען אום יום טוב. אונ דיא
עולות וואס מען דארף פריינגען אום יום טוב ווייל
מען ווערט גיועהן אין בית המקדש. דארף מען צו
זיי אויף פריינגען נקבים שגמפר ווארומ עם שטייט
אין פסוק אז במעדתם ארע די קרבנות וואס איהר
וועט פריינגען אום יום טוב זאלם איהר צו זיין
פריינגען נקבים:

צו יום ד תורה

אונקלוס

לחשיך מה' ד"א יהוה נפשי י יהוה יהוה יוד יהוה ווא הא נשמה יהוה חיה יהוה רמלי ר"ו אל שם
 ב"ן שבעשתי בניקר חלם:

שו וכל מנחתא דכתנא מו וכל מנחת פתן פליל תהיה לא

ת"א וכל מנחת. סקלים כ מוסט
 כג מנחות טו כל מן מולין קלא קלב סרכין ד:
 רש"י

שפתי חכמים

פ כלו מפני כחמך כליל חסידים ולא אמר כל נבוכים כל נכדיים
 כנדר כליל תהיה זאל מען אין נאנצען מקטיר זיין צי

(טו) כולה סוף פ לגבוה:

מסו וכל מנחת כתי אונ אלע מנחת פתן וואס ער איז

תֹאכַל : פ"י וַיִּדְבַר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 לֵאמֹר : י"ח דַּבֵּר אֶל־אֶהְרֹן וְאֶל־בְּנָיו
 לֵאמֹר זֹאת תִּזְכָּרְתֶּם הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם
 אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֹלָה תִשְׁחַט
 הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים
 הוּא : י"ט הַכֹּהֵן הַמַּחְטֵא אֶת־הָ
 יְאֻכְלָנָה בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ תֹאכַל
 בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד : כ כל אֲשֶׁר־יִנְעַע
 בַּבְּשָׂרָה יִקְדַּשׁ וְאֲשֶׁר יִזֶּה מִדַּמָּה
 עַל־הַבְּגָד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תִכְבַּס

גְמִיר תְּהִי לֹא תִאכַל :
 ו' וּמְלִיל י" עם מִשָּׁה
 לְמִימְרָה : י" מְלִיל עם
 אֶהְרֹן ועם בְּנוֹהֵי לְמִימְרָה
 דָּא אֶהְרֹן תְּהִי דִחְטָאָהָא
 בְּאִתְרֵי דִי תַחְנַכְסַּם עֲלֵתָא
 תַחְנַכְסַּם חְטָאָתָא קְדָם
 י" קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין הִיא :
 י" בְּהֵנָּה דְמִכְפָּר בְּרִמָּה
 יי כְּלֵינָה בְּאִתְרֵי קוֹדֶשׁ
 תַחְטֵבִיל בְּדַרְתִּי מִשְׁפָּן
 זְמָנָא : כ כל דִי יִקְרַב
 בַּבְּשָׂרָה יִתְקַדֵּשׁ וְדִי
 יִזֶּה מִדַּמָּה עַל לְבוּשָׂא
 דִי יִזֶּה עָלֶיהָ תַחְמוֹר בְּאִתְרֵי

שם יב לב לב קב : במקום קדוש. שם לב : כל אשר. ויזכור לו זכמים. אשך יום. זכמים לב לב לא מעלים ס. מדמס.
 זכמים לב לב על הבגד. זכמים לב לב : אשר יום. שם לב לב : חכבם. שם לב לב : רשב'ם

שפתי חכמים (כ) חכבם. שלא יהא נאסר כנותר שבשרה : רש"י

א"ח טירס כולה לגבוה כל' גרמס : ז וכל דלס ט' קרל כששוטו
 סמחטס אכל דסל כחיב כל זכר דבני אהבן יאכלנה. ואין להקשות
 דלמס הרלוו לגבוה יאכלנה לא זוקי בשל מוס שלינו רמזי דהס
 כחיב כל זכר לגבוה בשל מוס אלה ט"כ דל לא זוקי סבו ל ווס
 חיב לו חלק וז' ל' יאסכט ט' יאכל לא זוקיט ובע"מ לל יאכל כלל
 סמחכרל כפ"מ יאכל שרוס ברכיה לא חלחל נחפוקי סבו ל ווס חיבו
 בלכריה עד סערב שמש : ק (כח"י) יכול חט"ס שלל בלל
 ט' ל כשפרס עד שיכלט כז' : ר דמסששוט הקרל דרין להוט על
 הבגד וז' ח' אפטר לכן טירס יאלל ווס כמו שפרש"י
 כמפור. (כח"י) יכול יאלל בגד כונו טפון כבוס ח"ל אשך יזח
 עליה חכבם מקום הדס טפון כבוס ואין הבגד כונו טפון כבוס :
 ש' כדכחיב במקום קדוש חלל אכל מועד ש"י דחלר חילל מועד

כתוך ד העזרה : אשר יזח. יאלל גוה כמו (איוב טו) זלל

דעת זקנים מבועלי התוספות

(טז) וכל מנחה כהן. דלס אה כיהס כליל אומר לא אוכל השייכים
 דמתי דוכין יש לפני במקום כגלל קומלו שליני אלה דכר
 וועט דשגלגל' סרלל המביח מנחה כח' פשרון ויקומו קשור
 ושייכים נאכלים לכהנים וכזהים משלחן גבוה קוה זכו זגמלל כולו
 דוכון אכל של כהן אס היה אוכל השייכים אין זה דוכון ולא דמי
 להטל' וסמנו' של' כהן דהמס חמכל וסלמולין קטל' והכסר
 עס סעווחו לאנשי שממר :

מעמי הקרבנות

(יח) וזה חוק המזבח וגו'. לוח הקב"ה שבמקום אשר שמחם
 העולה שמסת המזבח, כי אם ה' מקום חלל לשמיים סמחטס
 היה המביח וס המטחט מחיב, כי הכל חיו יודעים כי זכ
 הליש חטס והביח חמ קרבנו, וואלו על ידי זכ היה נמנע להביח
 חטאטו. וט"כ אמרס מורכ במקום אשר שמחם ספולס שמסת
 המטחט, וכאכל יזח כהמס לבלתי ושמחם לחטלל אז ידם מוס
 דק השמחם, וכל סעומדים סל ימרוו אויל עולת דכר לו דכס
 הביח : קדש קדשים סול. ככח הלשין מחמם שלל טיבל על

פירוש לתורת אלהים

גשאַקָּן וְעָרֵן לִפְנֵי י" פָּר נֹאמַר דָּס אִין גִּנְגִּין חַיִּילִינִי:
 (יט) חֲכָן דָּעַר כְּהֵן וְנֹאס עַר אִין מְקָרִיב דָּעס חֲטָאָת
 יֻאכְלָנָה וְאַל עַר ז' עֶסֶן בְּסָקִים אוּיף אֵי חַיִּילִין אָרַם וְאַל
 זִיא גִּנְעֶקֶן וְעָרֵן כְּחַצַּר אִין דָּעס הוּיף פֿון דָּעס אֹהֶל
 כְּבוֹעֵד : (כ) כָּל אֲשֶׁר אֵלֶּךְ וְנֹאס נְעוּס אֲנִירָעוּן אֵן דָּעס
 הַשֵּׁם

בְּיַד בְּרָעֵקֶן :
 וְנֹאס תוֹרַת הַחֲטָאָת וְגו' וְדֹאס אִין אֲמִצוֹת שְׁלוֹת אֵן סָעֵן
 יִתְקַדֵּשׁ אוּי' אוּיְרָד וְנֹאס אוּיף אִירֵד קִיסָם כְּבָרַת, אֵן
 סָעֵן דֹּאס דִּיא וַיִּתֵּן גִּישָׁאָה אוּיְבִינְעִין בְּדֹאָר פָּעֵן בְּרִיבְנָעוּ
 אֲקָרְבַן חֲטָאָת :

(טו) קָרְבָן [לבו טה] שלל חלל מנחה כהן שאלמל וכל מנחה
 ככל לליל טיהס לא חללל :
 (יט) קָרְבָן [עשה סג] נפשוט מטסה החטאת כמטססה סגל'
 וזה חוק המטחט :
 וכל מנחה כהן וכו' ודאס אִין אֲמִצוֹת לא לעשוה אויב אכבון
 בְּיַיְקִינָם אֲמַתְהָ פֵּאר יָד, סוּ מִן בְּרִי... הַנִּזְבָּעֵן מַתְהָ

ה הקשבתי ואשמע לאיבן ידברו אין איש נחם על רעתו לאמר מה עשיתי פדה שב במרצותם כסום שזמף במלחמה: ג נסחסידה בשמים ידעה מועדיה ותור וסוס ועגור שמרו אתדעת באנה ועמי לא ידעו את משפט יהוה:

במרוצתם קרי יזיסם קרי

נמרון זה עזן מעלהון ועמי לא הוו ידעין למועבר זה לקמא דגי:

רש"י

מצורת דוד

נצחת . משוכת עולם : תחזיקו . אחוו: (ה) לא כן . לא כדון : כולה שב . חוטאין וחוזרים וחוטאים : שומף . ממחר וכן : (ו) מועדיה . עת עברה אל אי היס מפני הלנה : שמרו . המתונו :

חסר הנספך הסס הזכ על יכושלם ודכיס כמסוו : כחוקו . שיהיס בעלמה ומתאליס לטוב כאליו אין משוכה מועלה : (ה) הקבכתי . אי מקשיב ויפוצג אשר לה ידברו לו מ' שממאליס לשבו בעבור כי חושבים שאין חכוכה מועלת אבל גם אין איס מהס מתחבט על הכעס עטסה לאמר מה עשיתי הלא פנמתי ככפסי : כולה שב . ר"ל לא די שאין מי מתחבט אלא אסי' כילו כלאיס א' שב לרון כצדוקת שרלו מלו כשו כהוו רודפיס מלו אחר הכעוסי כן הס רודפיס גם עמס : כפוס . כמו כסוס הכודף בעלתס : כמס : כופף . ועס כי הוו ככפסו כן הס רודפיס אחר הכעוסי עס כי מאכדיס נעסס כוז : (ו) גם חסידה כעמיס . לפילו טוף כחסיס הכעיה כעסיה לאלוסי סקריס : שמרו . גם הלנה בלכס לאלוסי החמיס ממחויס אס עת ג' מס : ולא יקדמו ולא יאמרו : ועמי וגו' . ר"ל כעופות הכס יודפיס דכך מנכס עיולס ועמי לא ידעו משפט והנהגת סמקוס כ"ס עטפסלס לא"ס ככפסלו :

דעס מירוש עברי מיפ"ש ענפינס סען ביאי דער הכפורה טון דער וואך .

כתובים משלי כב

להשליך מיסוד ומלכות דו"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רח יאהרונהי נשמה דיסוד א אר ארנ ארני נפש ארני רח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יו הו וו הו חיה יחידה דיסוד ידקה חיה יחידה דמלכות אל שם ב"ן שבעשיה :

א פנתאלף ארחו ולקחת מוקש לנפשה : ב אלתידי והשכח פחא לנפשה : ג לא חהיו משלים אינה בערבותא על בקרה : ד אם לית לך דפריע ניכסין תשוותיה מתחקהי: ד לא תשג תרוקמא

זמן עלמא העברו אבהתה : ה אין חוהא : ורא דמוהי בעכרהיה קרם מלכי יקום ולא יקום

(א) פן תאלף . פן תלמוד דרכו וספק זיה מוקש לנפשה : (ב) בעבור . כפ . כהכרת אלטיס חסוקטיס כף זכ בעבור זכ לכוות ערב כחוטו כעצבוד מוקיב : בעורביס . כהכרת אלטיס ככפסיס ערביס על הלהוואס וכסל היכר כמ"ש : (ג) אם אין וגו' . ר"ל אם לא יהיה לך לשלם למה תגדוס כעאלות יקח מלכות מעשכך : (ד) אל חסד . הדכך לעשות דכר לסי' בין שדה סליס כלופיך אל חסודו לחסוד אל חסד שדה כדך להכתיב חסד גבולך : (ה) חזית . כחשך מלכא איס מסוי וכויו כעלכסו דע כי פוטו פירוש ע"מ

(א) פן תאלף ארחותיה ולקחת מוקש לנפשה ווארוס מאמער וועקסט דוא דיה אפלערינג זיינע וועגין אונ וועקסט דורך דעם געמין אשמרכליינג צו דיין רייב : (ב) אל פתי החוקש כף דו זאקסט גיט זיין צווישן די קענישן וואס זענען גרינג צו געבין תקיעת כף בערביס כשאות אונ אויך צווישען די לייט וואס זענען גרינג צוכ זיין פראקט און אפרעקטוי מענטשן וואס דו קענקסט איהם גיט פאר אפרעקטוי קענישן וואס אין לך לשלם למת יקח פושכך סתחיד דען ווען דו וועקסט גיט האבן צו צאקן ווארום זאל דר פריליער אוועק געפן דיין גלעגער פון אונזער דיר : (ד) אל חסד גבול

עין

קדם השוקי: ו אין יתיבא יתיצב בל-יתיצב לפני חשקים: ו כיתשוב ללחום את- מושל בין תבין את-אשר לפניך: כמו דשים קרףך:

רש"י

וגו'. הדנק לו: (ו) ללחום. לאכול לחם: בין תבין. תן לך לדעת מי הוא אם עינו צרה או יפה:

מצורה דוד

יעמוד לפני מלכים לשמש ולא יבא למדור זו למדור ולמשע לפני שכלים וסחומים: (1) כי פשע ללחום. כאשר פשע לאכל לחם עם המושל כה הוא כשל הסמורס: בין תבין. מן דמסך להבין עם הדברים אשר לפניך להבחין כסם אם עינו יפה או כסם:

פירוש ע"מ

עין מצורה ציון: (ו) כי תשב ללחום את מושל ויען רוא נעמץמ דיה צו שפיעוען מיט אננעלשטיגען בין תבין את אשר לפניך נאלקם דו פארשטיין דאם ווס פרי דיר

עיקר תוי"ט משנה ב"ב פרק ה ברטנורא

(6) מ"ל זכ ויהא דאפי' לגמיל נמי לא היו ככלל מתנה וסקדס אלם המטוב בהקדק לאסוקי סירות מלושים. וכ"ש מעטלילן דלא. אמ"ם שפסלמר סוף וכל עם שבתוכו הכל מוכר. ויחוו"ט: [6] הסכדים. שים לו לבעל הספינה להסכים ולשמוע פרקמטיא שלו כמחוי. ר"ש. ופשיטא סוף וכן הסמטיקי כ"ש הוא מן המללופין כלל מטוס סיפא כותם שא"ל כר' נקטיסו. תוס' ונ"י: [7] מעל את הקרון לא כר' דאפי' איכא דמ"ס תריס מידס כ"י טעם לנפולס א"ן קרון וסדרות נקלסם כסם א"ן קרון [8] אבל מעכ ספדרות אפי' דוריקין לא מוכר הקרון. ועיין שו"ט: [9] סלמד. מוכר טעם דאפי' כהמסד דקרי למעלה למדא ולבקר בקר ויבא נמי דקרי לבקר למדא. דלי כהמסד ליעלא דקרי לבקר למדא פשיטא דבקר לא זיין ליה ולי דקרי כלסו נמי לבקר למדא כלסו זיין ליה וס' וס' סל"ס דכס"ג וד"ל פשיטא מודיעים כר'. ופשוט' [7] לא כר'. ופשי' כשהדוקים

כלי אמלניא דנלח דנלחט דליזידא א אל המוכר את הספינה מוכר את התורן. ואה הגם ואת העונינותא כל המנהיגות' ולא את המכר האנתיקי. וכומן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. והיכולין מבורין. [כ] מוכר את הקרון. לא מוכר את הפרדות. מוכר את [ג] הצמד לא מוכר את הקרון. מוכר את [ג] הצמד לא מוכר את הבקר. מוכר את הבקר. [ד] לא מוכר את הצמד. ר' יהודה אומר הדמים מודיעין. כיצד אמר לו מבור לי צמדך במאתים זוז. הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז. וחכ"א אין הדמים ראייה:

את הקרון והוא שאין מדוקים בו (ב) בשעת מכירה ופירוש דמפריס ספרות טעים המפריס מן העגלה שמוכר' את העגלה כסא והוא שלא יהיו קשורים בה בשעת המכירה: צמר. הוא הפול לעמוד ומחבר את השורים יחד: אין דרשים ראייה. והא דלמך דשמות קנה ומהויר מונאה. יומר משמות

דיק ה א המוכר את הספינה או ראובן האם גינאגם צו שמעון איה פארקויפט דיר אשויף מוכר את התורן האם ער פארקויפט דעם מאקס אויך ואת תנם אונ דיא פלאקעט נואם אויף דעם מאקס אויך ואת השנין אונ דעם אנקער אויך ואת כל המנהיגין אותם אונ דיא אלע וויאקלעם נואם קען מישט אין דיא נואקער האם ער אויך פארקויפט אכל לא מוכר לא את הדברים אקער דיא קנעכט פון דיא שויף האם ער גים פארקויפט ולא את המנהיגין אונ די זעק פון די שויף נואם קען לייגן אין ווי סחורה האם ער אויך גים פארקויפט ולא את המנהיגין אונ דיא סחורה פון שויף אין אויך גים פארקויפט ויבשו שאמר לו היא וכל מה שבתוכה אקער או ראובן האם גינאגם צו שמעון איה פארקויף דיר דיא שויף אונ אלץ נואם אין איהר אין דא הוי טולן מכיין ונענען דיא אלע נאקען אויך פארקויפט מוכר את הקרון או ראובן האם גינאגם צו שמעון איה פארקויף דיר אנואגען לא מוכר את הפרדות האם ער גים פארקויפט דיא בהמות נואם ציהען דעם נואגען מוכר את הפרדות אונ או ראובן

האם גינאגם צו שמעון איה פארקויף דיר דיא בהמות נואם ציהען דעם נואגען לא מוכר את הקרון האם ער גים פארקויפט דעם נואגען מוכר את הצמד אונ או ראובן האם גינאגם צו שמעון איה פארקויף דיר דעם יאך נואם דיא אקסין גייען אויף דעם האלדו ווען וייר ציהען דעם אקער לא מוכר את הבקר האם ער גים פארקויפט דיא אקסין מוכר את הבקר אונ או ראובן האם גינאגם צו שמעון איה פארקויף דיר די אקסין לא מוכר את הצמד האם ער גים פארקויפט דעם יאך, רבי יהודה זאמך חתים סדריים דיא געלט נואם קען צוהלם מאקס אונ וויקען נואם קען האם גינאגם צו וייר אויף אפי' לו מבור לי צמדך במאתים זוז ראובן האם גינאגם צו שמעון פארקויף מיר דעם יאך פאר צוויי הונדערט גילדען הדבר ידוע דיא זאך איה בוואסט שאין הצמד במאתים זוז או איאך אלליין אן דיא אקסין אין גים ווערש צוויי הונדערט גילדען, נאר געוויס האם ער די אקסין אויך גיקויפט חתים אפרים אונ די

כמל מקח. ה"מ בכדי שדעת טועה לסבר הלוקח שזה כך והוי מקח טעות אבל בכדי שאין הדעת טועה כגון דקנה למד שזה וזו כמתים (ג) אמרי' כמתה בתם לו ואין כחן בטול מקח ואין הלכה כר' יהודה :

(ב) לא מבר את כליו. ר"י אומר מעמים מבורין ופעמים אינן מבורין. ביצד היה חמור לפניו וכליו עליו ואמר לו מבור לי חמורך זה הרי כליו מבורין חמורך הוא אין כליו מבורין: (ג) המוכר (מ"א את החמור מבר את הסייח. מבר את הפרה לא מבר את כנה. מבר אשפה. מבר ובלה. מבר בור [ו]. מבר מימיו. מבר כוורת מבר דבורים. מבר שובך מבר יונים. הלוקח פירות שובך מחבירו. מפריח בריכה

צו גמי לא קנס. ר"ש. והכי' הלוי פירש דככל גמי דוקא כשאין דרוקים. אבל בדרוקים מכורים. והכי משתנה. וזכר: סלמד. ר"י ס"א אלא דפני' ר"י ורובן בס"י דכך מלמד. דל"י זמנין מבר וזמנין לא מבר ולרובן לפולס לא מבר. ר"ש. ובלומד דלא תקשה חכמים היינו ח"ק. וטמיו"ם: (ג) שפדכר ידוע שאלנו ממכר המלמדים וזו מש"כ ס"ח כ"ס כסמס ומכרלוות דסכרי מכאני כמ"ס כ"ס מ"ד ד"ב ד"ט ד"ש לכן אולמס ומתילא דמ"ס דכ"ו נמי בטול עקב טעום דהויין דכריס שדעתה טועה כהן. ר"י: (ד) דתכש"פ חמור טו ויקי לכו סלמד דלמתיכו. חוס': (ה) דתכש"פ חמור לריכיה קמי ולא למשאי וריכיה קמי ולא בטולן עליו מחלוקת כ"ו ולא אפשיט' סר"ף והלא"ה ויכינו שפכ"ב לא פ"י כחלתה סילמס סיו טלו. אכל הו"ט מעטס סמפ"ס. ועיין טו"ם: [ב] נחוס סמדי סכר סמס חמור למשאי קמי פ"י סכ"ש וקנס כולן גס סלופ' וסמדרפס לנטעון משאי פל גכס סטיין סלופ' וסמדרפס לריכיה וכן למשאי: (ו) ל' סר"ס דס"ל ל"י דסמכור חמור סמס יו: (ז) וכן פ"ג דנכקס עיירי נקס כנו פ"ט סהמור כל' זכר ה"א. ועתו"ם: [ז] כור. של פ"ט מכוסים. ר"ש: (ח) ואפי' למ"ד פ"ן אלס מיקה דשכ"ל מ"מ היכ"ל שאין חזונין ורזין לקיים סמ"ח. ל"ך הסמל אשטענין סרין. וטמיו"ם: (ט) ח"ן מחביר אלד סיו"ס למשאי שני ולוח כלל מועט זכר ונקס. ח"ן מחביר אלד שאין ורזים. והכנס ורזים ג"כ סלופ' ד"מ סמיון ולוח כלל מועט זכר שני כ"ו שלל יכרו סהמסו וסא סוכוכו לא מבר כל' סממ' זכר

כנה קמא ולא קני הכלים של משאי ואמילנו היו עליו בשעת מכירה: חמורך זה. משמע כמות שהוא עם כליו: חמורך הוא. הוי כשאל לו חמורך הוא מבור אוחו לי והוי מבור חמור סמס ואין כליו מכורים (ו) ואפי' הן עליו בשעת מכירה ואין הלכה כר"י: (ג) המוכר את החמור מבר את הסייח. כנו של חמור (ז) וכנת' מוקי לה כגון שאמר לו חמור מניקה אני מוכר לך דהלכ האתחן למאי מהניא אלא ודאי היה וכהן קאמר ליה וסיפא' דאמר פרה מניקה אני מוכר לך לא קנה ח"כ כנה דפרה דלכנה עומלת ופרה וחלבה קאמר ליה: מבר אשפה. מקוס גבוה שלשה ספתי' או יותר או עמוק אשתי ספתי' או יותר סהניל להכי' היא'ולפניו ככנ עליה וסמרי מבר כור לא מבר מימיו והל' כחכמים: הלוקח פירות שובך (ב) כחכמים: ולמיתן עם אהם כדי להיו' השנה (ח) מפרוח. הלוקח בריכה ראשונה וימתנה למוכר וכל שני ולדות קרוין בריכה(ב) ומיתן עם אהם כדי להיו'

עיידי ולסוף עסיק ואפי' סמפ"ס. ועיין טו"ם: [ב] נחוס סמדי סכר סמס חמור למשאי קמי פ"י סכ"ש וקנס כולן גס סלופ' וסמדרפס לנטעון משאי פל גכס סטיין סלופ' וסמדרפס לריכיה וכן למשאי: (ו) ל' סר"ס דס"ל ל"י דסמכור חמור סמס יו: (ז) וכן פ"ג דנכקס עיירי נקס כנו פ"ט סהמור כל' זכר ה"א. ועתו"ם: [ז] כור. של פ"ט מכוסים. ר"ש: (ח) ואפי' למ"ד פ"ן אלס מיקה דשכ"ל מ"מ היכ"ל שאין חזונין ורזין לקיים סמ"ח. ל"ך הסמל אשטענין סרין. וטמיו"ם: (ט) ח"ן מחביר אלד סיו"ס למשאי שני ולוח כלל מועט זכר ונקס. ח"ן מחביר אלד שאין ורזים. והכנס ורזים ג"כ סלופ' ד"מ סמיון ולוח כלל מועט זכר שני כ"ו שלל יכרו סהמסו וסא סוכוכו לא מבר כל' סממ' זכר

חכמים נאנען אין הדינים ראי' פון די געלט אין קיין גענוייונגן. עם קען ויין ראובן האט גינאמט שיינקען צווייא הונדערט גילדען צו שקען נאר ראובן האט מורא גינאמט קאמער וועט זיך שקען שקען צו געקען גינאמט געלט, דריקער האט ער גינאמט צו שקען פארקויף מיר דעם יאך פאר צווייא הונדערט גילדען: ב המוכר את החמור או ראובן האט גינאמט צו שקען איך פארקויף דיר אאייניך לא מבר כליו האט ראובן גיט פארקויפט די משא וואס ליגט איך דעם אייזיל, נחוס הקברי נאנמ מבר כליו ראובן האט דיא משא וואס ליגט איך דעם אייזיל איה פארקויפט, רבי יהודה נאנמ פעמים מכרין ופעמים אינן אקאהל איז די משא פארקויפט אונ אקאהל איז דיא משא גיט פארקויפט ביצד וויא אזוי היה חמור לפני דער אייזיל איז גישמאנען פאר ראובן וכליו עליו אונ די משא איז גילעגען אויך איהם ואפי' לו האט שקען גינאמט צו ראובן כבוד לי חבורה ויה פארקויף מיר דעם אייזיל האט שקען גימינמט ער וייל קויפען דעם אייזיל אזוי וויא ער איז קימט דיא משא וואס איך איהם, אונ ראובן האט גינענפערט איך פארקויף דיר אים ותי' בליי מכרין וקעען דיא פלים. (דיא משא וואס איך דעם אייזיל) איך פארקויפט חמור דא אבער אז שקען האט גינאמט צו ראובן דעם איז דיין

זש וכל כמותו: מבר בור מבר מימיו. מתני' הלאה היא'ולפניו ככנ עליה וסמרי מבר כור לא מבר מימיו והל' כחכמים: הלוקח פירות שובך (ב) כחכמים: ולמיתן עם אהם כדי להיו' השנה (ח) מפרוח. הלוקח בריכה ראשונה וימתנה למוכר וכל שני ולדות קרוין בריכה(ב) ומיתן עם אהם כדי להיו'

אייזיל, ער האט איהם גינפרענט, דאס איז דיין אייזיל, פארקויף מיר איהם איז בליי מכרין איז דיא משא וואס איך דעם אייזיל גיט פארקויפט: ג המוכר את החמור או ראובן נאנמ צו שקען איך פארקויף דיר מיין אייזיל וואס יא זיינמ אקניד מבר את הסייח האט ער דעם יונגען אייזיל איך פארקויפט, ווארונס אז ער נואמט גיט גימינמט צו פארקויפען דעם יונגען אייזיל איך, צו וואס האט ער דער ציילט אז יא זיינמ אקניד מבר את הסייח אקער אז ראובן נאנמ צו שקען איך פארקויף דיר מיין קיה וואס יא זיינמ אקניד לא מבר את גיט האט ער דעם קניד (די קאלב) גיט פארקויפט, ווארונס וואס ער האט גינאמט אז יא זיינמ, האט ער גימינמט צו נאנמ צו זיינמ פיל מלק' מבר אשפה אז ראובן נאנמ צו שקען איך פארקויף דיר דעם מיסמ קאמקען מבר ויגלה דאמ ער דיא מיסמ איך פארקויפט מבר בור אז ראובן נאנמ צו שקען וואקער פון ברונען איך פארקויפט מבר בייח או ראובן נאנמ צו שקען איך פארקויף דיר אבינישלאק מבר דבורים האט ער דיא גינען איך פארקויפט מבר שובך אז ראובן האט גינאמט צו שקען איך פארקויף דיר אקאהרין שלאק מבר יוניס דמ ער די קאהרין איך פארקויפט הילקם פירות שובך מפרח איז ראובן קופמ

לזווח לאמס של יבחה: פירות בורה, דבורים המולדים
 מן הכוורת וזת השנה: נוטל. הלוקה שלשה מחילים שלשה
 חבורות מולדות הדבורים הראשונים היוצאים מן הכוורת
 ומניסן לתוך הכוורת שלו שהראשונים הם הארבע ואחרון
 אחרון גרוע ומסס ואיך
 מרסס כלומר נוטל ח' ומניס
 אחד (י) למוכר כדי שיגדלו
 ויחתכו די הארבע כדי
 שתתישב הכוורת (יא) וס'
 לעולם (יב): חלות רבש.
 הדבש עם הסעוה לכל
 מעורבים עשוי חלות חלות:

מניח שתי חלות. שמתפרט' הדבורי' מהס כל ימות
 הגשמי' (יג): גרופיות. ענפים (יד) וחורר ועומד:
 (ד) הקונה שתי אילנות. סתמא: לא קנה קרקע.
 כלל (טו) סיבותיו: הגדילו. הרחיבו ענפיהם: לא
 ישפה. לא יכרות (טז) אוחס בעל הקרקע אש"ס שהלך
 שלהם מויק לקרקע שלו לכיון דליון לו קרקעו לכל זרין
 החילנות הרי צעל הקרקע שיעבד לו קרקעו לכל זרין
 כ"ו שסס קיימים: גזע. כל שהוא למעלה מן הארץ
 של בעל האילן ולא שייחמו סס ויגדלו דמיישינן שמה תנביה
 מקלחו בקרקע ויראו כלשנה אילנות ויאמר לו לוקח שלש
 ואם ברה. שיבש האילן: איין לו קרקע. שיוכל לטע
 הקרקע שיש בין איין לאיין ומתתיבן והולע להן כמלא אורה
 וה"מ כשזש בין איין לאיין לא סמות מד' אמות (יט)

גם דביכס לאסוה של זו עבד סס הסוכן דזסו קייס הסוכן:
 [1] ג' מחילין. כי עמי' ועיס' גמי' ישיס' וזלס' מן כוורת מחיל של
 דבורים ויוביין על ענף איין ומכיס כורת מדבס ומכייסן למכס.
 ס"ג: (י) מטיי עג' סרשטייס ויאיין סס גרופי' ומס' ה'
 יקח מהס הסוכר כמירוס ללודך כוורתו כדי שלא ישפר ליקון ועיס'
 ולכן ישאלו לו גם סן סטויס

הק' כז': ל"י. (יב) ל"ס ג' סהול
 ל' עבד לו כורת דלוקטן:
 (יג) לס סמכיס היל לעולם
 ח"כ לעולם לו עמכיס קלמך
 דסייו סס: [ח] חלות כו'.
 לס לקח חלות דבש שהלוקח
 סירוס כורת איין החלות כללל
 אלס הדבורים סטויס סירוס
 יאלוקח סתלס מניח ב'
 חלות: (יג) כדי שלא סתכר

ונחמו. סהול חל עבד לו כוורת. כ"ג: (יד) סכ"ג. ו"ע
 ב' אגרונין וסול וימר כיון ל"י וז"ס כפי' סכ"ג: (טו) ע"ס
 דבורים מ' סכ"ג. דמססקל ל"ס ח' קיס קרקע אלס דסכל'
 לא עבד כזס לכסי ססס כלל: (טז) ומלס לו דומה לארבי' מרסס
 אסוכס לוחו סמון ועמטי' קייס: (יז) וכגון שיש בין גרוע לאיין
 כעורר סססוס לפנינו. סכ"ג. וז' כ"י וס"ס עמל סלוקח
 לכסי כליס כי סול סמוילס מייח' ל"ס ל"ס ויזל דויילס:
 (יח) ס' אורס מלקס כמו וסרוה כל סוכני דרך: (יט) סססס

שרוה פני חמה: שרשין. כל סון למסרסן מהרץ: שלו.
 הקרקע ע"ס (שימעב) שימכסס האילן היולס מן הגזע
 אילנות מרתת לו קנה לו קרקע (יח) אלס יקון אוחו וישרפט:
 אחר כמקומו: קנה קרקע. דמחייב עדה האילן וקנה
 (יח) וסלו כדי שיוכל לעמוד מלקס הפירות עם הסל שלו

בייא שמעון דיא סארהבין וואס ווערען גיבארהין
 ווערען אין זיין סארהבין שלאק אנאנץ יאר מפרת
 בריכה ראשונה די ערשטע פאר סארהבין וואס ווערען
 גיבארהין דעם יאהר [פון] ערד סארהבן מוז ראובן
 זיין לאזען אנדעק פליהען צו שמעון דאס היינט
 ער מוז זיין אנדעק געבען צו שמעון מיהת פריה
 אז ראובן קייפט ביי שמעון די ביגען ווס וועלען
 גיבארהין ווערען דעם יאהר. אין דעם ביגינשאק
 נוטל שלשה מחילין זאל ער געבען דיא ערשטע דריי
 קאמפאנעס ביגען וועלען גיבארהין ווערען
 וואראיס אלע גיין מען ווערען גיבארהין אקאמפאנע
 ביגען אונ ועצין זיך אויף אבוסן זאל ראובן געבען
 אביגינשאק אונ זאל אריין ועצין אין זיין דיא
 ביגען וואס וועלען גיבארהין ווערען אין דיא
 ערשטע דריי סארהבן גיין מען ויפטרס אונ מיט דיא
 איבעריגע ביגען זאלן זיך טייכן ראובן מיט שמעון
 אקאל זאל ראובן געבען אקאמפאנע ביגען. אונ
 אקארה זאל ראובן געבען אקאמפאנע ביגען מיהת
 דבש אז ראובן קוקען פון שמעון דיא חלות האניק
 וואס וועט זיין אין דעם ביגינשאק דעם יאהר נדי
 האניק מיט דיא וואקס ווען זיין וענען צוואקען
 אין ביגינשאק נענען זיין ניטאכט אזוי: זיין חלורת
 ציית שתי חלות מוז ראובן לאזען אין ביגינשאק צוויי
 חלות. דיא ביגען זאלען האבען צו עקען אנאנץ
 זויגער ותיס לקח ראובן קופט ביי שמעון איילבירט
 ביימר אפ צו האקן מניח שני גרופיות זאל ראובן לאזען
 צוויי צווייגען. דיא איילבירט ביימער זאלען

קענען נאך אקארהל אויף וואקסען: ד חסיהן שני
 אילנה ביהו שלשה תבין אז ראובן הם ניקויפט צווייא
 בוימער בייא שמעון אין פעלד זיי יז לא קנה בקרע
 דיא ערד וואס ארום דיא בוימער גיהער גים צו
 ראובן רבי סאיר זאגט קנה בקרע די ערד וואס ארום
 די בוימער גיהער צו ראובן תיריל אז דיא בוימער
 וענען גרויס גיווארען אונ די צווייגען האבען זיך
 פאר שפרייט לא ישפה אירף גימ ראובן אפ האקען
 דיא צווייגען אדער דיא בוימער. גאר שמעון מוז
 לאזען וויאקען די בוימער תשילס פן תבין של די
 צווייגען וואס וואקסען ארום פון בוים זאגט צו
 דיא ערד. גיהערין צו ראובן ער האקט אפ דיא
 צווייגען אונ געקט זיין פאר זיך. גאר ער זאל
 גימ ווארפען ביו די צווייגען וועלען גרויס ווערען
 ימן השמים אונ דיא צווייגען וואס וואקסען ארום
 פון די ווארצלען וואס אין די ערד של בעל תבנית
 זיין גיהערען צו שמעון ווארום די ערד איז זייגע
 וואס מטי אויב די בוימער ווענען נישטאריבן. פאר
 טריקונט גיווארען אין לו קרביע האט גים ראובן די
 ערד צו פלאנצען אנדערע בוימער אויף דעם ארס
 קנה שלשה אז ראובן הם ניקויפט רריי בוימער אונ
 פון איין בוים צום אנדערען איז ווייס גימ ווייניגער
 וויא פיר איילען אונ גים וויימער וויא ועקען
 איילען קנה בקרע הם ראובן ניקויפט די ערד וואס
 צוויישען דיא בוימער. אונ וואס אונמער דיא
 בוימער. אונ וואס ארום דיא בוימער אזוי קרייס
 מען זאל קענען גיין מיט אקארב ארום בוים אפ

אלו יותר על פ"ו אמה (כ) או קנה הקרקע שזין חילין
 לחילין ותחתיהן וחוצה להן כדלחמן אבל אם יש בין
 חילין לחילין פחות מד' אמות או יותר מט"ו אמה לא קנה
 קרקע : (ה) ולא הכבר אר
 גד"ל במקום שלא חבטו אכל
 במקום שהרגו הכל כמנהג
 המדינה (כח) : מכר את
 הקנה : את הריאה וקראת
 על סם הקנה שלה (כב) :
 (ו) ר' מרות. דיינים חלוקים
 זה מזה : מכר לו חמים
 יפות. התנה עמו שיחן לו
 מתי ימות ונמא או רעות הוי
 כחולצה (כג) ולסיך יוכל
 לחזור בו מי שנתחמה בלכד
 דהוא לוקח אבל מוכר אינו
 יכול לחזור בו חפילו הוקרו
 החיטין הכנה : אין אחד
 מהן יכול לחזור בו. וחס"י

ישפחה [ט]. והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו ואם
 מתו יש לו קרקע : (ה) המוכר את ראש בהמה גסה
 [י] לא מכר את הרגלים. מכר את הרגלים לא מכר
 את הראש. מכר את הקנה לא מכר את הכבר.
 מכר את הכבר לא מכר את הקנה. אבל ברקה
 מכר את הראש מכר את הרגלים. מכר את הרגלים
 לא מכר את הראש. מכר את הקנה מכר את הכבר.
 מכר את הכבר לא מכר את הקנה : (ו) [י] ר' מרות
 במקורין. מכר לו חמים יפות ונמצאו רעות.
 הלוקח יכול לחזור בו. רעות ונמצאו יפות [יב]
 המוכר יכול לחזור בו. רעות ונמצאו רעות. יפות
 ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו.
 שחמתית [יג] ונמצאת לבנה. לבנה ונמצאת
 שחמתית. עצים של וית ונמצאו של שקמה. של

כלאים הפחיתים לחרות גנבים. כר"ס : (כ) דחטתי מטוארין
 כדלחטתן בכלאים סס"ה כו'. וחס"י דחטתן ספקו כר"ס והכ"כ
 ככ"ט ור"ס דמי בח' מ' ח' כר"ס דל"ל דש"מורא דכלאים
 ודקנייה לביט שנים. וספ"ו : [פ] ישסס. דקני דל"ן נסופין
 ככל מוכר כי אם בקרקע על נוקח וסומכו לא ספדו קרקע
 ג' לו אינו ענין לכנס בכל
 מחמר שמיקון לו. כר"ס :
 [ז] גסה. גסס אין דרך למכור
 אלא כל א' : מאלו כ"ס פ. אבל
 דקס דרך למכור כולגס סס
 הרגש דלא חטתי כולו. ח"י וכן
 הכדז סס כר"ס' אבל ח"ספא
 לא שפססנו ח"ט דין שפסס ססל
 גש"ו חטשו. כ"י : (כ) ח"ס'
 בכל השמיים שפיקון כלנו ססס
 יש מוכר ידוע שפולקין חס"י
 כר"ס. וספ"ו : (כד) אבל
 סס"ס' כ' קס הוא ר"ס סס סס
 סס"ס' [ז]. ח"י ח"ס לא נמטוין
 מדי ח"ס אלף להם לסידין כר"ס
 לתח ססס לכל סד' להם סס
 חלוקות וס. מוס. כר"ס :
 (כג) כל' ח"ס' ח"ס' ח"ס'
 דדמיס כלל. ח"ס' ח"ס'
 כמנוסח לפי שפסמך דלא יוחל ליה כדעת ח"י. כולו. עמ"ס :
 [י] יפות. שסססכו הלוקח וח"ל חסין סללו נתשבות כמות
 כמ"ר הוא ונעשה זס עכ"ל וח"כ מלל סס"ו מחשקין אסון
 יפות. כ"י : [יג] שחמטין. טוסיס קמח מרובה. ולכנס
 חוס מתרמלי שחוס : ונמצאת לבנה. וחילוף דלח"א ליה

הוקרו או הוולו ולא חילי לוקח למימר ח"י לישות נתכונית
 וה"ל לחמינל רעות משום דרע רע ילמר הקונה וכן ח"ספא
 לא חילי מוכר למימר ח"י לרעות נתכונית וה"ל לחמינל יפות
 דדרך המוכר לומר לרע טוב : שחמתית. ח"ספא. וכל

צוא קלויקען דיא פירות פון בוים תהיל און דיא
 צווייגען זענען גרויס גינאקען יסח סוז ראובן זיי
 אפ האקען וועלע פון תבע יסן השלישין של אונ דיא
 צווייגען נואם וואקען ארויס פון בוים נאנט צו די
 צד, אונ די צווייגען נואם וואקען ארויס פון די
 נואראליון נוס אינ' ערד גיהער צו ראובן, אס מי
 אז די בויםר זענען גישקארבין פר סריקוינט גינארן
 יש לו ג' ערד גיהער די צד צו ראובן אום צו גראבן די
 בויםער אונ איין צו פלאגען אגרעךע בויםער ;
 דה המוכר ראש בהמה יקה אז ראובן האט גינאנט צו
 שמעון איך פרקויף דיר די קאפ פון אגרסקע בהמה,
 פון אקאס אגרער פון אקרה לא מכר את הרגלים האט
 צד גיט פרקויפט די פיס פון די בהמה מכר את הרגלים
 אונ אז ראובן האט גינאנט צו שמעון איך פרקויף
 דיר די פיס פון די בהמה לא מכר את הראש האט ער
 גיט פרקויפט די קאפ פון די בהמה וכן את הקנה דיר
 ראובן האט גינאנט צו שמעון איך פאר קויף דיר
 דיא לנג פון די בהמה לא מכר את תהדיקע ער גיט
 פאר קויפט די לעבעד פון די בהמה מכר את תהדי
 אונ אז ראובן האט גינאנט צו שמעון איך פארקויף
 דיר דיא לעבעד פון די בהמה לא מכר את תהדי האט
 צד גיט פארקויפט די לונג פון די בהמה ווארום פון
 אגרסקע בהמה וערש יערער זאה בזוגער פאר
 קויפט אכל בהמה אגרער פון יוגע בהמות, קעלבעד
 שעפסין מכר את הראש אז ער האט פאר קויפט
 דעם קאפ מכר את הרגלים האט ער פארקויפט דיא
 פיס אויף מכר את הרגלים אז ער האט פאר קויפט
 דיא פיס פון דיא בהמה לא מכר את הראש האט ער
 גיט פאר קויפט דעם קאפ מכר את הקנה אז

ער האט פאר קויפט דיא לונג מכר את תהדי האט
 ער די לעבר אויף פאר קויפט מכר את תהדי אז ער
 האט פארקויפט די לעבעד לא מכר את תהדי האט ער
 די לונג גיט פאר קויפט : ו ארבע מרות במקורין פיר
 צדליי רינים איז דא ביי דעם פארקויפן מכר לו חמים
 שות ונמצאו רעות ונמצאו חמים שמעון
 אונ ראובן האט אויסגירעט מיט שמעון ער זאל
 איהם געבין גוטע ווייץ, אונ שמעון האט גינעבין
 שלעכטע ווייץ חלוקם יכל לחזור בו דר נוס האט גיקויפט
 [ראובן] קען תרקה האבין רעות ונמצאו יפות וען
 שמעון האט פרקויפט די ווייץ האט ער גיסיינט אז
 זיי זענען שלעכטע, ווייל ראובן האט אים גינארט
 אונ האט איהם איינגירעט אז זיי זענען שלעכטע,
 דרנאך איז גיפגען גינארין אז די ווייץ זענען גוטע
 מיכר יכל לחזור בו שמעון נואם האט פארקויפט קען
 תרקה האבין רעות ונמצאו רעות אויב שמעון האט פאר
 קויפט די ווייץ פאר שלעכטע אונ זיי זענן שלעכטע
 יפות ונמצאו יפות שמעון האט פארקויפט די ווייץ פאר
 גוטע אונ זיי זענען גוטע אין אחד פנים יכל לחזור בו
 קען גינער גיט תרקה האבין גיט ראובן אונ גיט
 שמעון שחמתית ונמצאת לבנה ראובן האט גיקויפט ביי
 שמעון ווייץ אונ ער האט אויסגירעט מיט איהם די
 ווייץ זאלין זיין רויטע, אונ שמעון האט אים געבין
 ווייטע ווייץ לבנה ונמצאת שחמתית אגרער ראובן האט
 גיקויפט ביי שמעון ווייץ ער זאל אים געבין ווייטע
 ווייץ, אונ שמעון האט איהם גינעבין רויטע ווייץ
 צייט של וית ראובן האט גיקויפט ביי שמעון האלץ
 פון אוילברום בויםר ונמצאו של שקפה אונ שמעון האט
 איהם גינארט אונ האט איהם גינעבין האלץ פון

זומט ספק יומר כלס ויס. כ"י : (כד) לפי שסוף לרין
 פכשו לחומץ : (כס) כ"ט כ"ט כ"ט אכל לא נקט
 ארס"ר וכו' וכו' חכב פרס"ל לביבס"ל כו' : (כז) לפי שרין לו
 רשות להכתיב סס : [כ] ומילכ' בלפי נמסה הו"א כ"ט"ט : ומתו"ש :
 (כז) ולפי' דעמתי' במשאלות גדולות ונפסקת עי' לא סתירי' שלטי'
 כדכתיב שטי' טסטן דמסמטס
 כלומר שפטי' שמוטו מוט
 שפט ולבגדיכו ורין כו סוכה .
 ולא אמרו משאלות גדולות שאל'
 לבגדיה אלא כגון טסטן על
 לעזוים א"ו סתלים או עקדים
 וסיס גדול ורין אחד יסטרד
 לבגדיה . ולס יתירי' יסטרד
 וסיס לו כו סוכה גדול . כ"ט"ט
 ומתו"ש : (כט) ל' סר"ט
 דלן דרך לבגדיה עקמו אלא
 כד' יסטרד ולרין : (ל) ס"ט"ט ומת'
 ל"ס כמסמט' שמוטו

בזחי ואיכא דניחא ליה בזחי וכל כזחי זונחא הוי מקח
 סעות לסיניס וסיניס וסיניס יכולים לחזור דללו כיופות וגמולו
 רעות כ"ט יוחא לכו כיופות : יין ונמצא חומץ . איכא
 דניחא ליה בחמרה ואיכא דניחא ליה בחמל' (כד) :

(ז) במשך. מר"ה (כה) כמסמט
 לו בזחי של סיניס : קבה .
 אכל מסיכה כר"ה לא קייל .
 אט"פ שלא מדד וכגון שפסק
 לו מחמלה דמיים ככך וכך
 יחן לו המדה אכל לא פסק לו
 הדמים אפי' מדד ומשך לא
 קנה ללא סמכא דעתייהו
 כמו שרז"ה והקונה אומר איני

לפנות דמלכות דמי אפי' כמלכות והנכחה סתקלת קנה שפסק
 פ"ו קיין לסיניס . ועמיתו : [ג] ומשן . וסי' לפיכוח אלא
 פגב דכתי' לאוויי' כמסמט' מייב' לסטר' ג' ספין קטן יין ושמן .
 כ"ט : והקובי' כו' . לאו דוקא אלא שרין דרך לחזור כמס' חומ' :
 161

קונה אלא בזול : מרד . המוכר ללווק כר"ה אפילו בכחו
 של לוקח : לא קנה . שרין כליו של אדם קונים לו כרה"ד
 (כו) ואם לוקח עלמו מדד אפי' כר"ה קנה בהנכחה אם
 היה פקח . הלוקח : שוכר את מקומו . אם הוא נרשות
 בעלים (כו) ומקומו קונה לו וכמשאלות גדולות איירי' דלן
 היינו הנכחה וחורחא דמלחמא נקט דדרך מנכה לטלטל
 מוקי לה כגון שאמר לו מוכר ללווק לך ויפה לי קרקע כל
 שהיא וקה כל מה שעליה דכיון ששכרו לעשות מלאכה בקרקע שלו
 נמי אומר דכר שרונה להקנות לו עם השכירות (ל) לפיכך אם חלש כל שהוא קנה : (ח) עד שלא נחמלאה הבריה

אפייגין בוים של שפחה אדער ראובן האמ גיקויפמ
 בייא שמעון האלץ פון אפייגין בוים ונמצא של זית
 און שמעון האמ איהם גינארט און האמ איהם
 גינעבין האלץ פון איילבירט בויקער יין ונמצא חומץ
 ראובן האמ גיקויפמ ביי שמעון נויין , און שמעון
 האמ איהם גינארט און האמ איהם גינעבין
 עסיג ויפץ ונמצא יין ראובן האמ גיקויפמ ביי שמעון
 עסיג און שמעון האמ איהם גינעבין נויין שנייה
 יליון משה בן קענען ביידע חרקה האבין , נוייל
 דאם הייקט גיט גינארט אפייגער וויל רישע נויין
 איינער וויל ווייקע נויין , איינער וויל אעלבע האלץ
 איינער וויל אעלבע האלץ , איינער דארף עסיג
 איינער דארף נויין : ז המוכר פירות לחברו ראובן האמ
 פארקויפט פירות צו שמעון , און דיא פירות זענען
 גישמאקען אין גאם פשע און שמעון האמ גינעבין
 די פירות פון די גאם אין אקלייגע נעקעלע אדער
 אין דעם הויף וואס גיהער צו זיי ביידע , צו ראובן
 און צו שמעון , און דער קבא וויא פיל עם קאסט
 אקאס האבין ווי שוין אפנירעט צווישען זיך ולא
 פיר אפילו מען קען נאך גיט גימאסטין ווייפל קאס
 עס איז דיא אין די פירות קנה גיהער שוין די פירות
 צו שמעון פיר אדער אז ראובן האמ גימאסטין די
 פירות אין גאם , אפילו ער האמ וויא גישמאטין אין
 די פלים פון שמעון ולא משע אויב שמעון האמ נאך
 גיט גינעבין די פירות פון די גאם אין אעקעלע
 אריין לא קנה גיהער נאך גיט די פירות צו שמעון
 ואקער אז שמעון וואס האמ גיקויפט דיא פירות ,
 האמ גימאסטין די פירות , אפילו אין גאם , האמ ער
 קנה גינען די פירות , און וויא זענען שוין וייגע ,
 שמוב

למוכר. גמדה שאינה של שניהם מיירי (לא) והמשאל
השאלה לשניהם והרי היא שאלה למוכר עד שמלמלה
ומשג וליקר היא שאלה ללוקח לפיכך עד שלא תמללה
המדה שהכלי שאלה למוכר לא קנה לוקח ומתמללה
המדה שהכלי שאלה ללוקח קנה לוקח שקנו לו כליו
ובמימט' מיירי או ברשות הלוקח (ג) : דהה סרסור
ביניהם. ונשברה הכבי' (ג) והתק' החביט שלו :
גשברה לסרסור. ולא אמר' שגושו של לוק' הוא
ושגב' ללוקח: חייב להשיק' לג' מיפין. המוכר ללוקח
זדה לאחר ששירה השמן והיו שלם מיפין ומתאסף מלוי המדה לשלוי הכלי אל מקום אחד : הרי הוא של
מוכר. שהרי נתיישש הלוקח ממנו : והחנוני אינו חייב להשיק' ג' מיפין. לפי שהוא סרסור שמוכר כל עשה : ר"י
אומר. לא אמרו שהחנוני ספור מלהשיק' ג' מיפין אלא ש"ע עם משכה ואין הלכה כר"י : (א) השולח בנו קמן אצל
החנוני. וכידו פוגדיו שסע שני ארסין להביא לו בחימר שמו אויסר אחד יתן לו וכן עשה ושבר החתיקו לח
הללוותי וכשקר השמן ואחד את החימר שנתן לו המטוי : חנוני חייב. בשמן ובללוותי ובחימר דלח שלה האב את
כנו קמן אל המטוי אלא לאודועי ליה שהוא לרדך לשמן ולא שישלה השמן על ידו ובגמ' פריך אמאי חייב
החנוני על הללוותי אכזבה מדעת היא (ג) שהרי' הוא עומו שלח ביד בנו. ומשני כגון שנטלה חנוני למוד נה

(ג) דמי של לוקח ראשון ראשון קנס כשיש שנתו' גמ' וחסמסא
מן סמי' גמסד שיש לו שנתו' ולי' דמוכר סמי' משנתמללה לו
קנס וסמי' גמסות לוקח דכשני של לוקח לין קונות כרשות
מוכר כך כליו של מוכר לין קונות ברשות לוקח : (ג) כ"ס
ולאשמעינן דסמי' לא קנס סמי' המדה אינה של מוכר. ופמ"ו ס'
(ג) הכ"ס ופימס' ד"כ אמת' שיק' ויקר' דליירי נס. ופימס'
ביש"ס שדכן סרסורו לגדוד
ובגל' ונשכרס' פ"י סמדי' : וסמי'
אונס. מוס' : ג' [ג] של מוכר לפי
גמ' ופמ"ו ס' סמ"ס. ס"ס וס'
סו"ס. (ג) הכל כחוב
הסודרין. ל"ק דכיון שעברו
המטוי בידו נלחייב בחליטיו
ובחליטיו נגמריס' סו"ס ולס'
סיכ עתח"ד אסו סודרין

מן הצדקת כדופטי המדה לאחר שעירה היין והשמן : הרכינה ומיצה. המה את המדה על
ההכנה והיו וביק' שלם מיפין ומתאסף מלוי המדה לשלוי הכלי אל מקום אחד : הרי הוא של
מוכר. שהרי נתיישש הלוקח ממנו : והחנוני אינו חייב להשיק' ג' מיפין. לפי שהוא סרסור שמוכר כל עשה : ר"י
אומר. לא אמרו שהחנוני ספור מלהשיק' ג' מיפין אלא ש"ע עם משכה ואין הלכה כר"י : (א) השולח בנו קמן אצל
החנוני. וכידו פוגדיו שסע שני ארסין להביא לו בחימר שמו אויסר אחד יתן לו וכן עשה ושבר החתיקו לח
הללוותי וכשקר השמן ואחד את החימר שנתן לו המטוי : חנוני חייב. בשמן ובללוותי ובחימר דלח שלה האב את
כנו קמן אל המטוי אלא לאודועי ליה שהוא לרדך לשמן ולא שישלה השמן על ידו ובגמ' פריך אמאי חייב
החנוני על הללוותי אכזבה מדעת היא (ג) שהרי' הוא עומו שלח ביד בנו. ומשני כגון שנטלה חנוני למוד נה

צום פאר קויפער דהחנוני אינו חייב להשיק' שיש פין
אקרקער וואס מעקט וויין ארער איל צום פאר
קויפען, דארף גאר אויס גיטען פון דיא קאס אין
די פליס פון קויפער, אונ דארף גיט ווארמען ביו
עם נועט אראפ ריגען פון די קאס דריי קראפניס
דריי ידיו אויס ערב שבת עם השבת רבי יהודה ואגם
ערב שבת פארין נאכט פאר דארף דער קרעקער
גיט ווארמען ביו עם נועט אראפ ריגען דרייא
קראפניס אין דיא פליס פון קויפער אקער אין
מיטען וואך מוז דער קרעקער אויך ווארמען ביו
עם נועט אראפ ריגען דרייא קראפניס אין דיא
פליס פון קויפער : (א) משלה את גו אצל חנוני ויגדו
בידי ראונו האם געשיקט ויין קינד ומים אנלעויל
צו אקרקער, אונ דאס קינד האט גיטאלעויל אין
האנט אפוגדיון (אווי אמטבע) וואס דאס איז צווייא
אקריס אויך אזוי אמטבע) ער זאל קויפען פאר
אהאלבען פוגדיון וואס איז אייסקר, אייל, אונ
האלבען פוגדיון ואייסקר) זאל קען איהם געגען
ארעשט ופדו לו באיס שפן אונ דער קרעקער האט
גימאסקען פאר אייסקר אייל אונ האט אריין גימאסין
אין גלעויל אונ האט גיגעגען דאס גלעויל מיט
דיא אייל צום קינד ויתן לו את האיסקר אונ ער האט
גיגעגען דעם קינד ארעשט אייסקר שבר את הללוותי
אונ דאס קינד האט צו פראקען דיא גלעויל אונ
איז גימאסקען דיא אייל ויבד את האיסקר אונ האט
פארלארין דעם איסקר החנוני חייב איז דער קרעקער
חייב צו בצאלהין פאר דיא אייל אונ פאר דיא
גלעויל אונ דעם איסקר, ווארום דער פאקער האט
גיט געשיקט דעם קינד צום קרעקער, דער
קרעקער זאל אלץ שיקען דורך איהם, ער האט

שמוב, אונ דאונון מיט שמעון האבען גיבארנט
בייא איינעם אקאס, גיהער דיא קאס צו וייא
ביידע, איידער קען מעקט אן פול, גיהער דיא
קאס צום פאר קויפער, אונ אז דיא קאס איז שוין
פול, גיהער ויא צום קויפער. דריקער איז דער
דין אס עד שלא נתמללה המדה אויב ויאל ווילען תרסה
האבען איידער דיא קאס איז פול גינארקען למוכר
גיהער די ויין ארער צום פאר קויפער,
קעגען ביידע תרסה האבען משנתמללה המדה אויב
ויאל ווילען תרסה האבען דער נאך וויאל די קאס
איז שוין פול גינארקען ללפס גיהער די ויין ארער
דיא אייל צום קויפער, קעגען ביידע גיט תרסה
האבען וואס היה סרסור ביניהן אויב צוויישען ויאל איז
גינוען אמעקלער, אונ דיא פאס וואס מען האט
אין איהר גימאסקען איז גינוען דעם מעקלערס
גשברה לסרסור איז ויא צו פראקען גינארקען צום
מעקלער, גיהער דער שארין צום מעקלער (עתי'ס)
וחייב להשיק' לו שלם שפין נאקדעם וויאל מען האט
אויס גימאסקען דיא ויין ארער דיא אייל פון דיא
קאס אין דיא פליס פון דעם וואס האט גיקויפט,
מוז לאזען דער פאר קויפער עם זאל אראפ ריגען
פון די קאס דרייא קראפניס ויין ארער דרייא
קראפניס אייל אין דיא פליס פון דעם קויפער
הרכינה ומיצה דער נאך ויאל דרייא קראפניס זענען
שוין ארויס גימאגען פון דיא קאס, האט ער אין
גימגין די קאס אויך ארויס, האט ויך אן גימאמולט
אויך דעם דעק פון דיא קאס אביסעל ויין ארער
אביסעל אייל, וואס עם האט אראפ גירגען פון
די נועט פון די קאס תרי' ויא של מוכר דאס גיהער

שנתה כ'דססור. מוס' ועמיו"ט: [יד] טע"ב כו'. ואפי' ללוט'ם
 שאלו למוד הם לאחריים לא מתייב יום כ"י דס"ל לא היו אלה
 שאלו ובי מחירו למקום ששאלו משם די. נט'. [טו] ומודים
 די. כיאל דלל נקבל למוד הם לאחריים אפילו. כגלס נמוד
 למוט' כו'. ואפי' לא חסקה גמרוט כעלם ומט' פסוק מן
 סללוה'ם. כ"ט: [טז] חלף

מ'. מיטון פטס אחת כביס
 דנין שמוכר מדיד אין המשקה
 גקסע שבויר אכל בעט"ב כו'.
 ל"ט ומסיו"ט: [יז] פמי כו'.
 ואפי' רש"י מודה. כ"ט כ"י:
 (לס) כמו ומסה ה' דמטס
 ומל כל פניס.
 (ט) כביס ושמן ופולטין ודי
 מלוח פמי שדנדק צו מסלנ'ן
 ומכיר דמטסל כ"י:
 שיש לטן די קעג דקב כסן
 יופר. כ"ט: [יח] ליכס
 כגון פירוס טען ומלנ'ן 56
 גקסע שלל דקב כסן ממוטס.
 לטריק ביחד דלוי' כגס' סכרס א' גילוס ומיק' לס כמק' שניטו
 להכריס: (לס) ממוס דמדיס יומר מדי' סכרס טעל כדכר
 קל כ"י. כ"ט: [יט] נוטן כו'. דלמכר קהל ליפס שלמס ודק.
 ודק מיומר טוח למרדס מט' טפמס שלמס מודס זקק משל'ן
 מליקטרא אין זיך הכרע טפח (לט) היה שוקל עין בעין.
 כסו: נוטן לו את גרומי

שנולאחרים הלכך נעשה גזון עליה וקמה ליה פרוטמה על
 דמהדר לה למרה וחף פ"ג דאדרה לחיטק לא מיסטר
 מינה: ר"י פומר. טע"מ כן שלחו כי היכי דלשדר לה
 חטונו כיד בני: שהוא פומר. מדמי ללוט'ת ואין ליה
 כ"י: (י) הסיפון. סומר

יהודה פומר [יד] טע"מ כן שלחו. [טו] ומוד' חכמי'
 לר' יהודה בוסן שהעלוהיה ביד התינוק ומוד'
 חגוני יתוכה חגוני פומר: (י) הסיפון מקנה
 מדותיו אחת לשלשים יום ובעל הבית אחת לשנים
 עשר חודש. רשב"ג אומ' [טו] חלופ הרברי' [יז] חגוני
 מקנה מדותיו פעמים בשבת ומסחה משקלותיו
 פעם אחת בשבת ומקנה מאונים על כל משקל
 ומשקל: (יא) אמר רשב"ג בר"א בלח אבל (לח)
 ביבש [יח] אינו צריך, וחייב להכריע לו מפח. היה
 שוקל לו עין בעין [יט] נוטן לו גירומיו אחד לעשרה
 ובע"ט ומסחיו ככלו ומדנן ט: וכמוהו. (לך) מקנה
 חכני משקלותיו שזוקל בהן דכר לה (לו): על כל משקל
 ומשקל. כל פעם ששוקל מקנה (לז): (יא) וחייב
 להכריע מפח. ממשקל ליטרא וחילק (לח) אכל פחות
 כגון במקום שלא הכו להכריע ומעמיד קנה המאונים
 הכרעותו

כזה: נוטן לו את גרומי

גאר גיימינג דער קינד זאל זאגן דעם קרעקער
 אז ער כאטש די בייסעל אייל, וועט דער קרעקער
 צו עקען דאס גלעזיל און דעם פונדזין און וועט
 אלץ אפ שיקען מיט זיין קישרת, און אז דער
 קרעקער האט גיט אזוי גיטאקן גאר ער האט אלץ
 געשיקט דורך דעם קינד, און דאס קינד האט
 גיטאקט אשארין דארף דער קרעקער בצארהליו,
 און דא שמועקט און דער קרעקער האט גענוקען
 דאס גלעזיל פון דעם קינד און האט מיט איהר
 גיקאספען פאר אנדערע קענומשיין, איז ער
 גינוארען אנולן אויף די גלעזיל ונוארם אז מען
 באקאנט אזאך און דעם ווישען פון בעל הבית איז
 קען אנולן און דאס וואס ער גיט די גלעזיל
 צוריק צום קינד דאס היינט גיט צוריק געגעבן,
 דריבער אז דאס קינד האט צו פראקען די גלעזיל
 דארף דער קרעקער בצארהליו [עין בודיע' תי"ט]
 דבי יהיה שיפר רבי יהודה זאגט דער קרעקער
 דארף גיט בצארהליו של פנה פו שליו נוארם צו דער
 וואך האט דער פאקער געשיקט דעם קינד קען
 זאך אלץ שיקען דורך דעם קינד ומדי' חכמים לרבי
 יהודה און דיא חכמים זענען מודה צו רבי יהודה
 בזמן שגלותית ביד החיטק אז דאס גלעזיל איז גיווען
 בייא דעם קינד אין האנט יחד תהיינו למוכו און
 דער קרעקער האט גיקאספען אין דיא גלעזיל
 אפיקעל אייל אדער דער קרעקער האט גענומען
 דאס גלעזיל פון דאס קינד'ס האנט און האט אין
 איהר אררין גיקאסען אייל און ער האט פאלד
 דאס גלעזיל צוריק געגעבן דעם קינד און ער
 האט מיט דעם גלעזיל גיט גיקאספען פאר קיין
 מענקש גאר פאר דעם קינד אליין, און דאס קינד
 האט צו פראקען די גלעזיל תנן פסיר דארף גיט

דער קרעקער בצארהליו פאר דיא גלעזיל: (י) הסיפון
 מקנה מדותיו אחת לשלשים יום דער סומר וואס קויפט
 מיט אקאהל פיל פקעקער וויין און אייל און פאר
 קויפט צו די קרעקער ביקלאכווייו, איין מאהל
 אין דרייסיג טעג דארף ער אויס ווישען און ריין
 מאקען דיא קאסען פון דיא וויין און אייל וואס
 איז אנגינקלעבט און ווייניג ובעל הבית אחת לשנים דער
 תדש און אבעל הבית וואס פארקויפט אקאהל
 צו וייניג געקאנטש איין דער ניין, דארף ער
 אויס ווישען און ריין מאקען דיא קאס און
 מאהל אין זענעלעך תדשים, רבן שמעון בן גמליאל
 זאגט מלוי תדשים דיא בייך זענען אונגעבויסען,
 אבער הבית דארף אויס ווישען דיא קאסען איין
 מאהל אין דרייסיג טעג, און אסיפון דארף אויס
 ווישען די קאסען איין מאהל אין יאהר תנן מקנה
 מדותיו פעמים בשבת אקעקער דארף אויס ווישען
 דיא קאסען צווייא מאהל אין וואך וימטה משקלותיו
 פעם אחת בשבת און דיא שטיקער וואס קען וועגט
 מיט זייא פייקע זאכען, דארף מען אפ ווישען
 איין מאהל אין וואך וימטו מאונים על כל משקל וימטל
 צו יעדער מאהל וואס מען וויל וועגען דארף מען
 אויס ווישען די שאלען: יא אמר רבן שמעון בן גמליאל
 רבן שמעון בן גמליאל האט גיזאגט בסי דברים
 אסרים ווען זענען די בייך גיזאגט גינוארען אז קען
 סווא אויס ווישען דיא קאסען יעדער אין זיין צייט
 גלח אויב קען קעמס אין זיי פייקע זאכען, וויין
 אדער אייר אכל ביבש אדער אז קען קעמס אין זיי
 סרונקע זאכען אייז ציר דארף קען גיט אויס
 ווישען דיא קאס ווייב תכריע לו פסח דיא שאלען
 וואס קען וועגט אין זייא אפונט אדער סקער ווייא

יתן לו. נמי: (ג) וכן סגרתם דמיסמס ל' סכרעס וסמיס סיל
 שמיס סכסין חון נפקוס שמיסס. סר"י: (ד) מדנא קמ"ט
 וספסרס כו' דייקין לא גמ' דח' וס"ק ח' מפיסרס למפסרס כו'.
 וכלס מפי סלחא מפדנכ יוסר וס"ו מפי' לו סכל לר"ד לסוספ
 לו יוסר מביבס. סר"ט: (ז) וס"י נפקוס שמוקוס נבי ס"ט
 נמחוק ל"כ בלמס. סר"ט:
 [כ] דקס . דמסרד שוכ
 שמוס שמי' יול נמסוק לכ
 ובגסס מומ' יוסר כו'. ל"ט
 (ג) מדכ"י ס"ס' כו' י"ט
 ללמ"י סלחא מ"ט ס"ט' זס וס' וס'
 לכל נמסוס דלכ"ט דח"י צמדיד' וכל' יד' לא כספוס וס'
 כמספס י"סמ' כן סמגס. סר"ט:

הכרעוהו (מ) לכל י' ליפרא מוסף לו פשוית ליערא
 שהוא ח' למאה (מא) כשימכור כלה וניבס מוסף [חל]
 פשוית ליערא לכל פסרים ליערא: למוד ברקה.
 כמלה קטנה: לא ימוד בכמה. כמלה גדולה דהוי פסיר'
 דלוקח שאין נותן לו אלף
 ככרע ח' והיה לר"ד ליתן
 לו הכרעו רבות: למחוק.
 להסיר מה שפולה על שפת
 כמלה (מנ): לא יגדוש. וס"ט פשוות לו מן הדמים
 (מג): לא ימחוק. וס"ט פשוות לו מן הדמים

אפינט, בארף אראפ ווענען דיא שאל וואס אין
 איהר לינגס דיא כהורה, מיט אמפח קער וויא
 דיא שאהל וואס אין איהר לינגס דיא גענוויקס היי
 שגל ל' זין זיין אויב דער קרעקער האט גיוואגין
 דיא שאלן גלייך, איין שאל גענין דיא אנדערע
 עמ' ל' גייסטי סוף דער קרעקער אוועק געבען דעם
 קויפער דיא איבערגענוויקט איהר געשעה בלא אויב
 דער קרעקער האט גיוואגין פייקבע וואקען בארף
 ער געבען צו זעהן פונט אפעקטיבי פונט, דאס
 איז איין פונט צו הינדערט פונט ואחד געשעט ביבש
 און אויב דער קרעקער האט גיוואגין פארגעגע
 וואקען בארף, ער געבען צו א גענואציג פונט
 אפעקטיבי פונט מיט געשעט למד ברקה ווא דער
 סנהג איז צו עקסמען מיט אקלייגע כאס ודתינו
 אז קען פארקויפט אמאפ, עקסט מען פיר קווארטן
 לא יסד בנסה קאר גיט דער קרעקער עקסטין מיט
 אנרויקע כאס, מיט דעם גאנצען כאפ, ווארום
 דער וואס קויפט נעמט שארין האבען, אז קען

רשי

נמרא ב"ב דף עה ע"ב

כלהס ס' כלס כלי הסיוון דלחא דמלכות דכריסא במ

חבור. אין לר"ד למלכה ומסתמו) חי חור לו ממקה לסמי
 חבור ופרה מניקה אני מוכר לך בשלמא פרה אינא
 ש"מ היא ובנה קאמר ליה, ואמאי קרי ליה סיה
 בארף דאך דס קינד פון דעם אייזיל אויך גיט זיין
 פארקויפט אסר רב וספא האט רב פפא גינאנט דאסר
 ליה חסד ויהי מניקה אני מוכר לך ראוון האט גינאנט
 צו שמעון איה פארקויף דיר אאייזיל וואס זיינגט
 איר קינד אונ איה פארקויף דיר אקה וואס זיינגט
 איר קינד בשלמא פרה אינא למיט לחלבה בעי לה בוי רי
 קה קען מען זייגין ריבער האט ראוון גינאנט צו
 שמעון אז די קוה זיינגט אקינד. שמעון זאל וויסען
 אז די קוה גיט פיל סקלה. אקער די קאקרב האט
 ער גאר גיט געבראכט צו פארקויפטן אלל חסד פא
 קאפד ליה גאר ווען ראוון האט גינאנט צו שמעון
 ער פארקויפט אים אאייזיל וואס זיינגט אקינד, צו
 וואס בארף שמעון וויסען אז דער אייזיל זיינגט איין
 קינד שמע סמיה היא ויגנה קאפד ליה גענוים האט ראוון

סבר את הפרה לא מכר את בנה וכו'. ה"ד איראל
 היא ובנה אפי' פרה ובנה נמי אי דלא אמר ליה
 לסימר לחלבה בעי לה אלא חבור מאי קאמר ליה
 מבר את חסיה לא מכר את בנה אין דער משנה שטיים
 אז ראוון האט גינאנט צו שמעון איה פרקויף
 דיר מיין קוה, האט ער די קאלב גיט פארקויפט,
 אקער אז ראוון האט גינאנט צו שמעון איה פאר
 קויף דיר מיין אייזיל, האט ער דעם זייגין אייזיל
 נדעם סיוח אויך פארקויפט, פערענט דיא נקרא
 מיני דמי ווי שמעקסט דא אי דאסר ליה היא ויגנה אויב
 ראוון האט גינאנט צו שמעון איה פארקויף דיר
 דעם אייזיל מיט איהר קינד אונ דיא קוה מיט איר
 קינד אפילו פרה ויגנה נמי בארף דאך די קוה מיט איר
 קינד אויך זיין פארקויפט אי דלא אסר ליה היא ויגנה
 אויך ראוון האט גיט דערמאנט דס קינד, ער האט
 גאר גינאנט צו שמעון איה פאר קויף דיר דעם
 אייזיל איה פארקויף דיר די קוה אפילו חסד נמי לא

שמהלך אחר שיחה נאה. א"ר שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן מאי דכתיב על כן ואמרו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרים, בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם הפסד מזהו כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה. תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעוה"ז ותכונן לעוה"ב עיר סיחון אם ממים אדם עצמו כעירי זה לשמואל וכו' תצא אש ממחשבתו ותאכל את שאינו מחשבין. אכלה ער מואב זה ההולך אחרי יצרו כעיר זה נמי הרוח דאמר מ"ך כל אדם שיש בו נסות הרוח נופל בניהנם. ונזים אמר רשע אין רם. אבר חשבון אבר חשבוננו של עולם. עד דיבון אמר הקב"ה המתן ער שיבא דין, ונשים ער נפש עד שתבא אש שאני' צדיק' ניפוח. עד מיבא עד שתדאיב נשמתו ואמרי לה עד דעביד מאי רבעו. אמר רב יהודה אמר רב כל הפורש מדברי תורה אש אוכלתו שנא'

בגה קאמר ליה: אחר שיחה נאה. בקרי' נחמת ולא זוקן טלריך מרדס: כעיר זה. שמתפחה כילרו: מן דמחשבתים. לדיקום: שנקראו שיתין. מילנות כדכתי' לדיק חתמר יסרה: ער מואב. כעיר שמהלך אחר תלוחו: אבר חשבוננו של עולם. כלו' לית דין ולית דיין: עד נופח. כלומר אש שמוטפת מעלמו: עד דעביד. הקב"ה

אחר שיחה נאה מה בתי' אחריו כי אשיצא מחשבון להבה מקיית סיחון מקרית צדיקי' שנקראו שיתין. שמהלך אחר שיחה נאה. בעלי כמות ארנון אלו נזים אמר רשע אין רם. אבר חשבון אבר חשבוננו של עולם. עד דיבון אמר הקב"ה המתן ער שיבא דין, ונשים ער נפש עד שתבא אש שאני' צדיק' ניפוח. עד מיבא עד שתדאיב נשמתו ואמרי לה עד דעביד מאי רבעו. אמר רב יהודה אמר רב כל הפורש מדברי תורה אש אוכלתו שנא'

נואם רעקענען נים להב מקיית סיחון אפלאם וועט ארויסגיין פון די שטאם קיחון מקיית צדיקים שנקרא שיתין פון דיא צדיקים וואס ווערין גירופין שיתין ובויער, דיא צדיקים ווענען ענגליקע צו בויער, ווי עס שמיים אין פסוק צדיק כפסד יפח. דער צדיק וועט פליהען וויא דער מייטיל בוים אגלה ער מואב עס וועט פריגענען ער מואב זה הפסדה אחר יצרו כעיר זה שמהלך אחר סיחון נאה דאם מיינט מען עס וועט פריגענען דעם מעקמש וואס גייט נאך זיין גר דערע אזוי ווי דער יונגער אייניל וואס גייט נאך שיינע רייד גילי במה ארנון די מענטשין וואס ווענען פון די הייה פון ארנון איל גי' הייה דאם מיינט מען דיא מענטשין וואס ווענען גרויס ביי זיך דאס פו ווארם דער פנא האט גינאנט פל אדם שיש בו נסות הייה דער מעקמש נוס איז גרויס ביי זיך טפל בניתים פאלט ער אין גיהנם ונדם, אסר רשע איז נס ונדם מיינט מען דער רשע וואס מען איז גאר גימאקיין העבערער איבער איהם צייט השבון דער רעקענונג איז פריארין אבר חשבוננו של עולם דער רעקענונג פון דער וועלט איז פריארין, אויף דער וועלט איז גאר גימאקיין רעקענונג, גאר וואס איבער וויל קעג ער קאזן. די ריבון, אסר מקדוש ברוך הוא חתמן עד שיבא דין עד דיבון מיינט מען נאם וואס צום רשע ווארם ביי עס וועט קוקען אמשלשם ונשים ער טפה, ער שבת אש שאני' צדיקה יסרה ונשים ער נופח מיינט מען ביי עס וועט קוקען אויף דעם רשע אזוי אפייער וואס מען וועט אים נים בארפין אויפפלאזן, דס איז דער פייער פון גיהנם די פידא (מיינט מען) ער שפדאיב נשמתו ביי דיא גשמות ויערע ווערין קאפין יסורים ואפי' ליה אונ אנדערע זאגן די מדינה ומיינט גיין די דעביד פיי דביי ביי גאט וועט קאזן מיט דעם רשע וואס ער וויר, רב יהודה קט גינאנט פון רבם ווענן כל הפורש מדברי תורה אש אוכלתו דער וואס שייט זיך אפ פון תורה לערנען וועט איהם אפייער פריגענען שניא' ווי עס שמיים אין פסוק

נעמיינט זאנען צו שמעון אז ער פארקויפט איהם דעם אייניל מיט דעם קינד ואפי' קרי לה פיה פרוואס דופט מען דעם יונגען אייניל סיחן שמהלך אחר שיחה נאה ווייל ער גייט נאך שיינע רייד, אז מען רופט אים ווייל ער גייט ער צו דעם מעקמש. רבי שמואל בר נחמן האט גינאנט פון רבי יוחנן'ס וועגן פיי דכתיב על כן ואמרו המושלים בואו חשבון וואס מיינט דער פסוק דריבער וועלן זאגן די מושלים קוקט האבין אהשבון מושלים אלו המושלים ביצרים מושלים מיינט מען די מענטשין וואס גינעלמינין אויף זייער גר דערע בואו חשבון קוקט האבין ארע' קענונג, דאם מיינט מען בואו ונחשב חשבוננו של עולם קוקט פריגענען דעם רעקענונג פון דער וועלט דעם דעם דעם דעם שטארין וואס מען האט אויף די וועלט דורך די מצוה וואס מען מוהים זאל מען פריגענען גענין דעם שכר וואס מען וועט האבין פון די מצוה אויף עולם הקא שכר עבדיה כנגד תפילה אונ דעם פרידנסקט וואס מען האט אויף דיא וועלט פון אנעבירה זאל מען פריגענען גענין דעם שארין וואס מען וועט האבין פון די צדיקה אויף עולם הקא תבנה ותפחו די וועט געקאהם אונ גע' פעקטיגט ווערין אס אפי' טישה פן אויב דוא וועסט אזוי טאהן ודו וועסט אזו פריגענען תבנה בעולם הנה וזכונן בעולם הבא וועסט דו גיבאהם ווערין אויף דיא וועלט אונ וועסט גיפעקטיגט וגישימאקט ווערין צו עולם הקא דאם מיינט מען עס וועט ריר נוס ויין אויף דער וועלט אונ אויף דיא אנדערע וועלט ער סיחון וואס מיינט מען עיר סיחון אס משים אדם פריגענען דער שמהלך אחר סיחון נאה אויב דער מעקמש דעקיינט אבער נים, גאר ער טאכט זיך גלייך ווי דער יונגער אייניל וואס ער גייט נאך שיינע רייד פת תביב ונחיי' וואס שמיים נאנדעם אין פסוק מ' אש יצאה מושבון אפייער איז ארויס געזאנען פון חשבון תצא אש ממחשבתו ותאכל את שאינו מחשבין עס וועט ארויס גיין אפייער פון דיא מענטשין וואס רעקענען אונ עס וועט פארברענען דיא מענטשין

ונתתי פני בהם מהאש יצאו והאש האכלם כי אתא רבי ירמיה אבד רבי יוחנן כל הפורש עצמו מדברי תורה נופל בגיהנם שנא' ארם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח ואין רפאים אלא גיהנם שנאמר ואל ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרוייה:

נָאֵם וְאָמַם וְנָתַתִּי פְנֵי בָהֶם אִיךָ וְעוֹלַם גְּעֵבִין מִיּוֹן פְּעֵם אִיךָ וְיִי מְהֵאֵשׁ יֵצְאוּ הָאֵשׁ הַאֲכִילֵם מִן פִּיֶּיךָ וְעִנְיָן וְיִי אַוּעָק גַּעְנָאֲנִיעָן וְיִי וְעִנְיָן אַוּעָק גַּעְנָאֲנִיעָן מִן רִבִּי תוֹרָה וְנֹאֵם יִזְאֵר וְיִי פִּיֶּיךָ רִבִּיֶּיךָ עוֹמֵם וְיִי אִפִּיֶּיךָ פֶּאֶרְבָּרְעָנִיעָן כִּי אֲתָם רַב רִבִּי אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֵן רַב רִבִּי אִיזְנִי עִקְוִקְמֵן הָאֵם עַר גַּעְנָם מִן רַבִּי יוֹחָנָן וְעִנְיָן כִּל הַפּוֹרֵשׁ עַצְמוּ מִדְּרִיבֵי תוֹרָה נֹפֵל בְּגֵיהֵנָם דְּעַר וְנֹאֵם שְׂיִידָם יוֹךְ אַפּ מִן תוֹרָה לְעָרְעָן וְעוֹמֵם עַר פֶּאֶלִין אִיזְנִי גַּיְהֵנָם שְׂנֵאֲמַר וְיִי עַם שְׂמַיִים אִין פְּסוּק

וְזִכְרָה (צו רף לה ע"א) ת"ת דאצילות יו"ד הא ואו הא

פתח ר' אלעזר ואמר (יטעיה כל) ואשים דברי כפיד וכלל ידי כסיתך וגו'. היינו כל בר נש לאשתלל במלי דלורייתא וספותיה מרחשן אורייתא. קב"ד חטי עליה וסכיתא פרשי עליה גמרא. ה"ד ואשים דברי כפיד וכלל ידי כסיתך. ולא עוד אלא לזכר מקיים עלתא וקב"ד חטי עמיה כאלו הוא יומא נשע שמיא וזרשא ה"ד (שם) לנסוע שמים ולסוד ארץ ולחמר לנין עמי אתה. מכלן אוליפתא דישראל אקרין בשמח לנין דכתיב ולאמר לנין עמי אתה וחמינה דכנסת ישראל אקרי בשמח לנין דכתיב (שם ח) לון כמשפט תפדה וטכיה בנדקה. תו פתח ואמר (שם ח) לור תעודה תחוס תורה בלמודי. לא סתודה. לא סתודתא דלוד דכתיב (תהלים קלב) ועדוהי וז אלמדס לור היא קישורא כמתן דקטר קישורא באתרחד. תחוס תורה בלמודי. תחוס תורה תחומיה דלורייתא וכל גידרו ורבו דנגיד מלעילא באן (כ"א בגין) תחומיה דליה. בלמודי. בגין דמתן לחכמה רבו ומשחא בין תרין קיימין דמתן קרין אחר כישו דכל ריבה ומשח גניד מלעילא לאחדא ליה בטומא דלמה ולחכקא ליה כדאי תעודה ודקין לחקקא כלא קשרא חד מהימנא. תח חז מה בין אינון דמשתדלי באורייתא לגבייה מהימנא. אינון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנכיהו ככל וימנא. מ"ס דלינון קיימין בדרגא עלאה יתיר מנכיהו. אינון דמשתדלי באורייתא קיימי לעילא באתר דלקרי תורה (ל"א ת"ת) דהוא קיומא דכל מהימנותא וכביאי קיימי לתתא באתר דלקרון נלח והוד וע"ד (לקרון) אינון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנכיהו ועלן מתהו יתיר דאלין קיימין לעילא ואלין קיימין לתתא. אינון דלמרי מלין ברוח הקדש קיימי לתתא לחכמה (ועל דא) זכאון אינון דמשתדלי באורייתא דלינון בדרגא עלאה יתיר על כלא. (ועל דא) מתן דלפי באורייתא לא אקטרין לא לקבציה ולא לעלון דלא אורייתא עדיף מכלא וקארלא דמהימנותא דכלא. וע"ד כתיב (משלי ג) דרכיה דרכי טעם וכל תיבותיה שלום וכתיב (תהלים קוט) שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

הר"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ב
(א) כסה הוא שיעור נסכים נכסי כבש או כבשה עשרין סלת בלול ברביעית ההין שמן ויין ליטר רביעיות ההין וכן נכסי העז בין קטן בין גדול בין זכר בין נקבה או נכסי רחל אע"פ שהיא גדולה אבל נכסי איל הן שני

(א) כסה הוא שיעור נסכים ווי פיל איז דער שיעור זאל זיין נסכים נכסי כבש או כבשה דיא נסכים פון איין שעפס אוקר אקרע א שעפס אנקבה גישין סלית בלול ברביעית ההין שפן מעדה זאל מען פריינגען אצעהנמיל פון אאפה (אזוי אקאס) זאל מען מעדה זאל זיין עגישים מים בויםאזיר אפערטיל פון זיין זיין אוקר אזוי אקאס אזוי אקאס זיין לנסך רביעית ההין ויין צום גיפן אויף דעם סוכה אויף אפערטיל היין זיין נכסי חנו און אזוי זאל זיין דיא נסכים פון אצוי בן קטן בן גדול סייא אגרוסקער סיי אקליינער בן זכר בן נקבה סיי אוקר סיי אנקבה או נכסי רחל אפ"ל פי שיהי מילחא אפילו ער איז סקריב אגרוסקען שעפס זאל ער אויף פריינגען אועלעקע נסכים באל נכסי איל אקרע די נסכים וואס

כספר שערי קדושה ח"ב שער ו
ציצית כבר ידעת כי הוא שוקלם ככל התורה ונגימטיליה ס"ד ופס"ג חוליות סרי מל"ג נס כתיב וכליתם ומוסו וזכרתם את כל מצות ה' מגיד בשקולם ככל המלות. מפליג מי שליטו מקייטת בקהל הקפספס דלם מנה מפליגן שליטו קס בתמיית

ציצית כבר ידעת כי היא שקילה ככל התורה דאם ווייסטו אז די מצוה ציצית איז גלייך גענין די גאנצע תורה ונגימטיליה מ"ד דער ווארט ציצית במערעפט זעקס הונדערטם וסם י"ב חוליות אונ מוט דרייזעעהן חוליות דאם איז אקט פעדים אונ מיפן גינפלאך תרי"ג איז צו זאמען זעקס הונדערטם מיפן דריי צעהן ווי די תרי"ג מצות וואס עם איז דא אין די גאנצע תורה נס כתיב וזאתם אותן וזכרתם את כל מצות ה' נאך שמיים ביי די ציצית או איר וועט אים זעהן (די ציצית) וועט איר גריינגען אלע מצות פון נאם פנד שקילה ככל המצות דער פסוק זאנאם אונגו אז דיא מצוה ציצית איז גלייך גענין אלע מצות פון דיא תורה מפליג מי שליטו מקייטו דער ווס לייגט נים תפלין

הממים והמניקות כל המזיקין ילדים וממנו ועליו נאמר ואלו כל פני הארץ וגו' וכי אלמלא אומר עליו חסילין של כלם ולעמיד לבוא עליהן אמר לזיקים יושבים ומסוכותיכם כחלשיהן. ק"ט ככר ידעת כי הוא יתורו של מקום שסוף ערש לכל המלואים גם יש ככר למ"ח חמוס כי פ"י קריאהם נחמקין רמ"ח חובבי חמספס גם לרז"ל הקודם ק"ט פממים בכל יום כללו מקיים כל המוסר שנלמדע וביניהן כי יומם ועליו:

העומר שהנמכים שלו עני עשורונים בלול בשלישית החיץ יינו ושמונו אלא יין לנסך רביעית החיץ:

נקרא בקרבנות דלא מנח תפלין שאינו קם בחתימת הפתחים ווערמ ער גערויפין זאקאפ וואס לייגט גיט תפלין. ער וועט גיט אויף שמיין צו תחיית המתים והמניקות כל המזיקין וזאם מנט אונ דער וואס לייגט תפלין וועלען אלע מזיקין מורא האבין פאר איהם ועליו נאמר אונ אויף אים איז גיזאנט גיזארין דער פסקוק ורא כל עמי הארץ כי יש יי נקרא עליה אלע פעלקער פון דער וועלט וועלען נעהן אז דער נאמען פון נאם ווערמ גירופין אויף דיר, וואס מיינט מען דעם נאמען פון נאם, רבי אלעזר אומר נאנט רבי אלעזר אלו תפלין של ראש דאס מיינט מען די תפלין וואס אויף דעם קאפ וירא סמך וועלען ווי פאר דיר מורא האבין ווערמ לבוא עליה נאמר אונ ווען משחח וועט קומען וועט אויף זיי גיזאנט ווערין וואיף דא מענטשן וואס לייגין תפלין צדיקים יושבים בעבודתיהם בראשית דא צדיקים וועלען זיצען אונ זייערע קרוינען וועט זיין אויף זייערע קעפ קריאת שמע כבר ידעת כי דא יתורו של מקום קריאת שמע לייגענען דאס איז געוואקס אז מיט די ווערשער זאנען מען ערות אויף נאם אז ער איז איינער אויף דער וועלט שהוא שורש לכל המצות אונ דאס איז דער ווארציל דער עיקר פון אלע מצות גם יש בה רפ"ח תיבות אין קריאת שמע איז דא צווייגא הונדערט אקט אונ פערציג ווערשער זי על ידי קריאתה נתקנו רפ"ח אברי תשעה דוקה דעם קריאת שמע לייגענען ווערין געהייליגט די צוויי הונדערט אקט אונ פערציג גלידער פון מענטש גם אפוי רבותיש זכירונם לברכה נאך האבין די רבנן גיזאנט הקודם קריאת שמע פממים בכל יום דער וואס לייגענט קריאת שמע צוויי מאהל אין טאג ביאלו פממים כל התורה איז גלייך ווי ער וואלט מקיים גיווען די נאנצע תורה שניאמר ותינתן בו יום ולילה וואס ביירא דא תורה שמיים דוא נאלקט ריירין אין איר טאג אונ נאקט:

עשורונים מולת כלול בשלישית החיץ שמן ויין לנסך שלישית החיץ, ונסכי הפר או העגל בין זכרים בין נקבות שלשה עשורונים מולת כלול בחצי החיץ שמן ויין לנסך חצי החיץ: (ב) אלו הנמכים בין לעולה בין לשלמים כשיעור היה לכל אחר ואחר שנאמר כמספר אשר תעשו ככה תעשו לאחד כמספרם. אין מוסיפין על השעורין האלו ואין גורעין מהן, ואם גרע או הוסיף כל שהוא פסול חוץ מכבש העולה שמקריבין ביום הנספח שכן אע"פ שנכפלה מולתו לא נכפלה יינו ושמונו אלא יין לנסך רביעית החיץ:

מען בריינגט צו איין איל הן שני עשורונים מולת דארף מען בריינגען מעהל צוויי צעהנמיל פון איין אפקה בלול בשלישית החיץ שמן דרא מעהל זאל זיין געמישט מיט בויםאייז אדרטול פון אהין ויין לנסך שלישית החיץ אונ ויין צו גיסען אויף דעם מוצח זאל אויך ויין אדרטול פון אהין, ונסכי הפר או העגל אונ דרא נסכים פון ארינד אדער פון אקאלב בין זכרים בין נקבות שייא אנך סיי אנקבה וואקס אדער אקודה שלשה עשורונים מולת זאל מען בריינגען מעהל רבייא צעהנמיל פון אפקה בלול בחצי החיץ שמן דרא מעהל זאל זיין געמישט מיט בויםאייז אהאלבין חין ויין לנסך חצי החיץ אונ ויין צו גיסען אויף דעם מוצח זאל אויך ויין אהאלפער חין, (ג) אלו הנמכים בין לעלה בין לשלמים דרא נסכים דארף מען בריינגען סיי צו אעולה אונ סיי צו שלמים כשיעור היה לכל אחר ואחד די קאס בריינגט מען צו יעדער שעפס, אדער צו יעדער איל, אדער צו יעדן אקס שנאמר כמספר אשר תעשו לאחד כמספרם ווי עס שמיים אין פסוק ווי דעם צאהר קרבנות וואס אידר וועט מאקען צו יעדער קרבן ווי ייער צאהל בלול בין צו מוסיפין על השעורין האלו ויין זעדין פון מען טאר גיט צו נעבין אביסול קעדר אויף דעם צאהל, אונ מען טאר גיט מאקען ווייניגר פון דעם צאהל ואם גרע או הוסיף כל שהוא פסול אויב ער האט אביסול ווייניגר גברינגט ומעהל אדער ויין אדער בויםאייזל אדער ער האט געברינגט אביסול קעדר, איז פסול חוץ מכבש העולה שמקריבין גיט הנפח העשיר נאר דער שעפס וואס מען איז אים מקריב פאר א עולה דעם אנדערין מאג פסח ווען מען איז מקריב דעם עומר שהנמכים של די נסכים פון דעם שעפס שני עשורונים צווייא צעהנמיל אפקה קעדה בלול בשלישית החיץ שמן גימישט מיט בויםאייזל אדרטול חין אף על פי שנכפלה מולת אפילו די מעהל איז גימאפליט, צוויי צעהנמיל, פון דעםסווענין לא נכפלה יינו ושמונו די ויין מיט די בויםאייזל וענען צו גיסען אויף דעם מוצח:

צו יום ה תורה

אונקלוס

למספר מצות דרא יהודה נפשי ית יהו יהודה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהודה חיה יחידה הדמלי ה"ה אל שם בן שבעשית בניקוד תולס:

כב כל דכורא בכתביא כב כל זכר בפהנים יאכל אתה קדש ת"א כל זכר. עס לו לו עס קב:

אונקלוס

קִדְּשִׁים הוּא : כִּי וְכָל־חַטָּאת אֲשֶׁר יִבָּא מִדְּמָה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ לֹא תֹאכְל בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף: פ זֹאת תּוֹרַת הָאֱשֵׁם קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא : בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַטוּ אֶת־הַעֲלָה יִשְׁחַטוּ אֶת־הָאֱשֵׁם וְאֶת־דָּמּוֹ יִזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: י וְאֶת־כֶּל־חֲלָבּוֹ יִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶת־הָאֲלִיָּה וְאֶת־חֲלָב הַמִּכְסָּה אֶת־הַקֶּרֶב:

יכול יתה קודש קודשין היא: כג וכל חטאת די יתעל מדמה למשכן זכנא לכפרא בקודשא לא תתאכל בגורא תתקד: י ודא אורייתא דאשמא קודש קודשין הוא: כ באתרא די יכסון ית עלתא יכסון ית אשמא וית דמיה יודדוק על מדבחה סחור סחור: ג וית כל תרביה יקרב מגיה ית אליתא וית תרבא דחפי ית גוא:

ח' א וכל חטאת סמחיס יג זכמים סכ לכפר: טס סג: קודש סמחיס סכ נז זכמים לא: וזאת תורה: טס טמ: סט: וזאת דמו: טס:

עמדות קי כריטוס ככ: קדש קדשים: זכמים כ תמורס יח: דמקום: טס טמ: וזאת דמו: טס: רש"ב

בעל המורים

(6) וזאת תורה חטאת: כי פטמים כתיב חטאת כפרה כנגד סי חטאות וזאת:

(כג) וכל חטאת אשר יבא כפרה וגו', חטאות המנימות. פר כהן וזאת ופר העלם דבר של צבור ופר ושעיר של יום הכפורים ושעירי עבודת כוכבים כל אלו כתיב בהם מתנות לפנים בהיכל על הפרוכת ומזבח הזהב. וזה פשוט:

שפתי חכמים

א טי' אינה קריבה הוה בעלמא וכו' קדושה חל עליה ולא נפקא למולוי וקטנה עד שיטול בה מוס ולא חמכר ויפלו דמים לנדבה: בדק"ל למה לא כתיב וזאת כעש הוא מקריב וגו' וזאת הוה מקריב וגו':

(כג) כל וכו' בבהנים יאכל אותה. הא למדת שהחטא חוזה החמור למעלה לא להוליא עזר הכהנים אלא להוליא את שאינו ראוי לחטוי: (כג) וכל חטאת וגו'. (זכמים טב) שאלם הכהנים מדס חטאת המיוונה לפנים פטולה. (תמורה יח ת"כ) הוה קרב וזין א תמורוה קריבה. לחמר יחטקו רבים ותלחו בעולה להניח עולה לצור לזמן: לכך הוה קריב לפרשים כחן חבל חטאת ככר כחפרשו: בא חלא חיל או ככש ב וחיל וככש כתרבו כחליה:

וכל לרבות שאר קדשים: (6) קדש קדשים הוא. (3) ויבנה לנו שחיתו' הרבה לפי שחיתו חטאת כבדור (3) וזאת כל חלבו וגו'. עד כאן לא כתפרשו אימורין באשם וזאת כל חלבו וגו'. את האליה. לפי שאשם אינו

עב כפרסת ויקרא: את האליה. לפי שאשם אינו

מעמי הקרבנות

(6) וזאת תורה חטאת: כי פטמים כתיב חטאת כפרה כנגד סי חטאות וזאת:

(6) וזאת תורה חטאת: כי פטמים כתיב חטאת כפרה כנגד סי חטאות וזאת:

פירוש לתורת אלהים

(א) וזאת תורה חטאת: כי פטמים כתיב חטאת כפרה כנגד סי חטאות וזאת:

(כב) כל וכו' בבהנים יאכל אותה. הא למדת שהחטא חוזה החמור למעלה לא להוליא עזר הכהנים אלא להוליא את שאינו ראוי לחטוי: (כג) וכל חטאת וגו'. (זכמים טב) שאלם הכהנים מדס חטאת המיוונה לפנים פטולה. (תמורה יח ת"כ) הוה קרב וזין א תמורוה קריבה. לחמר יחטקו רבים ותלחו בעולה להניח עולה לצור לזמן: לכך הוה קריב לפרשים כחן חבל חטאת ככר כחפרשו: בא חלא חיל או ככש ב וחיל וככש כתרבו כחליה:

סבות

(כג) וכל חטאת אשר יבא כפרה וגו', חטאות המנימות. פר כהן וזאת ופר העלם דבר של צבור ופר ושעיר של יום הכפורים ושעירי עבודת כוכבים כל אלו כתיב בהם מתנות לפנים בהיכל על הפרוכת ומזבח הזהב. וזה פשוט:

(כג) וכל חטאת אשר יבא כפרה וגו', חטאות המנימות. פר כהן וזאת ופר העלם דבר של צבור ופר ושעיר של יום הכפורים ושעירי עבודת כוכבים כל אלו כתיב בהם מתנות לפנים בהיכל על הפרוכת ומזבח הזהב. וזה פשוט:

ח' א וכל חטאת סמחיס יג זכמים סכ לכפר: טס סג: קודש סמחיס סכ נז זכמים לא: וזאת תורה: טס טמ: סט: וזאת דמו: טס:

עמדות קי כריטוס ככ: קדש קדשים: זכמים כ תמורס יח: דמקום: טס טמ: וזאת דמו: טס: רש"ב

נביאים ירמיהו

לחשיך מנ"ח דו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנצח אדני נשמה דדוד יקוה חיה
יחידה דנצח יקוה חיה יחידה דדוד אל שם ב"ן שבעשית:

א איברין פיקרון ספימין
אנהא ועל אורייהא בדי
אנהא רחיצין קבן הא
לשקרא עבדי ספר קולמס
דשקרא ג'נא : ב קהיתו
ספימין אהברו ואתחדו
הא בפתנקמא בדי קצו וחולק
בחוקקתא לית לדון :
ג קבן אפן ית גשיהון
לאחרנין סקלקהון ליריתין
ארי סן ועיקרא ועד קבא
פולחון אנסי סמון סספר ועד
קבן פולחון עקרי שקר :
ד ואסיאוי ית חבר קנשתא
דעמי בקלי שקריהון פמיקר
אף סקבה לית אינון בהתין ואתקנעו לית אינון ידעין קבן יתרטון קשילין קענדו דאפער עליהון
חוביהון יתקלון אמר יי :

חבר א

חבר א
חבר א
חבר א

מצודת דוד

(6) ומורת וגו' ר"ל יודעים אלו הם החורים לכן כלעם סנס
להם: מפני שהם הטהורים את הקולמוס לכמות ספר החורים ולחנם
היו הסופרים שכתבו את החורים כווליל ואינם מקיימים אותם :
(7) סובישו חכמים. הם הפתחיקים מלמס לחכמים הלא יבשו
כפת יחסו וילכדו בצדק ולא ילילו יפסם בחכמתם : ומכמה הם
לכם. ר"ל עה הי"ו החכמה שצידס הלא כחכמה החורה מלמס
והף לא יוכלו להכיל נפסם בחכמ' ס"כ כמס יתפאלו: (ג) לחכמים.

כתובים משלי כג

לחשיך מיסד ומלכת דו"א שין דלת יוד נפש שין דלת שין דלת יוד רוח יארדונהי נשמת דיסר אר
ארנ אדני נפש אדני רוח אלף דלת גנון יוד נשמה: בטלכות יו דוד וו דוד חיה יחידה דיסד יקוה חיה יחידה.
דמלטות אל שם ב"ן שבעשית:

א ותשים ספינא בלוועף אין
קרא דנפשא אתה : כ לא

מצודת דוד

(6) ושמת סכין בלוועף. אם רחית עינו זרה אל תחלך
משלו: אם בעל נפש אתה. תחל לחבול: (3) אל
פירוש
(א) ושמת סכין בלוועף אונ ואלקמט מאן אקעקער אין
דיינע קינבאקן אם בעל נפש אתה ווען אפילו דויביקט
אדונגערניגער אונ דוא גלוקט צו עמין איז בעקער
דו ואלקט דיר אקעקער צווישען דיינע ציון אריין
ששעקין ווען דו פרשטייקט אז ער איז גיט גערין
דוא ואלקט עמין מיט איהם ואלקט דו בעקער גיט
קעקן מיט איהם: (ב) אל תחא למשמתיי ותא לךם בובים

רש"י
(6) והנה לשקר. הנה חכמתכם לשקר ככם: עשה עם
שקר סופרים. כניחאס. (3) דובישו. חכמים
כמותם: (ג) ברעצ בצע. גולגיס: (ד) וירפו. וירפלו:
לאמר שלום. יהיה לכם: (ה) לא יבשו. אינם
מסניטין כמשיהם הרעים לטוב אלי: תתלו

לעם אחר: לירועים. כל מי מהפוכים שירגל נשמה :
(ד) וירפו. הם מפרטים את שרם כמ. רעה העמידה לבא ר"ל הם מוליכים מלכס דלגת הכהם. על נקלה. עם אפיר'
קבלס ומבחה ללמך שלום תהיה ואלה תכל הרכס. כיה הם מפרטים שברם חבל לא יסיע שלום והמס מתכמים: (3) סובישו. ר"ל
על"ם: סיס להם להכניחם והכהנים לתיחא ככלעים כאלר פשו דכך מופיע דכרך החשונים אשר ילמנו אם בא לירם דכך מופיע
בעמקס: סיס עוש וגו'. ר"ל עשו החושבים וגם לא יבושו בעבודה: והכלם וגו'. אינם יודעים עם סיל כלעם וכפל סדכ' ע"ס'
לכן יפלו. סניטיס סכסטיס סיס יפלו כמט סיס' ע"ס' הארביים: כמט פקודים. כמט אומיר פליכס עונס לספרז
מסס וסוס כזמן החוכבן אז יכשלו גם ע"ס'

ב
ב
ב

ב
ב
ב

למפעמותיו והוא לחם כבדים : ג אל-תיגע להעשיר
 מבינתך חלד : י התעורף עיניך ו בן ואיננו פי עשה יעשה
 לו כנפים פנשו ועף השמים : ה אל-תלחם את-לחם רע
 עין ואל-תתאו למפעמותיו :
 יתעורף קרי יעורף קרייה
 קמעבר עכור ליה גפאה היה נשרא דמיים בשמיא : ה לא מיכול עם גברא דבישא עיניה ולא
 תתרגג לבישולוי :

מצורת דוד

וטובים : וסוף . ר"ל מאלו כוננת כמעלתו כי דרך המלך
 להכריע גוף האדם ולא כן הכל מטעל עין רעס : (ג) אל מיגע .
 להכריע טקל להכריע סוף : מעינך חלד . ר"ל ואלס מעלי מעלי
 חלד מוס עיניך פנשו כי מה מוטלת בעיניך הסוף : (ד) התעורף .
 ר"ל מה בלע כשומר וכי הוא דבר המתקיים סוף פעמים אכורס
 כשם קלם סוף קמענע פ"כר להסמל צו וינני : כי סמלס
 יאכד וכלנו פסל נלמנו כנפים לטוף ענה מוש מהי כנשך
 סמלל לסח ולחוסס כ"כור

רש"י

תתאו . אל תתאוה : (ג) אל תיגע להעשיר . לשעות
 גרסתו חבילות חבילות סוף ששתכחם : וכובינתך . שאתה
 מכין חלד מלכר זה : (ד) התעורף עיניך . כרנע שמכטול
 עיך לעמךך וזין אותה הגירסא מלויה כך :

הוא המהר לטוף לנפך לנך השמים ונכסס מהעין : (ה) אל תלחם . אל
 סירס ואמר סח לסח וגו' :

פירוש ע"מ

וואם דו וועקסט סאפלין אונ צו שליסן ביינע אויגן
 אין דעם לערנין וועסט דאס לערנין שוין ניש זיין אין
 דיר אזוי גיך ווארום דוא וועקסט דאס לערנין פאר
 געסין כי עשה יעשה לו כנפים דען דאס לערנין וועט
 זיך סאך פלייגל צו אנועק פריהען פון דיר דנשך
 יעף השמים פלייך ווי אאדלער פלייהט צום הימלעל :
 (ח) אל תלחם את לחם רע עין דו ואלסט ניש עסיין ברויט
 מיט דעם וואס האט אפריי אויג אונ איז ניש גערין
 צו געבין עסיין ואל תתאו למפעמותיו אונ דו ואלסט ניש
 גלוקסין צו זיינע עמינשפייז , ווארום עס קען דיר
 שאדן , אזוי ווי דער פסוק איז ווייטער מפרש :

איהם פּרענין , אונ ווען ער ווייקט אז דר רבי וועט
 איהם ניש קענען אפ ענפערין אויף נייע שאלות
 וואס ער וועט איהם פּרענין זאל ער ניש גלוקסען
 צו זיין הורדה אונ זאל געקער ניש פּרענין אים דער
 רבי נאר ניש מבניש ווערין , נאר ער זאל גיין צו א
 אנדער רבין לערנען הורדה וואס וואס געקער פאר
 דעם רבי : (ט) אל תיגע להעשיר דוא ואלסט דיר ניש
 מינדען בייך צו ווערין גיך היינדו נאקמיט ניש פיל
 לערנען מיט איין מאהל , ווארום דער סוף וועט זיין
 מבינתך חלד דאס דוא וועקסט מיד סאקען דין פּר
 שטאנד אונ וועקסט פּרעעסן נוס דו האקט גלעריגט :
 (ח) התעורף עיניך בו ווינני דען אין אזוי אקליינע וויילע

ברטנורא

שתי הלחם . לחם הפנים נלוש אחד אחר . דכתיב
 ביה עני עשורנים יהיה התלה החתה ממלמד כנילושו'
 אחת אחת ומיין ששיתין 'ב' ת'ל ושמת אותם שמה
 ראשונה שמה עושה מהם דהיינו כחומר הוא כלשון אותם
 דמשמע שהיה נתון שנים
 כשני דפוסים יחד כחומר
 יכול אף שתי הלחם כן ת'ל שתי הלחם אחת אחת
 ושמת אותם שהיה לו לומר
 ושמתם מה ת'ל ושמת אותם שנים , ובמפוס [ב] היה עושה אותן וכשהוא רודן
 אחת אחת נתון שנים שנים
 כחומר : חן אחת נתון שתי הלחם שנים שנים (ח) אלל א' ח' : במפוס . כמו דפוס פורמ'ל בלע"ז כמין חיבה שנטל כסויה
 ושתי דפוסיה וז' כנגד וז' הלחם היו לו שתי דפנות ושולים רחבים ומתקן הכלק בתוך הדפוס שהיא עשויה כמין הדפוס :
 וכשהוא רודן . אותן מן החומר נתון כדפוס :

עיקר תוי"ט

[א] שתי הלחם . ל' תחום' דמשמע ובמקרא קרוי ל' זכר ולשון
 נקבה וטעמי' דכמשנתנו ל' גבי נחם' פ' תחם שנים דל' זכר
 וטמיו' ל' : [ב] ארבעתא קמי' דלא כשס' א' חן נחוסת אלל ב'
 כללד : [ג] ובמפוס כו' . דת'ר ושמת אותם כדפוס וכו' תחום'
 וא"ת סל אקתיה לומר ששיתין שמים שמים וי"ל ד'כ' ל' כחוב
 ונחם אותם . אלל ושמת משמע
 ש"מס לדפוס :
 וסי'

משנה מנחות פרק יא

נותנם

שנים שנים אונ ער ווערסט גיבאקט צווייא חלות צו
 ואקען מיט איין מאהל , וקען וועצט אריין אין
 הויכין צווייא חלות מיט איין מאהל , אז די צווייא
 חלות ווערען פערטיג נעקט קען זייא ארויס , אונ
 קען וועצט אריין אנדערע צווייא חלות , אונ אזוי
 מדהם קען ביו קען באקט אפ אלע צוועלף חלות
 ובמפוס היה עושה אותן יעדער חלה בווידער איז
 גימאכט גיווארען אין אפארעם ובשעה דין נתתן
 במפוס , אז ער נעקט ארויס דיא חלות פון הויכין

פרק יא א שתי הלחם נילוש אחת אחת דיא צווייא
 ברויט וואס קען גריינגט שבעות ,
 ווערסט גיקעמטין יעדער ברויט בווידער גנאפות אחת
 אחת אונ קען באקט געדער ברויט בווידער קען
 נעצט אריין אין הויכין איין ברויט אז דער ברויט
 ווערסט אפגעבאקט נעקט קען איהם ארויס פון
 הויכין אונ קען וועצט אריין דעם אנדערען ברויט
 אין הויכין לחם הפנים נילוש אחד אחד דער לחם הפנים
 ווערסט אויף גיקעמטין יעדער חלה בווידער גנאפות

(ג) וחי ממקור אותו עם המזור ואוסף את הלחם. רש"י: [ג] כנסת. הן הקטנות על הפלמן, כדלמעך קטירותיו מלו עסוסין; וכפרש"י נחמשה שהיה נותנו בקטירותיו לאחר אסיה. חו"ט. ויגמ' ולבדירה לדפוס קמא כיון דלמי לה נפחה ועמו סוכרתי חסום' דלפניה חזן לדפוס דלמי הכי' מנפחה כו' וגמי' הכי' כ"ג

כדי שלא יתקלקלו. וישכרו נחמא שלשה דמוסין הן אחד כשהוא נלק ואחד היה לה בתמר כשהוא נחמא (ג) ואחד כשהוא ורדה מן התמר ונתנה בדמוס כדי שלא תתקלקל: (ב) לישתן ועריכתן בחרוץ ואפייתן בפנים. ואלא אחזיריה עממא דהא מלתא בגמרא אחמי לישתן ועריכתן בחרוץ ואפייתן בפנים (ג): ואינן דוחות את השבת. ובשרות בבית פאני. רמב"ם אומר שהוא מקום סמוך לבר הכיני מתוך ששם היו אוספים המנחה למשון פת צב המלך ואין הלכה אלא כדברי ת"ק: (ג) חביתיו בהן גדר ול לישתן ועריכתן (ד) בפנים לזכריה הלל שחזוהי מני עשיון

נותרם [ג] במשפם כדי שלא יתקלקלו: (ב) א שתי הלחם ואחד לחם הפנים לישתן ועריכתן בחרוץ ואפייתן בפנים. ואינן דוחות את השבת. ר' יהודה אומר כל מעשיהם בפנים. רבי שמעון אומר לעולם הוי גריל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעורה וכשרות בבית פאני: (ג) חביתיו בהן גדר ל לישתן (ג"א ועריכתן) ואפייתן בפנים. ודוחות את השבת. מחזינן והרקרן אינן דוחות את השבת. כלל אחר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לה לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לה לעשות מע"ש דוחה את השבת: (ד) כל המנחות יש בהן מעשה כלי [ג] בפנים ואין בהן מעשה כלי בחרוץ. כיצד [ה] שתי הלחם אינן שבעה ורחבן

בחוץ ואין דוחות את השבת אפסלו עליהם אמר רבא כו' הו קמן דרב מנחם דלישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים אפסלו לה למנחה שמוס דתדה יבש לא סתמא עמוס דתדה יבש לא מתקדש אלא ודמי שנסכח' לא סינה כן ולמי' ספק כתי' דמי' ס"ק דתדו' יבש מתקדשו. וסתי' וכו': (ד) ולי' לה' לישתן ועריכתן ואפייתן: (ס) וסתי' דלא עמחו עטיון שלם עממי שכל חרס מודד בו מנחתו ומפסיק ומגילוהו למון. אבל זו חיבו מוסר אלא לכניסה לחמם ב שפנויים, והמוס' פירשו דחזייתן כיון דיש בהן שמו סוכרכו לנפשות כלי הלחם ומדום סלח מתקדש לכו"ס לכל סתמחו כמנחה שמון: (ו) וזה המלמד ממוכד דמי' שאלמר שלח"ס הומו לו חזון ואוסמו בפנים. הכ"ס. כלומר דלמי וטרי' הכל כלי שרת בפנים ולא בחרוץ ולמי' יבש כולם חדא מנחה הוי. [ס] כלי. הוא שאל על סבת כיון להח"ס לפסח בדמוסין ואמר שם. וסתי' [ג] לוי כו'. והגמ' יור' ליה מתקד. וסתי' [ג] לוי כו'.

שחלקו בו עטרונו של כ"ג נחמא ונתקדש ונתקדש את המנחה (ה): ודוחות את השבת. לפי שא"ל לעשות לשה וגריל' ואפיה מתמנוול דכיון דמתקדשה ככלי ממסלה בלינה: (ד) יבש בה מעשה כלי בפנים. כמלאכתן שבעה בהן כפנים עטוים כלי למסוקי פ"ג עבלא, ובמלאכתן שבעה בחרוץ כיון לישתן ועריכתו של לחם הפנים (ו) אין עטון כלי: וקברותיהן

שחלקו בו עטרונו של כ"ג נחמא ונתקדש ונתקדש את המנחה (ה): ודוחות את השבת. לפי שא"ל לעשות לשה וגריל' ואפיה מתמנוול דכיון דמתקדשה ככלי ממסלה בלינה: (ד) יבש בה מעשה כלי בפנים. כמלאכתן שבעה בהן כפנים עטוים כלי למסוקי פ"ג עבלא, ובמלאכתן שבעה בחרוץ כיון לישתן ועריכתו של לחם הפנים (ו) אין עטון כלי: וקברותיהן

ליינם ער אויה אריין ועדער חלה בוונדער אין אפארעם כדי שלא יתקלקלו דו חלות נאלען גימ קאליע נועקען נוייא נאלען גימ צו באקאין ווערען דריי עקלטי פארקעס ועגען גיווען, אין אייגע האם מען גימאקט דיא קייג אוי געקעקעטין, אין אייגע האם מען גימאקין, אין אייגע איז דיא חלה גילעגען נאך דעם באקין: ב אחד שתי הלחם ואחד לחם הפנים סיי די צווייא ברויט פון שביעות, און סיי דעם לחם הפנים לישתן ועריכתן ברויץ האם מען גיקעקעטין און גינועלעקערט אויסקער דיא ענדה ואפייתן בפנים און מען האם זייא גימאקט אייגווייניג אין דיא ענדה און דוחות את השבת און מען קאר זייא גימ באקין גימ שבת, רבי יהודה זאמט כל מפשיהם בפנים אלץ האם מען גימאכט אייגווייניג גיקעקעטין און גינועלעקערט און גימאכט האם מען אלץ אין דיא ענדה, רבי שמעון זאגט שליש הוי גריל לימר דוא נאקמט אייביג ויין גיוואנט צו זאגען שתי הלחם והלחם הפנים בלשות בעורה ובלשות בבית פאני דיא צוויי ברויט פון שביעות און דעם לחם הפנים מען מען מאקען אין דיא ענדה, און מען מען זייא מאקען אין בית פאני דיא ענדה, און מען זאמט פון דעם פארג נואם דיא בית המקדש איז אויף אים גישמאקען ועי' בהרע"ב: ג חביתיו בהן גדר דיא חלות נואם מען מאקט אלץ קאם פון דיא מנחה וואס דער פלח גדרול בריינגט לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים דארף מען זייא

קעקעטין און וועלעערין און באקין אייגווייניג אין די ענדה דוחות את השבת און זייא שמויסקען אנועק דעם שבת, מען קעג דיא חלות קעקעטין און וועלעערין און באקין אום שבת שזינן הייךין איין דוחות את השבת קאלין און וועקען די קעהל שמויסקט גימ אנועק דעם שבת, מען קאר גימ קאלין און גימ וועקען דיא קעהל אום שבת, ווייל דאס האם מען גיקעקעטין קאדן ערב שבת כלל אמר רבי עקיבא אפ"ל האם רבי עקיבא גימאנט כל מלאכת שאסרי' לה לעשותה מערב שבת אלא מען קען זאמן ערב שבת אונטן דוחות את השבת שמוקמט זיא גימ אנועק שבת, קאר קען זיא גימ קאדן אום שבת ושתי אפ"ר לה לעשות מערב שבת און די מלאכה וואס מען קען גימ קאדן ערב שבת דוחה את השבת שמויסקט זיא אנועק ויא אנועק שבת, מען קען זיא קאדן אום שבת: ד כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים אלץ זאמען נואם עם וערמט גימאדן בייא דיא מנחה אייגווייניג אין די ענדה, סוז דאס גימאכט ווערען אין אפ"ר גימ אויף אברעם ויין בהן מפשה כלי בינין און אלקע זאמען נואם עם וערמט גימאדן בייא דיא מנחה אויסקווייניג אויסקער דיא ענדה, דאס קעקעטין און דאס וועלעערין דארף גימ גימאכט ווערען אין אפ"ר מען מען דאס מאקען אויף אברעם אויף שתי הלחם די צוויי ברויט פון שביעות אריזן שבעה ועגען גיווען

שפטים אז שיבא כול שפטים מששה רוחים וכן שמי הלחם ה"ט.
 וכו' לששה שפטים. ששה הלחם וכו' ששמי הכפילה ששום ומס'
 וחס ג' שפס' ו' ג' מכחין ו' מכפנים. וילפנין שמי הלחם מל"ס
 אלף דבל"ס שמי ששס סלוגחל דר"ו ש. ועשויו"ט: (י) ל"ס
 לשון כשי"ו ו' ג' ע"י כששה כך היא שיבא לו פנים שיבא לו
 פנים ומכ"ס ילפנין מששססס
 הפנים חדש כדכתיב פנים
 ודע' דפנים וסיוני פנים
 דלקחן וחדל לקינין פנים
 שפירשו ויוזו וכן סן הקרית
 וכל אחת בן וזמל לפלתי אלף
 לפדתי דלסנות וזוים מקהל קפ'
 לנטי'. ועשויו"ט: (ח) גמס'
 כלס פיו"ז מ"י: (ט) כ"ל

וארבעה. וקרנותיהן ד' אצבעות. לחם הפנים ארכו
 עשרה ורחבו חמשה וקרנותיו אצבעות. ר' יהודה
 אומר בראשון המעשה וד' יה"ו. בן זומא אומר ונתת
 על השלחן לחם פנים לפני המזבח. שיהיה לו פנים:
 (ה) השלחן ארכו עשרה ורחבו חמשה. לחם הפנים
 ארכו עשרה ורחבו חמשה. נותן ארכו כנגד רחבו
 של שלחן. וכופל טפחים ומחצה מכאן. ומטחים
 ומחצה מכאן. נמצא ארכו ממלא כל רחבו של
 מאיר אומר השלחן ארכו שנים עשר. ורחבו ששה. לחם הפנים ארכו עשרה
 ורחבו חמשה. נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן. וכופל טפחים מכאן
 ומטחים מכאן. ומטחים ריחוק

כנים בת חמשה טפחים היא: נותן ארכו. של לחם הפנים כנגד רחבו של שלחן: וכופל. הלחם טפחים ומח' למעלה
 בגובה מכאן ומכאן וכן הן הקרית' (ט) ונמלא וקופ' כשזה לשפת השלחן ונמלא ארכו ממלא רחבו של שלחן ורחבו מחו'
 חלי אורך של שלחן וכשהיה מסדר אחר אללו נמלא שלחן כלו מלא: ארכו שנים עשר. ר"מ לקעמיה דאחר כל
 אמה בת ששה טפחים סמוך מן מנחת החילוק והסוד והלכה כר"מ: לחם הפנים ארכו י'.
 כהא מודה ר"מ: ומטחים ריחוק באמצע. בין שני הסדרים דרוחב

וקרנותיהן. שהו מדכיק נלק ככל דופן כמין קרנים
 וזאריך הקרן וזאל ד' אלכמות: ר"י אומר שלא תמעה.
 בין שמי הלחם ללחם הפנים בין כשיעור אורך ורוחב בין
 כשיעור הקרנות. בשמי הלחם ארכו שבעה ורחבו ד'
 וקרנותיו ד' אלכמות וסומך
 זד"ד. לחם הפנים ארכו י'
 ורחבו חמשה וקרנותיו ו'
 אלכמות וסומך יה"ז וזרכו
 של רבי יהודה לתת סימנים
 כמו דל"ך עד ט"ש כה"ב:
 שיהא לו פנים. דפנות
 (שיבא לו פנים ויוזו) (י)
 והן הן הקרית': (ה) ארכו
 י' ורחבו ה'. כדכתיב אחת
 ארכו וזמה רחבו ר' יהודה
 לביטמיה (ח) דאמר דלמה של

לביטמיה (ח) דאמר דלמה של
 כנים בת חמשה טפחים היא: נותן ארכו. של לחם הפנים כנגד רחבו של שלחן: וכופל. הלחם טפחים ומח' למעלה
 בגובה מכאן ומכאן וכן הן הקרית' (ט) ונמלא וקופ' כשזה לשפת השלחן ונמלא ארכו ממלא רחבו של שלחן ורחבו מחו'
 חלי אורך של שלחן וכשהיה מסדר אחר אללו נמלא שלחן כלו מלא: ארכו שנים עשר. ר"מ לקעמיה דאחר כל
 אמה בת ששה טפחים סמוך מן מנחת החילוק והסוד והלכה כר"מ: לחם הפנים ארכו י'.
 כהא מודה ר"מ: ומטחים ריחוק באמצע. בין שני הסדרים דרוחב

גיווען לאנג ויבען טפחים ויהין ארבעה אונ ברית
 פיר טפחים וקרנותיהן ארבע אצבעות דיא הערנער
 זענען גיווען לאנג פיר פינגער, וביי יערער וואגט
 פון די חלה האט מען אנגינקלעכט מייג אונ קען
 האט גימאכט אזוי וויא הערנערן לחם הפנים ארין
 עשה יערער חלה פון דעם לחם הפנים איז גיווען
 לאנג צעהן טפחים ויהין חמשה אונ ברית פינג'
 טפחים וקרנותיו שבע אצבעות אונ דיא הערנער זענען
 גיווען לאנג ויבען פינגער אבייא דעם לחם הפנים
 איז אויך גיווען הערנער אזוי וויא בייא די צווייא
 ברויט פון שבוועות, רבי יהודה זאגט שלא תמעה
 דוא זאלסט גיט האבען אשעות, וועל אויך דיר
 געבען אסיקן וז"ד) בייא דיא צווייא ברויט פון
 שבוועות איז דער סימן וז"ד. ו' איז ויבען ר' איז
 פירן ויבען טפחים דיא ליינג, פיר טפחים דיא
 ברויט. פיר פינגער די ליינג פון די הערנער (יה"ו)
 בייא דעם לחם הפנים איז דער סימן יה"ו" ני
 איז צעהן ה' איז פינג' צעהן טפחים דיא ליינג,
 פינג טפחים די ברויט, זיבען פינגער די ליינג פון
 די הערנער, בן זומא זאגט עם ששיט אין פוקם
 ונתח על השלחן לחם פנים לפני המזבח ואלסט געבען
 אויף דעם מיש ברויט מיט אפנים, אונ די ברויט
 זאל אייביג ליגען פאר מיר, וואס מיינט מען ברויט
 מיט אפנים שיהא לו פנים די ברויט זאלען האבען
 נוענט אונ הערנער ויעין בהר"ב תי"ט: ה' השלחן
 ארכו עשרה דער מיש איז גיווען לאנג צעהן טפחים
 ורחבו חמשה אונ ברית פינג טפחים לחם הפנים ארכו
 עשרה ורחבו חמשה אונ דער לחם הפנים איז אויך
 גיווען לאנג צעהן טפחים אונ ברית פינג טפחים
 נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן ער ליינט די ליינג פון
 די חלה אויף די ברויט פון מיש, איז די חלה

ליינגער וויא דער מיש צוויי מיט אהאלבען טפח
 אין יערער זייט וכופל טפחים ומחצה מכאן די צוויי
 אונ אהאלבען טפח וואס די חלה איז ליינגער פון
 דעם מיש אין דער זייט מיינט ער ארויף אין די
 הייך אזוי וויא אונאנט ומטחים ומחצה מכאן אונ די
 צווייא מיט אהאלבען טפח וואס דיא חלה איז
 ליינגער וויא דער מיש אין דיא אנדערע זייט,
 מיינט ער אויך ארויף אין די הייך אזוי וויא אונאנט
 נמצא ארכו ספלא כל רחבו של שלחן ווערט גיפונען די
 ליינג פון די חלה פאר דעם די גאנצע ברויט
 פון מיש, אונ די ברויט פון די חלה פאר דעם
 אהאלבע ליינג פון מיש, אונ מען האט געלייגט
 זעקס חלות אייגעס אויף דעם אנדערען אויף דעם
 האלבען מיש, אונ זעקס חלות אייגעס אויף דעם
 אנדערען אויף דעם אנדערען האלבען מיש זענען
 גילעגען די חלות אייגס בייא דאס אנדערע, אונ
 דער גאנצער מיש איז גיווען פול מיט דיא חלות
 דברי רבי יהודה אזוי זאגט רבי יהודה, רבי מאיר
 זאגט השלחן ארכו י"ב דער מיש איז גיווען לאנג
 צוועלף טפחים ורחבו ששה אונ ברית זעקס טפחים
 לחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה אונ דער לחם
 הפנים איז גיווען לאנג צעהן טפחים אונ ברית
 פינג טפחים נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן ער ליינט
 די ליינג פון די חלות אויף די ברויט פון מיש, איז
 דיא חלה ליינגער וויא דער מיש צווייא טפחים
 אין יערער זייט וכופל טפחים מכאן די צוויי טפחים
 וואס די חלה איז ליינגער פון דעם מיש אין דער
 זייט מיינט ער ארויף אין די הייך אזוי וויא אונאנט
 ומטחים מכאן אונ די צווייא טפחים אונ די חלה
 איז ליינגער וויא דער מיש אין דיא אנדערע זייט
 מיינט ער אויך ארויף אין די הייך אזוי וויא אונאנט,

דרוחב הלחם לא הוי אלא חמשה וקאי הסדרים מחזיקים עשרה בשלח לארכו פשו לרא עסמייס ריחב בין סדר לסדר שחבא הרוח ומנכת בהם שלא יתעטפו: אבא שאול אומר שם. באומו ריחב בין סדר לסדר ונחתיס הכזיכיס: והלא

שליך לטניה ויבטן הן סקרות. ומי' תוי"ט: (י) וקף על גב דגמ"ד פ"ס דספחיס אמר"י דעל הנין ל"ד בסמוך הכא שמי' דכנסה סוף דהוי בסמוך דכא בשעת הכנסה הלחם היו מניחיס וארס ויבטמן מולין' הקפריס: תוי"ט: [ו] ד' ו'. כגמ' ילפי' לכל הני מקל: [ז] טיפיס. שם דלכד ספשיי לכדך ולמחזיק דכר

באמצע. כרי שהיה הרוח מנשבת ביניהן. אבא שאול אומר שם הני גורנין שני בויכי לבונה של לחם הפני'. אל' והלא כבר נאמר ונתת על המערב' לבונה וכה. אמר להן הלא כבר נאמר ועליו כמה מנשה: (ו) ארבעה [ז] סניפים [ז] של זהב היו שם. מפרצלין מראשיהן [ח] שהיו סומכין בהם שנים לסדר זה. ושנים לסדר זה, ועשרים ושמונה קנים בחצי סדר חלול [ט]. י"ד לסדר זה וי"ד לסדר זה. לא קנה הדי הקנים. ולא נמילחין [י] דדוהא את השבת אלא בכנס מע"ש ושוממן ונותנין לארכו. [יא] של

חזר: [ח] מלאטיין. כלומר כלומר הנין סכניס סניולס נעטלס על חלל' לפי סכסטיין כמו ממות זכר. ממוזיס בלחן ונחסיס עד למטלה על השלחן כרסב כפ"ס דכ"י כפי' החומש: [ט] חלול. כרי סדה סוד רוח מנשבת ביניהם. כ"ג"ז: [י] דוהא כ"י. וספ"ד דעירוב' נכחו דכנסה' לכו עקלס כ"י א"כ"ט על' מלאכס ע"א שפסך לעטוהס כפ"ס אינו דוהא כ"י וס"י אפסך דלא דחי' שבת עליהס סעטתס מלי' דמיו לכו לנקיטס) דלא נפסס לחס כרי הלי' סיטורס לא עיססס. נמ'. וכ' חסוס' דלין אריסריס אלא מוסס סלסול כעלמס וספ"ד נכחו ענינסיס כעקדס וספ"ד דחוי' דמיו' כיון דלין סטויסי כ"י. תוי"ט. וסמיו"ט: [יא] לארכו. לכו למימרכ ספשי מונחין מעורס

י"ב קנים והעליו' אינה לריכה אלא גנים לפי שאין עליה משאוי הרי ארבעה עשר וחלה התחנותיה אינה לריכה כל עיקר לפי שמונתה על סהרו של שלחן: לא סדרו הקנים. נמטרבה המדסה: ולא נמילחין. מכל כל לחם ולחם ומניחם לארכו של שלחן ולמחר מסדר הלחם

היסנה דוהא שבת: בכנס מערב שבת ושוממן. מנין

וענין גילענין ועקם חלות איינער אויף דעם די זייט אונ איין גרעט אין די זייט, אונ צווייא ברעטער וענין גיווען בייא דיא אנדערע ועקם חלות איין גרעט אין דיא זייט אונ איין גרעט אין די זייט ועשרים ושמונה קנים בחצי קנה חלול אבא און צוואנציג האלבע רערין וענין דארט גיווען בייא די חלות ווייא איער גישפאלמען אין די לייגט ארבעט עשר לסדר זה פערצעהן האלבע רערין איז גיווען בייא די ועקם חלות ווארבעט עשר לסדר זה אונ פערצעהן האלבע רערין איז גילענין בייא די ועקם חלות דיא ערשטע חלה איז גילענין אויף דעם מיט, דיא אנדערע חלה איז גילענין אויף דרייא האלבע רערין וואס וענין גיווען אייס געשפרייט אין די ברייט. די דריטע חלה איז אויף גילענין אויף דריי האלבע רערין, דיא פערטע חלה איז אויף גילענין אויף דריי האלבע רערין, אונ דיא ועקסמע חלה איז גילענין אויף צווייא האלבע רערין, איז פערצעהן האלבע רערין, אונ אויז וענין גילענין דיא אנדערע ועקם חלות אויף פערצעהן האלבע רערין, אונ אין יעדער ברעטיל איז גיווען איין גישפאלמין פינף מאהל אריין צו ועצין דיא האלבע רערין לא סדר קניס ולא נמילחין ויהי את השבת מען קאר גיט אריין ועצין די רערין אין דיא ברעטער אום שבת צו לייגן אויף זייא די גייע חלות, אונ מען קאר גיט ארויס געמען דיא רערין פון דיא ברעטער אום שבת אראפ צו געמען פון זייא די אלטע חלות אלא בכנס מערב שבת ישוספו נאר דען פלג גייט אריין, ערב שבת אין בית המקדש און בכנס ארויס דיא רערין פון צווישען דיא חלות ונותנין לארכו של שלחן אונ ער

אויז נענען גילענין ועקם חלות איינער אויף דעם אנדערען אין דער זייט מיט, אונ ועקם חלות איז גילענין איינער אויף דעם אנדערען אין דיא אנדערע זייט מיט ויפחתיס ריחב באמצע פון די ועקם חלות ביו דיא ועקם חלות איז גיווען אפגירוקט צוויי משקים בדי שמיטה הריח מנשבת בגינה דער ווינט זאל בלאוען צווישען דיא חלות, זייא זאלען גיט פארשימקט ווערען, אבא שאול זאגט שם היי טחניס שני ביכי לבונה של לחם הפנים דארט צווישען דיא חלות האם קען גיליינט דיא צווייא לעפיל בשמים פון לחם הפנים אפרי לי האבען די חכמים גיזאגט צו אבא שאול חלה כבר נאמר עם שמיים דאך אין פסקא נחת על המערכת לבונה ובה דוא זאקמט געבען בשמים אויף די חלות, איז דאך די בשמים גילענין אויף דיא חלות, גיט צווישען דיא חלות אפר לכו האם אבא שאול גיזאגט צו דיא חכמים חלא כבר נאמר ועליו כמה מנשה עם שמיים דאך אין פסקא וועליו כמה מנשה קען קען דאך גיט טייכשין וועליו אויף איהם, נאר וועליו מיינט קען בייא איהם, געבען איהם איז גיווען דער שבת מנשה, אויף דא אז שמיים, על המערכת מיינט קען גיט דיא חלות, נאר קען מיינט בייא דיא חלות, צווישען דיא חלות האם קען גיליינט די בשמים: ו ארבע מנין של זהב היו שם דארט בייא דעם מיט איז גיווען פיר גאלדענע ברעטער וואס נענען גיניען פון דער עדר ביו איבער דעם מיט, שפילן דראיטן דיא שמיך ברעט וואס איז גיווען העבער וויא דער מיט איז גיווען איין גישפאלמען אין עמליבע קעטן שהיו סוכנין בהן אין דיא שפאלמען האם מען אריינגיזעצט דיא האלבע רערין שנים לסדר זה ושנים לסדר זה צווייא ברעטער

אלו נומלין ואילו עצמן מניחים. אחר שנטלו: אף זו היתה תמיד. דסבר ר"י לדון תמיד אלא שלא ילין שלחן וליה' א' בלא להם: והחלות מתחלקות לכהני'. משמר היואל חולק עם משמר הנכנס (ד): חל יוד"ב להיות בשבת. עדין לערב הפנים לחלו כזאתו שכת שנטעין אותו מעל השלחן ועכשיו חין יכולין לחלו מפני התענית: החלות מתחלקות לערב ואין ממתינים לחלקו למחר מפני שפסל גביל' לאחר זמנו ושמתל': השע"י: חל מוסף שהוא מקצת ונחלו לכהנים: נאכל לערב. גבילי שנת

(יד) כלי שזב בשו': [יב] ע"ש. ז"ט אמאי לא מייקי למטה ו' בגמ' מוכה לר"ד ונזכר דמחיה דמחיים: [ג] שמירי כו'. וכשמעין בכל הכנסות י"ב"ל לא שפיר נהן עם שזביל ונחלי שפיר מחמת הכעסה דהון. הר"מ: [יד] הכנלים כו'. ה"ל נאכל לתי ותי הכ סוכלים כו'. (טו) לתי שלא עלו ביום עזרה. מה שזכרתי מוסף לגמלי על שזבילי' את שבעים חיים ס"א דמלוס תקפדי שלא לזבול לירי וטפח לטי' שהרגלו עולם כמו כן אף בכל השנים דממיו כדכתיב: [טו] ח'.

ואלו נומלין ואילו מניחין אף זו היתה תמיד. יצאו ונתנו על השלחן של קרב שהיה באולם הקמירי הבזיבין והחלות מתחלקות לכהנים. חל יוד"ב להיות בשבת. החלות מתחלקו לערב. חל להיות ע"ש [יב] שעיר של יוד"ב [ג] נאכל לערב. הבבלים [יד] אוכלין אותו כשהוא חי [טו]. מפני שרעתן יפה: (ח) סירד את הלחם בשבת. ואת הבזיבין לאחר שבת. והקמיר את הבזיבין בשבת פסולה ואין חייבין עליהן משו' פגול גמול ומשא, סרד את הלחם ואת הבזיבין בשבת והקמיר את הבזיבין לאחר שבת פסול ואין חייבין עליהן משום פגול

כשחל יום הכפורים להיות כע"ש: מפני שרעתן יפה. ואין קיים לחלו הכשר כשהוא חי: (ח) ואת הבזיבין לאחר שבת. ודין ה' למדון כשכת כשעת עריכת הלח': הוא שלא היו על השלחן אלא ו' ימים והכל א"ל לתקן ולומר ע"מ לחלו למחר אלו פגול שלא קרב המתיר כמותו.

ואין צו מוסף עם האכרים שהוא דכ"ב מוק"מ לה דרוקא דפרסיה

והקמיר את הבזיבין בשבת פסולה. למחוסר זמן ויחנה עד שנת הכלה לדין דלחם סדר קדינו וכשנת קדשו שלחן וזבז חינו יכול להשהותו אלא עד שנת ראשול' ומיפסל בליה: ואין חייבין עליהן משום פגול. אם הקמירן

עסקין די פלייש רוי' פנין שרעתן יפה ווייל זיי מייאקוין זיך גימ' צו עסקין רוי'ע פלייש: ח' סרד את הלחם בשבת אויב מען האט גילייגט דעם לחם הפגים אויף דעם טיש אום שבת ואת הפגים לאר' שבת אונ' דיא גילייגט דע פלייש שבת וזנטאן תקמיר את הבזיבין בשבת אונ' באלד דעם ערשטין שבת האט מען אראפ גינעקען דיא חלות פון טיש, אונ' מען האט מקריב גינעקען דיא בשמים פסולה אוי' פסול דער לחם הפגים אונ' דיא בשמים וזין תיבין עליהם משים פגול אויב מען האט גימראקט ווען מען האט מקריב גינעקען די בשמים מען זאל עסקין די חלות נאך שבת, זענען דיא חלות גימ' פגול, ווייל די בשמים איז אן די פגול אויף פסול קען גימ' קעקען אויף זיי דער איסור פון פגול נזיר אויב פון די חלות אוי' גיבליגען א שטיקעל חלה אויף נאך שבת, איז גיטא אויף די חלה דער איסור פון נזיר, ווייל די חלה איז אן דעם פסול פון נזיר אויף פסול ופסא אונ' אויב א מקא עקם דיא חלות קומט איהם גימ' פגול, דיא חלות זענען פסול סרד את הלחם ואת הבזיבין בשבת אויב ער האט גילייגט דעם לחם הפגים מיט דיא בשמים אויף דעם טיש אום שבת תקמיר את הבזיבין לאר' שבת אונ' ער האט מקריב גינעקען די בשמים נאך דעם ערשטין שבת פסול איז פסול דער לחם הפגים אונ' דיא בשמים וזין תיבין עליהם משים פגול אויב מען האט גימראקט ווען מען האט מקריב גינעקען די בשמים מען זאל עסקין דיא חלות נאך שבת, זענען דיא חלות גימ' פגול, ווייל דיא בשמים איז אן פגול אויף פסול

ונותר

ואוח' כשי"א חי די פגים פון קבל' ופון אלפסנדריאן

ולא משום נותר. שאין נותר חל על הלחם שהרי אין ראוי לאכילה. וטמא. האוכלן בטומאת הגוף אינו צברת. כדאמרו רבנן קמחן היתיר לטהורים חייבים עליו משום הטומאה וזה לא יותר לטהורי' מעולם לדוכי' הוא מתירי' דיהולא קרבו כהלכתן: יניחנו לשבת הבאה. ויעמוד שבתיים על השלחן דכיון דלא נסדר בשבת אין שלחן מקדש עד שתגיע שבת ומלחמו שבת יכול לטהרו' ז' ימים: שאפילו היא על השלחן ימים רבים. קודם השבת:

וגמירי' שרי אף בלא מליחה ומחוי' ט: [טז] כילי יעשה. טלף יכל דבר לפסול יניחה עס הכזיבים לשבת כבואם ט"ז מש יעשה מן הלחם אחר שזקקו הכזיבין. טוס' ותפוי' ט: [יז] טל' ג' אין פתוח עכ' ימים שטכרו וכן ג' ולא קשיא דלמתי לבי' וגו'. טיין כריש מסכת פרים: [יח] טוס' ט' ח' י"ב בע"ש אין לחם הפנים נאפה כו'. רש"י!

אין בכך כלום. שאין השלחן מקדשו על השבת הלכך לא מפסיל בלינה לאחר השבת: (ט) אין פחות מב'. ח' ימים משאפסוס: נאכל לשלשה. שאפסוס בע"ש לפי שאין מליחת דונה לא שבת ולא יו"ט: לחשעה. שבת שנייה שהוא תשיעי לחסייתו: לעשרה. שאפסוס בה שבת: שני יו"ט של ר"ה. קודם לשבת נאפה כדרכו ולאכל בשבת שניה

ונותר וטמא. מדר את הלחם ואת הכזיבין לאחר שבת והקמיר את הכזיבים בשבת (פסול) כיצד יעשה [טז] יניחנה לשבת הבאה שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום: (ט) שתי הלחם נאכלות אין פחות משנים ולא יותר על שלשה [יז] כיצד נאפות מעיו"ט ונאכלות ביו"ט לשנים. חל יו"ט להיות אחר השבת נאכלות לשלשה. לחם הפנים נאכל אין פחות מןשעה. ולא יותר על י"א. כיצד נאפה בע"ש ונאכל בשבת לתשעה חל יו"ט להיות ע"ש נאכל לעשרה ב' ימים טובים של יו"ט נאכל לאחר עשר ואינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט. משום ר' שמעון בן הסגן דוחה את יו"ט. ואינו דוחה את יום צום [יח]:

הרי לאחד עשר ואם חתמר הרי י"ב יניחו דהא אומה שבת הוי ח"כ ואין הלחם נאכל עד למ"ט הא ל"ק דלענין אכילת קדשים הלילה הולך אחר היום שטכר הלכך מקרי י"א: ואינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט. לפי שאין אופים ומבשלים ביו"ט אלא מה שאוכל בזהו היום לכך: רבן שמעון בן גמליאל אומר. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

פרייטאג אונ קען עקט ניי זונטאג לחם הפנים נאכל אין פחות מששעה דר לחם הפנים ווערט גיגעט אין ניינייגער ווי אויף דעם ניינעטן טאג ולא יתי' על אחד עשר אונ גיט ליינענער וויא אויף דעם עלפטין טאג ביצד נוי אזוי נאפט בערב שבת ונאכל בשבת לתשעה דער לחם הפנים ווערט אייביג גיבאקין פרייטאג ואיז פרייטאג איז אונאכין טאג, אונ ער ווערט גיגעט אין איבערראכטאג שבת, איז דאס דער ניינעטער טאג חל יום טוב להיות ערב שבת אויב פרייטאג איז גיווען יום טוב, איז דער לחם הפנים גיבאקין גיווארן דאנערשטאג, אונ ער ווערט גיגעטען איבער אכטאג שבת נאכל לעשרה ווערט ער גיגעטען אויף דעם צעהנטיגן טאג שני ימים טובים של ראש השנה אויב דאנערשטאג אונ פרייטאג זענען גיווען צווייא קעג יום טוב ראש השנה, איז דער לחם הפנים גיבאקין גיווארען מיטוואך, אונ ער ווערט גיגעטען איבער אכטאג שבת נאכל לאחר עשר ווערט ער גיגעטען אויף דעם עלפטין טאג ואינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב ווארעם דער באקין פון לחם הפנים שמויטס גיט אוועק שבת אונ גיט יום טוב, קען טיאר דעם באקין דעם לחם הפנים אום שבת אונ גיט אום יום טוב, רבן שמעון בן גמליאל זאגט רבי שמעון בן הסגן האם גיואגט דוחה את יום טוב דער באקין פון לחם הפנים שמויטס אוועק יום טוב, אויב יום טוב איז פרייטאג, באקט מען דעם לחם הפנים אום יום טוב ואינו דוחה את יום טוב אבער דער באקין פון דעם לחם הפנים שמויטס גיט אוועק יום כפור, אויב יום כפור איז פרייטאג באקט מען דעם לחם הפנים דאנערשטאג ויל' בחי' ט:

ותיר אויב פון ריא חלות איז געבליגען אשמיקעל סקה אויף נאך דעם אנדערען שבת, איז ניקא אויף די חלה דער איסור פון נותר, ווייל די חלה איז אן דעם פסול פון נותר אויף פסול וקטא אונ אויב אקטא עקט די חלות קוקט איהרם גיט ברת, ווייל דיא חלות זענען פסול (ועיין תויב) מדר את הלחם ואת הכזיבין לאחר שבת אויב קען האם גייריגט דעם לחם הפנים מיט די בשמים אויף דעם טיש נאך שבת, אין מיטען וואך ודחסי' את הכזיבין בשבת אונ פאלד דעם ערשטען שבת האם ער מקריב גיווען דיא בשמים ביצד יעשה וויא זאל קען טאהן וזאל קען דעם ערשטען שבת לייגען אנדערע בשמים יניחה לשבת הבאה זאל ער לאזען ליגען די חלות מיט די בשמים אויף דעם טיש ביו דעם אנדערען שבת שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום ווארעם אפילו דיא חלות ליגען אויף דעם טיש פאר שבת פיל קעג, ווערען גיט פסול דיא חלות, ווארעם קען לייבט אן אייביג צו קעכענען בייא די חלות פון שבת דריבער ווערען נייא ליגען ביו דעם אנדערען שבת: מ' שתי הלחם נאכלות אין פחות משנים דיא צווייא גרויס פון שבעות ווערען גיגעטען גיט ווייניגער וויא אויף דעם צווייטען טאג וויא נייא זענען גיבאקין גיווארן ולא יתי' על שלשה אונ גיט ליינענער ווי אויף דעם דריטען טאג ביצד וויא אזוי נאפות טערב יום טוב ונאכלות ביום טוב לשנים וויא ווערין גיבאקין ערב יום טוב, אונ קען עקט נייא אום יום טוב, איז דאס דער צווייטער טאג חל יום טוב להיות אחר השבת אויב יום טוב איז גיווען נאך שבת, זונטאג נאכלות לשלשה ווערין די חלות גיגעטען אויף דעם דריטען טאג, גיבאקט זענען וויא גיווארין

יהושע בנזן נער לא ימיש מתוך האוהל אל הקב"ה יהושע כל כך חביבים
 עליך דברי תורה לא ימוש ספר התורה הנה מפוך. תנא רבי ר' ישמעאל דברי
 תורה לא יהו עליך חובה ואי אתה רשאי לפסוק עצמך מהם. אמר חזקיה
 מ"ד ואף הסיחך מפר צד רחב לא מוצק תחתיו. בא וראה שלא כבודת הקב"ה
 מרת ב"ו. מרת כ"ו אדם מסיח את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה. והקב"ה
 מסיח את האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים ושמא רואף הסיחך מפי צד
 מניהגם שפיה צד שעשנה צבור בתוכה ושמא תאמר כשם שפיה צד כך
 כולה צרה ת"ל העמק הריחב מדורה ושמא תאמר למלך לא הוכנה ת"ל גם
 היא למלך הוכנה ושמא תאמר אין בה עצים ת"ל מדורתה איש ועצים
 הרבה ושמא תאמר זה הוא שכרה ת"ל ונחת שלחך מלא רשן :

עסקה נכור בחוכה ולא חזן כדו סידורו רשעים בלם ובעטן : תועמך הרחיב. כיון שכל לפומק מיד מרסיב :
 למלך אל הוכנה. לתלמיד ספי' לא התורה להוכנה ניהנס שהא' דלון נה מלך קרוי ת"ח דכתיב כי מלכים
 ימלוכו : שמא תאמר זה שברה. על תורה שמלכת מניהגם חבל שזר חמר לא ת"ל ונחת וגו' :

האם גזעיהן אז יהושע האם שמתוך לוב די הורה
 שגמור ווי עם שמיים אין פסוק וישתו יהושע בן נון נשר
 לא ימיש מתוך האוהל יהושע בן נון דער משרת פון
 משה האם זיך גיט אפגיטאהן גער איז גיט אונעק
 גינאנגען פון פריה אונ אבענד פון גינאזאלט ויום
 גאם איז גינעיהן גינארין צו משהו אמר אל הקדוש ברוך
 היא האם גאט גינאגם צו יהושע יהושע כל כך חביבים
 עליך דברי תורה לא ימוש ספר התורה הנה מפוך וייל דיר
 זענען אזוי לוב די בריד פון די הורה, זאג איך דיר
 אז די הורה וועט גיט אפגיטאהן ווערן פון ביין
 מויל אונ דו וועסט אין גינא ביידין פון זאגט אונ זאגט
 זאג דבי רבי ישמעאל דיא תלמידים פון רבי ישמעאל
 האבן גיערענט דברי תורה לא יהו עליך חובה די הורה
 זאל גיט זיין ביי דיר ווי אחוב, אזוי ווי איינער איז
 שולדיג געלט צו בציאהליון, זאגט ער ווען וועל איך
 שוין בציאהליון דעם חוב אונ פסור ווערין, אונ ער
 בציאהלט מיט נואם, ער קען, אזוי וועסטו זאגין איך
 האב אויף מיר אחוב צו לערנען אלע קאג, איך
 וועל שוין אפלערנען אונ פסור ווערין דעם חוב, דס
 קארטען גיט זאגין ווי אפך רשאי לפסוק עצמך מהם דו
 קארטעס גיט דיר פסור מאכין פון הורה צו לערנען,
 נאר קאג אונ נאכט ווען אקענעמט האט נאר צייט
 מו ער לערנען הורה אמר תורה חזקיה האט גינאגט
 מי דתיב וואם מיינט ד"ר פסוק וואף חסידי מפי צד
 רחב לא מוצק תחתיו ער האט דיה אנגינעט פון דיא
 איינעט מויל עם איז ברייט אונ אונזן איז גיט איינג,
 בא וראה שלא כבודת הקדוש ברוך הוא מרת בשר ודם קום
 אונ זעה די כדות פון גאט זענען גיט ווי די כדות
 פון אקענעמט מרת בשר ודם אדם מסיח את חברו מדרכי

זוהר צו דף ה' ע"א . ס"ח דלילנות יוד הא ואו הא

ער דהוו זולו אשכחו חד בנרס דהיה חתי וג' ענפי סדס כרביה קריבו גביה אמרי ליה למה לך האי חמר לרווחא טובלא
 ח"ר אלעור ספיר קאמרת חבל ג' חלון למה ח"ל חד לאכריס וחד ליתחן וחד ליעקב וקשירנל לכו כדחל וזרחנא ככו
 בנין דכתיב (שיר א') לריח שמיר טובים שמן חירק שמך בנין דכתיב ריחא חתקיים חולטא דפשא וביהמותא דל חתקיימא
 וחתניו כרכאן מלעילא יתחא ח"ר ח"א וזחא חולקיהון דיראל כעלמא דין ובעלמא דלתי ת"ח לית עלמא חתקיימא חלל חלל
 ריחא ומריחא דל אשתומדע ריחא חמרס דכף כשתח דכפיח כשתח חתכיה חכיהל ומלקח פשאל יתירה וישתחל חלל
 נפשא ורוחא מחפרסן עיבין אחא ריחא דל ומתקרין דל כדא וחדלון וע"ד כפי רוחא בחר רוחא לקבלא ריחא כיון דלחקבל

יחל מתקרבן כחדל וחדלון כ"ב רים דקרנבא בריחא דא מתקרבן כלל כחדל ומתלהטן בלויי וחדלון. ח"ח תרי בלויי חד לטילא וחד לתחא וד לטיס כ"ב האי בלוינא דלתחא וכבי לה האהא דלטיילא האהא הנחא (דלטיק בזבילנא תחאה לטיס) [כ"א דלטיק לטיין] האהא בלוינא כ"ב תנא דקרנבין האי תנא דלטיק לטיס בלוינא עלאי ומתלהטן בחד ומתקרבן כלנא כחדל בריחא דא ובנין כן אשה ריח ניחוח לה' הא לוקומה וע"ד ריחא דקרנבא קיחתי דכלל וקיחתי דשלמא וקרנבא על ידי דכחא דמקריב כלל ובג"כ ו' יוחא אשלמותא אבהלומי ביה בנין דיתברכון כוליה בסולחנא וישחכמו דחווין וברכאן לעילא ותתא. כתיב (ישעיה כב) ה' אלהי אתה ארומחן וגו' האי קרא לוקומה ה' אלהי אתה דכבי ב"ג לחודא בשמא קדישא ולבבחה ליה על כלל ויחא אחר שבחה עלייה כמה דלוקומה וכלל מעמיקא דכלל דכתיב כי עשית עלאי. עלא כמה דכתיב (שם ט) ויקרא שמו עלאי והא אחרת עלות מרחוק. עלות כד"א יוסין. מרחוק דכתיב (ירמיה לא) מרחוק ה' אלהי לי וכתיב (תשלי לא) מרחוק תביא לחמה, אמונת אומן כד"א (דברים לב) אל אמונה ואין עול ואוקומה אמונה בליליא כד"א (תהלים זב) ואמונתך בלילות וכתיב (איכה ג) חדשים לנקרים רבה אמונתך וימין קב"ה לדכחה לון לישראל מחזיביון כמה דכתיב (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אסרה אתכם בילא"ו יילא"ו :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

טוסר

טשעורי קרושה ח"ב שערי ז

תרמב"ט הלכות מעשה הקרבנות פרק ב

(א) המצורע מביא עם שלשה כבשים שלו שהן תמית ואשם ועולה שלשה עשרונים וספי חשמועה לסוף שהן באין בכלל הובחים שלו עשרון עם כל כבש בלול ברביעית ההין ששן ורביעית יין עם כל עשרון משלשתן כשאר נסכי הכבשים והמקריב את הפלגם מביא עם נסכי איל ולא עולה לו ובתו : (ב) ההין הוא שנים עשר לוג. וכבר הודענו שיעור הלוג עם סדוה אחרות בהלכות עירובין. והעשרון הוא העשר שהוא שיעור הנסכים או המכונה בין סדוה יחיד בין סדוה צבור

תפלה. לפיכך כ"ב טסא מדכריס טמוהיס כדומא על טילא וכמו דרמס כ"י טילא נדולג מעל סקרנב' טח' למס ל' רוב אחיכס וגו' וכתיב גם כי פרוה פתלה מללג טנדולס מסן וכמו טסקרנבונם טעברין פסקלג ו'כ מפקסס טוהוטי על סדס. תסער כוססר ס' ויסקל ללססל יקירל מכל פולחנין מכל סורקינין מר'. טורי לטיכא לרז"ל למס זכה חלקנס למספיד טמוול טסקול דכמס וחסקן טמטי טסוס טוול לרגל וטסולג לבני סדס סרבי' טמו טפוסס סופן. וכן טמוולג כמו טוסג לחרי. כמ"ט וככד ביה אל

חלה וכבר ביארנו שיעורו בענין חלה : (ג) בשמורדין

אחרי רחמי וידינם לביבתי דיא רבין האבין גינאנמ, תפלה איז אייגע פון די נאכין טעמדיס בריסו של טילס נואס זענען דיא גרעסקע פון דער נועלם יבמ טדעמ כי היא גדולה מכל הקרבנות אזוי ווי די ווייסקט אז תפלה איז גרעסקער פון אלע קרבנות שאנדי ווי עם שמיים אין פסוק נאם נאנמ צו דיא יודין לפי לי חב ויתבם צו נואם דיאך איך אייגעקע פיל קרבנות ים כי תבם תפלה אפילו אחר נעם פיל קעמין נועל איך גימ הערן מכלל שגדלה פון אז קען נאנמ אפילו איר נעם קעמין זעהן מיר אז קעמן (תפלה) פון גרעסק ווי קרבנות, קרבנות וייל איך גימ, אפילו תפלה וייל איך איך גימ ויבם שחקרבנות סכפדין אזוי וויא קרבנות זענען סכפר די עבירות תפלה ים גן סכפרה שטחיה של ים אזוי איז תפלה איך סכפר די עבירות פון קעמשיין ויבם היידי פריש ויבמ דער וזהר נאנמ אין די סדרה ויקהל עלתא קדיא מכל שיתנין מכל שיקנין תפלה איז מייגעקער פון אלע עבירות אונ פון אלע איסקלייזונגען מדי תיבא תפלה קריינינג אובות אפילו צו קשעים אפרי ובדוטיס ויתבם לביבתי די רבין נאדין גינאנמ לפי ובה אלקנת חמסיד שמיאל פאר נואם נאם אלקנה זכה גינען דער גביא שמואל נאל פון אים גינארין ווערין ששקל במשה ויהיו נואם ער איז גירעכינג גינעוין ווי משה אונ אהרן סגני שטיח טחל לטיני וייל אלקנה פלעגט גיין אויף יעקער יום טוב אין ירושלים ויעלה לפני אדם תיבה עם אונ ער פלעגט מיט זעקען פיל קענמשיין מיט ויה וימחה אויף אונ ער האט גיין אויף מנופה גינען דיא סמנה וכן שמיאל בעי טחל אפרי ויה ויהוה שמואל פלעגט אויף אזוי טאהרן כמו שטחיה ווי עם שמיים אין פסוק

(א) המצורע מביא עם שלשה כבשים שלו אפצורע בריינינג מיט זיינע דרייא שששין שהן תמית ואשם ועולה דאם איז אפסאות אונ אפאשם אונ אעולה שלשה עשרונים דריי צעהנדליגען קעהל וספי חשמועה לסוף די רבין האבין גינערינג שחן באין בכלל הובחים של אז דיא דרייא עשרונים קימען צוואקען מיט זיינע קרבנות ששין עם כל כבש צו יעדער שפעס בריינינג צו אפצעהנדליג קעהל בלל ברביעית יהיו ששן אים- נעמישם מיט אפערטיל הין פוימאפיייל דיביטיין ים כל עשיון מכל ששין אונ אפערטיל הין נויין דיאך ער גרייניגען צו יעדער צעהנדליג קעהל פון די דרייא צעהנדליג פאר נסכי תבשים אזוי וויא אלע נקבים פון שפעסין ומקריב את תפלה אז איינער בריינינג אקרין אפלקס ואפעפס נואם איז אלמ אין דריי צעהנמיין הודשו מביא עם נסכי איל דיאך ער ברייני- גען צום פלגס נקבים נואם קען בריינינג צו א איל ולא עולה לו ובתו אונ דער רבין נעם גימ גירעכינג גימ פאר אפעפס אונ גימ פאר א איל : (ג) יהיו הוא שנים עשר לוג א הין איז צוועלף לוג ויבם תדעט שטיח הילי עם סדוה אחרות בהלכות תמיד אונ אין דיא דינים פון עירובין האבין סר ששין עשיריגען וויא פיל א לוג איז אונ נאך אונקערע קאסין ווי פיל זיי זענען דעשיון הוא תוסף אעשרון ואפצעהנמיל אפיהא דאם איז א עוקר נואם ששין אין דער תורה שחא שטיח תלך דאם איז אקאם קעהל אז קען פארקנעמ דאם דיאך קען פון דעם געבין תלה ויבם בארטי שטיח געניג חלה אין דעם דין בלל איז ששין געשיריגען ווי פיל די קאם איז : (ג) בשמורדין הנסכים או המכונה יחיד קען עקס די נקבים אקר די סדוה בין סדוה יחיד

והנגלג וטקס את ישראל וטעמוהו הכתמה כי טס כיומי . וטכנס לא זכה לכל מעלותיו אלא מטוס ואת כטפס להט פטו כהקן וכו' וטכנס הכי יסיה לנו גדול וגו' כי ידפחיו למטן אטרי יולס וגו' וטמרו דרך ט' וגו' וכל אטשי סדוקים אינן זוכין לו אינן נפטים אלא על סייס : :

אין מודרין אותו במדה של שלשה עשרונים למר או של שנים לאיל אלא מודר הכל בעשרון א' שהי' במקדש וכן השמן של נסכים כודרין אותו במדתו שבמקדש ושמן של מנחות היחיד בלוג שבמקדש נמנין העשרונות כך מנין הלוגין :

וטכב בית אט הנגלג ולטפס את ישראל לשמואל קלעקט ארומנין אין בית אל אונ אין גלגל אונ קלעקט משפטין די יודין ולטשבתו ה'סטה אונ ער קלעקט ו'ך צוריק קערן אין קכה פי טש ביתו ווארוס דארט אין גיווען ויין שטוב-ניין (וואהנגג) וואכרס לא זכה לכל מעלותיו ונאם אכרקה האם וזכה גיווען צו די אלע בעלות אלא משים ואת הנפש אשר עשה ביהוה אין דאם נאר גיווען ונענין די מענטשין ונאם ער הט כגניר גיווען אין הרן ויחביב אונ עם מענטשין אין פסוק ויבטח חי ויהי לטי גדול אכרקה ונעם ויין צו אנרוס פאלק כי ידעמי לפני אשר יצח לבני אחי אונ איה האב איהם ליב וייר ער ונעם גיטישען ויגע קינדער ונאם וועלן ויין נאך איהם ויאל זאלין סאוקן זקקה אונ משפט אונ זאלין הישען דעם ונעם פון גאט וכל ראשי מדרות אינן זוכין או אינן נגישים אלא על סייס : אונ ונאם אלע גרעסעקע מענטשין ונען נאר וזכה אדער זיי נערין גישקראפט , אין נאר ונענין די זאך נאז זיי קענען מנהג ויין אכרעקע מענטשין אונ ונען ונען מנהג , אי וייער זכות נרוס , אונ אז זיי קענען טוקה ויין אכרעקע מענטשין אונ ונען גיט מנהג אי וייער שקראפ גרויס :

בין מנחת צבוי כיי די מנחה ונאם א מענטש בריינגט , אונ סייא דיא מנחה ונאם דער צבור בריינגט אין מודרין אותו במדה של שלשה עשרונים לפי או של שנים לאיל מעקט קען גיט מיט א קאם פון דריי עשרונים צו א פר , אדער מיט א קאם פון צוויי עשרונים צו איין איל אלא מודר הכל בעשרון אחד שהיה במקדש נאר קען מעקט מיט א קאם פון איין עשרון ונאם עם איין גיווען אין בית המקדש , מיט דעם איין עשרון מעקט קען צוויי מאהל צו א איל אונ דריי מאהל צו א פר וכן השמן של נסכים מודרין אותו במדה שבמקדש אונ די בוימאזיר צו די נסכים מעקט קען אויך מיט די קאם פון בית המקדש וישן של מנחות היחיד בלוג שבמקדש אונ די בוימאזיר ונאם קען דארף צו דיא מנחה פון אמיניגען מענטש מעקט קען מיט דעם רוג נוס אין מקדש נמנין העשרונות כך מנין הלוגין אזוי וניא קען ציירט ווי פיל עשרונות מעהר קען בריינגט צום קרבן , אזוי ציירט קען ווי פיל לוגין בוימאזיר אונ ויין קען בריינגט צום קרבן :

אונקלוס

צו ליל ו תורה

כ"ו פסוקי שמרת נדר מילי ב"ן וי' ה' ה' ותעשה ממנו צירוף הדיח בניקוד שש

י ואת שתי הבָּלִית ואת־ההַלֵּב
אֲשֶׁר עָלֶיהָן אֲשֶׁר עַל־הַבְּסָלִים ואת־
הַיִּתְרֹת עַל־הַכֹּבֵד עַל־הַבְּלִית
יִסְדְּרָנָה : " וְהַקְטִיר אֹתָם הַבְּהֵן
הַמִּזְבֵּחַ אִשָּׁה לַיהוָה אֲשֶׁם הוּא :
י כָּל־זָכָר בְּבַהֲנִים יֹאכְלֵנוּ בְּמִקְוֹם
קֹדֶשׁ יֹאכֵל קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא :

י ואת שתי הבָּלִית ואת־ההַלֵּב
אֲשֶׁר עָלֶיהָן אֲשֶׁר עַל־הַבְּסָלִים ואת־
הַיִּתְרֹת עַל־הַכֹּבֵד עַל־הַבְּלִית
יִסְדְּרָנָה : " וְהַקְטִיר אֹתָם הַבְּהֵן
הַמִּזְבֵּחַ אִשָּׁה לַיהוָה אֲשֶׁם הוּא :
י כָּל־זָכָר בְּבַהֲנִים יֹאכְלֵנוּ בְּמִקְוֹם
קֹדֶשׁ יֹאכֵל קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא :

רש"י

שפת חכמים

(ה) אישם הוא . עד שינתק שמו ממנו לומר על אשם שמתו בעליו נ או שנתכפרו בעליו ד אש"ט שמואל לוי' דמיו עולה לקין המזכח אש שמתו פת' לינו כשר לעול' קודם שנתק לרעיו' ואינו כח ללח' על האשם שיהא פסול שלא לשמו כמו שדרשן הוא הכתוב כחשאלתי לפי שאשם לא נא' כו אשם הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא טעמו שלא הקטירו האימוריו כשר (זכחים דף ד' . וע"ש ברש"י) : (ו) קדש קדשים

ג ריינו מד טלס סקריב אט האשם דשבו ה"ל להקריבו לפי שסמית' טכפכת : ד' כגון שטעריס אשם ונכחד ממנו והקריבו אשם אחר ואש"כ נמלא אשם לשמן א"כ כשר נכפדו ונכפדו ונכדו ונכדו לרבות אשם או עד שימטכב וחל"כ מוכרים אותו וקונים דמיו עולה . אכש"י וסקרה כח לכודינו אש"ט שמועד להיות דמיו פולס לקין סעוקה אש שמתו סתם אינו כשר לעולה קודם שינתק לרעיו' אכל נשנייק לרעיו' אש שמתו סתם כשר : מדכתיב אשם הוא נשמת אכל עולה וספטיא שכוה אשם ולא עולה אלא נשמת נשמתים וכל כוה ליות מולס קען שינתק לרעיו' ונשמו סתם סכר לעולם : הלכומר ועכיון שלא קוקסלו אימוריו כשר מו טל

**יַבְחָטְתָּ אֶת פְּנֵי אִשְׁמַטָּא
 אֲדִירְתָּא חָדָא לְהַוְפְּהֵנָּא
 דִּי יַכְפַּר בֵּיהּ דִּילִיהּ יְהוִי
 יִבְחָטְתָּ וְדַמְקָרֵב יתְעַלַּת
 גְּבַר מִשְׁדֵּךְ עֲלֵהָ דִּי יַקְרֵב
 לְכַתְּנָא דִּי יִהְיֶה יְהוִי מִן כָּל
 מְנַחְתָּא דִּי תִחֲתָאֵי
 בַתְּנֹרָא וְכָל דַּתְתַּעְבַּד
 בְּרֻחָתָּא וְעַל מַסְרִיתָּא
 לְכַתְּנָא דַּמְקָרֵב יתְהוּ
 דִּי לִיתְתְּהֵי וְכָל מְנַחְתָּא
 דְּפִילָּא בַּמִּשְׁחָ וְדָלָּא
 פִּירָא לְכָל פְּנֵי אֲהָרָן
 הַתְּיָגֵבֵר בְּאַחֻזְהוִי יֵאָדָּא
 אֲוִירֵי תַּאדִּיבֵּתְקֹדֶשְׁיָא**

יבחתת את פני אשמטא
 אדירתא חדא להופהנא
 די יכפר ביה דיליה יהוי
 יבחתת ודמקרב יתעלת
 גבר משדך עליה די יקרב
 לכתנא די יהי מן כל
 מנחתא די תחתאי
 בתנורא וכל דתתעבד
 ברוחאתא ועל מסריתא
 לכתנא דמקרב יתה
 דיליתתהי וכל מנחתא
 דפילא במשח ודלא
 פירא לכל פני אהרן
 התיגבר באחוזיה יאדא
 אוירי תאדיבתקודשיא

ת"א כחטאת. ט"א י"א כה: לו י"א יס.
 ט"ז: ט"ז: יזולה ר"ש. ט"ז: פנ:
 פנר טוולה. ט"ז: ק: אשר סקריבי.
 ט"ז: ק: לטכ לו. ט"ז: ט"ז: ט"ז: וכל
 מנחת: קידושין נ"ג מנחות ט"ז: ע"ג ע"ג
 מנחות ט"ז: א"ש לחמוי. קידושין ט"ז: מנחות ט"ז: וזאת תורת זבחה
 בעל המזורים

כַּאֲחֻזֵי פִּי שְׁלוּשֵׁי יָא וְזֹאת תּוֹרַת זָבַח

(י) לכל בני אסתר מהי אש לחמוי. ופנין ליה זחם מוכס רש"י

קרישים הוא. בתורת כהנים הוא נדרש: (ז) תורה
 אחת להם. בדבר זה: רבבה אשר יכפר בו. הראוי
 לכפרו מונק בו פרט לעבול יום ומחוסר כפורים ח ואוּן:
 (ח) עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה.
 פרט לעבול יום ומחוסר כפורים ואוּן שאינו ח מולקים
 בעורות (בזחם ק): (ט) לכהן המקריב אותה
 זגרו. (ת"כ) יכול לו לנדות ח"ל לכל בני הכהן תהיה יכול
 לכהן ח"ל לכהן המקריב שה כיד לבית אב של אוחו יום
 י מקריבין אותה: (י) בלולה בשמן. זו מנחת כ נדבה:
 וחבריה. זו מנחת חוטף ומנחת קנאות שאין בהן שמן:
 נדבה האמורה בפרשת ויקרא דבה שאר משב דכתיב
 מעמי הקרבנות

ש"ך לומר לשמו כשר שלא לשמו פסול שח"כ י"א אשם ויין
 סקטרת טמיוו ל"שמו מחוסר טהור כתיב אחיו וכי אש
 לא הוקשרו טמיוו כשר דלחן כפרה אלא כדס: י פ' מוכה אהם
 להם ד"ין עם הסכן אשר יכפר וגו' הכל אחיו שלם להשום
 חטאת ואשם מה כתיב כחטאת כלשם שבאשו זה נוס: י פ'
 ואין לו הכשר שמט: ח פ' פעמים יש מנח שלחן הקריב קרבן
 למחר: ט פ' סכט ל"ט: ח פ' וט"ט פעמים ויש חטאת שלחן
 קרבן גדלילי ח"ל דוקא כשר דקא' לאכילה והם כחטאת מנחלוך ככשר
 מכליו לכן מעיסן כחטאת חל עורות כיון דלא קא' לאכילה ח"ל
 אש"ג דלא ח"ל ובעורות חולקו וצנעות קח"ל וכו' למטותן טמיוו:
 י סכהנים היו בחלקם ל"ל למשבוטות כל משמר לשבת וכל משמר
 בחלקם לשבת כתי אלוט לשבת סייעים לכל יום בית אב אחד וביום
 שבת משמר כל השבת כתי אלוט בית: כ פ' זו מנחת סלם של
 וכל מנחה אשר חטפת בזמור וכל נכסס במרחש ועל מחסו וכו'

דעת זקנים מבעלי הרוספות (יא) זבח השלמים. למש נקרא שמה שלמים שמשמיע שלם
 זין ישרלם לאכזים שבשנים וכן כתיב וזבח תורה יבדכתי כשני
 נוינ פעולם סוס ובעולם סלם: נוינ פעולם סוס ובעולם סלם:
 פירוש להורות אלהים

ות שפאת אזוי ווי דער דין פון אוןמאָט קאָשט אזוי
 ווי דער דין פון אַאָשם פּהָן דער פּהָן וואָס איז
 ראוי דאָס מקריב צו זיין לי צו אים יהיה זאל עם זיין
 בלוקר ער זאל פון דעם קרבן אחלק זעמן (עין רש"י):
 (ח) תיפני אונ דער פון ווס איז ראוי צו מקריב זיין
 די עוקה פון אָמענעמש ער העיל די פעל פון דער
 עולה אַשר הקריב ווס ער האָט מקריב גיווען לפני לו
 זיה נאל דאָס זיין זעם פּהָן בלוקר ער האָט אחלק
 אין די פעל: (ט) וכל מנחה אונ אזעלכי בַּמִּשְׁחָ אַשֶׁר
 וואָס ווערט גיבאָקין אין זיין אויבין וכל אונ אַלע
 מנחתי וואָס איז גיבאָקט גיוואריז אוי אַמיפע פּאָן
 וְעַל יַחַבְתָּ אֲרָעֵךְ וְיֵא ווערט גימאָקט אויף אזוי אַפּאַן
 וואָס איז גימ טיף לַפּנֵי צו דעם פּהָן וואָס איז יֵא
 מקריב לו תיחַ גיהער יו צו אים וינים צו דעם פּהָן
 אַלֵיּיִן נָאֵר אֲלֵע פּהָנים ווס האָבין דעם קאַנ גיבָקין
 גיווען קרבנות האָבין אין דעם אחלקן (עין רש"י)
 (י) וכל מנחה אונ אויף ליפע מנחה גילילא בשן ווס איז
 גיבישט מיט אייר תּוֹרֵה אָדער אַמרוקענע מנחה
 לָל בני אהרן צו די בָּרָהִים פּהָן דעם קאַנ תיחַ נאל
 (יא) וזאת תּוֹרַת אֲרָעֵךְ גַּלְיֵה מִיט דעם אַנְרְעֵרִין:
 זי זיין איש בָּחֵייו אַיִנְגֵּר גַּלְיֵה דאָס לערננג פּהָן דעם

קרבנו על זבח תודת שלמיו :
 והקריב ממנו אחד מכל קרבן
 תרומה ליהוה לפהן הזרק אתדם
 השלמים לו יהיה : ובשר זבח
 תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל
 לא יניח ממנו עד בקר : ואם נדרו

קרבניה על נכסת תודת
 קדשוהי : ויקרב מגיה
 חד מכל קרבן
 אפרשותא קדסו לכהנא
 דיוזק ית דם נכסת
 קודשיא דליה יהי :
 ובשר נכסת תודת
 קדשוהי ביום קרבניה
 יתאכיל לא יצנע מגיה
 עד צפרא : ואם נדרא

ת"א על זבח : שם יכ מו עה : והקריב : סמחים לז נמחות עו עה : הזרק את. זכמים כ קד : ובשר זבח. ש ד ט ל ט ל ט : יניח
 טס לו : ואם נדר לו. סמחים ט"א ט : רש"י

רשב"ם

הם ומירשו שמנון כמה וכמה עשרונים : (טו) ואם נדר
 או נדרה. שאמר ר"י עלי שלמים שוהו לשון נדר
 רש"י

קרבנו על זבח. (שם דף ע"א ט"ב) ס מניד שאין הלח' קדוש
 קדוש' הגוף ליפסל כיואל וטבל יוס ומללא' לחולין כפדיון עד
 שיטעם הזבח : (יד) אחר מכל קרבן. לחם אחד מכל מין
 ומין ע יטול תרומה לבקן העובד עבודתה והשאר נאכל
 לבעלים ובשרה לבעלים חוץ מחזה ושוק שבה כמו שמתפרס
 למטה מטפת חזה ושוק בשלמים והתודה קרויה שלמים :
 (טו) ובשר זבח תודת שלמיו. (זכמים לו ט"ב) יש כלן
 רבויין הרבה לרבות תחלת ואסע וחיל נזיר ומגינת י"ד פ
 שהיו נאכלין ליום ולילה : ביום קרבנו יאכל. וזמן
 שרהצ צמן לחמה : לא יניח ממנו עד בוקר. אבל אוכל
 הוא כל הלינה אם כן למה חמרו ק עד תלות כדי להרמיק
 האדם מן העני' (ריש ברכות) : (טו) ואם נדר או נדרה.

ותשלומים כמו שמירשתי למעלה. כלומר שאינו תודה
 אלא נדר : ביום הקריבו. ביום שהקריב הוא כבר את
 שפתי חכמים
 ברותמים ואין אופים אופן אמ"כ כחור אלף לריבים טו לאסוס
 אחר חליטה כמו במנה" ט"כ כה כדריא חסויני וילפינן מירכס
 מירכס נל"ש : ס דל"כ יקריב קרבנו על זבח תודה שלמיו ל"ל
 הא לנ"י מניח חכוי והקריב על זבח סהודס חלות מלות וגו' אלף
 ש"מ זינו אלף לדרש שאין לקם קדוש וכו' ויסי' מלת לחם חסן
 נדרש לפניו ולתתיו לפניו חלות מלות בלולות בשמן וגו'. וסבל
 מרככת בלולות בשמן על מלת לחם וגו'. ולתתיו על חלות לחם
 חסן יקריב קרבנו לזבח תודת שלמיו : ע דק"ל הלף אלף סיה אלף
 קרבן אחד שלמי תודת. ר"פ לחם אחד וגו' דכל מין ומין קדש
 קרבן : ס וט"ג" ש"ש" פ"י כפרשת ראה בני ולא יליו סן הכשר
 בתגינה "ד" ה"ד מירכ' ולימד עליה שבלמלה לשי ימים ולי' אחד
 י"ל שרש"י ז"ל פ"י הכה אליבא דכין מימא דאמר דמגי' הכהס
 פס הפסא נלכלת ליום ולילה כמו פספס והא דקאמר לשי ימים
 וגו' הוא אליבא דרבנן דפלוני עליה מימא ומ"ל דהא דשלמים
 הכהים ממתת פספס ליין נלכלים אלף ליום ולילה סינו אופן
 שלמי שכלים ממוחר הפסס כגון שהפריס מיעוס לספסו וקס
 כהן פספס וחוסר וכן הפספס שמחוחן מעווי יביא שלמים וליו
 ולא כתיב צימו יאכל אלף לומר לך שהיו סהלט כמו סקרנן
 ממני אחד מכל קרבן : קר"ל נסח זמרו חכמים שאלף אופו של
 מעמי הקרבנות

דפכה פסח קחיו דינן כפסח לחול ליום ולי' : צ מדכתי' קרבנו
 סלמו לעינן אליכסן סהלטס כמו כן נקלוהו קרבן דכתיב והקריב
 מעמי הקרבנות

פכל מין. וטו' פסס כהיבים. דסימו יורדי הים, וסיוולא
 משלי חכמים

פירוש לחורת אלהים
 פון חקידיק גרויטס איז פון פערמ מיין קריב את
 קרבנו זאל ער מקריב זיין דעם קרבן על זבח תודה
 שלמיו אויף דעם שקמונג פון שלמים ווס ער גריינג
 פון אקרין תודה : (יד) דהקריב אונ, ער זאל גינענהין
 ממנו פון אים אחד אייגנס מכל קרבן פון איסליין קרבן
 בלייב פון איסליען סין פון די תולת זאל ער אראם נעמען זיין
 פון חובק ווס ער שפריינגט דם קדוש פון די שלמים
 כהנים פון דעם פאן וואס נעמען ראוי די עבודה צו פאן אונ דאס
 בעלים פון דעם קרבן נאר די תורה וישק איז צו די בונים אחי וחי
 שעקבמונג פון זיינע שלמים ביום זאלן גנעסין ווערין
 קרבן מקריב גינענן לא יניח מען זאל דיא פלייש פון
 (טו) ואם נדר אונ אז ער הט מנדר גנענן אדער סגנר
 השם

גינענן נאר פון דיקסמועגין האם ער פארשפאנען אז ער איז
 אלסקן האם ער אים אריין גינעסין צו יוק אין שמוזב אונ
 האם אים גינעסין אבעוונדער תדר אונ אלץ וואס ער האם
 געדארפט. וויי דער רב איז דארט גינעסין מקליב פאן.
 האבין אלע שפאם פונעשנין שוין געוואקסן ווער דער רב איז
 אז ער איז אגרויסער גאן אונ אגרויסער צדיק. דער גביר
 וואס

הלה עם זאל זיין תרומה או אפשידינג צו דעם
 לו יהיה צו אים זאל דס זיין (למר' די תרומה נהי' ער צו די
 איבערנע בורים סים דעם פלייש פון דעם קרבן ואלען עסן די
 וייפרע וועט שפיון) : (טו) ובשר אונ דס פרייש פון דעם
 צו די בעלים נאר אין דעם פאנג ווס מען הט דעם
 דעם קרבן שלמים גיט לאנען ביו קארנען פריה :

סו] [קמב] [ל'טו] סלף לטוחין מקרבן כהנות פד מלכת יוס
 זלמחו שנלמח ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לל
 יניח ממנו עד בקר :
 לא יניח ממנו עד בקר ואין דעם דין איז דא אמצות לא
 תעשה אונ אמצות עשהו אז מען שעקב אקרין תודה
 פון קען גיט לאנען פון דיא פלייש ביו סארנען פריה, אונ

אז מען האם גילאנען פון דיא פלייש ביו סארנען פריה.
 סו מען דיא פלייש פארברענען. אונ אויב ווען ער האם
 גישאקמען דיא תודה האם ער גיטראכט ער זאל עסן דיא
 פלייש סארנען. איז דער קרבן שוין פסול גינראען. דאס
 הייסט פיגול אונ מען סו דעם קרבן פארברענען :

או נדבכתא קרפנו ביום הקריבו את זבח ו וממחרת והנותר ממנו יאכל: והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף: והאכל יאכל מבשר זבח שלמיו

ת"א ביום הקריבו. זכחים נו: והנותר. פסוקים נזכרים כאן פס: ולא סאלל. שם יג כז כס פס עכ מחמות ו' חולין פל:

או נדבכתא נכסת קרפניה ביזמא דיקרב ית נכסתיה יתאכל וביוזמא דבתרוהי ודאשתאר מניה יתאכל: ו' ודאשתאר מבשר נכסתא ביזמא תליתאה בגורא יתקור: יה ואם אתאכלא יתאכל מבשר נכסת קרדשוהי

רשב"ם

לכחו יאכל לאחר הקרבה: (יה) ואם האכל יאכל. חכמים עקרוהו משופו. ומירשוהו במחשב לאכול מזבחי רש"י

שפתי חכמים

היום ולא יזמר וכו': ד' פ"י סל דכתיב ולא נדר לו נדבכה לא נזמר דלפיל לא טיירי נדבכות דהכי לפיל מיבי מיירי כ"כ נדבכה. ז"ט כט"י עטל סבאש על סולא כו' אלל כל פדאש איירי דביחא על סולאש על נכ: פ"א אלל ביזם שני על חמשה יכל ביזם ח' וממחרת כ"כ יאכל והנותר ממנו פ"י ביזם שני יאכל ביזם ז' אלל קד' ו' וממחרת והנותר ממנו דלאשון יאכל פ"י מה שזותר ביזם ח' יאכל ביזם שני ולפ"י יזיס סו"י פוסקוהי תירא וזכוחתו מדרכ"ן כספורואש אלל ואלל גו"י ב"ו השלישי וגו' ואלל דלא פש"י וכו' והנותר כמו וכו' ומשמנה דפ"י מלו"י מקי"ה"ה הקיטון מעקר לחבו"ק אכל ביזם שני ולפ"י כ"ו השלישי ומתו היות לאכלו למחרת כשזותר פיוס רלאשון אלל לחמלה ולמחו ביזם רלאשון לנדו כמו שרלס סרל"ס לפל"י משוב דח"כ היות לו לכתו"י יאכל והנותר ממנו ממח"ל דלא נעטע לפרט והנותר פיוס שני דפלים רל"י משמטת דקל"י פיוס ח' אלל דוילי רסו"ו יתירא אלל למיל ל"ון פקוס למעוט ת"פ"ס ח' חשב פל"ו בשעט סבכסין זרקת אל דמו מחשבת ססול קרברו סנעשה כל סטורכו כשזותר ל"ון שום מחשבה ולא שום סטול: סולל כו: א ואלן לתמוס ל"ון סהקרנן נעשה כסבשו ס"ג ס"ז ס"ח כגלילתו וספל ככר יתירא כח"כ אל עלניו יזכר וזכרה יוזמתר יז כנגד יזם שסוי כחוקת סלרה וכסרלו ססרו סרס

מעטתי הקרבנות

ז"מ, אלל נכנס כסס עשוס שאור כשעיס', לך חולה שמו כשמים החליטוהו ששאר עשמיס [סייני סילך סרע] פינש זוטו וזמא כגליו סל פאכבו פיכר פיוטשו כגלמו מנס ככלור ספתחן סרסי' ומפפסס, נגדו כלו פער חלוט פתין, ונגד יורדי מדרכות ססוי כעביס נס זמלום, והיילס ס' והשביס ככס שוקקס, פ"כ כעט כענחת סולרה סלחס פער חלוט. ולעומת סכר פייסר כעט סלפוליס, ויהס סס כזוחק, נגדס סס ומשגל דקוח, ולעומת יורדי ס' ססוי ככזוטיס כעמרת ס' ס, נגדס סס כעט סולו מלכוכיס כעיס, ולסיה"ו כו' כג' הגיעו פד סעלי עוט, כעטן, כו שמן מל רלאשם לא חסר, מה סל"ון כן סחולה, כו פס סיס לולל ריהס ס' גליו וסחייסו פ"כ ל"ון כחלמו סען:

משי לי חכמים

וואם האם צריין קענפישן דעם רב צו זיך אין שמוב האם זיך בעריהמם פאר די קענפישן פון שקאם נוילל ער אין אנדריקטו חשוב ביי דעם רב דריבער איז דער רב אריין קענפישן האבי ספאנצצ'ע ביי אים. האבין די שקאם קענפישן גיזאנעם צו איך וואם בעריהמם צו זיך מיט אלעזען נוילל קיינער האם גיט גיקענס דעם רב אונ קיינער האם אים אין שמוב גיט אריין קענפישן דריבער איז ער אריין קענפישן צו זיך. אייב איי אנדערער וואלס אים אריין קענפישן צו זיך גיילט דא וואלס ער צו יענעם אריין געזאנען. דער נוילל איז דער רב אריינ גיפארן. אין אייאור ארום איז דער רב נאך אמאהל קענפישן אין די שקאם. ווי די שקאם קענפישן האבן אים דערענען זענען אלע גילאסן צו אים אונ קענער האם אריין גיבנדיק ער ואל אריין קענסן צו איהם אין שמוב. האם דער רב גיקענערס איך וועל סיינ ספאנצצ'ע גיט געזענען ווארום דעז בעל הבית איז איר גיבנדיק. ווייל ער האם סייך דעקענען אינדער איך פון נאך בערוואסס גיזוארן צו אים אלע קענפישן איז דעם רב גיטלין. אזוי איז גיזוען ווען האם אי פיקענער אים גיט גיקענס. אונ קיינער האם גיט קענפישן ד

מצות השם

(יה) קעט (ס) לפרט סוותר עכשר הקדשים אחר עבדו זמן אכילתו המוגבל לכל אחד ואחד שנאמר והנותר מבשר אפס כלם השלישי כחש ישרף:

**בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצֶה הַמִּקְרִיב
 אֹתוֹ לֹא יִחַשְׁבֵּ לּוֹ פְּגוּל יִהְיֶה וְהִנֵּפֶשׁ
 הָאֵבֶלֶת מִמֶּנּוּ עוֹנֶה תִּשְׂאֵי יִשְׁוֶה בְּאֵשׁ
 אֲשֶׁר יִנַּע בְּכַל־טֵמְאָה לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ
 יִשְׂרָאֵל וְהַבֶּשֶׂר כָּל־טָהוֹר יֵאָכֵל**

בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה לֹא יְהִי
 לְרַעְנָא דְמִקְרִיב יִתִּיה
 לֹא יִחַשְׁבֵּ לִיה כְּרַחֵק
 יְהִי וְאִנְשׁ דְּיִכּוּל מִנִּיה
 חֻבְיָה יִקְבֵּל : יֵשׁ וּבִשְׂר
 קֻדְשָׁא דִּי יִקְרֵב בְּכָל
 מְסֻבָּא לֹא יִחַאֲכִיל
 בְּגוּרָא יִתְקַדֵּשׁ וּבִשְׂר
 קֻדְשָׁא כָּל דְּיִדְבִי
 לְקֻדְשָׁא יִכּוּל בִּשְׂר

ת"א לא יבשה. ונחמס כג כה : המקריב. ל"ו זכמים יג : לא ימסב. פסמים : ומאלו
 נדרים לו : זכמים כג כה מנחום הו : פגול זכיה. זכמים כה : זכמס : מנחום
 המורה יג כרמיה ה : והבשר. פסמים טו : כד מס פג מניה כד יבמות פד סוסס נח
 זכמים לך חולין לו : והבשר. פסמים כד לא מס סוסס כה מנחום כה :

בעל המורים

אם את זה נדרשתי את וסב כסופה : (ים) והבשר אשר ינע בכל
 פעם לא יאכל. הם' מנחום דבשר ומסמים כבשר לו עשר ששכ טעמא
 רש"י

מחשבת ב' ואם חשב פגול ג' יהי' והנפש האוכלת ממנו.
 אפי' בתוך הזמן ד עונה תשע' (יום) והבשר. של קדש שלמי'
 לא אכר ינע בכל טמא לא יאכל. לרבות אכר שלא
 מוקדו ו הפסחים מותר : כל מהורר יאכל בשר. (פסמים)
 עק) מה ת"ל (לפ' שנא') (לדברים יב) ודם זבחין ישקך והבשר
 תאכל יבול לא יאכלו שלמי' אלה הכעלי' ולכן נאמ' כל טהור
 יאכל בשר : (והבשר כל מהורר יאכל בשר. כלומר כל
 מה שאסרתי לך בנחשלות ואמסס ששם יאלו חון לקלעי' אסורה

רשב"ם

ביום השלישי באחד מר' עבודות שחייב בשחיטה או
 בהולכת הדם או בקבלה או בזיוקה : (ים) כל טהור
 שפתי החמשים

מחוקק סכסס חק כן : ב' ס' הכי אסקיה קרא בלשון לא ימסב
 לומר לך דבמה שחשבו הוא נכסל וכו' המקריב אותו דרשתי בשפת
 הקרבן דבמה לא ימסב לו ס' לא טעמא לו זלח המעשה של
 המכל יאכל ביום ה' האמור למעלה : ב' ס' אש עכר והבשר הרי
 שחוקן היה כהה עניינס שפירש המקריב אותו בשפת הקרבס
 טובה כדלעיל ולא הכהן המקריב כפי לענין גס ס' לא ימסב לו
 מענין מהבהה לו מענין חשיבות גס כסוף גלח זלח להורות
 שהמחשב' שחוט מזהר לא יחטא לו היא זלח המעשה של האכל
 יאכל ביום ג' שחוט משעבא אכילת חון לזמנו פלג מחשב' אכילת
 חון למקומו הוא נדבס מנסוק ואכ' האכל יאכל ביום ה' שש'
 קדושים נחא מינו ענין לעון לזמנו נדרשתי סס גס הוסוף ואם
 לא ימלא דבמחשבתו שילכל חון לזמנו פגול יהיה : ד דרכי בחון
 לכן ענינס הם' בתוך הזמן : לא לטקוף של סיגול הסטור לו שסוף
 חון לחומת יושבילס דרילוא חסור בלכילס פשוט נבשר שגס
 פגולס כסעמ טמא וכן לנסלס דחיו וכבשר השני לרבות נח דה"ל
 ! וא"ח ל"ל קרא' סוקוף ליה מדחזקתין למכתב גני' פסח דלעיל
 ימים ול' אחד נאכל' לכל חס' דחל"כ שחוקן נאכל' אלא לבעלי'
 שגמלים הם' קלים שנכלים לשני ימים וכל מהכל ס' חיו
 נאכל אלא כמפורס אמינו נאכל אלא לים וליה ואינו
 צעיל' אלא שנמנו עליו קוד' שחיסו פלג אכר שחיסו לא לטקוף

חשב קודם סיגול יהיה מפני שבאלה זה יהיה העובד ממנו שלא
 שאנו י"כ סיגול הוא כיון שספול במחשבתו בשעת שחיסו או זריק'
 אינו נאכל חק בלא נביעת טומאה : ו' ס' גיל חון לערס או
 כוסס לא חלכלו וספירתי מותר חמ"ס שגומע בחילין ולח אמרינן
 כל טהור יאכל כחו וכו' לא מלי והבשר אלא לרבות שזה מותר :
 נאכל אלא לנמוי' דהיינו בעלים בכלל דשמינס סנאכלים לשני
 פסח דכחז רמנח דחיו נאכל אלא לבעלים "ל' השעה ילף
 נאכל אלא לבעלים פסח המפורס אמינו נאכל אלא לים וליה ואינו
 נאכלים אלא לבעלים וקרא' דפסח לריבא לגוסי' דלון נקראים

משילי המכמים

תורה. נאר דיא ידיון האבין אים דערקענעם אונ האב
 גענוטשן דיא תורה. בני דיא ידיון גענען אויך דא געניש'שין
 ונאם דערקענען גים דיא גרויסקיים פון גאם אונ דריקער
 גיורענין ויאי. אפילו נאכדעם ווען ויאי ווייסען ש'ין דיא
 גרויסקיים פון גאם אונ האבין חרקה אויף ויינערע זינד אונ
 גייניגען אקען אונ גאם איז ויאי מוחל אויף ויינערע זינד.
 און נאך אויך גים נאנץ דער כבוד פון גאם, אבער דער
 קענעט'ש אויף האם גים געווינדענס אונ האם בארד דערקענען
 דעם כבוד פון גאם, און אז די איהם איז גיפאדען גיורענע
 אשדבה דערע אנס ווייס ער בארד אז דאם האם קיינער גיפאן
 נאר גאם, אונ ער קוקט אין בית הקבר'ש אונ דערצוילט
 פאר אלע פונקש'שין דעם גס וואס גאם האם איהם גיפאדען.
 אונ גייניגעם אקען תורה, אונ געם צו דער סעודה נאך

פירוש לתורת אליהם

לא ירצה וועט דאס גיט פויליגנט ווערין פאר דאם
 המקריב ווען ער איז דעם קרבן ואל דעם דריטן מאנעסין
 ער אויך נעמט פראקטן ער ואל דעם דריטן מאנעסין
 די פלייש אונ אז ער האם יא אזוי גיפראקטם פגול
 זאל דרקערן ויין אומנווערדיג והנפש אונ דר קענעטש
 ווס וועט עסיין פון דעם פגול אפילו אין דיא צווייא
 מאנע ענה וועט ער גיפראקטם ווערין ווס ער האם
 גיגעסין פון אזוי אקערן ונאם איז פגול : (ים) והבשר
 אונ פלייש פון שלמים ווס האם אנגיררמ אקומא
 זאך לא יאכל קאר מען דס גיט עסן באש שרע עס זאל
 אין פייער פפרענען ווערין והבשר אונ דאם פלייש

מצות השם

(ים) קמח' (לאו פח) שלח לאכול סיגול שנאמר לא ימסב לו
 סיגול יהיה :
 (ים) קמה' (לאו טע) שלח לאכול בשר הקדשים שנעמא שנא'
 יהבשר אשר ינע בכל טמא לא יאכל :
 (סס) קמח' (פססו) יהבשר קדשים שנעמלו שנאמר והבשר
 אשר ינע בכל טמא לא יאכל כמס יסף :

מצות השם

דיא תורה דאם גיפאסען מען זאל איהם עסיין. איז דער
 קרבן פגול מען פאר אים גים עסיין אפילו אין דיא ציים :
 והבשר אשר ינע וגו' ודאם איז אפסדת לא תעשהו איב
 אקערן איז פמא גיורענען פאר מען אים גים עסיין :

הבשר אשר ינע וגו'

וואס איז אפסדת עשהו דעם קרבנות
 וואס גענען פמא גיורענען כוו מען פארברענען אונ
 חרוקה וואס איז פמא גיורענען. סון מען אויך פארברענען :

פגול יהיה וגו' ודאם איז אפסדת לא תעשהו אז אינער שעכס
 אקערן : אונ ווען ער האם איהם גיפאקטשן האם ער
 גיפראקטם ער זאל איהם עסיין ליינער ויאי דיא ציים וואם

בני ישראל לאמר כל-חלב שור
 וכשב ועז לא תאכלו: כי וחלב-נבלה
 וחלב טרפה יעשה לכר-מלאכה
 ואכל לא תאכלו: כי כי כל-אכל
 חלב מן-הבהמה אשר יקריב
 ממנה אשה ליהוה ונכרתה הנפש
 האכלת מעמיה: כי וכר-דם לא
 תאכלו בכל מושבתיכם לעוף
 ולבהמה: כי כל-נפש אשר-תאכל
 כל-דם ונכרתה הנפש הוא
 מעמיה: פ כי וידבר יהוה אל-

למימר כל הרב תור
 ואימר ועיזא לא תיכלון:
 כי ותרב נבלה ותרב
 תבירא יתעביד לכל
 עבדתא ומיכל לא
 תיכליניה: כי ארי כל
 דייכוד תרבא מן בעירא
 די יקרבון מנה קורבנא
 קדם יי וישתצי אנשא
 דייכוד מעמיה: כי וכל
 דמא לא תיכלון בכל
 מותבניכון דעופא
 ודבעירא: כי כל אנש
 דייכוד כל דמא וישתצי
 אנשא ההוא מעמיה:
 כי ומליל יי עם משה

ה"א כל חלב יומא טר זמתיס ע
 מולין קיז כריכות ד: ומלכ
 נבלה זמתיס סס מולין לו: יפסה
 לכל ספמיס נב: ומלל לא. זמתיס ע: די כל ספמיס עג ככרות טו כריכות ד: ונכרתה. שס יז קב: וכל דס. כריכות ד לא נב:

ראש"י
 יאכל בשר: טהור: (כ) מן הבהמה אשר יקריב. שמין אותה הבהמה: אשה לה. ואפי' חולין:
 (כז) בכל מושבותיכם. אע"פ שודאי הן חולין כבבולין:

שפתי חכמים

מה להגן טומאת קודש חף כלן טומאת קודש מוסי ענין לשומעת
 מוקדש: מ"פ' דלי' הכיור הנהא כיון דנבלה הומוס מדכתיב לגב
 אשר בשמיין וגו' מלכ נמי ככלל מ"כ כל שאינו טומאת
 נבלתו ואפי' למשוח בו מוכות קדש בדה הכיור מש"ס כתיב ישמש
 לכל מלאכה: ג דס"ס לאו של פרסם וליכרי לכבוד טריוויא חלב
 נבלה ומלכ טרסה דלי' אשמיטין נבלה ס"ה נבלה הוא דלי' סוד
 חל על איסור משום דמטמא טומאת ממוס חלב טרסה לא ולי'
 אשמיטין טרסה ס"ה טרסה הוא דלי' סוד חל איסור משום דאסור
 מתייסי חלב נבלה לא מ"ה לריכי, מכווייס: מ"דל"כ לעוף ונכרת
 ל"ל חלב חין לומר דמטמא דס חיס זס חין דמיי ככלל בהמס
 ולאו דוקא דגיס ומניסי ס"ה דס חיס משום דכוי כלל ופרס חין
 טוף ונכרת לא: ע"ז"ח למס מהפס כש"י ולא מע"ל מדר סקלא

רש"י
 (כד) יעשה לכל מלאכה. (פסחי"ג כ"ג ת"ק) כל וולמד על
 התלב שאינו מטמא מ טומאת נבלות: ואכל לא תאכלו:
 (חולין פ' ג"ה) אמרה תורה יבוא איסור כבילה וטרף וחול
 על איסור חלב שאס אכלו יתחייב חף על לאו של נבלה ג ולא
 תחמר חין איסור חל על איסור: (כז) לעוף ולבהמה. (שס)
 (ה) פרט לכל דגים ומניסי: בבבל מושבותיכם. לפי
 שהיא חובת הגוף ואינה חובת קרקע טוהגת בכל מושבות
 ע ובמסכת קידושין כפ"ה (דף לו) מסר' למח הוירך לומר:
 ככלל חלה מה שבמסע טוף ונכרת חין חלב שאר דס שאינו דס
 פירוש לתורת אלהים

תבתי פון אזוי אבהקה נוס קען איז מקריב פון איר
 אקרן צו גאט ויבחה נועם דאס לייב פר שניטען
 ווערין מעמיה פון איהר פועט. (כז) וכל דס אונ אלע
 בלוט זאלט איהר גיט עקין בגל חין אלע אייערע
 זיצונג לעף סיי פון א עוף אונ סיי פון אבהקה (רש"י)
 שרייבט פון דאנען לערנין מיר אפ אוראס בלוט פיש איער
 בלוט פון אוועלעך היישריקען וואס נענען פירד מעג פון עקין:
 (כז) וכל גיש אימיליך מענטש נוס נועם עקין בלוט

צו די קינדך ישראל אונ זאלסט זיי אזוי זאגן כל חלב
 אלע חלב שור וכשב וזו פון איין אקס אדער פון
 א שאף אדער פון א ציג לא תאכלו זאלט איר גיט עקין:
 (כז) וכל אונ חלב פון אבהקה וכל סרפס אונ חלב פון
 אבהקה וואס איז אפטרפה יעשה זאל גיטאדן ווערין
 לגל מלאכה צו אלע מקאבות. קען קעג מאכן דערפון
 נואס קען וויר ויחיל אקר געקין קאר קען אים גיט:
 (כז) כל כי אימיליך מענטש נוס נועם עקין חלב מן

מצות השם

(כז) [קמז] [לאו ט] שלא לאכול כל סלב בהמס טהורס שנאמר
 וכל דס לא תאכלו בכל מושבותיכר לעוף ולבהמס:

(כז) [קמז] [לאו ט] שלא לאכול כל סלב בהמס טהורס שנאמר
 כל חלב שור וכשב וזו לא תאכלו:

וקל דם לא תאכלו, ודאס איז אפזות לא תעשהו קען שאר
 גיט עקין דיא בלוט פון אבהקה אונ גיט דיא בלוט פון
 אניה אונ גיט דיא בלוט פון אעף, אבדער דיא בלוט פון
 אמיש מעג קען עקין:

קל חלב שור וכשב וגו'. ודאס איז אפזות לא תעשהו קען
 קאר גיט עקין דיא חלב פון אקאס אונ גיט פון אשעפס
 שונ גיט פון אציג, אבדער די חלב פון אניה וואס קען קעג
 זיא עקין, מעג קען איהרע חלב אייך עקין:

למימר: כס מזיל עם פני
 ישראל למימר דמקרב
 ית נכסת קודשוהי קדם
 יי ייחתי ית קודבניה קדם
 יי מנכסת קודשוהי :

משה לאמר: כס דבר אל בני
 ישראל לאמר המקריב את
 זבח שלמיו ליהוה יביא את
 קרבנו ליהוה מזבח שלמיו :

יום ו כדי להשלים כל הסדרה לשנים מקרא ואחד חרינים חגגנו תשלום כל הסדרה וחרינים והפסחה :

לידוהי ייתון ית קורבניא
 דיי ית תרפא דעל חדיא
 יי ייחיה ית חדיא
 פארמא יתיה ארממא
 קדם יי : לא ויסק בהנא
 ית תרפא למדפחא ויהי
 חדיא לאהרן ולבנהי :
 ת"א דבר אל קידושין לו ממו: סא:
 ריו תפילה. סוכה סז סוסס
 ים קידושין לו מכות יב מנחות סא: ג:
 סא הפלג. מנחות סס: להניף. קידושין לו: לפי ס'. מנחות סא חולין קל: והקטיר. ספחים כס:

לי ידיו תביאינה את אשי יהוה את
 החלב על החזה יביאנו את החזה
 להניף אתו הנופה לפני יהוה:
 לא והקטיר הבקן את החלב
 המזבחה ויהי החזה לאהרן
 סא הפלג. מנחות סס: להניף. קידושין לו: לפי ס'. מנחות סא חולין קל: והקטיר. ספחים כס:

בעל המורים

מעלה ועוקר לכן כס' ג' פ' תפוסה ואחד מהם המנוסה והכ"ס
 רש"י
 (ל) ידיו הביאינה וגו'. (מנחות סא) שחיה יד הבעלים
 מלמעל' והלכז והחיות תמוין בה ויד כהן פ מלמטה ומניסן;
 את אשיו ה'. ומה הן האשים את החלב יל החזה: יביאנו
 כשמיבוא מבית המטבחים נותן חלב על החזה וכשנאמרו ליל
 הכהן המניף נמלא החזה למעלה והחלב למטה וזהו האומר
 בתקום אחר (ויקרא י') שוק התרומה וזהו הטעמה על אשי
 החלבי יביאו להניף וגו' וללאחר התנוף נותנו לכהן המקטיר
 ונמלא החזה למטה וזהו שנאמר (שס ט) וישמו את החלבים
 על החיות ויקטיר החלבים המזבחה למענו שג' כהנים ויקחין
 לה צד כך מפורש במנחות (דף סב): את החלב על החזה
 יביאנו. ואת החזה למטה מביא להניף אותו הוא מביאו ולא
 שיהא הוא מן האשים ק לפי שנא' את אשיו ה' את החלב על
 החזה יכול שיהא אף החזה לאשים לכך נאמ' את החזה להניף
 וגו': (לא) והקטיר הבקן את החלב. וחס"כ ויהי החזה
 לאהרן (ת"כ) למענו שאין הבשר נאכל בעוד שהאומרים

כשכר מקלחו נשמח כלו: בל: להניף אותו. בנימין: מולך ומביא
 שפתי חכמים
 וי"ל בלא זאת ש"ס כלל מושגותי' כל לרבו' כל מה שמושגותי' כ'
 יסא חסו' אשיו' דגו' וחסו' אכל השחא דכתי' למסו' ודבמ' דממט'
 דגו' וחביו' א"כ קשה ל"ל בכל מושגותי' אלא כל למדנו שחף
 כתי' יסא נסוב לפי שכו' מוב' הנוף. וא"ת שפיו' כיון דמוכ' הכו'
 הוא נובח בחרן וכו' ל"ס רש"י ובכס' קודמו' וכו' והתם מסו' הכי
 א"ל לא כתיב בכל מושגותי' סד"ה הוול' וענין הקרבנו' כתיבי
 בזמן דלויכא קרבן נאמר חלב ודס נזמן דלויכא קרבן לא קמ"ל:
 מ מדיכתי' ולקח הכהן הטעם מידן מה הסס יד הכהן אף הכה'
 מיעי' בידו על כהן ובתיבי דיו חתומה דמיעי' בעטלו' ה' כ"ד
 שחאה יד בעלס' כו': צ' א"ת ע"ד שחאה ממש דכתיב עם הדרת
 מן: קמ"י כיון דכתיב את הטלע על החזה יביאנו לא היה לניף
 לכהוב עוד את החזה לכך פירש דכתי' את החזה במחא' אלהניף
 אותו קאי כאלו אפר שאת החזה שביאו עם החלב אינו מביא
 אלא כלי להניף אותו כגולג' זה ה"ל דאת אשיו' ס' דלעיל
 כולל החלב והחזה הכאים חתיו. וא"ת ה' את הנריא כתיב ואת זה
 והקטיר הכהן המזבחה את החלב ויהי החזה להניף ולבניו והכי
 תיקם ארעמי' שיהא אף החזה לאשים. י"ל דשי' ללו' קרא דאת
 סחוס להניף ה"ל דקרא. והקטיר הכהן את החלב המזבחה ויהי
 סחוס לאהרן ולבניו כל לגמד שאת חמאך דכתיב את החלב
 על החזה לגמד שאת החזה לאשים אכל לא לגמד שאין הכשר

שמעיה הקרבנוה

הכל. והיה החלב על החזה לקטשו וליסוחו ואז הכהן קריב את
 החלב על המזבח ויקח החזה לעלמו וכן ימנו לו את שוק סינין
 שיהיה חרותה לה' מזבחה שלמים. ויחד ה' יתברך בשלמים יתן
 החזה והסוק לכהן לפי שיסוד האמונה וסינות הדעת הפלטים אש
 עליהם סמיו הם שנים. ה' שחוף יתברך ויכל ידע ויכסר
 כל עניני העולם השכל בכל לדיו וכל ילע מחשבות עיניו. ויסכ'
 שחוף יתברך משגשו לחם ללוש בדרכיו וכפרי מעללו. ויסכ'
 החי: היא רכז ליריפס הכלאים כי הוא מעלמן רלים ומיס, כמו

(כס) דכתיב אל בני ישראל למען הקטיר את זבח שלמיו לה' וגו'.
 ככתב ארבעה כל ש"ל אשים מבני ישראל הקטיר את זבח
 שלמיו לה' לא יחשוב בלבו שיהא זבח מלכה לכהן עמי החזה
 והסוק אשר יאכל מהם, אלא זבחי הנקריב המתקרב הוא יביא את
 קרבניו לה' ויגבור בלבו שנתן אלו קרבנו הוא נגש אל האלילים ושחוף
 יתברך מעל שלמנו שנתן אלו כהנים משרתיו עושי' רלונו מה
 שחלבו, ועמי' זה ירוש' של מקריב חתומה את אשיו' ה' שחם
 סחוס על החזה להניף ארומם מנוסה לפי ה' להכותו עליו הקרב

פירושה לתורת אלהים

צו נאמ' את חלב דעם חלב מיט דר ברקוסמ יביא יזאר
 ער בריוינגן. די ברקוסמ לחניף אותו תטפה צו אויפהיי
 קען אים א אויפהייבונג פאר נאמ': (לא) הקטיר הבקן
 אונ דער פהן זאל מקטיר יוין דעם חלב אויף דעם
 מזבח אונ דערנאך יהיה החזה וגו' זאל יוין די ברקוסמ

יועם פרשנין ווערין דס נגש פון איהר פאלק. דר
 קענשט איו תיב פרת: (כס) נאמ' המ גוי' צו משה
 בייך צו דיא קינדער ישראל אונ זאלסטו זיי זאגען
 הפקריב ווען איינער וויל מקריב יוין צו נאמ' א קרבן
 שלמים (ה) דיו וייע העגט זאלן בריוינגן דעם קרבן

וּלְבַנְיֹוֹ : **ל** וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנֵנִי
 תְּרוּמָה לַכֹּהֵן מִזְבְּחֵי שְׁלָמֵיכֶם :
ל הַמִּקְרִיב אֶת־דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֵת־
 הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֹהֶרֶן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק
 הַיָּמִין לְמִנְהָ : **ל** כִּי אֶת־חֹזֶה הַתְּנוּפָה
 וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לְקַחְתִּי מֵאֵת
 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזְבְּחֵי שְׁלָמֵיהֶם וְאֵתֶנּוּ
 אֲתֶם לְאֹהֶרֶן הַכֹּהֵן וּלְבַנְיֹוֹ לְחֶקֶךָ
 עֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : **ל** וְאֵת
 מִשְׁחַת אֹהֶרֶן וּמִשְׁחַת בְּנֵי מֵאֲשֵׁי
 יְהוָה בְּיוֹם הַקִּרְיב אֲתֶם לְכַהֵן
 לַיהוָה : **ל** וְאֵשֶׁר צִוָּה יְהוָה לַתֵּת
 לָהֶם בְּיוֹם מִשְׁחֹו אֲתֶם מֵאֵת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל חֶקֶת עֹלָם לְדֹרֹתָם : **ל** וְאֵת

לכ וית שוקא דימינא
 התנונן אפרשותא לכהנא
 מנכסת קודשיכון :
 לז דקרב ית דם נכסת
 קודשא וית הרבא מבני
 אהרן דיליה יהי שוקא
 דימינא לחולק : לו ארי
 ית חדיא דארמיתא וית
 שוקא דאפרשותא
 נסבית מן בני ישראל
 מנכסת קודשיהון
 ויהבית יתהון לאהרן
 כהנא ולבנודי קים
 עלם מן בני ישראל :
 לה דא רבות אהרן
 ורבות בנודי מקורבניא
 דוי ביזמא דקריב יתהון
 לשמשא קדם : לו די
 פקיד יי למתן לתון
 ביזמא דרבי יתהון מן
 בני ישראל קים עלם
 לקריהון לודא אורייתא

ת"א המקריב. זכמים ד לא קב
 סגמחוס ב ג חולין קרב ככורח
 ל: מכני אסרן. חולין קלב: שוק
 סימון. שש קלב: כי את מוס. יבמוס

רשב"ם

לז) ואת משחת אהרן ובניו. שכן משחת אהרן ובניו
 לחמי תורה וחזה ושוק של שלמים הנותרת מן הסכחה :
 שפתי חכמים

נאכל בעוד שהיו מוכיבים לפניה מן הסכחה כשהוא דכתיב את המזה
 (לז) המקריב את דם וגו'. (פסמיס נע) מי סכוח ראוי
 או כשעת הקטר חלכי' שאינו חולק כבשר : (לד) התנופה' התרום'.

הקרבנות

למי שחלב הקריבים רוצה למשכית, ויורה בזה שהוא רואה ויודע
 וזוהי משכיות כל, והנה שוק רצו להשחך לפי סמיוס
 היה הכהן מעלה ומוריד וזהו משכית ההשגחה מגזיל סטלים
 ונשפיל נכוסים מוכיר שאלו יסעל וכן אמר'ל חוספס במזכ מולך

פירוש לתורה אלהים

לשתי האב איה גינבון פון די קינדער ישראל פון די
 שעכטונג פון וייערע שלמים ויגון אונ איה האב
 גינעגין צו אהרן אונ צו וייערע קינדער לחק עולם צו
 אנגען אויף אייביג פון די קינדער ישראל : (לח) ואת
 משחת אהרן דם אייביג פון גרוסקייט פון אהרן ומשחת בני
 אונ דם גרוסקייט פון וייערע קינדער וום נאם הם ויי
 גנעבין מאשי' פון די קרבנות פון נאם ביום אין רעס
 קאג או קען הם ויי גינעדיגט צו דיגען פאר נאם :
 (ל) אשר ציה' וום נאם האם גישאפט אין רעס מאו

בעל הטורים
 לפי לרכיו עוד אמר ויהיה ד' שמויך ומכיל לרכעס רחום וכ'
 כמו שגא' בצו את אהרן עור העולה בשר השאת ואשם

למטה מן המזבח : (לז) שוק. מן הפרק של חרכובה
 הנמכרת עם הראש עד הפרק האמלטי שהוא סובך של ירך :
 לזריקתו ולהקטיר חלבי ואל טחא כשעת זריק' דמי' או כשעת הקטר חלכי' שאינו חולק כבשר : (לד) התנופה' התרום'.

מזה ליון קרית מועדנו, וסמו כליון טייניו, ועלזי יחכךך לאמר
 פייצו יתו פסעפיי יבקות בני אלם, ולזה כחיתדה החנופה לחזו
 כי סמטוס סימח לכל ד' רוחם לרמוס שטיניו יתו כל הנטסה
 בעולם מעזכה ומעמרב טסון ודרוס, וסיה כל החלב על סמסה

צו אהרן אונ צו וייערע קינדער : (לז) ואת שוק היסין אונ
 די רעכמע פאלקע תתת תרופה זאלט איר געבן אאפ
 שיידינג צום כהן פון אייערע שלמים : (לח) המקריב
 דר פהן פון אהרן'ס קינדער וום, ער מעג מקריב ויין
 קים ברומ פון דיא שלמים אונ רעם חלב לו תהיה צו
 אים זאל דם ויין שוק היסין דיא רעכמע פאלקע למנה
 צו אמתנה, ער הם אין רעם אתלק : (לח) ואת וי'
 נוארום די ברומס אונ די פאלקע וואס ער הייבט
 אויף אונ שיידיט דאס אפ פון רעם קרבן שלמים

תְּתוּרָה לַעֲלֵה לַמִּנְחָה וְלַחֲטָאת
 וְלֵאשֶׁם וְלִמְנוּחַיִם וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים:
 אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר
 סִינַי בְּיוֹם צִוְתוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לֵהֲקָרִיב אֶת־קַרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה
 בַּמִּדְבָּר סִינַי: פ רביעי ח * וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: י קח אֶת־
 אֹהֶרֶן וְאֶת־בְּנָיו אֹתוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים
 וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת | פ ר
 הַחֲטָאת וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֵת מִל

עַל־תָּא וְלַמִּנְחָתָא
 וְלַחֲטָאתָא וְלֵאשֶׁמָא
 וְלִקְרָבְנֵינָא וְלִזְבַּחַת
 קֹדֶשׁ: לֵא דִי פְקִיד יי
 ית מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר דְּסִינַי
 בְּיוֹמָא דְּפְקִיד ית בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל ? קָרְבָּא ית
 קֹרְבָנֵיהוֹן קָדֶם יי
 בַּמִּדְבָּרָא דְּסִינַי:
 ח * וּמְלִיל יי עִם מֹשֶׁה
 לְמִסְדָּ: בְּקָרְבַת ית אֹהֶרֶן
 וְיֵת בְּעוּדֵי עֲמִיה וְיֵת
 כְּבוּשֵׂיָא וְיֵת מִשְׁחָא
 דְּרִבּוּתָא וְיֵת תוֹרָא
 דְּחֲטָאתָא וְיֵת תְּרִין
 דְּכְרִין וְיֵת סְלָא דְּפְמִירָא:

ת"א: זפת סחורה. זכחים ד ה ה זא נחמות כב פנ קי: ביום זאפו. שכח קלב מגילה כ זכחים ז אס נחמות פנ: רש"י

(סוכה לו) מוליך ומביא ר ומעלה ומוריד: (לו) ולמלאים. ליום חינוך ש הכהונה: (כ) קח את אהרן. פרכה ז נחמרה שכעת ימים קודם הקמת המשכן ת שלחן מוקדם ומאוחר בתורה: קח את אהרן. קחמו א כדברים ומשכחה: ואת פר החטאת וגו'. אלו האמורים בענין זולתה המולא בולחמה תלוה (שמות כז) ועכשו ביום ראשון למולא: חזק דבר מועד לפי שכל ז' ימים היה מפעירו ומפקרו וזכר' היום המשכן ולא נפקד כי אס בעת המסמות: א אל מל' לקימה:

לפיכך שלמדנו מה שאין מחוס מן השמים נהא: קהל דוכים סחוס לסחין ולבניו ללמד שלחן כשכל נחלכ בעוד האמורי למס המזבח. סכ"ס. (ג"ג) דלי לוא הלי קהל דלת החז' לסיני ס"ח דמקלט סחוס ללשים ומקלחה ללחין: ז' מרכיבי ואשר סוף ואשר סוכה דפי' ממוס מל' סכסס אילך וילך ופי' מוכס ללחן סכסס למסלה ומעיל מוכיר: ש שכל מלי יד ככ"מ איכה אל' ל' חינוך: ת דקמח המשכן היה ככ"מ ימים וזכ היה ככ"ג בארץ זפי' וסמך אהל מועד משבו שכמה ימים ר"ל במקום סחוס מועד לפי שכל ז' ימים היה מפעירו ומפקרו וזכר' היום המשכן ולא נפקד כי אס בעת המסמות: א אל מל' לקימה:

מעמי הקרבנות

הסוכה למדנו כי גמוד סחוס חשו ככל הקרבנות, ומז יומר מסס. וכאשר שחמורס לוח ס' לח משה כהל סוי. זכיס לוח לח בני ישראל להקריב לח קרבניכס ל' כמדכ סוי, לחת קרבניכס סכסס, נמלל סחוס קדשם לקרבנות, ס"ז סחוס חשוכס יומר מכל הקרבנות, ולגודי חותס קרבנות כאלו קריב לקרבנות כלס ללחן ס'!

זכיס ומרומה כשוק מעלה ומוריד. ולל יחשו הליס התקריב לח זכס סלמיס סלסלמיס גולמיס לח קרבנו וחולמיס זלמיס שלל מדפסו, כי סיס הקריב לקח סחוס וסוקו סחוס לעלמי מלסלמיס וסוק כרחמי ולכוי סחדי נחמס לפרלמס סכססיס. ול"כ ל' סס וללוי גולמיס וסוק נחמס למסרמי:

ליקויים על התורה

זו זאת תחיה לעולה ולמנחה ולחטאת. ריא נקרא ונאם אין סוף ספקת מנילה וליא ליב) אברהם אבינו האם גינאנס צו גאם בפה אדע כי איךשנה, איך וייל וייסען מיס וועלכין זכות וועל איך זעשן ארץ ישראל, אברהם אבינו האם גינאנס פאר גאם רבטן של עולם אקמער חס ושלום וועלכן דיא וידיו וינדיקען פאר דיר אונ דרא וועסס מיס נויא סאחון אזוי נויא דרא האסס גינאחון מיס דיא סענשלין וואס דרא האסס ארץ נויא געבריינגס אפבול, אדער דרא געס מיס נויא סאחון וויא דרא האסס גינאחון מיס דעם דיר הפלגה, דרא וועסס נויא ארץ פארשפרייטן אייה די גאנצע וועלט, האם גאם גינאנס צו אברהם מיס נויא וועל איך גיס אזוי סאחון, האם אברהם אבינו געזאגט פאר גאם רבטן של עולם בפה אדע, מיס וואס וועל איך וייסען אז דרא וועסס מיס דיא וידיו גיס אזוי סאחון, האם גאם גינאנס צו אברהם געס דיא קרבנות אקאלב אונ אזייג אונ אשענס אונ אסאחוב

פירוש לתורת אלהים

זום מען דעם זיי גואלרם אז מען זאל זיי געבן דעם קנה ושוך פון שקמים ויחב עולם אגינעין אויף אייביג צו זייערע דורות: (לו) זאת תחיה דם זום פריער איז גשטאנען איז דם לערנונג לעולה דר דין ביי אברהם עולה אונ בייא אמנחה אונ ביי אחמאת אונ ביי אשם ולמלאים אונ ביי דעם שכמניג פון די שקמים: (לח) איש צה יי נום גאם האם גבאמין צו משה אויף דעם בארד סיני ביום צוה אין דעם סאן זום, ער קט גבאמין די קיגדר ישראל לתקריב זיי זאלען מקריב זיין וינדיקע קרבנות צו גאם אין דער מדרב סיני: (נ) קח את אהרן ואת בניו ואת אהרן אונ וינדיקע זיית מיס איהם ית הבגדים אונ די קליינר דס מיינט מען די בגדי בהרבה ואת שמן אונ דעם אזייל זום מען קט דרמיט גואלרם ואת פר החטאת ורי אונ דעם פר החטאת אונ

די צוויי ווקדר ואת אונ דעם קארב מיט מצות אזוי

המצות: ואת כל העדה הקהל
 אל פתח אהל מועד: ויעש משה
 כאשר צוה יהוה אתו ותקהל
 העדה אל פתח אהל מועד:
 ויאמר משה אל העדה זה הדיבר
 אשר צוה יהוה לעשות: ויקרב
 משה את אהרן ואת בניו וירחץ
 אתם במים: ויתן עליו את דפתנת
 ויחגר אתו באבנט וילבש את
 המעיל ויתן עליו את האפד ויחגר
 אתו בחשב האפד ויאפד לו בו
 חצי התורה בפסוקים: וישם עליו את החשן
 ויתן אל החשן את האורים ואת

ות כל פנשתא פגוש
 לתרע משכן זמנא:
 ונעבד משה כמא די
 פקיד יי יתיה ואתכנשת
 פנשתא לתרע משכן
 זמנא: ה נאמר משה
 לכנשתא דין פתגמא די
 פקיד יי למעבד: ויקרב
 משה ית אהרן וית
 בגוהי ואסחי יתהון
 במיא: ויהב עלוהי ית
 פתגמא ורחי יתיה
 פהמינא ואלביש יתיה
 ית מעילא ויהב עלוהי
 ית אפודא ורחי יתיה
 פתמין אפודא ואתקן
 ליה ביה: ה ושוו עלוהי
 ית חושנא ויהב פחושנא
 ית אוריא וית תומיא:

ח"א וילמך פסס: יומל ס: וימלר.
 סס: ו: :

שפתי חכמים

ב כלן לא נזכר לעפלה שום דבר שאמר עליו זה הדבר ל"ס דברים
 שפלה: ג כי בכחוח לא הוזכר את מי לכן הוזכר לפרש סוסי
 ג לעשות ואל חלמרו לכבודי ולכבוד אחי אמי עושה. כל
 (ח) את האורים. כתב של סס המפורש: וישם על
 חן על המזנסת

רש"י

זכרו בשפת מעשה: (ג) הקהל אל פתח אהל מועד.
 זה אחד מן המקומות שהחוקק מועט את המרובה: זה
 הדבר. דברים שתרלו ב שלטי מוסא לפיכס לוני הקכ"ה
 הענין הוה דפרשת המלווים פירשתי בוחתה מלוה (סס):
 המצנפת. סמילי חכלת הקטושים בלין

פירוש לתורת אלהים

וריא פריער איז גישמאנן אין פרשית ואפה תצונה:
 (ג) ואת כל העדה אונ קאר די עדה תקהל ואלקסמו איין
 ואמלקען צו דער מיהר פון אוקל מועד: (ד) ויעש משה
 אונ משה קם גיפאן אזוי ווי נאם האם אים גיקאמן
 תקהל אונ, עם איז גיוראון איינגאמילט די עדה צו
 דר מיהר פון אוקל מועד: (ה) ויאמר קם משה נאנט
 צו דר עדה זה הדיבר דאם איז די וואך (פלוס די וואכע
 וראם איך וועל איך פאן אזוי וויא ווייטשע אין דער פירשית וועם
 שפתיי האם נאם גתייסען קען ואל דאם פאן): (ו) ויקרב משה
 את אהרן אונ משה קם גימאכט גינעהנין אהרן ואת
 גוואשן מיט וואקר: (ז) חשן עליו אונ, ער קם אנגמאן
 ויחגור אותו באבנט אונ קם אים ארומגנארמילט מיט
 אייברשמשע העמדיל ויפן עליו אונ, ער קם אויף אים
 איהם ארומגינארמילט מיט דעם גארמיל פון דעם
 (ח) וישם עליו אונ, האם אויף אים גינעפיין דעם חושן
 ויפן

ליקוטים על התורה

אאלקע אונ אזינגע, ווען דיא יודין וועלן פאר מיר פקריב
 זיין דיא פקריבט וועל איך וויא מוחל זיין דיא עבירות, האם
 אברקם אבינו גיזאקם פאר נאם רבונן של עולם דאם איז נאם
 ווען דער בית המקדש וועם זיין, אבער ווען דער בית
 המקדש וועם ניש זיין אונ דיא יודין וועלן ויקרישען, וואס
 איך קאם זיין וויא, האם נאם גיזאקם צו אברקם אבינו,
 איך קאב שוין לאנג אנגעקרייט פאר זייא דעם פדר פון דיא
 פקריבט וואן דיא מ'רחה ווען דיא יודין וועלן לייגען דעם
 פדר פון די פקריבט, וועל איך אויף זייא דעקענען גלייך וויא
 זייא וואלדין דיא פקריבט פקריב גיזען פאר מיר, אונ איך
 וועל וויא מוחל זיין ווייערע אלע עבירות:
 בני אונ זיינע זיהן וירחץ אותם במים וויא
 צו אהרן את הכהנות דאם העמד פון די בגדי כהונה
 צו נארמיל ויבלש אותו אונ קם אים אנגייליידעם דאם
 גינעפיין את האפוד דעם אפוד ויחגור אותו אונ, ער קם
 אפוד ויאפד לו בו אונ קם אים דערמיט אנגינורט:

הַתָּמִים: ^א וַיֵּשֶׁם אֶת־הַמְצַנְפֹּת־עַל־
 רֵאשֵׁי וַיֵּשֶׁם עַל־הַמְצַנְפֹּת אֶל־מֹל
 פְּנֵיו אֶת צֵיץ הַזָּהָב גֵּזֶר הַקֹּדֶשׁ
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ^ב וַיִּקַּח
 מֹשֶׁה אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח
 אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ
 וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם: ^ג וַיִּזְמַנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
 שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
 וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַבֵּיֹר וְאֶת־כַּנּוֹ
 לֵי־קֹדֶשׁ: ^ד וַיִּצַק מִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה
 עַל־רֵאשׁ אֹהֶרֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקֹדֶשׁ:
^ה וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי אֹהֶרֶן
 וַיִּלְבָּשֵׁם כַּתְּנֹת וַיַּחְנֵר אֹתָם אֲבִנֵי
 וַיַּחְבֹּשׁ לָהֶם מַגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ^ו וַיִּגַּשׁ אֶת־פֶּרֶ
 הַחֲטָאת וַיִּסְמַךְ אֹהֶרֶן וּבָנָיו אֶת־

אֶת־רֵאשֵׁי וַיִּמְשַׁח עַל־מִצְנֵפֹתָא
 לְקַבֵּיל אַפְוֵיהּ יְת צֵיצָא
 דְּהַבָּא אֶפְלִילָא דְקֹדֶשׁא
 כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יְת
 מֹשֶׁה: וְנָסִיב מִשְׁחָה יְת
 מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא וּרְבִי
 יְת מִשְׁבָּנָא וְיְת כָּל דִּי
 בֵּיהּ וְקֹדֶשׁ יְתוּחֹן:
 וַיִּזְמַנּוּ מְנִיָּה עַל מִדְבַּחָא
 שֶׁבַע זְמַנִּין וּרְבִי יְת
 מִדְבַּחָא וְיְת כָּל מְנוּחֵי
 וְיְת בֵּיזְרָא וְיְת בְּסִיסִיָּה
 לְקֹדֶשׁוֹתוֹן: יִי וְאַרְיֵק
 סַמְשָׁחָא דְרַבּוּתָא עַל
 רֵישָׁא דְאֹהֶרֶן וּרְבִי יְתִיָּה
 לְקֹדֶשׁוֹתִיָּה: יִי וְקָרִיב
 מֹשֶׁה יְת בְּנֵי אֹהֶרֶן
 וְאִלְבָּשִׁינוּ כַּתְּנִין וְחָרִי
 יְתוּחֹן מְנִיָּה וְאֶתְקַוְלוּן
 פּוּבְעִין כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ
 יְת מֹשֶׁה: יִי וְקָרַב יְת
 תּוֹרָא דְחֲטָאתָא וְסַמַּךְ
 אֹהֶרֶן וּבְנֵיָּהּ יְת יְדִיָּהּ

ת"א ויקח משח. כלימות ס.
 ויקח משמן. סוליות יא י.
 כלימות ס. ויקרב. יומל ס.

שפתי חכמים
 לוס נג' : ד' ט' לציל פרכת פלוס :

דעתי כיכן נלמדה כבואות הללו : (יב) ויצק. וימשה. כחלה וילק על ראשו ואל"כ מותן בין ריסי עיניו ומשך
 בלצנע מזה לזה: (יג) ויחבש. לשון קשר' ד': ויחטא

פירוש לתורת אלהים

היו און ער האם גיגעבין אין דעם חושן די אורים
 ונתקים : (ט) וישם און ער הט גמאן די מצנפת אויף
 זיין קאפ וישם און ער הט גימאן אויף די מצנפת ית
 צי ויחבש די גילדענע בלעך וואס ווערט אנגערופן גז
 וקדש א הייליגע קרוין באש ציט ית משה אזוי וויא
 נאם האם גבאמין צו משה ער זאל קאהן צו אהרן
 אזוי הט משה גמאן : (י) ויקח משח ט' הט משה גנוקן
 דעם שקן המשחה און האם גזאלבט דעם משכן
 און אלץ וואס איז גיווען אין משכן ויקחש איהם און
 הט זיי גיחיליגט : (יא) ויז און ער האם גישפריינגט
 סכט פון אים אויף דעם סוכה שבע פעמים ויעקן קאל
 וימשה און ער האם גזאלבט דעם סוכה מיט וייגע

כלים ואת הכיור און דעם האנדפאס ואת בנו און זיין
 פום לקדש צו דויעליגן זיי : (יב) ויצק ט' און משה הט
 גינאקן פון דעם שקן המשחה אויף דעם קאפ פון
 אהרן און האם איהם גיזאלבט צו הייליגן איהם:
 (יג) ויקרב און ער הט גימאכט גינעדיגן די קיגוד פון
 אהרן ובלבשם און האם זיי אנגיקליידט די העמקער
 פון די בגדי קדוזה ויחטו און האם זייא אנגיגערט
 גארטלין ויחבש און הט זיי אנגימאדן מנבשת הימלן
 אזוי ווי נאם הט גבאמין צו משה : (יד) ויגש און ער
 הט גימאכט גינעדיגן דעם פר החטאת ויסמד און
 אהרן מיט זייגע קיגוד האבין גלייגט ויערע הענט

ידיהם על ראש פר החטאת :
 וישחט ויקח משה את הדם
 ויתן על קרנות המזבח סביב
 באצבעו ויחטא את המזבח ואת
 הדם יצק אל יסוד המזבח ויקדשו
 לכפר עליו : ויקח את כל החלב
 אשר על הקרב ואת יתרת הכבד
 ואת שתי הכלית ואת חלבון
 ויקטר משה המזבחה : ואת הפר
 ואת עורו ואת בשרו ואת פרשו
 שרף באש מחוץ למחנה כאשר
 צוה יהוה את משה : ויקרב את
 איל העדה ויסמכו אהרן ובניו את
 ידיהם על ראש האיל : וישחט
 ויזרק משה את הדם על המזבח
 סביב : ואת האיל נתח לנתחיו

על ראש פר החטאת :
 ו הנכים ונסיב משה ית
 דמא ויהב על קרנת
 מדבחה סחור סחור
 באצבעיה ודפי ית
 מדבחה וית דמא אריק
 ליסודא דמדבחה
 וקדושה לכפרא עלוהי :
 ו הנסיב ית כל תרפא
 די על גנא וית חצר
 פבדא וית תרפין פולין
 וית תרפיהון ואסיק
 משה למדבחה : ו ית
 תורא וית משביה וית
 בסריה וית אוכליה
 אוקיד בנורא מברא
 למשריתא כמא די פקיד
 ית משה : ו ומריב
 ית דברא דעלתא וסמכו
 אהרן ובניהו ית וידהון
 על ראש דברא : ו הנכים
 חרק משה ית דמא על
 מדבחה סחור סחור :
 ו ית דברא פלג

ת"א סביב . ונסיב ס :

שפתי חכמים

ה כלו מי טמא לת המזבח שלכין לטהרו ועל זה טיבש מזבח
 כי : ו דגלי"כ בעלי קדשו : א כללו למע ויקדשו לטיוס
 מטע

רשי

(טו) ויחטא את המזבח . חטאו וסחרו מזרות לזכונם
 לקדוש ויקדשוהו . ובענין זה : לכפר עליו . מפת וכל
 הכפרו : (טז) ואת יותרת הכבד . לכל הכבד . שהיה נטול

פירוש לתורת אלהים

אויף דר אונקלוינינגסמע זאכן ואת ויקח ט : (י) ואת
 הפר ואת עורו אונ דעם פר מיט זיין פֿעל מיט זיין
 פלייש ואת פרשו ט' אונ זיין מיסט דעם ער פֿרברענגט
 אין פייער פון אויסענווייניג פון דר מחנה אזוי ווי
 גאט דעם גיבאמין צו משה : (י) ויקרב אונ ער האט
 גימאכט גינערהנן דעם ויזרד נוס מען דעם גבראקט
 פר אקרען עולה גימטי האבן אהרן מיט זיינע זייע
 אנגילעדיגט וייערע הענט אויף דעם קאפ פון דעם
 איל : (י) וישחט אונ מען האט דעם איל גישאכטין
 ויזרק ט' אונ משה האט גישפריינגט דאס פלום
 ארום דעם מזבח : (כ) ואת האיל אונ דעם איל נתח

פירוש לתורת אלהים (ס) וישחט אונ
 אויף דעם קאפ פון דעם פר החטאת : ויקח אונ משה דעם גנוקן
 מען דעם פר גישאכטין ויקח אונ משה דעם גנוקן
 דעם פלום ויהי על קרנת המזבח אונ ער דעם גנעבן אויף
 די ווינקלען פון דעם מזבח סביב ארום באצבעו מיט
 זיין פינגער ויחטא אונ ער דעם גינערינגט דעם מזבח
 ער ואל ווערין הייליג ואת דעם אונ דאס איבערנייע
 פלום יצק דעם ער אויסגאסן צום אפגרינד פון דעם
 מזבח ויקדשו אונ דערמיט דעם ער אים גינערינגט
 לכפר עליו צו פֿרעבען אויף אידם (כלומר אז איינער וועט
 זינדן אונ וועט בריינגען אקרען אונ וועט פֿקריב זיין אויף דעם
 מזבח וועט די זינד פֿרעבען ווערין) : (טז) ויקח ט' אונ ער
 האט גנוקען פון דעם פר גאר דעם חלב וואס איז

וַיִּקְרַע מֹשֶׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־
הַנְּתָחִים וְאֶת־הַפָּדָר׃ כ"א וְאֶת־הַקָּרָב
וְאֶת־הַכְּרָעִים רָחַץ בַּמַּיִם וַיִּקְרַע
מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הָאֵיל הַמִּזְבֵּחַ עִלָּה
הוּא לְרִיח־נִיחֹחַ אֲשֶׁה הוּא לַיהוָה
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ ש"י
כ"ב וַיִּקְרַב אֶת־הָאֵיל הַשְּׁנִי אֵיל
הַמִּלֵּאִים וַיִּסְמְכוּ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת־
יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל׃ כ"ג וַיִּשְׁחַט
וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִדָּמָו וַיִּתֵּן עַל־תַּנְדֻּף־אֶזְרָא
אֹהֶרֶן הַיְמָנִית וְעַל־בֵּהֶן יְדוֹ הַיְמָנִית
וְעַל־בֵּהֶן חִגְלוֹ הַיְמָנִית׃ כ"ד וַיִּקְרַב
אֶת־בְּנֵי אֹהֶרֶן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה מִן־הַדָּם
עַל־תַּנְדֻּף אֲוֹנָם הַיְמָנִית וְעַל־בֵּהֶן
יְדָם הַיְמָנִית וְעַל־בֵּהֶן רִגְלָם הַיְמָנִית
וַיִּזְרַק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ

לאברהו ו אסיק משה
ית רישא וית אבריא
וית תרפא: כא וית נוא
וית פרעיא חלף כמיא
ואסיק משה ית כל
דכרא למדבחה עלתא
הוא לאתקבלא ברעוא
קורבנא הוא קדם יי
כמא די פקיד יי ית
משה: כב וקרבי ית דכרא
תנינא דכר קורבניא
וסמכו אהרן וכנחוי ית
ידיהון על ריש דכרא:
כג ונכים ונסיב משה
מדמיה ויתב על רום
אודנא דאהרן דימינא
ועל אליין ידיה דימינא
ועל אליין רגליה דימינא:
כד וקרבי ית בני אהרן
ויתב משה מן דמא על
רום אודנהון דימינא ועל
אליין ידיהון דימינא ועל
אליין רגליהון דימינא
וזרק משה ית דמא על
מדבחה סחור סחור:

שפתי חכמים

רש"י

מכפר פליו שפירשו מכלל וליך: ח שגלושים דכמי מעט מן הכבד עמה: (כב) איל המלואים. איל השלמים שגלוהו' י' שלמים ח שמלואים ומשלמים ח הכהני' ככהונתם: וחלת

פירוש לתורת אלהים

(כב) וישחם אונ מען דמ גישאכמן דעם איל ויקח משה
דמו משה דמ ננוכן פון זיין פלוט וימו אונ ער האט
נגעבן אויף דעם לעפיל און פון דעם רעכטן אויער
פון אהרן זעל פון אונ אויף דעם גראפען פינגער די
תפינית פון זיין רעכטע האנד זעל פון אונ אויף דעם
גראבין פינגער רגל תפינית פון זיין רעכטען פוס:
(כד) וקרבי: אונ ער דמ נמאכט גגעהקן די קיער פון
אהרן וימו אונ משה האט נגעבין פון דעם פלוט פון
דעם איל על תנד דעם לעפיל פון זייער רעכטן
אויער זעל אונ אויף דעם גראבין פינגער פון זייער
רעכטע האנד זעל פון אונ אויף דעם גראבין פינגר
פון זייער רעכטן פוס אונ דערנאך האט משה גי
שפריינגט

לנחיו דמ ער צושניקן אויף שטיקן הקסר דמ משה
מקסיר גינען דעם קאפ מיט דיא שטיקן וית תפיר
אונ די נעץ: (כא) וית תרבי אונ דיא אינווייניגסע
ואכן וית תרבי אונ די קניען רחץ האט ער גינואשן
אין וואסר ויקסר האט משה מקסיר גינען נאר דעם
איל אויף דעם מזבח עולה הא דם איז איין עולה לית
גיחת צו אגשטאקן בים אשה היא לוי דם איז אפייער
אפער צו גאט פאשר ציה יי את משה אויף נוי גאט האט
נכאשען צו משה: (כב) וקרבי אונ ער האט גימאכט
גינעהקן דעם אנדרין ויידר דם ויידר המלואים דם דר
פילונג וסמכו אונ אהרן מיט זיינע ויהו האבן אג
נילעבט זייערע הענט אויף דעם קאפ פון דעם איל:

כה ונסיב ית תרבא וית
 אלתא וית כל תרבא די
 על גוא וית חצר פבדא
 וית תרפין פולין וית
 תרביהון וית שוקא
 דימינא: כי ומסלא
 דפמיריא די קדם יי
 נסיב גריצתא פמירתא
 חדא וגריצתא דלחם
 משה חדא ואספונ חד
 ושוי על תרבינא ועל
 שוקא דימינא: כי ויהב
 ית פולא על ידי אהרן
 ועל ידי בנהוי וארים
 יתהון ארמא קדם יי:
 כה ונסיב משה יתהון
 מעל ידיהון ואסיק
 דמדבחה על עלתא
 קורבניא אינון
 דאתקבלא פרעוא
 קורבנא הוא קדם יי:
 כס ונסיב משה ית חדיא
 וארמייה ארמא קדם יי
 מדבר קורבניא למשה
 הנה דחזק פמא די

מביב: כה ויקח את החלב ואת
 האליה ואת כל החלב אשר על
 הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי
 הכפלות ואת חלבון ואת שוק
 הימין: כי ומפל המצות אשר לפני
 יהוה לקח חלת מצה אחת וחלת
 לחם שמן אחת ורקיק אחד וישם
 על החלבים ועל שוק הימין: כי ויתן
 את הכל על פני אהרן ועל פני
 בניו וינף אתם תנופה לפני יהוה:
 כה ויקח משה אתם מעל פניהם
 ויקטר המזבחה על העלה מלאים
 הם לריח ניחח אשה הוא ליהוה:
 כס ויקח משה את החזה ויניפהו
 תנופה לפני יהוה מאיל המלאים

בעל הטורים

טעמים מרומם טעמל ומורדי: (כח) עלאים. חסר כמיב כי נספך לסס לחונה [טעמו נכד ולסיכוס]: שפתי חכמים

סכא מינו לי סינך אלל לי שלמים טעמללים ומטלימים וכי:
 ש דקל למס לא כסיב וכלח מלס טען צריטס דקלס 16
 כסיפס דקלס ורקיק טען וסוס נמי קלי אלכל מס דכסיב לפייל
 מינים ימלכס וכי: יי כחכס הלל"ס לא ידכתי סיכוס כלא ואל
 סיו סל די מלכ. וסמל יל טעמין מד סוף כל טעמוט של מלס

(כו) וחלת לחם שמן. היא רכוב' שהי מרכה כה שמן
 מ כנגד החלות והרקיקין כד מפורש בהנחות: (כח) ויקטר
 המזבחה. משה טעם כל טעמתי ימי החלואי בחלק לכזעל
 בויקה טעס לה סוס וגו' וכל הטעמים אמריו טכל טעימוטיס סיו

פירוש לתורת אלהים

הייבונג פאר נאם: (כח) ויקח אונ משה הם גינוקען
 די אלע זאכין ווס קריער איו גישאטאנען פון זייערי
 הענד וקטר המזבחה אונ הם מקמיר גינוין אויף דעם
 קובב על השלח נאך דער עזרה מלאים הם יי זענען
 דער פילונג פלוקר מיט די קרבנות וערין אהרן
 מיט דיא קריער דער פילט צו דער קהונה ליי
 אנשנקר ביח אשית אפייער אפער צו נאם (כס) ויקח
 אונ משה האם גינוקען די ברוקס וניפיש אונ האם
 זיא אויף גיהויבין איין אויף הייבונג צו נאם פאל
 ממלאים פון דעם איל המלואים למשח זיח למשח דיא
 ברוקס איו איין מקמה צו משה: פאשר אווי ויי נאם

שפריינגט דאם איקרינע בלוט ארום דעם קובב:
 (כה) ויקח אונ ער האם גנוקען את החלב ואת תאליהו יי:
 (כח) ויכיל הכחות אונ פון דעם קארב מיט מצות אשר
 לפני יי ווס איו פר נאם אין אהרל מועד לפי הם ער
 גנוקען חלמפה אחת איין קובין פון מצה חלת אונ איין
 קובין ווס איו גימישט מיט אייל ויקק אונ איין דין
 קיביל וישם אונ ער האם גיטאן די חלות אויף דיא
 חלבים וילשוק מיטין אונ אויף די דעקמע פאלקע:
 כה ויתן אונ ער האם דאם אלץ גינעבין על פני אויף
 די הענד פון אהרן אונ אויף די הענד פון זייני
 קריער וינף אונ ער הם אויף גיהויבין זיין אויף

לְמִשְׁהָ הָיְתָה לְמִנְהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מֹשֶׁה: ^ל שביע ויקח מֹשֶׁה מִשְׁמֶן
 הַמִּשְׁחָה וּמִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ
 וַיִּזְּ עַל־אֶהֱרֹן עַל־בְּגָדָיו וְעַל־בְּנָיו
 וְעַל־בְּגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ וַיִּקְדַּשׁ אֶת־
 אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְאֶת־בְּנָיו וְאֶת־
 בְּגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ: ^{לא} וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
 אֶל־אֶהֱרֹן וְאֶל־בְּנָיו בְּשֵׁלוֹ אֶת־
 הַבָּשָׂר פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד וְשֵׁם
 תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסֶל
 הַמִּקְדָּשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר אֶהֱרֹן
 וּבְנָיו יֹאכְלֵהוּ: ^{לב} וְדַעְתֶּךָ בַּבָּשָׂר
 וּבַלֶּחֶם בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: ^{ספגור לב} וּמִפֶּתַח
 אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת יָמִים
 עַד יוֹם מִלֵּאת יְמֵי מִלְּאִיכֶם כִּי
 שִׁבְעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת־יְדֹכֶם:

פקיד יי ית משה:
 ל ונסים משה מסמחא
 דרבנותא ומן דקא די
 על מדבחה וארי על
 אהרן על לבושהו ועל
 בנהו ועל לבושי בנהו
 עמיה וקדיש ית אהרן
 ית לבושהו וית בנהו
 וית לבושי בנהו עמיה:
 לא ואמר משה לאהרן
 ולבנהו בשילו ית
 בשרא בתנע משכן
 ומא ותמן פכלון יתיה
 וית לחמא די בסל
 קורבניא פמא די פקדית
 למישר אהרן ובנהו
 ויכלוניה: לב ודאש נאר
 בבשרא ובכלחמא בנורא
 התקדון: לב ומתנע משכן
 ומא לא תפקון שבעא
 יומין עד יום משלם חמא
 קורבניכון ארי שבעא
 יומין קרבית קורבניכון:

ת"א כטלו ס. ו. ונסים כו: כספר -
 יס"ב כ"ג ד

פירוש לתורה אלהים

איר אים עסין ויה חלום אונ דאם ברזים איש פון
 נואם איז אין קארב זאלם איר אויה עסין פאר דער
 טיר פון דעם אוהל סנעד באשר ציית אזוי ווי איה
 בין גיבאמין גינוארין פון נאם מאי איה ואל אייה
 זאגין אהרן ויבני יאכלה אהרן מיט זיינע קינדער
 זאלין דאם עסין: (לב) תעורר בנדר נואם עם וועט
 גלייבין פון דעם פלייש ובלתם אונ פון דעם ברזים
 נואם איר וועט דעם סאג גיט אויף עסין באש תשריש
 זאלם איר אין פייער פאר ברענען: (לג) ומפתח אהל
 פון דער טיר פון דעם אוהל סנעד נואם איר גיט
 ארויס גיין זיבען סאג עד יום ביו אין דעם סאג מלאה
 עם וועט דער פילט ווערין יי די מעג מלאים פון
 אייערע מילואים יי שבעת ימים ווארום זיבען טעג
 ימלא

דאם גיבאמין צו משה: (ל) ויקח משה אונ משה קם
 גינומען משכן פון דעם אייל המשחה דאם זאלבונג
 אונ פון דעם בלוט נואם אויף דעם מזבחה ויבי אונ
 ער קט גישפריינגט אויף אהרן אונ זייני קליידער
 אונ אויף זיינע זין אונ אויף די קליידער פון זייני
 זין איש מיט אים ווען ער האם גישפריינגט אויף
 אהרן קט ער אויף זייני קליידער אונ אויף זייני זין
 מיט זייערע קליידער אויף גישפריינגט ופשי אונ
 ער האם גיטייליגט אונ אהרן אונ זיינע זין אונ
 זייערע קליידר האט ער אויף גיטייליגט איש מיט
 אים: (לא) ויאמר אונ משה קט גינואנס צו אהרן אונ
 צו זייני קינדער בשלו קאקט דאם פלייש פון דעם
 איר הקלואים פתח אוהל סנעד פאר דער טיר פון
 דעם אוהל סנעד: וקם תאכלו ארום אונ דארט זאלם

וְכָמָא דִּי עֲבַד בְּיֻמָּא
הַדִּין פְּקִיד יִי לְמַעְבַּד
לְכַפְרָא עֲלֵיכֻן :
לֵה וּבְתַרְע מִשְׁבֵּן זְמָנָא
תַּתְּבוּן יִימָם וְלֵיבִי
שְׁבַעָא יוֹמִין וְתַמְרוּן ית
סַמְרַת מִימְרָא דִּי וְלֵא
תַּמּוּתוֹן אַרְי בֵּן
אֲתַפְקִדִית : יֵל וְעַבַּד
אֲהֵרִן וּבְגוּהֵי ית כֵּל
פַּתְגָּמֵי דִּי פְקִיד יִי
בְּיָדָא דְמִשְׁחָה : ס ס ס

ר"א חסנו . סוכה מג :

בעל המורים

(נ) לפסח . חסר ו' למעיקן בס"ק דיומא לפסח או מפסח פסח ספיו מוין פליו כל ו' ימים ולא היו מוין פליו : פסח :

שפתיו חכמים

עכ"ל . ומי"ל דק' לנשי' למע הקטירו הסוק על המזבח כי לא
 מצינו בשום שוק של שלמים שהקטירו וכמ"ס ר"ל בספון . ומתקן
 משה היה משמש וכו' גבי חזה ושוק כחייב להקטיר ולכינו יסיו למע
 מ"ס הקטיר המזבח ולא נחמס לו נמנע אלל החוס כדי למשה
 סיכר בליו ובין אהרן ובניו כי הם היו כהנים והוא היה לו ולא
 עמם אלל כו' ימי סמלוהו וסיכר זה עשה הק"ס בליו ובין
 כהנים בני אהרן : ובלא זיל מנעם דהא כבר הקטיר את הפסח
 קודם שחיסמו על זה הלי : ל"פ מקדש קהל סוף אית לך
 לביים כלשר פשה ביום היום לום ס' לפסח כל' ו' בימים ואם היה
 כלשר עשה ביום היה דבוק למעלה עם שפסת ימים יעלה את
 ידס כלשר עשה ביום היה ח"כ כלשר לום ס' לפסח יסחל לבדו

העולה . אחר העולה בלא מלינו שוק של שלמים קרב
 ככל מקום חוץ מזה : (ל) צוה ה' לעשות . כל שנתעל
 בימים ור"ל דרשו לפסח זה מפנה פרה לכפר זה מפנה
 יום הכפורים וללמד שכהן גדול עשן פרישה קודם יום
 הכפורים מ שנתעל ימים וכן כהן השוקף את הפרה :
 (לס) ולא תמותו . הא אם לא תעשו כן הרי נ' אתם חייבים
 מ מיתה : (לו) ויעש אהרן ובניו . להגיד שנתן ע שלא
 העו ימין ושמאל : חסלת פרשת צו

וכן לו ספס . אלכ רז"ל סירבו לפסח זה מפנה סרה לכפר זה
 פסח ביום הזה עם הקודם לו ומאמר לום ס' לפסח מאמר כפ"ע סוף
 עשהס לום לפסח מעשה הפסח ולכ"ל לכפר עליכם בים"כ
 על ידי פרישת שפסת ימים : מ כנו שלריך אלו דייס ככלן כך לך
 דהא לא ימותו כששפסו מותם ס' אלל ודא' ככתב לדיוקא : מ פ'י
 לפסחני למו עלא ועשה כן ולא לומר שאל יעשה כן לא ימות כיון
 דמיקר בניוום היא הפיהה סולךך רש"י לומר כהן שמכלל לאו
 אומע סן וכללו אמר שאל לא תפסו כן ימותו : ע' דל"כ ל"ל
 לליכס יעש פשיע לךיק כמותו ח"ו לא יעשה מה שזוה ל
 הק"ס . גבי הכר"ס נבי דכר אל בני ישראל ויטונו ג' ויפשו כן
 ובכרשת חמרי גבי יומע כלשר לום ס' לא יעשה ג' ובכרשת
 אלל סרעה גבי וילכו ויעשו בני ישראל ג' ובכרשת כהמלות
 אלל ספסל ללום . ובעמממטי שפסכו על מה שזרש כפסח עלמו כפי
 נ"ע עכ"ל . ולכ"ל שאל סירבו ג' ויעשו ג' ויעשו אלל ספסל ללום .
 גבי ויעשו אלל ספסל ג' ומטי שכל לוחס פסח מברכה . כגונוס של
 ישראל כמו שפירש רש"י שכל מ' שנס סחוישראל מברכ
 לל ספסל ללום אז וכו' מ"פ לא דרשו גבי לחוסי ויעשו ג' ויעשו
 כמו בשאר קול' . ועוד כמס הכר"ס ח' דת' קרח גבי ויעש משה
 כענין ספסל ללום לא ידעמי לפה כ"ל . ולכ"ל שפס דלל ס' כיון
 שיהו שפסו של מקום דמוקס שלים מוסיס שלימותו ופין אז
 שפס בלית שפס' שלימותו הפשלמו אלל ישראל ויהסן
 ובניו עבו מ"פ דבטור על משה אלל שינו מכל
 אכר לום לסס והמלינו שלימותו מל אז שייך
 למכרס להגיד שפסו כ"ל . וק"ל :

פירוש לתורת אלהים

יַעֲלֵא אֵת יְדֵיכֶם וְאֵל דַּעַר פִּילַם וְעוּרִין אִיַּעְרַע עֵנְדֵר
(כְּלִשְׁרֵי דִי פַעַג שַׁנְרִי מְלֻאִים חֵמַם נְיוּרְעִין וְיָבֵן סָאָג : לר) בְּאִשְׁרֵי
עֲשֵׂה בְיֹם יְהוָה אֲזוּי וְיִי עַר הָאָם גִּישָׁאן דַּעַם סָאָג צִוָּה
יְהוָה אֲמַר גִּישָׁאמִין צו קָאָהֵן לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם צו פִּאָר
עֲבָעֵן אֲמַר אִיָּהּ (כְּלִשְׁרֵי אֲוַעֲלַע קִרְבָּנוֹת וְיֵאָמֵן מִן תָּאָם
מְקַרְבֵי נְיוּרֵין דַּעַם עֲלִישְׁטִין סָאָג סָאָג יְמֻלָּים אֲזוּי חָקֵרִים סָאָג
בְּצִאָשְׁטִין מִן וְאֵל אֲלִי וְיָבֵן סָאָג אֲוַעֲלַע קִרְבָּנוֹת וְיֵאָמֵן מִן תָּאָם
יַשְׁלִיכְטִין סָאָג בְּאֲזוּרְעִיר) : (לד) וּפְתַח אֲוֵן אֵין דַּעַר מִיר

הַפְּמִרַת צִוָּה בִּירְמִיָּה סִיפִין ו
" כִּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֹתֵיכֶם ספיו
פִּירֻשׁ ע"פ
נָאָם פִּוֵּן דִּי יִשְׂרָאֵל עֲלֹתֵיכֶם אִיַּעְרַע עֲלֹתֵן נֹאָם אִיר
הַעֲרָשָׁם אִיַּעְרַע נָאָר דִּי וְעֲלַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל דִּר

ספו על-זבחיכם ואכלו בשוך : כפי לא-דברתי את-
 אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא הוציא קרי אותם
 מארץ מצרים על-דברי עולה זכות : כפי אם-את-
 הדבר הזה צויתי אותם לאמר שמעו בקולי והייתי
 לכם לאלהים ואתם תהיו-לי לעם והלכתם בכל-
 הדרך אשר אצוה אתכם למען ייטב לכם : ולא
 שמעו ולא-השו את-אונם וילכו במעצות
 בשררות לבם הרע ויהיו לאחור ולא לפנים :
 למן-היום אשר יצאו אבותיכם מארץ מצרים
 עד היום הזה נאשלה אליכם את-כל-עבדי
 הנביאים יום השכם ושלה : ולוא שמעו אלי ולא
 השו את-אונם ויקשו את-ערפם הרעו מאבותם :
 ודברת אליהם את-כל-הדברים האלה ולא
 ישמעו אליה וקראת אליהם ולא יענוכה :
 וואמרת אליהם זה הגוי אשר לוא-שמעו בקול
 יהוה אלהיו ולא לקחו מוסר אבדה האמונה
 ונכרתה מפיהם : כפי גוי נודף והשליכי ושאי על-

(ב) כי אתם את הדבר הזה צויתי
 אותם לאמר, נאם זאם צוא
 דיא ידיו איך האב קין פאתל גים
 פארלאנגט פון איך איהר זאלם
 בריינגען קרבנות, נאר דיא זאך
 האב איך איך גיפאסן איר זאלם
 הערין פון שמיספע וועל איך זיך
 צו איך זאנאם און איר נעם זיך
 צו מיר אפאלק און איר נעם זיך
 אין דעם באנצין נעם נואם איך
 נועל איך געבישען, עס זאל איך
 גוט זיין, לקשיל איין ארעם סאך
 נואם האם נאר גילעבט פון נדבות
 ער פלעגט גיין פון זשאפט צוא
 שפאט צוואפען געמען נדבות,
 און אין יעדער שפאט האם ער
 שוין געקענט דיא גברים, יעדער
 גבר מים זיין פירונג וויא אזי ער
 פירט זיך מיט דיא פרעמדע ארויבע
 ליים נואם קופען צו אים, און אזוי
 איז ער גינען עפליקע יאהר איך
 נועם, אפאהל האם זיך גיטראפן
 מיט אים איין ארעם סאך, נואם
 ער איז גים לאנג גינארין ארעם,
 און מוז איך ארום גיין נאך נדבות
 ער האם אבער קיינעם געקענט און
 האם גים געוואסען זייער פירונג,
 דיא בידע ארעם זענען גינארען
 צווישען זיך גוטע פרייער אונ

זענען גענאנגען צוואפען, אפאהל זענען דיא בידע ארעם געקומען אין זאנאם לוי, נואם סען האם געוואוסט אז
 דער בעל הבית גים עסן ארעםע ליים אפוקיס אזוי ווי זיי וואלפין גינען זייער קינדער, זיי האבן זיך גינעם ביי אשיל און
 זענען גינעמען צוויי דריי שעה און נוארפין מען זאל וויא געבין עסן, און סען האם זייא גים געגעבן, האם דער גייער
 ארעםפאן זינאם צו דעם אלפין נואם שווייבן מיר, פאר נואם זאנן מיר גים מען זאל אונז געבין עסן, מיר וועלן זיך
 צום בעל הבית אים זאנן מיר זייען שוין דא צווייא דרייא שעה און מיר זענען הונגעריג און מען גים אונז גים
 עסן, האם דער אלטער ארעם סאך אונגעשרינגען איך אים און זאנעם צו אים האלם פארמאכט דאס מילל און שווייב

פירוש ע"מ

גרענגט צו מיר מקריב זיין ספו מערסט וויא בעסער
 מקריב צו זיין איך אייערע שלמים ואכלו נועם איר
 עסען דאס פלייש (פלטר) נאם זאנעם נואם בראדען וויא
 עלות וואס עס ווערט פאר ברענט אין באנצען און עס איז גים
 צו טיין ווילען בעסער לאזען וויא שלמים מקריב וויא וועלען
 וויא האמשי עסען דאס פלייש : (ב) כי לא נואריום איך האב
 גים גרעם מיט אייערע עלטערען ולא צויהם און איך
 האב זיי גים גקאמען גים אין דעם סאך נואם איך
 האב זיי אים גיצונג פון לאנג מצרים על זיי זאלען
 מקריב זיין עולה און שעקמונג : (ג) כי אם צויהי איך
 האב וויא נאר גינאפען ששט בקולי הערם מיין
 שמיספע והייתי אונ איך וועל זיין צו איך אונאם
 זאנעם און איר נועם צו מיר זיין א פאלק ותלכתם און
 איר זאלט גיין אין אלע וועגען אשר נואם איך מוא
 אייך גבישען לפני דרום יושב, עס זאל אייך גוט זיין :
 (ד) ולא ששטי און זיי האבען גים גהערט ולא השו און
 זיי האבען גים גייניט וייערע אוערען וילט און זיי
 זענען גינאנגען מיט וייערע עצות בשררות מיט דעם
 שפאטקיים פון וייער שלעכט הארץ והיי און וויא

דיינע

שפים קינה כי מאם יהוה ויפוש את-דוד עברתו :
 פיעשו בני-יהודה הרע בעיני נאם-יהוה שמו
 שקוציהם בבית אשר-נקרא שמי-עליו לממאו :
 ובנו במות התפת אשר בניהם לשרף
 את-בניהם ואת-בנותיהם פאש אשר לא צויתי
 ולא עלתה על-לבי : לכן הנה ימים פאים נאם-
 יהוה ולא-יאמר עוד התפת וניא בן-הנם פי אם-
 גיא התרנה וקברו כתפת מאין מקום : והיתה
 נבלת העם הזה למאכל לעוף השמים ולבהמת
 הארץ ואין מחריד : והשפתי מערי יהודה
 ומחצות ירושלם קול ששון וקול שמחה קול חתן
 וקול פלה כי חרפה תהיה הארץ : בעת ההיא
 נאם-יהוה ויוציאו את-עצמות מלכי-יהודה ואת-
 עצמות שריו ואת-עצמות הכהנים ואת
 הנביאים ואת עצמות יושבי-ירושלם מקבריהם :

יציאו קר

בנאילים און האקם גים נקצנס הרקע, איך האב דאך דיר גינאנס דיא צייס וועס
 רופען צום קסין, האם דער גיער ארעס פאן גינאנס איין זאך ווייס איך גים, פאר וואס
 סתרים, פאר וואס האקען דיא סתרים גים געשווינדען, גאר באלד

פירוש ע"מ

האב גים גינאמען זייא נאלען דאס מאן לא עלתה
 אונ עס איז גים אויף גינאנגען אויף מיין הארץ :
 (יב) לגודרום הנה וועלען קופען אעלעקע טעג נאם
 זאנט נאם ולא יאמר דער ארם וועט שוין גים
 גערופען ווערען הופת אונ גיא פן הינום כי גיא ער
 וועט גערופען ווערען גיא התרנה דער טאהל פון
 דיא גברגהעקבר און קען וועט בגראקען הרונים
 פיי דעם ארם הופת ווייל עס וועט קיין ארם זיין צו
 בגראקין : (יג) היתח אונ עם וועט זיין נבלת די פויטי
 לייבער פון דעם דאווען פאלק למאכל צו עסקן צו
 די פויגיל וואס זיי פליהן אונטערען היקעל ובהסת
 אונ צו די בהמות פון דער ערד ואין מחריד אונ עם
 וועט זיין קיינער דער שרעקען אונעק צו פרייען
 זיי : (יד) השפתי אונ איך וועל פאר שמערען מחר פון
 די שמעט פון יהודה ויחצות אונ פון די נאקען פון
 ירושלם קול ששון וקול פון ששון אונ פון שמחה
 וקול פון אחרון אונ פון אפלה כי נאראם וויקס וועט
 זיין דאס לאנד : (טו) בעת ההיא די דאווען צייט נאם
 זאנט נאם יוצאו וועט מען אים ציען די פיינער
 פון די מלכים פון יהודה ואת עצמות אונ די פיינער
 פון זייער הארען אונ פון דיא פוקרים אונ פון דיא
 פאלשי נביאים ואת עצמות אונ ריא גיינער פון דיא
 לייט וואס וועען אין ירושלם וועלען זיי די שוקאים

מיר טוען וואקסען גיין פון וועס
 אונ רופין צום קסין, דערווייל
 זענען אריין געקופען אין דעם
 נאסם רדו עקלעק טענען
 סתרים אונ האבן גינאנס מיט
 אזויקע שפיטע געשווינד גים אונ
 קסין אונ פרינקען, באלד אויף
 געשווינד האם קען זייא געבען
 קסין אונ פרינקען אונ אלץ וואס
 זייא האבן גינאנס, דער גיער
 ארעס פאן האם זיך געוואונדערט
 אונ האם גינאנס אין דער שפיל
 צום אלטין ארעס פאן פאר וואס
 זאל איך אויך גים אזוי פארום,
 איך וועל איך שרייען מען זאל
 מיר געבן ארען, דער אלטער
 ארעס פאן האם אים פארמאכט
 דאס כולל ער זאל שווייגן, זאך
 דעם איז דער בעל הבית געגאנגען
 קסין האם ער גינאנס צוא דיא
 ארעקע לייט קוקט עסין מיט מיר,
 דיא צוויי ארעקע לייט האקען
 גינעסען אונ געפרינקען וואקסען
 מיט דעם בעל הבית, אונ האקען
 דארטן גום גינעסען, האם דער
 אלטער ארעס פאן גינאנס צום
 גייעב ארעס פאן וואס האספו אזוי
 קוקען וועס מען אונן ביינען איך
 זענען מיר אונגעערש פון דיא

גייער האר השלכי אונ ווארף אונעק ושיא אונ הייב
 אויף על שפים אויף די הייף קינה איין קלאג כי נאראם
 גאם האם פאר קינאנס ויפוש אונ האם פאר לאנז
 דאס דור וואס האם עוכר גיווען אויף זייער ביידי :
 (יז) כי נאראם די קינדער פון יהודה האקען גינאנס
 הרע בעיני וואס עם איז שלעכט אין די אוועקען פון
 גאם נאם זי אזוי זאנט גאם שמו זיי האקען גינאנס
 זייער אום ווערדיקייט אין דעם היז וואס מיין
 נאקען איז רדיוף גירופען מינען מען דאס ביהמ"ק
 לממאו צו פאר אום רייניקען; (יא) ויבנו אונ זיי האקען
 גינעסען את במות די הויקע ערשטער אשר בניה וואס
 אין דעם קאל (רשי) שרייבט זייא האקען גינאנס איין
 עבודת כוכבים פון קופער וואס זיא היקס סולף פלענגען זייא
 פון היקען איין הייען איז זיא ניווארען זייער הייס האקען זייא
 געטעפען דאס קינד וואס דער פאפער האם געבראכט פאר
 אקריבן אונ האקען עם ארויף גינעסען אויף דיא הענד פון דעם
 סולף איז דאס קינד פאר ברענט גיווארען אונ דיא פוקרים
 פלענגען פויקען דער פאפער זאל גים הרקען ויא דאס קינד
 שרייב דרום ווערט דיא עבודת כוכבים אן געווען במות
 התפת הארעם השמות איז שייטש פויקען פן הינום דער זון
 נאם אונ שרייט אזוי וויא פויקען איז גישכאנגען זאנט
 דאס די עבודת פוקבים האקען זיי גינעסען לשרוף
 צו פאר ברענגען את בניהם זייערע ויהן ואת בנותיהם
 אונ זייערע מעקטער פאש אין פיינער אשר וואס איך

וַיִּשְׁמְחוּם לְשֹׂמֵשׁ וּלְיִרְחָ וּלְכָל צִבְאֵי הַשָּׁמַיִם
 אֲשֶׁר אֶהְיֶה וְאֲשֶׁר עֲבָדוּם וְאֲשֶׁר הִלְכוּ אַחֲרֵיהֶם
 וְאֲשֶׁר דָּרְשׁוּם וְאֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ
 וְלֹא יִקְבְּרוּ לְדָמָן עַל־פְּנֵי הָאֲרֶמֶה יְהוָה: " וּגְבַתְךָ
 מֵוַת מַתִּיִּים כָּל־הַשְּׂאֲרִית וְהַנְּשֹׂאִים מִן־
 הַמְּשֻׁפָּחָה הִרְעָה הוֹאֵת בְּכָל־הַמִּקְמוֹת הַנְּשֹׂאִים
 אֲשֶׁר הִרְחִיתִים שֵׁם נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת:

י" כה ואמר יהוה אל־יתהלל חכם בחכמתו ואל־
 יתהלל הגבור בגבורתו ואל־יתהלל עשיר בעשרו:
 י" כ"י אִם־בִּזְאוֹת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשֶּׁכֶל וְיִרְעַע אֹתוֹ
 כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֵׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּאֶרֶץ כִּי
 בְּאֵלֶּה הַפְּצִיתִי נֶאֱמַר־יְהוָה:

ברכות אהרן והפמרת

וויא ויא וענען ארין נעקסען און
 פסוד האבין וי אנעשרייאן נישארן
 פסן זאל ויא נעבין עסן, און
 באלד האם פסן וי גינעבען עסין,
 און אונז האם פסן גילאום ויצען
 אויף לאנג, האם דער אלטער
 אָרעם פאן גינאנס צו אים מאַרנין
 וועסער זעהן דעם אונטערשייד
 וואס עס איז צווישען דיא סוחרים
 און אונז, דיא צווייא ארעמע לייט
 ווענען אייגענשאַפֿטן און דער
 פֿרה צו גיין ווייניג וועג, און דער
 בעל הבית איז גינעקען מיט דיא
 סוחרים און האם זיך גינעקענעם
 מיט וויא וויסיל עס קוקט פאר
 עסן און פאר סוּרעקען, און פאר
 נעמט צען, האם דער אלטער ארעם
 פאן גינאנס צום ניינס אָרעם פאן
 זעה דוא האַסס פאקן און אַנהייב
 אָבסל בעלישען עס איז דיר שווער
 גינען צו וואַרשן דו פסן האַס
 דיר גינעבען עסן, אָבער פסן

מאָנס דיק גיט צו בְּצֻאֵהֶיךָ, דו גינעקענס דיק און נייטס אונעק מיט סוּרעקען, אָבער דיא סוחרים וואס האָבן געשריבען
 פסן זאל ויא שרין נעבין עסן, און פסן האַס ויא פאקן באלד גינעבען עסן, זעה נאר דעם רעכענונג וואס ויא דארפֿען
 בְּצֻאֵהֶיךָ, דער נפשל ווען דיא יודן וענען ארין נעקסען אין אָרץ ישׂראל און האָבן גינען ווי דיא פֿעלקער דיען עבודה
 זכה און האָבן אייך ווייניק לענדער און האָבן אייך נאלד און וילבער, האָבן דיא יודן גינאנס צו וואס דארפֿען מיר
 האָבן אויף פיל תורה און מצוֹת, מיר וועלין אייך פאָרן צו גאט וויא ויא פוהען צו ווייניק עבודה זרה, ויא וענען סוּרעק
 קרבנות צו ווייניק עבודה זרות און ווייניק פוהען ויא וואס ויא ווילען, מיר וועלין אייך פאָרן וואס מיר ווילען נאר מיר
 וועלין סוּרעק ויין קרבנות, האַס גאט גאָנגט צו דיא יודן צוויי וואַכען, ערשטינס האַב אייך דען אייך גינאנס איר זאָלס
 סוּרעק ויין פאר מיר קרבנות, ווען אייך האַב אייך ארטיגעטעקען פון סוּרעק: האַב אייך גינאנס איר זאָלס ווילען האַב גיט
 תורה און מצוֹת, און פאר דיא תורה און מצוֹת וועל אייך געבין שָׂכָר צו עולם הבא, דיא נוסק וואס אייך וועל אייך
 געבין אייך דיא וועלט, דאס וועל אייך אייך געבין אוקוסס, און ווען דיא נוסק פארשעפטיגט זיך אַמאָל צוקענען געמט
 סוּרעק ויין פאר מיר קרבנות, וואס אייך האַב אייך ארטיגעטעקען פון סוּרעק, און אייך וועל זיין אייער גאט און איר וועט זיין פֿיין
 אייך דאך אוקוסס, וואס אייך אייך ביי דעם בעל הבית פון דער וועלט, און אייך וועל זיין אייער גאט און איר וועט זיין פֿיין
 פֿאלק, אייך האַב נאר גינאנס סאָמער וועט סוּרעקען פסן וועט וינדיגען זאל פסן סוּרעק ויין אַפֿיקָרוֹן, אָבער אייך האַב גיט
 גינאנס פסן זאל מיר דיען מיט קרבנות, אָבער דיא פֿעלקער וואס היפען גיט מיין תורה און מצוֹת ויא וענען גיט מיין פֿאלק
 ויא דארפֿען מיר דיא וועלט, נאר גיט געטען עס איז גיט ווייניק, און אייך וועל מיר מיט ויא באַרעכענען אייך אַלץ וואס
 ויא האָבן הָאָה געהאט פון דער וועלט און וועלין סוּרעק בְּצֻאֵהֶיךָ:

פירוש ע"מ

אויס ציען סוּרעק פון ווייניק קברים: (סו) וישׁתחוּ
 און וועלען פאר שפֿעריימען וי פאר דער זון און
 פאר דער לבנה וכל צבא און פאר אלע הערשאַפֿט
 פון דעם הימלעל אַשׁר וואס וי האָבען געווינט ואַשׁר
 הָלַם און וואס ויא עֵצִיךָ נאָך גינאנסען נאָך ויא
 וַאֲשֶׁר דָּרְשׁוּם און וואס וי האָבען גיפֿארשט וי וַאֲשֶׁר
 און וואס וי האָבען זיך געבוקט צו וי לא יאָסֵפוּ וי
 וועלען גיט פֿאר־נאָמולט ווערען און וועלען גיט
 כְּנִיאָרֵבֶן ווערען לויפן צו מיטס וועלען ויא זיין
 אייך דעם פֿעלד זאָנט דער פֿסוק אַפֿילו די סוּרעק
 וועלען לויפן אי פֿעלד מיט גרויס גוין ווען דעם
 ווענען: (י) וּגְבַתְךָ אִים דער וויילט ויין דער
 סוּרעק פֿעקער ויא דאס לעבען זאל צו אלע אייך
 בלייבונג פון די ישׂראל הנשׂאִים וואס וי וענען
 געפֿליכען פון דער שלעכטער משפּחה כָּל אִין

(ב) כל הפוסל את התרומה . דהיינו שני לעומה שהוא פוסל שלישי בתרומה : הויד מממא את חברתה . מי שהיה יודו אחת עומה ונעשה בידו האחרת סהורה נעמלח וחזרו שתינה עמלות (ב) : והלא כהבי הקודש . שגזרו עליהן להיות שני לעומה' ופוסלים את התרומה וכן מממלא את הידי' העגונ' זכן לעשותן שניות אלהם שני עושה שני : ולא דברי סופרים בר"ם . ועומלת ידים בכל העומלות מד"ס

[ג] מביא . כלומר איך נכד
למחשק כי ככל מעשה הכד
היב . פ"ה"מ : [ד] כל כי
הוא כללה לאו כדכין לענין
לדמי בולך זין ממעל אלא
לדמממיי דכ"י : (ב) מדמס
ולא פ"ה בלא קמייני כלא
דכתומ' פליג ומס"כ כ' דלון
הכלה כ"ר' דקדש ק"ל דלון
מעמל כ"י . ועמ"ש :
[ה] כמב"י . והא ללא מתי
מזכיר אובל שני שני פסול
גויה שגלי . הכ"ס : (א) היינו
דכ"ה לכל לתרומה מ"ה דכ"ה הוא ופ"ה דהכל בתרומה
קמייני ניחל ליה לנעמד דלון לכה ט"קל מן הסוכה
(ד) וקשה דכ"ה לעמל כ"ה דכ"ה יד' הכל' ממחמ ספ

ולא שמעתי מה אמרה לו . אמרו חכמים [ג] מבוואר
הדבר שן שנממא באב המומא' חכמים את הוידים
בולד המומאה אינו מממא את הוידים (ב) [ד] כל
הפוסל את התרומה מממא את הוידים להיות
שניות . הויד מממא את חברתה . דבריר' הוושע .
וחכ"א אין שני עושה שני . א"ל והלא [ה] כתבי
הקדש שני' מממאין את הוידים . א"ל אין דנין דברי
הורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מד"ת .
ולא דברי סופרים מדברי סופרים : (ג) רצועות
תפלין עם התפלין מממאות את הוידים . ר"ש ארבע

הוא דשלמה תיקן עירובין
וידים (ג) וכתבי הקודש
שעממאין את הוידים נמי
מד"ס מ"ה דכ"ה עגזו
ס כיום ואין דניס וזו מו' לו'
כסם שמלינו ככתבי הקודש
ששני עושה שני ה"נ כסאר
סומלות יהיה שני עושה שני
דמאי תקון תקון ומאי דלא
תקון לך תקון ואין הלי' כר'
יהאע : (ג) רצועות של
תפלין מממאין את הוידים
העשגזו על הוידים
הכלות חממת ספר שפוסלים את התרומה נזרו נמי על
הידים שנגעו כרצועות של תפלין : ר' שמעון אומר כו' .

למומאה אמר להם האם רבי יהושע גינואגם צו דיא
חכמים והלא כתבי הקדש שניים אלע ספרים וענען
אשני למומאה מסמאין את הוידים און ויאי וענען
מממא דיא הענט ויאי נאלען אויך ווערען אשני
למומאה אמרו לו האבען די חכמים גינואגם צו רבי
יהושע אין דנין דברי האם הורה מדברי סופרים דיא דינים
וואס דיא הורה דיא גינואגם לערונט מען ניט אפ
פון דיא דיא וואס דיא רבנן האבען גילערונט
ולא דברי סופרים מדברי הורה און מען לערונט ניט אפ
דינים וואס דיא רבנן האבען גילערונט פון דיא
דינים וואס שמיט אין דיא הורה ולא דברי סופרים
מדברי סופרים און מען לערונט ניט אפ דינים וואס
דיא רבנן האבען גילערונט פון דיא דינים וואס
דיא רבנן האבען גילערונט . דינים וואס דיא רבנן
האבען גילערונט , לערונט מען ניט אפ איינע פון
דיא אנדערע , און דיא מומאה פון דיא הענט
וואס נאלען זיין טמא און דער
גאנצער גוף זאל ניט זיין טמא האבען דיא רבנן
גילערונט , און דיא מומאה וואס ספרים וענען
מממא די הענט האבען אויך די רבנן גילערונט ,
לערונט מען ניט אפ דיא מומאות איינע פון דיא
אנדערע , מען זאל זאגען אזוי וויא ספרים וואס
וענען אשני וענען מממא דיא הענט ויאי נאלען
אויך ווערען אשני , אזוי בייא אנדערע מומאות
וואס ווערען אשני זאל אויך אשני מממא זיין דיא
הענט ויאי נאלען זאל אויך אשני מממא זיין מיר
ניט אפ לערען , ווארום וואו דיא רבנן האבען
אזוי גינואגם אז דער שני איז מממא דיא הענט
ווערען ויאי טמא , און בייא דיא מומאה וואס דיא
רבנן האבען ניט גינואגם אז ויאי איז מממא דיא
הענט , וענען דיא הענט ניט טמא : ג רצועות פון הפילין
עם הפילין מממאות את הוידים דיא רצועות פון הפילין
יען ויאי וענען אין דיא הפילין וענען אין מממא

אאשה איז געקוקען פאר מיין פאמער און דיא
אשה האט גינואגם צו מיין פאמער נכנס יד לאורי
כל הדי' מייגע הענט וענען צריין געקוקען אין דעם
הכל פון אנדערעע פלי אמר לה האם מיין פאמער
גינואגם צו דיא אשה כתי מיין פאמער ובסה היתה
סממא דורה וואס איז דיא אנדערעע פלי טמא
גינוארען ולא שמעתי מה אמרה לו און איך האב ניט
גיהערט וואס דיא אשה האט גיזאגערט צו מיין
פאמער אמרו חכמים האבען דיא חכמים גינואגם
סבואר הדבר דיא זאך איז געווען אן אספקא דת שנסמא
באב הממאה את הוידים דיא עסינווארג אנדער
בלים וואס וענען טמא גינוארען פון אבב הממאה
קענען ויאי טמא זיין די הענט בולד הממאה אבער
אז די עסינווארג אנדער בליים וענען טמא גינוארען
פון אראשון למומאה אינו מממא את הוידים קענען זיי
ניט מממא זיין דיא הענט , דריבער האט זיין
פאמער אויך גיפרענט וועלכע מומאה איז גיווען
אין דיא אנדערע פלי . אויב אין דיא אנדערע פלי
איווערען אבב הממאה וענען דיא הענט פון דיא
אשה טמא , אויב אין דיא בלי איז גיווען אראשון
למומאה וענען דיא הענט פון דיא אשה סהור :
ב כל הפוסל את התרומה דיא מומאות וואס ריען אן
הרוקה מאגען ויאי פסול דיא הרוקה אויב ויאי
האבען אנגעקריגט דיא הענט מממא את הוידים להיות
שניות וענען מממא די הענט ויאי נאלען זיין שניות
דיא אנדערע פון דיא מומאה הויד מממא את חברתה
אויב איין האנט איז גיווען טמא און ויאי האט
אנגעקריגט דיא אנדערע האנט וואס איז גיווען
סהור אויך דיא אנדערע האנט אויך טמא גינוארען
דברי בני יושע אזוי וואס רבי יהושע חכמים אמרים
און דיא חכמים זאגען אין שני עושה שני דיא האנט
וואס ויאי איז אשני למומאה קען ויאי ניט טמא
מאגען די אנדערע האנט זאל ואל אויך זיין אשני

[ס] דכדרי בן עזאי. דמדברי בן עזאי דתני כדדרי ש"ה וקטלה ש"ט שזיבן שזמיטס היחא סממלקוס ויפני פסלי
 סממלו וסייעי שמל דכרי בן עזאי שנס לנו ר' דכרי ר"ט שחולק עליו דלא נכ לכן עזאי לא נחלקו על ש"ה סיה לו לסדר
 דכרי כ"ט קודם לכ"ט כי לכי
 ספיר כ"י דכדרי בן עזאי בן
 סוף בן למנין סממלקוס בן
 למתה: כדברי בן עזאי יהושע בן חמיו של רבי עקיבא כדברי בן עזאי
 כך נחלקו וכן גמרו. וכן
 כך נחלקו וכן גמרו [ס]:
 הלכה:

קדש נאנץ פתובים איז הייליג ופון תהלים ביו צום
 סוף תנ"כ (וערנט גערופען פתובים) ושר תשרים
 קדש קדשים אונ שיר השירים איז הייליגער פון נאנץ
 פתובים ויס נחלק אויב תנאים האבען געקרינט לא
 נחלק אלא על קהלת האבען זייא גאר געקרינט אויף
 קהלת, צו קהלת איז מטמא דיא הענט צו גיין
 אפר רבי יוחנן בן יהושע בן חמיו של רבי עקיבא רבי יוחנן

גמרא נדה דף כ ע"א

א"ר יהודה אמר שמואל וכולם אין בודקין אלא על
 נבי מסילות לבנה. אמר ר' יצחק בר אבדמי
 ושחיר על גבי אדום. אמר רב ירמיה מרפתי ול"פ
 הא בשחור הא כשאר דמים. מהקוף לה רב אשי
 א"ה לימא שמואל חוץ משחור. אלא אמר רב אשי
 בשחור גופיה קמיפלגי. אמר עולא כולן עמוק
 מכן טמא דיהה מכן טהור כשחור. ואלא מאי שגא
 שחור דנקט קד"א הואיל ואמר רבי חנינא שחור
 אדום הוא אלא שלקה הלכך אפי' דיהה מכן נמי
 ליטמא קבישמע לן:

רש"י

וכולם. חמשה דמים: ממלית לבנה. מראות הדמים
 יכירין זה: ושחור. דס שחור נכדקה מראיתו
 חס שחור הוא כחרת לוו דיהה מן על גבי כגד אדום:
 כולם. הדמים: עמוק מכן. מחוץ לחור השני כמתני
 לכל חמד מי היה סימק עמי טמא: דיהה מכן טהור
 כשחור. ודע"פ ללא חן כמתני דיהה מכן טהור אלא נבי
 שחור ה"ה לכולהו: אפי' דיהה מכן נמי ליטמא. דהכי
 אדום היה ועל ידי לקוחה באדום: קמ"ל. דהוין דרך דס
 אדום המשמיר על ידי לקוחה להיות דיהה:

ארוימע מיכול אמר עולא פלג עמוק מכן טמא דיעה מכן
 טהור עולא האם גינאנט אלע קאלערין פון דס גדות
 וואס זענען טמא, יעדער קאליר וואס שטאקער
 ער איז אין רויטקייט איז ער מער טמא, אבער אז
 די קאליר איז בלאקער איז טהור בשחור אזוי וויא
 דער דין איז ביי שווארצע בלוט, וואס שווארצע
 ווי די געדריקטע סיגנט איז מער טמא, אונ וואס
 די שווארצקייט איז העלער איז מער טהור, אזוי
 איז ביי אלע אנדערע קאלערין וואס מאי שגא דנקט
 גאר פאר וואס גערינט מען דעם דין ביי שווארצע
 דס גדה אז שווארצער ווי די געדריקטע סיגנט
 איז טמא אונ העלער איז טהור, אז בייא אלע
 קאלערין איז אויך אזויא דער דין, ענפערט דיא
 גמרא שאנא דגמא אפיני דוא וואלסט מיניען אז מיר
 זאלין זאגן וואיל וואס רבי תנאי ווייל רבי חנינא הם
 גינאנט שחור אדום דוא אלא שיקה אז דאס שווארצע
 בלוט איז אויך רויט גאר ווייל די בלוט איז ארבע
 גינארין דריבער איז נישט שווארץ חלבד אפילו דיעה
 מן נמי ליטמא דריבער, זאל זיין טמא אפילו דיא
 שווארצקייט פון דיא בלוט איז העקער, דריבער
 זאנט אונ דיא גמרא אז אפילו בייא שווארצע
 בלוט איז אויך אזויא דער דין אז דיא בלוט איז
 העלער פון שווארצע סיגנט איז טהור:

אמר רב יהודה אמר שמואל רב יהודה האם גינאנט פון
 שמואל'ס וועגין ונקט אין בודקין אלא על גבי מסלית
 לגיה אלע ערליי קאלערען פון דס גדה פרוכט מען
 גאר אויף אווייסקע מיכול אמר רבי יצחק בר אבדימי רבי
 יצחק בר אבדימי האם גינאנט שחור על גבי אדום אונ
 שווארצע דס גדה פרוכט מען אויף ארוימע מיכול
 דער קענט ווי שווארצע דיא שווארצקייט איז
 אפר רב ייטת מדיפתי רב ירמיה מדיפתי האם גינאנט
 ולא פלגי שמואל אונ רבי יצחק קריגין גיט הא בשחור
 הא בשאר דמים ביי שווארצע בלוט איז שמואל אויך
 מודה צו רבי יצחק אז מען בארף פרויבן אויף א
 רויסקע מיכול, אונ וואס שמואל זאגט מען זאל
 פרויבן אויף אווייסקע מיכול, דאס איז גאר בייא
 אנדערע קאלערין מהקוף לה רב אשי האם רב אשי
 נפרעמא א חכ' אויב עס איז אזוי אז שמואל האלט
 אויף אז שווארצע בלוט פרוכט מען אויף ארויסקע
 מיכול ולימא שמואל דיען שחור זאל שמואל זאגען
 אלע בלייבן פרוכט מען אויף אווייסקע מיכול,
 אויסקע שווארצע בלוט פרוכט מען אויף ארויסקע
 מיכול אלא אמר רב אשי האם רב אשי גינאנט בשחור
 טמא קמיפלגי שמואל אונ רבי יצחק קריגין אין
 שווארצע בלוט, שמואל האלט אז שווארצע בלוט
 פרוכט מען אויך אויף אווייסקע מיכול, אונ רבי
 יצחק האלט אז שווארצע בלוט פרוכט מען אויף

זוהר את יום השבת לקדשו. לא אירב רוח דכרית קדישא ובגין דכהאי ברית קיימין כל מקורין דשייפי גופא ואיהו כלל כלל בגוונא דא שבת איהו כללל דאורייתא וכל רזין דאורייתא ביה תליין וקיומא דשבת כקיומא דכל דאורייתא מתן דעעיר שבת כאלו נעיר דאורייתא כולה :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרכב"ם ה: כות שבת פ"ז

משערי קרושה ח"כ שער :

בוהר הקדוש ריש פ' תרומה הגדיל נספח נכבה זוכי לתיבה ואמר ואלה בני למדוך דבה חייבא ולעקמי ליה בלבב כלים כו' ואל אירב שבתא דיתקבל ביה קב"ם יתיר משבתא דתירא ולסתלקא דא יתיר מכלול וכו' וע"ד דהויב כחברן ודכיס השיב טעון ודכויב כריתי ליהיה לחו המיים והטלים וגו' ולירב אסתלק בג' פוקין מה דלא אסתלק הכי כר יש חמלא וכו' על האי כ"ל תביר כליה היסח לחו כהיים והטלים וזכי לעמעמי בגין לנטי דמי כחלי ועלמא וזכי לעלמא דלתי ועלל כהתלים כרתי וליח טעון דמתי גידיה וטוילי כחבי גבור בלתי יסיה זמנו וגו' וכו' וטובג עניהו ודקתו טומרת לפד זכח כהשך איר לסיחיס כדון מלכא קדישא כרין לריוקסא דהואו כר יש בכל ככלכל דכרין לאכניה

(א) ישראל שעשה מלאכה בשבת אם עבר ועשה בודן אבוד לו ליהנות מאותה מלאכה לעולם, ושאר ישראל בוחר להם ליהנות בה למוצאי שבת מיד שנאמר ושבתתם את השבת כי קדש היא היא קדש: אין מעשיה קדש, כיצד ישראל בשבת כבוד למוצאי שבת יאכל לאחרים אבל לו לא יאכל עולמית ואם שבת בשגגה לא"ש יאכל בין הוא בין אחרים מיד וכן לא יוציא בזה: (ב) פירות שצואו חוץ לתחום וחזרו בשוגג יואכלו בשב' שהרי לא נעשה בגונן מעשה ולא נשתנו:

(א) ישראל שעשה מלאכה בשבת אז אירד האט גיטאן אמלאקה אום שבת אם עבר ועשה בודן אויב ער האט דאס גיטאן בקמיר (ער האט געוואקסט אז עס איז שבת אונ' ער האט געוואקסט אז די מלאכה מאר מען גיט קאחן אום שבת) וצאטר לו ליהנות מאותה מלאכה לעולם מאר ער קיין קאחאל קיין הנגה האבין פון דיא מלאכה ושאר ישראל סתיר קום ליגנות בה למוצאי שבת מיד אבער אנדערע יודין מענין הנגה האבין פון די ארבעט בארל מוצאי שבת שניא יסבתתם את השבת ונארום עם שמיים אין פסוק אירד זאלם היימען דעם שבת כי קדש היא ונארום ויא אזי הייליג היא קדש ואין משיחה קדש דער שבת אליין אזי הייליג אבער וואס עס ווערט געמאכט אום שבת איז גיט הייליג ביז וויא אזויא ישראל שבישל בשבת במיד איז אירד האט גיקאכט אום שבת בקמיר למוצאי שבת יאכל לאחרים מוצאי שבת מענין דאס עסין אנדערע מענטשן אבל לו לא יאכל עולמית אבער ער אליין מאר קיין מאהל גיט עסין דאס וואס ער האט גיקאכט אום שבת בקמיר ואם בישל בשגגה אונ אויב ער האט געקאכט אום שבת אומגערין (ער הט גיט גיטאקסט אז עס איז שבת) למוצאי שבת יאכל בין הוא בין אחרים מיד מוצאי שבת מענין אלע דאס עסין, סייא ער אונ סייא אנדערע מענטשן אבל וויא עס ווערם נאר נאכט וכן כל כיוצא בזה אונ ביי נאך אועלקן מלאכות אזי אויך אזוי דער דין: (ב) פירות שצאו חוץ לתחום וחזרו אז מען האט ארויס גיטראנין פירות אום שבת ויישמער ווי אתחום שבת, אונ מען האט זיי צוריק אריין גיטראנין אין תחום שבת בשגגה אונ דאס איז גיטאחן גיטאחין אומגערין, מען האט נאר פארקעסין אז היינט איז שבת יאכלו בשבת מען מען דאס עסין אום שבת שחי לא נעשה בטען מעשה ולא נשתנו אין די פירות אליין אזי דאך נאר גיט גיטאן גיטאחין אין איסור אונ וויא ענען נאר גיט געענ' דערש גיטאחין במיד אבער אז האט ארויס געקענ' סוף

בוהר הקדוש ריש פרשה תרומה הגדיל לספח נכבה זוכי לתיבה ותיבא דער זוהר הקדוש אין אנהייב סדרה תרומה דער ציילט אונז דיא גרויסקייט פון דעם קענטש וואס ער מאכט פון ארשע אצדיק ואמר ונאח בני למדתך ביה חייבא למקני ליה בלבב שלים דער זוהר זאגט דער דאך נאכאנין דעם לשע אונ דאךן אים קויפין אפילו פאר פיל געלט ויא איש שבתא דיתקבל ביה קדושה ביה הוא יתיר משבתא אחרת דאס איז דער לויב וואס נאט איז מיט איהם ציפירדין קער ווי מיט אנדערע לויבונג, ועל דא דהויב נאחין דריבער שמיים ביי אהון ודכיס השיב מען פיל מענטשן האט ער צוריק גיקערט פון די יונד יתביב בריית היתה אמו תהיים השלום נאט האט גיטאנט מיין בוגד האב איה געמאכט מיט אים איה זאל אים אים געבין לעבין אונ שלום ואיזו אסתלק בגין סליקן מה דלא אסתלק הכי בר נש אורח אונ ער איז גיטאמאה גיטאחין פון דער וועלט מיט דריבערלי לויבונג וואס איין אנדער מענטש איז גיט אפ גיטאחן גיטאחין פון דער וועלט על האי בר נש כתיב בריית תהיה אמו תהיים השלום אויך דעם מענטש זאגט נאט מיין בוגד האב איה געמאכט מיט איהם איה זאל אים געבין לעבין אונ שלום וזכי למיחיי בגין לבני אונ ער איז זוכה צו זעהן קינדער פון זינע קינדער זכי כהאי קלמא וזכי לעלמא דתי ער איז זוכה צו ריא וועלט אונ אזי זוכה צו די אנדערע וועלט ועלמא בהלילי חתני אונ ער גיט אריין אין דריבערין מועדן וליח סאן דמיחיי בדיה אום עם אזי ניקא ווער עם זאל אים שמועדין זעליה כתיב אויך איהם זאגט דער פסוק גבור בארץ היתה ער וועט זיין שטארק אויך דער וועלט ורע דוד ישראל י י ד זינע קינדער וועלן זיין ארור פרומע מענטשן י ויעשר בבית בייקייט וועט זיין אין זיין שמוב יתקתי עופת למד אונ זינע צדקות וועט זיין אויך אויבג ורע בחשך אור לשירים עם האט גישיינט אין דער פרינסטער אליבטקייט צו דיא פרומע גיין סלכא קדישא ביה לריקטא דהואו בר נש בכל ככלכל דכרין

כד עזר נפסין דחייב כל וכו' מלא לט' עלמין גיזין דלא וכו' ככו בר נש תהא יחזיל כו' ידעי כתי כח כמה תועבה וכו' נכמי לדיקויה וכהן כניטויה כו' הוילי אכמרייהו וכו' ודכ' כמאן דדדף כחל חין וכו' :

שברי של שבת אלא אובר לו תן לי שברי של שנה ימים :

כמוזר לא יאכלו עד מוצאי שבת : (ג) השוכר את הפועל לשמור לו את הפרה ואת התניוק לא יתן לו שכרו של שבת למיכר אין אחריות שבת עליו. ואם היה השכיר שכיר שבת או שכיר שנה נתון לו שכרו משלם למיכר אחריות שבת עליו ולא יאמר לו תן לי או :

בעניינש דעם מענטש מיט אלע פרכות וואס ער האט גיבענשטש אברהמען ווען ער האט מגייר גיזען די מענטשין פון חרן וואס זאל לע גלפין גיזין אונער גייט אריין אין וועלמיין בהאלטענע דלא וכו' בדי בר נש אחרא וואס א אנדר מענטש איז גיט זוכה צו דעם פבור וואלמי הוי ידעי בני נשא ווען דיא מענטשין וואלמיין וויקען ככתה וזעלה וכו' נמי לצדיקא וזכאן בניייה וויפיל היילף אונ זכות זיי גריינגען צו די צדיקים אונ זיי זענען זוכה פון זייערם וועגן הי אזלי אבתרייה ודפי כמאן דדדף בחר מין וואלמיין זיי גענאנגען נאך די זשעים אונ וואלמיין זיי נאכגאנגט פרום צו מאכין אזויא וויא מען זאגט נאך צו געקומען לעבין :

דיא פירות ווייטער וויא דער החום שבת אונ דמ זיי צו ריק אריין גימראגין, אונ ער האט געוואקט אז היינט איז שבת לא יאכלו עד מוצאי שבת זאל מען גיט עקין דיא פירות פון מוצאי שבת : (ג) השוכר את הפועל לשמור לו את הפרה ואת התניוק אז איינער האט גערונגען א מענטש ער זאל זיין קוה אדער זיין קינד היקען אום שבת לא יתן לו שכרו של שבת זאל ער איהם גיט בעזאלהין פאר דעם שבת דיגען קאג ולשיכר אין אחריות שבת עליו דריבער אויב עס האט גימראפין אשאדין אין דיא קוה אדער אין דעם קינד אין דעם שבת דיגען קאג נארף גיט דער שומר בעזאלהין ואם הוה השכיר שכיר שבת אקער אז ער האט גערונגען דעם מענטש אויף אנאנצע וואך אז שכיר שנה אדער ער האט איהם גערונגען אויף אדאר. נתן לו שכרו משלם בעזאלהין ער איהם גיט אפ פאר דעם שבת דיגען קאג ולשיכר אין אחריות שבת עליו אויב עס האט גימראפין אשאדין אין דיא קוה אדער זיין קינד היקען אום שבת לא יתן לו שכרו של שבת זאל ער שומר זאל גיט זאגין צום בעל הבית גיב מיר מיינע שכירות פאר דעם שבת דיגען קאג אלא אויבר לו מן שכירי של שנה או עשרה ימים נאך ער זאגט צו אים גיב מיר מיינע שכירות פון דעם יאהר אדער פון דיא צעדן מעג :

עמוד התפלה

סימן א' זמן השכמת אדם בבקר וכו' כ"ד סעיפים :

(א) יתגבר אדם כארי וכלביא לעשות רצון אביו שבשמים לזכות את יצרו הרע ולקום בשפרפרא לעבוד הבורא ית' כזכר בזוהר ובכמה מקומות רבו מלמנות, ולא לחנם האריכו בו כל כך אלא להיותו עמוד גדול ותכלית המדות החשובות אשריו מי שמגיע אליה כי אין לה ערך, לקום בכל לילה ללמוד תורה ולהיות ער עד היום, ומעלותיו שעליו נאמר מומור הנה ברכו את ה' כל עבדי ה', הרי שנקרא עבד ה', והוא ראוי לברך את השם. הה"ד שאו ידיכם קודש וברכו את ה', ומברכין אותו יברכך ה' מציון, והוא כמדרגת צדיק ומאריך ימים כי עליו נאמר וראה בנים לבניך, וחוט של חסד נמשך עליו להיותו נשמר מכל בעלי דיגין, והוא רשום שהוא מבני היכל המלך ומזונותיו מוכנים לו, כי הקם בחצות נקרא ירא וכתוב טרף גחן ליראיו, וג"כ נקרא אוהב למלך :

אור צדיקים

(ב) ומל'שון הוזהר בפ' בראשית וז"ל מאן דלא מצפי להדא בכל יומא, משמע בקיץ ג"כ חייב לקום בחצות כי הוא ממש קשור בעוה"ב ובעת שהוא לומד הקב"ה וכל הצדיקים שבג'ע שומעין לקולו, וגם מי שקם בחצות לילה לעסוק בתורה הוא כופה לס"א ומכניס כל אותם הכחות הרעות בנוקבא דתהומא רבא, ומי שאינו קם בחצות נקרא נוזף שאינו משגיח בכבוד קונו :

(ג) וטוב ללמוד בלי הפסק משעה שקם בחצות עד זמן תפלה, ואם אינו יכול לעשות כך הרשות בידו לישן מעט רק שיעמוד חצי שעה קודם עלות השחר לקשר מדת יום במדת לילה כידוע :

(ד) ואם תקום בלילות הקיץ שהלילות קצרים מוטב שיעשה התיקון ולא ילמוד אם א"א לשניהם כי התיקון יותר מועיל מהלימוד :

(ה) סדר התיקון אחר שירחץ ויטהר את עצמו וילבש מלבשו ויסדר הברכות, ישב אצל המזוזה ויסיר מנעליו ויעשוף ראשו כאבל

וירבה בבכיה כפי כחו וישם אפר מקלה במצחו במקום הנחת תפילין ויכוף ראשו כאגמון וידבק פניו בקרקע ממש ויאמר על נהרות בבל קפיטל קל"ז,

מומיר לאסף ק' ע"ט, זכור ה' מה היה לנו, ויכפול השיבנו, הבט משמים ישעיה ס"ג עד בוססו מקדשך, ועתה ה' ישעיה ס"ד עד ותעננו עד מאד,

קינה על חומותיך ירושלים ישעיה ס"ב עד בחצרות קדשך, ופסוק אתה תקום תרחם ציון, כי רצו עבדיך ופסוק בונה ירושלים וכו' עד יכנסו,

לדוד מזור קפיטל כ"ד, כאיל תערוג ק' מ"ב שפסני ק' מ"ג, יענך ק' כ', אלהים יחננו ק' ס"ו, אודה ה' בכל לבב ק' קי"ג, בבוא אליו נתן הנביא

ק' ג"א, אח"כ יאמר עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים תקום תרחם ציון ותכנה חומות ירושלים, ופסוק הסה עד גמירא :

(ו) במוצאי שבת יש להאריך בבכיה יותר משאר הלילות כי ביום ראשון חרב בית המקדש חוב"ב :

(ז) אחר גמר התיקון ישב במקום אחר לעסוק בתורה :

(ח) סדר הלימוד באשמורת הבוקר יקרא שיעור משניות קודם לכל :

(ט) ויזהר לקרותה בניגון שכל הקורא בלא ניגון וכו' :

(י) אם זכה לחכמת הקבלה אמיתי מסוגל הוא ההצלחה בעותת ההם כי אז סוד ה' ליראיו :

(יא) יזהר שלא יקרא מקרא בלילה קודם חצות כי מגביר כח הדין דעשיה חוץ מליל ששי מותר :

(יב) אם יבא לו שינה יקום על רגליו כמ"ש חצות לילה אקום בעמידה :

(יג) לא ילמוד לא מוטה ולא שוכב משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל :

(יד) לא יפנה לבו לבטלה, שנינו הנעור בלילה והמפנה לבו לבטלה וכו' :

(טו) אם זכה ללמוד וזהר באשמורת כי בזכותו יצאו ישראל מהגלות שדומה ללילה :

אור צדיקים

- (טו) ומי שלא זכה להבין הזוהר אעפ"כ ילמוד כי הלשון של הזוהר מזכך הנשמה :
- (יז) ער כל דבר שלא יבין טוב שיתודה ויבכה ויתן איזה דבר לצדקה, וירא בדוק שיאירו עיניו :
- (יח) יזהר להגביה קולו בלימודו כי ע"ז נאמר חברים מקשיבים לקולך ואינו משכח תלמודו מהרה :
- (יט) יזהר שיהיה לו ב' זוהר א' לעיוני וא' לגירסא ויקדים של העיון, כשקורא בקול תעבור שנתו, וכבר חשבתי שכ"ה דפים קטנים דפוס מנטוב"ה לה' לילות ישלם :
- (כ) אם הוא אדם חלוש מותר לאכול איזה דבר המשיב לבו לתורה וכן נהג מורנו הקדוש מהרח"ו ז"ל :
- (כא) ואם בעל תורת עיון גמרא הוא פשיטא שטוב ונעים ששכלו זך בעת ההוא :
- (כב) יש אומרים כשלומד קבלה ישב על הקרקע לדעת שעוסק בסתרי הקב"ה :
- (כג) וכשהוא סמוך לאור היום יזמר קצת שירות ותשבחות, ואם אין לו קול ערב יקרא חלק מספר תהלים בקול רם ובכוונה מלה במלה :
- (כד) ואם אפשר לו לכוון במקצת כנויים מה טוב ומה נעים אשרי לו ואשרי חלקו, בעוה"ז ובעוה"ב, וטוב לו שיחשוב בשעת הלימוד שאינו עוסק בעוה"ז אלא יושב עם הצדיקים בג"ע וכל הצדיקים שבג"ע מקשיבים לו שנאמר חברים מקשיבים לקולך, ויכוון לתת נחת רוח לנשמה העומדת בחוץ גולה וסורה בעונותינו, וכשלומד זוהר יעיין בכל מלה כי כל אות חידוש בפני עצמו והדברים הנראים פשוטים אינם רק סוד :

סימן ב לבישת הבגדים ובו ג' סעיפים.

- (א) כשלובש מלבושיו ישים ב' צדדי המלבוש בצד ימין ואוחזם בימינו וילבש וישאר צד ימין דמלבוש ביד ימינו ואח"כ יסבב צד שמאל דמלבוש דרך אחוריו עד שמאלו וילבש תחלה יד ימינו ואח"כ ילבש צד שמאלו :
- (ב) לא ילבש שני מלבושים יחד כי הוא קשה לשכחה עד מאד :
- (ג) שלא ישהה צרכיו משום שעובר על בל תשקצו כו' :

סימן ג דין בית הכסא ובו ה' סעיפים.

- (א) כשהולך לבה"כ יכוון כי ע"י שמפנה עצמו מפריד הקליפות שיקוף שלהם בפנימית נה"י דעשיה כי בעשיה אפי' בפנימית (כבחינת לבושים) יש אחיזה לקליפות כי שם מתערבים טו"ר ולכן יפנה סוד הוצאות הקליפות מהפנימית לנקות אורם :
- (ב) ת"ח ינהוג בעצמו לומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון תנו כבוד לאלהינו, שמרוני שמרוני, עזרוני עזרוני, סמכוני סמכוני, המתינו

אור צדיקים

כז

חמיונו לי עד שאכנס ואצא שכן דרכן של כל בני אדם. ויועיל לו מאוד
שלא יבוא לידי הרהור בכה"כ נד"ת :

(ג) לא ידבר בכה"ס כי יש מין שד המהעבר בו ומחטיאו. ויזהר שלא
תדבק איזה צואה אפילו בפ"י הטבעת. דצואה במקומה מעכבת
ואסור להתפלל. ע"כ יש לנהוג כמנהג הספרדים שרוחצים שם במים וכתוב
מצואתו לא רהץ וזה עדיף מקנוח :

(ד) לא יאחו באמה וישתין אלא מיושב או יאחו ע"י חלוקו אם אי אפשר :

(ה) לא יסתכל במילתו שכל המסתכל בקשתו קשתו נערת ח"ו. וטוב
שירגיל את עצמו בחשבונות בכה"כ כדי שלא יהרהר בדברי תורה :

(ו) כל מה שאפשר להרגיל א"ע שלא יושיט יד לאכזה דרי זה משובח :

(ז) מי שאי אפשר לו לטבול לקריו ישפוך עליו תשעה קבין אם נזדווג

או ראה קרי או ירחץ בשרו מהמתנים ולמטה ובפרט מקום
הטנופת שנתלכלך כש"ז :

(ח) וכן אם יש כתם בהלוק אם אין לו אחרת נכון שישפשפפו היטב :

סימן ד דיני נטילת ידים ובו י"ד סעיפים.

(א) תיכה כשמתעורר משנתו יטול ידיו :

(ב) יהיו לו ב' כלים מוכנים מראשותיו אחד מלא מים ואחד ריקם שיטול
בה המים האי נקרא ברוך והב' נקרא ארוך :

(ג) אסור לילך ד' אמות בלי נטילת ידים אלו. והוא כעובד ע"ז :

(ד) יקה הכלי בימינו ויתן לשמאלו וישפוך השמאל על הימין תחלה
ואח"כ יקבל בימין וישפוך על שמאלו כן יעשה ג' פעמים בדילוג

דווקא, ובנטי"י דסעירה יעשה להיפוך יקה בימין וישפוך מיד על השמאל
תחלה כ"ה בזוהר :

(ה) ינביה ידיו אחר הנטילה עד נגד פניו שנאמר וינטלם וינשאם :

(ו) ובעת הגבהה יכניס קשרי הזרועות לפנים :

(ז) לחבר הזרועות יחד :

(ח) לפשוט ידיו כמו מי שרוצה לקבל דבר, רמז לקבלת הטהרה, ויכוון
בנטי"י ב' פעמים יד גימט' כ"ח כמ"ש בזוהר ושחז"ל נטי"י

צריך כח גברא, וע"ל בדיני עניית אמן יש"ר בכוננת ועתה יגדל נא כ"ה
וכו' הוא ג"כ לכוונה זו בכאן :

(ט) אין להלין מי הנטילה בבית כי הם סכנה גדולה ומזיקים :

(י) ואם אפשר לעשות שיכלו המים תחת הקרקע דרך מחילות מה טוב :

(יא) אם היה נעור כל הלילה יטול ידיו בבוקר ולא יברך על נטילת
ידים ועיין בש"ע א"ח סימן ד' ס' י"ג :

(יב) טוב לרחוץ מקום הנחת תפילין שבראש ושביד מפני כבוד התפילין

כנ"ל :

אור צדיקים

(יג) יזהר אדם ליטול ידיו תמיד אם נוגע בשוק או בירך מקומות המכוסים בלימוד התורה או בתפלה או באכילה. כי אדם מטמא עצמו מעט מלמטה כו' וקשה לשכחה :
(יד) אין צריך רביעית לנטילה זו חוץ מכשעת אכילה שצריך רביעית מים :
סימן ה כוונת הברכות וכו' י"ז סעיפים.

(א) ירגיל עצמו קודם כל הברכות הנהנין וברכות המצות במקום שמותר להפסיק לומר תמיד לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו בשם כל ישראל :

(ב) כשמוזכיר שם הוי"ה יכוון בקריאתו אדנ"י לשון ארון כי הוא ארון על כל הבריות ורבין על כל המעשים ב"ה וב"ש. ומחשבתו יהיה על שם הוי"ה הי"ה והר"ה ויהי"ה ויכוון, לשלבם כזה יאהדונה"י :

(ג) יזהר מאוד שלא להוציא ברכה לבטלה ח"ו. ומצוה גדולה להודיעו כל איבריו בהזכירו את השם, ולא יזרוק הברכה מפיו ח"ו בלא כוונה וע"ז כתיב ויפתוהו בפייהם וגו' :

(ד) אם זכה לידע ולכוון בכל ברכה כוונה הראויה לה אשרי לו ואשרי חלקו עיין בזה פ' וילך, וכששומע הברכה מפי אחר חייב לענות אמן ולכוון שני שמות הוי"ה ואדנ"י בשילוב יאהדונה"י :

(ה) ולא יאמר הברכות במהירות והלעטה וע"ז נאמר הבשר עודנו בין שניהם וכו' :

(ו) כשישומע אדם מפי חבריו איזה ברכה חייב לומר בעת שמיעת הזכרת השם בברוך ה', הוא וברוך ה' שמו, ויכוון בברוך הוא כי ג' יודין של שם אליף ה"י יו"ד ה"י לבוש לג' יודין יו"ד ה"י וא"ו ה"י, ובברוך שמו יכוון כי שם אליף דלית נו"ן יו"ד לבוש וכסוי לשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ויטהה שעה אחת קודם התפלה ולשים אל לבו לפני מי הוא עומד :

(ז) א"י להם לאותם שגומלים רעה לנפשם המדברים בבהכ"נ אפילו אחר זמן תפלה ואפילו דברי מוסר עיין בזה פ' תרומה האריך מאוד בעון זה ומה ראה כמה גדול עונש המדברים דברים בטלים דברי שחוק והיתול בשעת התפלה ובשעת הקדיש, ואוי להם ואוי לנפשם, בזה פ' תרומה נאמר עליו בזה הלשון מאן דאשתעי בני כנישתא ווי ליה דאחזי פרודא ווי ליה דגרע מהימנותא ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל דאחזי דלית אלהא ולא אישתכח תמן ולא דחיל מינה :

(ח) לא ירוק כלל בבהכ"נ ועל צד ההכרח יבלענו בכסותו שלא ימצא באויר ב"ה, והטעם כי כל הרק בפני רבו חייב מיתה וק"ו בנו של ק"ו בבהכ"נ מקום שהשכינה שורה ובוה ינצל מעונש הרק בפני חבריו ונמאס בה ע"ז ארוז"ל נאמר כי יבוא במשפט וכו' :

בעתק מספה"ק עבודת הקודש ח"א

למרן החיד"א זלל"ה

אחר תפלה ישתדל ללמוד סדר היום בסדר חק לישראל כי הוא
סדר גאה דרך קלרה וכשרה וזוכה במעט זמן לקרות תנ"ך
ולשנות משנה וגמרא וחבר וכו' הירא הי"ק נתן ולא יעבור כי
הוא תועלת עולם לנפשו קרי"ה נאמנה הזאת נעמי וגם ילמוד
תנ"ך בהרגום כמי"ש האר"י זל"ל ושם ימלא הכל מוכן אמנם
יש בו טעויות הרבה ולריך להבין ולהרגיש בעצות וצניחאים וכתובים
ילמוד פעם אחת מקרא ופעם תרגום ולא יכוין צנוות הכתובים
שם כי הם מלאי השגיאה גם לא יאמר החפלות שראש הם
(ועתה נדפס חק לישראל בסדר יפה ונחמד):

בעתק מספה"ק שארית ישראל המיוחד

שבתלמידי הגה"ק מוהר" ר' מרדכי

מששארנבאביל זצוק"ל .

שער השובבים דרוש א

והנה הרוחה יראה נספר הקדוש שנקרא חק לישראל
שהוא תיקון לפגם הנרית. ככה קבלתי מרבותי
שתיקון האמיתי הוא ע"י התחזרות תורה שנכתב עם
תורה שנע"פ ע"י חק לישראל. ורמז לזה וחוק ששאר
שם וכו'. ע"כ צעקנות משיחא אלו ילא לאור ספר
„יוסף לחק" מהלדיק הגדול רבי חיד"א תלמידו של
ר' חיים אבן עטר צעל האור החיים שיש בו שני
אורות תרין משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף בסוד
צדיק הכולל המתקן פגם של כל ישראל. הרוחה יראה
כי צימים האלו צימי שונני"ס ת"ת תיקונים גדולים לפגם
נרית המעור והלשון כנ"ל ויש בהם רזין עילאין רזין
דרזין כו'.